

زما خيالي افغانستان

(د ۱۳۹۹ ل کال په بهير کې د بېلابېلو ليکنو ټولگه)

ليکوال

محمد اسمعيل يون

۱۳۹۹ ل کال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب پېژندنه

زما خیالي افغانستان

(د ۱۳۹۹ ل کال په بهیر کې د بېلابېلو لیکنو ټولګه)

لیکوال: محمد اسمعیل یون

خپرنډوی: د افغانستان ملي تحریک

چاپکال: ۱۳۹۹ ل / ۲۰۲۱ م

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

کمپوز/ډیزاین: ضیاء الرحمن ضیاء

چاپځای: ستاره همت چاپخونه

چاپوار: لومړی

د خپرنډوی د خپرونو لړ: (۱۵۷)

د لیکوال د خپرونو لړ: (۵۳)

برېښنایي پته: www.melitahrik.com

www.zhwandoon.tv

ددې کتاب د چاپې، کاپي، انلاین او د بل هر ډول خپراوي حقوق له خپرنډوی سره خوندي دي.

ڊالی

خپل مظلوم اڪثريت ولس ته، چي په حاكميت كې محكوم او په محكوميت كې
لاپسي محكوم و مظلوم دي.

(يون)

نيو ليک

مخ

سرليک

- ۸ زما خيالي افغانستان
- ۱۳ زما د سختې ورځې ياره چېرته لارې؟
- ۱۶ دا ټول شموله حکومت څه مانا؟
- ۲۱ يوه بهترينه کورنۍ د وبا په ناورين کې
- ۲۶ د يو خوشال ملگري په ياد
- ۲۸ بېوزلو سره مرسته پته وشي که بنکاره؟
- ۳۳ نورستان د افغانستان ملي پارک
- ۳۸ د ثبات او همپالنې ټيم د طرحې پر وړاندې ځوابي طرحه
- ۴۵ د اتل وروستی ارمان
- ۵۱ طالبانو سره جگړه وشي که سوله؟
- ۶۳ د لوی افغانستان داعيه به پالو
- ۷۳ حساسيت راپاروي؟!
- ۸۰ د پرله پسې تېروتنو ترڅې تجربې
- ۸۸ زما خيالي افغانستان
- ۹۴ ايا هېواد کې جهادي داستان بيا تکرارېږي؟
- ۱۰۲ د پښتون اقليت! لپاره يو معاونيت!
- ۱۰۶ د اسقامت او غيرت سرې
- ۱۱۰ ولايتي ماسټر پلانونه
- ۱۱۷ تاريخ يو بل شرم هم ثبت کړي

- ۱۲۳ د انسانیت لارویان
- ۱۲۶ د یو ستر حقپالونکي ابدی سفر
- ۱۳۰ د حساب او کتاب یو سپری
- ۱۳۵ یوې بلې درنې سټې هم خپل سفر پیل کړي
- ۱۳۸ د اسلام د اعتدالي لارې یو سر لاری
- ۱۴۱ نومونه او شخصیتونه
- ۱۴۴ ایا د هېواد د او بو د مهار امکان شته؟
- ۱۴۸ په هېواد کې د تعلیمي رنسانس وروستی څپره
- ۱۵۱ یوه مننه او یوه بله هیله
- ۱۵۴ د راتلونکي نسل حق
- ۱۵۶ د جکړې پر کورنیو لوبغاړو یو غږ
- ۱۶۰ د ملت ساه مې ډوبېږي
- ۱۶۴ د فساد او پردیپالنې پر ضد عمومي کمپاین
- ۱۷۳ له قانون سره لوبې
- ۱۷۵ د قانونیت په سرچینه کې لاقانونیت
- ۱۸۰ د عصري دروغو نوې طریقه
- ۱۸۲ زموږ ټولنه، درې خصالتونه او درې ډوله خلک
- ۱۸۴ وروستی لیدل و نه شول
- ۱۸۶ شخصیتونه او دريځونه
- ۱۸۹ د دردونو فوران؟
- ۱۹۳ څوک باید څه له لاسه ورکړي؟
- ۱۹۷ بنایسته کندهار ډېر ډېر یادوم
- ۱۹۷ (۱)

- ۲۱۰ د فرهنگي انقلاب د يو سرلاري سفر
- ۲۱۳ دا پر ژبه او قوم تجارت څه مانا؟؟
- ۲۱۷ يو ځل بيا مشورتي لويه جرگه !؟
- ۲۲۴ د تعصب او ځان شرمونې لړۍ
- ۲۲۶ له موضوع څخه تېښته
- ۲۳۰ خبرې اسانه دي او کار سخت دی
- ۲۳۷ که سوله و نه شي څه به وشي؟
- ۲۴۰ له ولسه لري ولسمشر
- ۲۴۶ انسان د تعميم، تعمير او تغير وړ دی
- ۲۴۸ نظام او سوله لومړيتوب دی
- ۲۵۳ مخالفت به هم کوو او وروري به هم کوو
- ۲۵۶ که مو په اوږو کې شگه نه وي؟!؟
- ۲۵۸ تذکره د مور لپاره که مور د تذکرې لپاره؟؟
- ۲۶۳ نوگيله مې ځکه وکره؟!؟
- ۲۶۶ يوازي يو توافق
- ۲۷۰ برېښنايي تذکره او د ولسي جرگې د ځينو غړو نننۍ طرحه
- ۲۷۵ د دعاگانو مستحق
- ۲۷۸ دوی سره يې اوس گز کره!
- ۲۸۲ په سياست کې ټولنيز اخلاق
- ۲۸۷ که نظام ړنگ شي؟!؟
- ۲۹۳ معلوم مقتولين او نا معلوم قاتلين
- ۲۹۵ دا هوايي دهليز بيا څه مانا؟؟
- ۲۹۸ يرغمل شوی جمهوريت

- د کابینې په غونډو کې څه تېرېږي؟؟ ۳۰۳
- جمهوریت که بربریت ؟ ۳۰۸
- کنځلماري او زورواکي ۳۱۴
- فاطمیون د ارگ تر څنډو ۳۲۴
- له سمو عنوانونو ناسمه گټه اخیستنه ۳۳۲
- په نوبت نوبت روان دي کاروانونه ۳۳۶
- و ناروغه یاره الله دې روغ کړه! ۳۳۸
- د یو ژوندي مړي وصیت ۳۴۰
- د کمال خان بند، یو بنه زېږی او راتلونکې هیلې ۳۴۲
- فاطمیون څنگه مهارېدلی شي؟ ۳۴۸
- ملي پوځ : هم ملاتړ او هم سمون ۳۵۳
- وايي بدیل نه لري؟! ۳۵۸
- جگړه، انقطاع او که د نظام تداوم؟؟؟ ۳۶۲
- د یو ملت تر ټولو بدمرغه حالت ۳۷۰
- سپین سترگي هم یو حد لري!! ۳۷۵
- ایا د افشارو قاتل معلوم نه دی ؟! ۳۸۳
- خبره ورو ورو سپینېږي ۳۸۹
- د تاریخي حماقتونو تکرار ۳۹۶
- چې دا خلک ولې وارخطا دي ؟! ۴۰۱
- تر وخت وړاندې او تر وخت وروسته سیاستوال ۴۰۸
- د مضر مصلحت وروستی حد ۴۱۵
- تر وخت شاته پاتې ولس ۴۲۰

زما خیالي افغانستان

د بېلابېلو لیکنو دا ټولګه چې تاسو ګورئ (زما خیالي افغانستان) نومېږي. دا د (۱۳۹۹ل) کال په بهیر کې لیکل شوې مقالې دي، چې اکثره یې د همدې کال په اوږدو کې د ډله ییزو رسنیو له لارې خپرې شوې دي.

دا لیکنې په حقیقت کې د همدې کال په بهیر کې پر هېواد د راغلو پېښو یو ډول انځورنه ده. د خندا او خوشالی خبرې په کې کمې دي، خو د غمونو انځورنه په کې زیاته ده. علت یې دا دی چې (۱۳۹۹ل) کال، چې د تېرې لمړیزې پېړۍ وروستی کال و، په هېواد کې تر ټولو خونړی کال ګڼل کېږي. ما نه دي غوښتي چې دا لیکنې د چاپ پرمهال بیا له سره صفا او د ځینو نورو په شان یې د وخت له غوښتنو سره سمې برابرې کړم. دا مې عادت هم نه دی.

له هغې ورځې چې زما لیکنې په رسنیو کې د چاپ جوګه شوي، بیا تر (۱۳۹۶ل) کال پورې نږدې (۳۰-۳۵) کاله زماني واټن رانغاړي. په دې بهیر کې چې زما هر څومره متفرقه لیکنې او چاپي اثار وو، چې راټولونې او ژباړې هم په کې شاملې وې، ټول پنځوس (۵۰) عنوانه شول، د محتوا له مخې مې ډلبندي کړل او

د (نیمې پېړۍ یون) په نامه مې پر (۱۳۹۶ل) کال په (۱۴) بېلابېلو ټوکونو کې چاپ کړل.

دا مهال زه د تذکرې د رسمي سن له مخې پنځوس کلن شوم، یانې (نیمه پېړۍ) عمر مې په دې نړۍ کې تېر کړ، نو ځکه خو مې دې کلیاتو ته (نیمه پېړۍ یون) نوم ورکړ. تر هغه وروسته چې یو کال تېر شو، نو د همدې کال متفرقه لیکنې مې راټولې کړې، نوم یې شو: (محرومیتونه) او په همدې نامه مې دا اثر د همدې (۱۳۹۷ل) کال تر پایته رسېدو وروسته چاپ کړ.

د (۱۳۹۸ل) کال په بهیر کې راټولې شوې لیکنې مې په یوه بله ټولگه کې د همدې کال له پایته رسېدو سره سم چاپ کړې. نوم یې شو: (پاشلي ذهنونه).

دا اوسنۍ ټولگه چې گورۍ دا بیا د (۱۳۹۹ل) کال د لیکنو ټولگه ده، په دې ټول عمر کې چې ما کومې لیکنې کړې، د بیا چاپ پر مهال مې په هغو کې گوتې نه دي وهلي، یوازې کوم ځای کې چې املایي، انشایي او چاپي تېروتنې وې، هغه مې اصلاح کړې دي او بس. له دې کار څخه زما هدف دا و چې دا خبره لوستونکو ته په ډاگه شي، چې پېښې لکه څنگه چې دي او څنگه ثبت شوي، باید هماغه شان راتلونکي نسل ته وړاندې شي. تېرې لیکنې باید د وروستیو سیاسي او فکري تحولاتو تر اغېز لاندې خپل شکل او رنګ بدل نه کړي. یو شمېر لیکوال چې خپلې لیکنې پر وخت نه چاپوي، هغه د وخت له جبر څخه

ډارېږي، هر څه د راتلونکي حالت تر څه ته ساتي. په همدې خاطر ځينې ډېر هغه واقعيتونه چې اوس يې بيان او تشریح ته ضرورت دی، همداسې گونگ پاتې شي او د تاريخ د حافظې برخه نه شي. ليکوال په دې ډول خپل تاريخي مسووليت او رسالت پسې تېر او هېر کړي. ځينې نور بيا د غوره مالي په داسې څپو کې ډوب وي چې تر څو د خپلو چاپي او ناچاپه ليکنو او ډون او چاپ ته ځان تياروي، د واک او مزو دا څپه پرې تېره شي، د قدرت په بله څپه کې بيا د تېرې څپې او حادثې ليکنې ځکه نه شي چاپولای، چې دی خپله په کې د يوه غوره مال کرکټر په توگه څرگندېږي او اوسنۍ څپه بيا د تېرو څپو له کرکټرونو سره د تضاد له امله دې ډول اشخاصو ته متوجه کېږي، نو دا کټگورۍ ليکوال غوره کني چې د خپلو تېرو ليکنو له منظم چاپ څخه ډه ډه وکړي.

بنه به دا وي، چې هر ليکوال وخت پر وخت خپلې ليکنې په منظم ډول چاپ او خپرې کړي او د ژوند په بېلابېلو پړاوونو يا د خپلې ليکوالۍ لس کلن، شل کلن او يا دېرش کلن بهير کې يې له کوم تغير پرته د کلياتو په بڼه په ژوندونې چاپ کړي. دې سره به لوستونکو هم د ليکوال پر فکر او هم پر شخصيت عادلانه او منصفانه قضاوت وکړای شي.

ما خو د خدای په فضل له پيله تر دې دمه خپلې ټولې لیکنې له کوم مانيز او شکلي تغير پرته چاپ کړي، لوستونکي کولای شي په دې باب خپل قضاوت وکړي!

(زما خیالي افغانستان) کې چې کومې لیکنې چاپ شوي، ځینې به یې ترخې وي، پر خاصو ډلو او اشخاصو به هم بڼې ونه لگي، خو لیکوال قصداً دا پېښې ترخې کړې نه دي، خپله پېښې ترخې دي، لیکوال یوازې د پېښو انځورنه کړې ده، دا چې پېښې خپله ترخې دي او حقیقتونه هم ترخه دي، نو دې کې د لیکوال او قلموال څه قصور نه شته، که لیکوال ترخې پېښې خوږې او خواږه واقعیتونه ترخه انځور کړي، نو دې کې د لیکوال منافقت له ورايه ښکاري. په هر حال که اینده نسل دا لیکنې ولولي، نو په خپل هېواد کې به له یو خونړي کال او په هغه کې د رامنځته شویو دردوونکو حوادثو له تصویر سره مخامخ شي او د دې حوادثو بېلابېل اړخونه او کرکټرونه به یې له نظره تېر شي. د لوی خدای (ج) دربار ته د دعا لاسونه پورته کوو چې د راتلونکي لمريزې پېړۍ لومړۍ (۱۴۰۰) کال د تېر کال په شان بدمرغه تېر نه شي او د نوې پېړۍ نوی کال له نویو هیلو او بریو سره پیل شي.

د همدې ورځې په ارمان

محمد اسمعیل یون

۳۰/۱۲/۱۳۹۹

کابل - افغانستان

زما د سختې ورځې ياره چېرته لارې؟

دا ليکنه د ۲۰۲۰م کال د اپريل پر (۶) مه، چې د ۱۳۹۹ل کال د وري له (۱۶) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

ای زما ژبورہ او زړورہ وروړہ! ای د افغانیت او اسلامیت د لارې سرغندویه مبارزه! ولې داسې غلی او چوپ ولاړې، ولې دې نه څوک خبر کړل او نه دې تر چا خپل غږ ورساوه؟ ولې دې د ژوند په معرکه کې پر ما غږ و نه کړ؟ ته پر ځان ډاډه وې، تا ویل چې هر بار ته په خپله اوږه ورکوم، تا ویل چې د مرگ پر وخت هم چا ته زحمت نه ورکوم. پر ما خو چې به سخته راغله، نو پر تا به مې غږ کړ چې وروړه راوځه! لښکر تیار کړه! نو تا به ویل درته تیار یم، که زما به لس وو، نو ستا به سل وو، که زما به سل وو، نو ستا به زر وو، بیرغونه به وو، شعارونه به وو، د افغانیت او اسلامیت نارہ به وه، ستا چغې به وې او زما د زړه تسکین به و. زه څومره بدمرغه یم؛ هغه ورور چې زه به یې پر اوږو گرځولم، نن ما د هغه جنازې ته اوږه ور نه کړه. ما د هغه د

جنازي ڪٽ پورته نه ڪر. ما دهغه وروستي ديدن و نه ڪر. ڊپر بد مرغه یم وروره! ڊپر درته سر تیتی یم، ڊپر دي پوروري یم وروره! یاد خو به دي وي چي د خپل ملي او اعتقادي هويت په

مظاهرو ڪي به دي ويل چي زه به درنه مخڪي شم او ته مي شاته راڻه، ته په وجود خوار بي او زه د خداي فضل دي بنه یم يوه مرمي او دوه مرمي راباندي تاثير نه ڪوي، ڪه گولي راڻي نو پر پرده چي اول پر ما ولگي، خو چي ته رانه ژوبل نه شي، ته راته روغ پاتي شي! ته به مي مخڪي وي او زه به دي شاته روان وم. اي زما پهلو انه وروره! ته بيا تر ما مخڪي شوې، ته لاري خپل پور دي پري ڪر، د خداي دربار ته به په هسڪه غاڙه ولا ري.

هسکه غړی به ځکه یې چې د خدای د دین او پر هغه د یو بې
حده معتقد ملت د لارې زړور مبارز وي.

زما مخکښه مبارزه وروره! مور هم درپسې یو، خو کله چې
درغلم، پوره درته ملامت یم، خو کوره یوه ژمنه راسره وکړه چې
هلته به مخ راڅخه نه اړوي همغسې چې دې دلته په مظاهرو او
مبارزو کې غاړه غړی راکوله، همغسې هلته هم راتر غاړې وځه!
د زړه له اخلاصه مې غېږ کې ونیسه! دواړه به په گلپه د خدای ج
دربار ته لار شو، په زوره زوره به ورته وژاړو او ورته وبه وایو
چې نور زموږ پر مظلوم او پر تا مین ملت رحم وکړه او له دې
اوږدې غمیرې یې په خپل رحم وکرم و ژغوره!

زما زړوره او ژبوره وروره پر مخه دې ژپري کلونه...

دا ټول شموله حکومت څه مانا؟

دا لیکنه د ۲۰۲۰م کال د اپریل پر (۱۲) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وري له (۲۲) مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د ډاکټر صیب عبدالله او ډاکټر صیب غني تر منځ د ولسمشرۍ په تېرو دوو ټاکنو کې ناندريو او جنجالونو بې مثالو ریکارډ ټینګ کړ، هغه بل ځل عبدالله او ټیم یې جنجال وکړ، نو ځکه یې د بهرنیو په مرسته، منځګړیتوب او فشار لږ تر لږه د حکومت نیمایي برخه راخپله کړه؛ په حاکمیت کې شریک شو، خو په مسولیت کې شریک نه و. هغه مهال ما او زما په شان ډېرو نورو افغانانو ډاکټر صیب غني ته چغې ووېلې چې کله حکومت مه جوړوه؛ دا به درته په پنځو کلونو کې د سر په کاسه کې اوبه در

کړي. مور وويل چې مور ته ددې ټلوالې ارواپوهنه معلومه ده چې دوی د ملاریا د ماشي په شان ډنډه شویو او ورسره اوبو کې ژوند کوي؛ دولتي حاکمیت د دوی د ژوند د بقا اصلي چاپیریال او

عامل دی؛ هر کله چې د دوی دا چاپیریال ختم شو، ژوند یې هم ختمېږي، خو هغه وخت زموږ خبره چا وانه وربده او د ډاکټر صیب غني پر شاوخوا د راتول شویو غوره مالانو سپروني خپل تاثیر وښوده؛ ډاکټر عبدالله او ټیم یې په حکومت کې شریک شو. اوس نو د عوامو په اصطلاح د هغه خوله په مزه شوې ده؛ جنجال وکړه او امتیاز تر لاسه کړه. دوی اوس له همدغه ناعادلانه فورمله کار اخلي، د هېواد نازکو حالاتو ته په پام سره جمهور رییس له خوږې گوتې نیسي او یو ځل بیا د تېرو تجربو قصیده پخوي. د ټولشموله حکومت عنوان وړاندې کوي، په

داسې حال کې چې دا عنوان نه علمي دی او نه عملي. علمي په دې نه دی چې حکومت یو محدود چوکاټ دی؛ یوه خدماتي اداره ده چې په هغې کې محدود کارپوه کسان کار کوي او عام

ولس ته خدمات وړاندې کوي. دا په دې مانا نه ده چې هم دې ټول ولس په حکومت کې وي او هم دې بېرته پر ټول ولس یا خپل ځان حکومت وکړي. که دا ټول ولس او یا سیاسيون د حکومت بڼه خپله کړي، نو رعیت به یې څوک وي؟ ټاکنې خو وایي همدې ته چې یو یې له بل څخه په ډېر کم اکثریت هم وگټي بیا هم همغه گټونکی اکثریت، حکومت جوړوي او دا بل یې د اپوزېشن دریځ خپلوي. له عملي پلوه هم د ټولشموله حکومت جوړېدل شوني نه دي. ډاکتر صیب عبدالله ته اوس تر ټولو ستره ننگونه همدا ده چې دا ټول شموله کلمه یا شعار به څنگه عملي

کوي؟ تر کومه ځايه چې تجربو ثابته کړې، ډاکټر عبدالله لومړی د
نظار شورا په لومه کې بند دی، بیا ترې د جمعیت دایره را تاوه
ده، بیا د ستم او تر هغه وروسته د یو شمېر نورو اقلیت محوره
افکارو انگېزه، کوم پښتانه سیاستوال چې اوس له ډاکټر غني
څخه د خفګان په وجه د ده پر محور راټول دي، هغه ټول
سولیدلي او تاریخ تېري اشخاص دي چې نه کوم نوی سیاسي
تولید لري او نه په خپل ولس کې کوم ارزښت، نو په داسې یو
حالت کې څنګه شونې ده چې څوک دې د یو ایډیال ټولشموله
حکومت نظریه عملي کړي؟ که ډاکټر عبدالله د ده په اصطلاح د
کابینې اعلان ته زړه وکړي، نو مجبور دی یو دوه مهم وزارتونه
خو د پنجشېر درې عزیزانو ته ډالۍ کړي، بیا به ځي جمعیت ته؛
د صلاح الدین رباني او نورو جمعیتیانو زړونه به خوښ ساتي، د
کریم خلیلي، دوستم، محقق، نادري کورنۍ او نورو زړونه به هم
خوشالوي، نو پښتنو او نورو قومونو ته په کې څه شی پاتې کېږي
نه، بیا به نو ښه ټول شموله حکومت شي؟! بل له عملي پلوه دا
حکومت به له چا څخه د باور رایه اخلي؟ د غړو وزیرانو
وزارتونه به یې چرته وي؟ معاشونه به یې له کومې خزاني حواله
کېږي؟ قضا، څارنوالۍ او پوځ ته به اړتیا ولري او که نه؟ داسې په
سلګونو ټولشموله پوښتنې دي چې دې ډول خیالي حکومت ته

راجع کېدی شي. داسې فکر کېږي پر کومه ورځ چې ډاکټر عبدالله د دې ډول حکومت د اعلان هڅه وکړي پر هماغه ورځ ده ته دا کار د سياسي انتحار مانا لري او جمهور رييس غني ته يو بل طلايي چانس گڼل کېږي؛ غني به پر ځای ناست وي او د عبدالله دا متزلزل ټيم، چې اوس د عبدالله په وجود کې د خپلو گټو د خونديتابه لپاره په تصنعي ډول پر ده راټول شوي، ټول سره وپاشل شي. دا ټيم ان اوس هم دومره متزلزل دی چې د ډاکټر غني حکومت يې اکثره غړي په ډېرو عادي څوکيو او وړو امتيازاتو هم راخپلولای شي. د دوی د هر يو نرخ معلوم دی، دوی د سياست په ستياک مارکېټ کې څو ځله پلورل شوي او پېرل شوي دي، غني په نړيوال ستياک مارکېټ کې له پخوا نه بلد، د هغو کار کوونکی او ونډه وال و، اوس د کورني مارکېټ پر نرخ او نوا هم بنه بلد شو، نو ځکه خو د هر چا وزن او مقدار ورته معلوم دی، نو څومره چې عبدالله سرتمبگي کوي، وخت ضايع کوي، خپل ارزښت له لاسه ورکوي او خپل قيمت را ټيټوي.

یوه بهترینه کورنی د وبا په ناورین کې

دا لیکنه د ۲۰۲۰م کال د اپریل پر (۱۶) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وري له (۲۶) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

کله کله سړي باندي غم دومره بار شي چې نه پوهېږي په کومه کلمه او په څه ډول جمله ورته غبرگون ونيسي.

پوره لس کاله کېږي چې بهترين پکتياوال مې د فکر او عمل ملگری دی، د یوه تحریک، د یو فکر او یو نظر د لارې لارویان یو. د تېرې لسيزې په بهیر کې به زموږ هېڅ داسې غونډه او لاریون نه وي تر سره شوي چې بهترين په کې خپله ونډه نه وي

لرلې. بهترين نو بهترين پکتياوال دی، هر وخت به يې راته ويل چې استاده يوه ورځ به را سره کور کې مېلمه کېږې، ورونه مې دې هر وخت يادوي، ډېر پرې گران يې؟ راته وايي چې استاد د ټولو پښتنو خدمت کوي او ته به د استاد خدمت کوي، نو استاده که ما خوشالوي او ورونه مو خوشالوي، نو ضرور به راسره يوه ورځ مېلمه کېږې، بهترين پکتياوال ډنلکي به درته تيارکړم، مجلس به هم وکړو، ورونه به مې هم ډېر خوشاله شي او زموږ دسيمې نور مشران به هم درته دعوت کړم .

ژمنه مو ورسره وکړه، نږدې درې کاله وړاندې يې کور ته لاړو. د تلوپزيون ملگري مو هم ځان سره بوتلل، موږ ويل پر ډنلکي او د پکتياوالو پر مېلمه

پالنې او نورو گټورو دودونو به ځانگړی پروگرام هم جوړ کړو. د کابل زمانخان کلاکې يې کور و، بنسايسته هوجره يې وه، د بساغلي (بیدار ځاخي) په گلپون يې گڼ شمېر مخور شخصيتونه

هم رابللي وو. ٽول ورونه سره راتول وو، بهترين له خوبني نه په جامو کي نه ځايېده، گرد تاوېده، مشر ورور يې او ډاکتر صيب به شېبه په شېبه همدا خبره کوله چې استاده مورډ درته ډېر کم يو، مورډ په نورو کارونو کي مصروف يو، نو ځکه مو وخت پر وخت ستا پوښتنه نه ده کړې، خو بهترين څخه دې وخت پر وخت پوښتنه کوو، نور خو دې تلوېزيون څخه ټول پروگرامونه تعقيبوو، خبرې دې لکه ملهم پر مورډ بڼې لگي، مورډ خو نور ستا لاسنيوی نه شو کولای. خو زمورډ دا يو ورور (بهترين) مو ستا د فکر او مبارزې لپاره قربانۍ ته ايستلای، دا به تر مرگه در سره وي. هغه مجلس دومره خوږ و او ډوډۍ هم دومره خوندوره وه چې حد مو ورته نه شو ټاکلی، د خدای پامانۍ پر وخت ما ورته وويل چې زه خو دا ارزونه نه شم کولای چې ډوډۍ ډېره خوندوره وه که دا مجلس، دا دواړه دومره خوندور وو او دومره اخلاص او صميميت په کې پروت و چې تر ډېره وخته به زمورډ په ذهن کې خوندي وي .

نن چې مې په فيسبوک کې د خپل بهترين ملگري سوې ساندي اوورېدې او د هغه د دوو شهيدو ورونو او شهيدې خور د شهادت له ویرلرې داستانه پوره خبر شوم، نو نور خو مې هېڅ په وس پوره نه و، له سترگو مې سوې او تروې او بڼکې راغلې، ژر

مې ټلېفون را واخيست، زړه مې درب درب کاوه چې زه به بهترين سره په کومه ژبه، په کومه لهجه خبرې کوم؟ څه ډول تسليت به ورکوم؟ دا پوښتنه به کوم چې د غبرگو ورونو او خور بي بي جنازې ته دې څنگه اوږه ورکړه؟ دا خو ډېر بي رحمه مرض دی، څومره به ترهوره وي، اخوا دې خوا به دې څومره کتلي وي، څومره به نهيلي شوې يې، څومره به دې اسماني ټکې ته حيران دريان ولاړ وي؟ څومره ملگري او خپلوان به دې سترگو ته ودرېدلي وي؟ پوهېږم ته خو ډېر زړور او ډېر ژبور يې، هر غم ته دې اوږه ورکولای شوه، خو هغه غم چې مدعي او طرف يې معلوم وي، نه داسې غم چې هېڅ ورسره نه شي کولای، و وايه ای زما بهترينه وروره، زه دې سترگو ته ودرېدلم او که نه؟ او داگيله خو به دې زړه کې نه وي گرځېدلې چې کوره زه د ده په هره مبارزه او هره ناره کې حاضر وم، خو چې نن زما پر کور ناوړين دی او زما د نښتر نښترو ورونو او بي بي خور جنازې پرته دي، نه مې يار شته، نه مې استاد او نه مې دگليې مبارزې انډيوالان، چې راشي او په گليو زما د ورونو د جنازو بازو ته اوږه ورکړي. زه به چا ته غاړې وځم؟ ما به څوک پر شا وټپوي چې خيږ دې موږ دې وروڼه يو درسره يو؟

خو ځله مې تليفون ډايل كړې، خو د بهترين دواړه نومرې گل وې،
عينا لکه د مري، يا هم نيم ژواندي سړي تليفون او يا هم دداسې
يو کس تليفون چې له خپل خواړه ملگري ډپر گيله من او مانيجن
وي او د هغه تليفون ته هېڅ ځواب نه ورکوي، نو زما د بهترين
ورور تليفون هم همداسې چوپ او بي ځوابه و.

هو وروره مور درته خجالته يو، مور خدای همدې ورځې ته
ساتلي يو، چې هم مو بنه بي وسه کړي او هم بنه بي کسه، نه
پوهېږو چې په دې کې به د خدای څه حکمت وي، خو خدای
لوی حکيم او زيات مهربانه دی، تاسو ته به د دې ستر غم د
زغم استقامت او عوض در کړي، خو غم نه به گيله نه کړې، هغه
شرم نه لري:

که غم له غمه شرمېدلی

پر ما به نه راتلل انبار انبار غمونه

نو بهترينه وروره ما و بنه! زه انسان یمه نیمگړی، هم بي وسه
هم بي کسه.

د یو خوشال ملگري په یاد

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د اپریل پر (۲۰) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وري له (۳۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

عمر د الوتې مرغۍ په شان دی، چې دویم ځل دې بېرته لاس ته نه راځي. دا تصویر له نن څخه (۳۳) کاله وړاندې اخیستل شوی

دی. په دې انځور کې یو زه یم او بل زما د فکر او مبارزې د لارې یو مخکښ ملگری (اختر خوشال).

اختر خوشال د پښتونخوا عوامي پارټۍ یو فعال او د پښتون سټوډنټس فدرېشن یو

مخکښ غړی و، خوشال بابا لېسه کې مو ډېر خوږ وخت سره تېر کړی، ماته یې د مشر ورور حیثیت درلود، زه به یې هېڅکله

پرېشانی-ته نه پرېښودم، ډېر ژبور، زړور، مېلمه پال، ازاد فکړه او خراباتي انسان او د لوی افغانستان د جوړونې اورنی مینوال او مبارز و، ښکلې شعري طبع یې هم لرله. کله چې کابل کې تنظیمي جنگونه پیل شول، نو دی چکوسلواکيا ته د زده کړو لپاره لاړ او مور له کورنیو مهاجرتونو سره مخ شولو. تر لس کلن غیابت وروسته مو یو ځل بیا پېښور کې سره وکڼل، سخت خوندي یې وکړ! دوو ورکو ورونو یو بل سره پیدا کړل، د زړه خواله مو سره وکړل او تېرې هېرې خاطرې او لوی ارمانونه مو سره بیان کړل. څه موده په دې کې تېره شوه، یو وخت خبر شوم چې اختر خوشال له دې نړۍ څخه خپل سفر پیل کړی دی، سخت یې و ځورېدل، هېڅوک نه و چې ور غاړې وتی وای او د خپل ملګري ویر مې ور سره سپک کړی وای، یوازې ځان سره مې غلي غلي وژړل. نن چې مې په کور کې د خپل تېر عمر ځینې انځورونه کتل، نو پر دې تصویر مې سترګې ولګېدې، یو ځل بیا مې سترګو کې اوبسکې تاوې شوې، خپل زړور او مبارز ورور مې را په یاد شو، کاشکې ژوندی وای چې اوس یې په لر او بر کې پښتانه ځوانان لیدلي وای چې همدا وایي: ((لر او بر یو افغان)). همدا د ده د زړه ارمان و.

بپوزلو سره مرسته پټه وشي که بنکاره؟

دالیکنه د ۲۰۲۰ م کال د اپریل پر (۲۳) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي له (۲) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

دا یوه عمومي پوښتنه ده چې د ټولو په ذهن کې گرځي راگرځي، ډېرې تبصرې پرې شوي او ډېرې به پرې نورې هم کېږي. د اسلامي لارښوونو له مخې بپوزلو ته مرستې باید په دې ډول ورسول شي چې یو لاس له بل څخه خبر نه شي. په دې

لارښوونه کې د بېوسه کس پر ژوند سربېره د هغه د ټولنيز شخصيت دخوندیتابه اصل هم مطرح دی، خو که اوسنیو عملي شرایطو ته راشو، کله کله د اسلام د دې ستر اخلاقي ایډیال د دواړو برخو تطبیق د ځینو مرستندویانو له وسه بهر شي. په تېره بیا د ډله ییزو او بېرنيو مرستو په وېش کې. موږ له بېوسو سره د لاسنیوي په برخه کې یو څه تجربه لرو: که چېرته د چا بپوزلي

خرگنده نه شي، نو هغه ته به مرسته څنگه پيدا کوي؟ که بېوسي
خرگندوي د بېکسه شخص انساني شخصيت په کې ټپي کېږي،
که مرسته بېکاره کوي وايي تظاهر کېږي او که نه يې بېکاره کوي،
نو مرستندوی به څنگه خبر شي چې مرسته يې مطلوب مستحق
ته ورسېده؟ د دې تر څنگ نور مرستندويان به څنگه هڅوي چې
د مرستو لاره تعقيب کړي؟ تر ټولو ستره ستونزه لا بله په کې دا
ده چې د بې مسوليتته منتقدينو ځواب به څوک وايي؟ دوی نه

بېوسه دي، نه وسوال، دوی يوازې نيکه کوي؛ که يو ملي
پانگوال پر بېوسو مرسته وپېشله او خبر يې په رسنيو کې خپور
شو، نو هم دوی نيکه کوي چې ولې د تظاهر لپاره مرستې
وېشي، ان سياسي ملحوظات هم ور پورې غوټه کړي او که يو
پانگوال له رسنيو پټ هر وخت له خلکو سره مرستې وکړي، خو
څوک ترې خبر نه شي، نو نقاد بيا هم خوله وازه کړي چې وگوره
کنه د دې مظلوم ملت په سر يې پانگه پيدا کړه، وپرسېده خو
اوس چې ملت د ده مرستې ته اړتيا لري، ځان يې غلي کړی،
خدای دې د دې پانگې سرته کېنوه !

لنډه دا چې په هېڅ ډول د نیوکې فضا له منځه نه ځي. موږ چې په دې برخه کې یو څه تجربه لرو، نو له بېلابېلو لارو مو کار اخیستی دی: یوه هغه لاره ده چې بېوسه کس موږ تشخیص کړی او د امکاناتو خاوند ته مو بنسودلی، هغه خپله ورغلی مرسته یې ورسره کړې، هېڅوک ان موږ یې هم پر څومره والي نه یو خبر

شوي، بله هغه ډول مرسته ده چې زموږ پر وړاندې یې خلکو ته ورکړې او خبر یې نشر شوی دی او بله بیا هغه مرسته ده چې بهر مېشتو او کور مېشتو هېوادوالو له لرې ځایونو رالېږلي ده، کله مو ورته خبر نشر کړی او کله مو د هغوی په غوښتنه خبر نه دی خپور کړی، دا ډول مرستې هم شوي چې مرستوال ویلي مهمه نه ده چې خبر یې نشر شي، خو موږ د رڼاوي او د نورو مرستندویانو د هڅونې په خاطر د وېش د څرنگوالي خبر نشر کړی دی، ځینو وختونو کې خپله بېوزلو هېوادوالو ډېر ټینګار کړی چې زموږ د بېوسې حالت منعکس کړی چې موږ سره دولت، خیریه ټولني او پانګوال هېوادوال مرسته وکړي. په هر ترتیب په دې باب ډېرې خبرې کېدې شي، خو اصلي هدف دا

دی چې څرنګه بېوسو ته مرسته ورسول شي، که دا د اعلان له لارې وي، لکه څنګه چې همدا اوس ګڼ شمېر هېواد ونه یو بل سره د مرستې اعلان کوي او یا خیریه ټولني خپلې مرستې اعلاني، یا هم له کومې بلې لارې، لکه ځینې پانګوال هېوادوال او یا هم نور څوک چې په پټه د مظلومو لاسنیوی کوي. اوس زموږ هېوادوال مرستو ته اړتیا لري اوس باید د دې مرستو پر وړاندې خپل ذهني شرایط د یو خنډ او ځنډ په توګه مطرح نه کړو، څوک چې په پټه مرسته رسولای شي، په پټه دې ورسوي او څوک یې چې په ښکاره غواړي ښکاره دې ورسوي، چې نورو کې هم د مرستې ولوله پیاوړې شي.

نن به درته د مرستو په لړ کې د همدې ډول مرستو یادونه وکړم: مېرمن مې (ارین یون) راته د یکشنبې پر ورځ وویل چې د خپل خیرات او زکات پیسې مې را ټولې کړې، خو دا کمې دي که ته دې خپلو ملګرو ته ووايي چې هغوی هم یو څه مرسته وکړي، خلک غربت او کرونا ځپلي، نو که تر روژې وړاندې ورته یو څه برابر کړم ښه به شي، ټول به په ثواب کې شریک شو، ما ویل حاجي صیب فضل الرحمن چې همپشه یې بېوسو سره مرسته کړې د هغه پنځه سوه ډالره راسره شته، دې وویل نورو دوستانو ته هم ووايه، وخت کم و یوه ورځ وخت و، ژر په کار شو، پنځه زره افغانۍ حوربې اعلم خور، پنځوس بوتله پنځه لیتره غوړي حاجي صیب خان محمد باز منګل، دوه نیم سوه کیلو چای

حاجی صیب بریالی، څلور لکه افغانی-زما یو بل ملگری چې ویل یې هېڅکله به زما نوم نه یادوي او اوه (۷) لکه افغانی-زما د مېرمنې خپلې پیسې، دا ټولې یې سره راټولې کړې، د دوشنبې پر ورځ یې ننگرهار ته حرکت وکړ، د سه شنبه ورځ پر سهار یې د کوز کونړ ولسوالۍ پر درې سوه بېوزلو کورنیو، د چهارشنبې پر سهار یې د اچین ولسوالۍ پر دوه نیم سوو بېوزلو کورنیو او د پنجشنبې پر ورځ یې د بتي کوت ولسوالۍ پر دوه سوه او د جلال اباد ښار پر یو نیم سل بېوسو کورنیو لومړني اړتیا ور خوراکي توکي ووېشل، نن پنجشنبه څه کم پنځه بجې یې د کابل پر لوري حرکت وکړ او دلته یې اولادونه ورته سترگې پر لار دي. د یادونې وړ بولم د کومو دوستانو نومونه چې ما یاد کړل دوی او زموږ گڼ شمېر نورو دوستانو تل له بېوزلو هېوادوالو سره ډېره زیاته مرسته کړې او هېڅکله یې د خپل نوم د یادونې غوښتنه نه ده کړې، بلکې مخالفت یې هم کړی، خو ما کله کله د هغوی د نومونو یادونه کړې او زیاتې مرستې یې همداسې یې نومه وېشل شوې دي .

په هېواد کې د فقر د بېخي ختمېدو په هیله.

نورستان د افغانستان ملي پارک

(جمهور ريس ته يو وړاندېز)

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د اپريل پر (۲۹) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي له (۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

څلورېنست کلنې جگړې د افغانستان ځنگلونو او بنکلي طبيعي چاپېريال ته سخت زيانونه اړولي دي. د نورستان ولايت ځنگلونو ته هم ډېر زيان اووونستی، خو بيا هم غرونه لا هم پر خپل خدايي غرور ولاړ دي او زياته ځنگليزه برخه يې تر دې دمه روغه پاتې ده.

نورستان دومره طبيعي بنکلا لري چې د ځمکې پر مخ د جنت تمثيل او ننداره وړاندې کولای شي. اوس د ټول هېواد په کچه داسې لويه سيمه نه شته چې ټول هېوادوال دې هلته د تفريح

لپاره لار شې، خو نورستان داسې یوه سیمه ده چې د ټول افغانستان د یو تفریحي پارک حیثیت لري، که پر دې سیمه لږ کار هم وشي د افغانستان لپاره به د یو ستر ملي او تفریحي پارک بڼه خپله کړي.

ځکه خو جمهور رییس ته وړاندیز کوو، چې دې سیمې ته ځانگړې او جدي پاملرنه وکړي.

د جمهور رییس ډاکتر محمد اشرف غنی سیاسي تگلوری او ټولنیز چلند به د چا خوښه پري او کنه؟ دا یو بېل بحث دی، خو لکه څنگه چې دی خپله وايي: ((هېواد سره لېونی مینه لرم))، دا خبره له حقیقه لرې نه ده. د دارالامان، پغمان، جبل السراج، چهلستون، تاجبېگ مانیو، عیدگاه جومات او گڼ شمېر نورو

تاريخي ځايونو بيا رغونه يې د هېواد له ابادۍ سره د مينې
څرگندې بېلگې دي.

جمهور ريس غني خو وايي چې زه له هېواد او په تېره بيا د هېواد
له ابادۍ سره لېونۍ مينه لرم، خو زه بيا وایم چې زه د هېواد له
آبادۍ او د ولس له سوکالۍ سره د عبادت تر سرحده مينه لرم،
نو ځکه خو د همدغې شريکې مينې پر اساس جمهور ريس ته
ورانديز کوم چې نورستان ته ځانگړې پاملرنه وکړي؛ د يو
ځانگړي فرمان له لارې دې نورستان د افغانستان د يو ملي

پارک په توگه منظور کړي. سر له همدا اوسه دې د دولت ټول
اړوند ارگانونه راټول او دنده دې ورته وسپاري چې ژر تر ژره
دې د نورستان د ابادۍ او پرمختگ لپاره يو پراخ ماسټر پلان
جوړ کړي. په دې ماسټر پلان کې بايد د نورستان د لويو لارو او
برېښنا بندونو جوړول، د ځنگلونو ساتنه، پالنه او پراختيا، د

طبيعي چاپېريال خونديتوب، د وړو هوايي ډګرونو جوړول، د مالدارۍ وده، د لښاتو توليدات او نور پرمختيايي پلانونه شامل وي. سر له اوسه بايد د نورستان ټولې لارې داسې کنټرول شي چې له نورستان څخه د سترګو صلاحې لپاره هم لرګې بهر نه شي. د ځنګلونو د غوڅولو په برخه کې بايد داسې سزا و ټاکل شي چې د هېواد د جزا په قانون کې تر هغې بله سخته سزا نه وي. جمهور رييس بايد تر ماسټر پلان وروسته په نورستان کې د پانګونې او پراختيا لپاره څو کورني، سيمه ييز او نړيوال سيمينارونه جوړ کړي. نړيوال او بهر مېشتي افغانان بايد وهڅول شي چې نورستان کې ځانګړې پانګونه وکړي. نورستان کې بايد داسې کورونه او پارکونه جوړ شي چې يوازې تفريحي بڼه ولري او چاپېريال ته زيان پېښ نه کړي. د هر ولايت لپاره بايد د همغه ولايت په نامه د تفريحي پارک لپاره يوه ځانګړې ساحه بېله او د همغه اړوند ولايت په بودجه دې ودانه شي. د تفريح پر مهال به دا سيمه د همغه ولايت د خلکو لپاره د لومړي تمخي او استوګنځي بڼه خپله کړي.

هر بهر مېشتی او کور مېشتی افغان چې وس لري بايد دې ته وهڅول شي چې له سيمې او نړۍ څخه د تفريحي کورونو، هوتلونو او پارکونو لپاره بنکلي نقشې راوړي او نورستان کې دې

پرې ځان ته بنسکلي ځايونه جوړ کړي. بانکونه او هوټلونه بايد د خپلو څانگو جوړولو ته وهڅول شي. نورستان د دې ظرفيت لري چې يوازي د منرالي اوبو د توليد لسگونه فابريکې ولري. هر څوک چې په هره برخه کې پانگونه کوي بايد د حکومت له خوا ورته ځمکه په ورپا ډول ورکړل شي او تر يو ټاکلي وخته له هر ډول ماليې څخه معاف شي. نورستان کې بايد داسې فابريکو او کارونو ته اجازه ور نه کړای شي چې د سيمې بنسکلي چاپېريال، هوا او فضا ته زيان ورسوي. دولت بايد نورستان د يونسکو سازمان د تاريخي او طبيعي ميراثونو په نوملړ کې شامل کړي. لنډه دا چې د نورستان لپاره دا او دېته ورته نور کارونه کولای شي دا سيمه د ځمکې پر مخ د يو ممثل جنت په توگه بدله کړي. زه خو د همدغسې يو خيالي او بيا عملي جنت لپاره دعاگانې کوم، خداى (ج) دې داسې وخت راولي چې زموږ دا دعاگانې قبولې شي او زه عملاً د خپل جنت وطن په غېږ کې خپل ځان او ټول هېوادوال ووينم. د همداسې يوې ورځې د ليدو په هيله.

د ثبات او همپالنې ټیم د طرحې پر وړاندې ځوابي طرحه

دا لیکنه د ۲۰۲۰م کال د مې پر (لومړۍ)، چې د ۱۳۹۹ل کال د
غويي میاشتې له (۱۲) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

د ډاکټر اشرف غني غټه نیمګړتیا دا ده چې پر ځان بې ځایه غره
دی، درباري غوره مالان ترې راتاو دي، له هر چا څخه طرحه
غواړي، خو خپله بیا د یوې جدي او خطرناکې سیاسي موضوع
پر وړاندې عملي طرحه نه لري. د ټیم جوړونې ظرفیت هم نه

لري؛ یوازې دولتي امتیاز د ده پر محور د نامتجانسو افرادو د
راتولېدو سبب شوی دی، د ملي افرادو برخه په کې ډېره خواره
ده.

همدا علت دی چې د ده حکومتي او سیاسي سیالان، دی وخت
پر وخت له سختو ننگونو سره مخامخوي.

د ده د مقابل لوري د تلوالې (نظار شورا) ماهیت او خصوصیت
بیا دا دی چې د پرله پسې او لایتناهي امتیازاتو غوښتنه کوي او د
قدرت غوښتنې غریزه یې هېڅکله د خړوب برید ته نه رسېږي.
دې ډلې د تېر کډوله حکومت په تعقیب دا دی یو ځل بیا له

جمهور رییس غني څخه د داسې ډول واک و ځواک د ورکړې
غوښتنه کړې چې د نړۍ په هېڅ قانون کې یې ساری او مجوز نه

شته. یوازې د لومړۍ مېرمنې پوست یې ځان ته نه دی منسوب کړی، نور یې نو جمهور رییس غني ته څه نه دي پرې ایښي. ډاکتر عبدالله او ټیم یې داسې صلاحیتونه غوښتي چې نه په کې خدای ج ته، نه د هغه رسول (ص) ته، نه جمهور رییس ته، نه اساسي قانون ته، نه ملي شورا ته او نه هم عام ولس ته څه مسولیت ولري.

د دې ډول نامعياره او لایتناهي غوښتنو یو علت دا دی چې دوی د کوزي صیب د واکمنۍ له پیله پر دې ډول امتیازونو روږدي شوي دي. بل علت یې دا دی چې اوس د غني په مشرۍ مقابل لوری له دوی څخه هېڅ ډول متضاده غوښتنه نه لري؛ یوازې د دوی پر غوښتنې غور کوي، نو دوی ځکه د خپلو غوښتنو کچه پورته کوي، چې څه خو که په دې نیولیک کې هر څومره غوښتنې ومنل شي بیا هم دوی په گټه کې راځي. د دې ډول ناقانونه غوښتنو د مهار لپاره یوه لاره دا ده چې د دې ډول غوښتنو پر وړاندې متضادې، خو قانوني غوښتنې کېښودل شي. نو که غني او نا متجانس ټیم یې غواړي د دوی غوښتنې کنټرول او دوی پر خپل ځای کېږي، نو دغه لاندې او دې ته ورته نورې ولسي او قانوني غوښتنې دې ور وړاندې کړي:

- عبدالله بايد د خپلې پنځه کلنې کاري دورې راپور ولس ته وړاندې کړي: څومره لگښت او څومره خدمت؟
- عبدالله او ټيم يې بايد د اضافي دولتي لگښتونو له امله څارنوالۍ ته ور وپېژندل شي.
- د جمعيت، وحدت، نطار شورا او د دوی په تلوواله کې ټول شامل جنگسالاران بايد محاکمه شي.
- پنجشېر، دايکندي او نور هغه اداري واحدونه چې د سياسي فشار په نتيجه کې رامنځته شوي، بايد له قانون سره سم بېرته پخواني حالت ته لاړ شي.
- د محمد قسيم فهيم د مارشالۍ رتبه او نورې هغه ټولې پوځي رتبې چې په تېرو شلو کلونو کې د مقاومت په نامه په ناقانونه ډول د سياسي زور او فشار له امله تنظيمي افرادو ته ورکړل شوي، بايد لغوه شي.
- د جهاد او مقاومت په نامه ناقانونه امتيازات بايد ټول لغوه شي، هېچاته بايد د دې اجازه ور نه کړای شي چې ځان ته خپله عناوين او القاب غوره کړي او پر هغو بيا نامشروع امتيازات تر لاسه کړي.

- د برهان الدين رباني د نيمواکه واکمنۍ پر مهال ټول رامنځته شوي اداري واحدونه بايد بېرته خپل پخواني حالت ته وگرځول شي.

- د تنظيمي جنگسالارانو د قبرونو او تلينغونديو لپاره چې د بيت المال له خزاني څخه کوم لگښت شوی، د هغو پوښتنه بايد وشي، عاملين يې څارنوالۍ ته ورپېژندل شي او اينده کې په بشپړه توګه د دا ډول لگښتونو مخه ونیول شي.

- تنظيمي او کورنۍ جنګونه اتلان نه لري، ولس هغوی ته د جنګسالارانو په سترګه ګوري، د احمد شاه مسعود او نورو ډلمشرانو په باب دې قضاوت د عام ولس نظر غوښتني ته پرېښودل شي.

- د مقاومت په نامه کوم زماني بهير چې تېرو شلو کلونو کې د امتياز غوښتلو لپاره مطرح کېده، دا د هېواد په تاريخ کې يو بدمرغه دوران دی، بايد د همدغه بدمرغه دوران په توګه ياد شي.

- د ټولو تنظيمي مشرانو او د هغوی د اړوندو قومندانانو ناقانونه پانګه دې ضبط او د بيت المال برخه دې شي.

- د ټولو هغو جنګسالارانو او حکومتي چارواکو هغه نامشروع پانګه دې بېرته د بيت المال برخه شي، چې په تېرو شلو کلونو

کې يې د سياسي او دولتي زور په ناوړه کارونې سره تر لاسه کړې ده.

—د ټولو هغو اشخاصو سياسي پاسپورتونه دې لغوه شي، چې په تېرو دوو لسيزو کې يې په ناقانونه توگه تر لاسه کړي دي.

—هر چا چې په تېرو شلو کلونو کې له دولتي مقامونو څخه د سيمې، قوم او سمت لپاره ناوړه گټه اخيستي، بايد تشخيص او څارنوالۍ ته ور وپېژندل شي.

—هغه گوندونه چې قومي، ژبنۍ، مذهبي او سمتي اجنډا او محتوا لري بايد له قانون سره سم ژر تر ژره لغوه شي.

—په هېواد کې د ايران په پيسو جوړ د (خاتم النبیین) مرکز، رسنۍ او نور تاسيسات دې د حکومت او بيت المال برخه شي.

—ټولې هغه رسنۍ او نور ارگانونه چې له بهرنيو سرچينو څخه په ناقانونه ډول خړوبوي، بايد وتړل شي، وسایل او جايدادونه يې بايد د بيت المال برخه شي.

—د کابل بنسار د وړانۍ ټول مسولين او عاملين بايد په گوته او له سياسي فعاليتونو بې برخې شي.

—د ټولو جنګي مجرمينو، غټو غلو، اختطافګرو، قاچاق کوونکو او نورو ډول ډول جنايتکارانو لېست بايد ترتيب او د رسنيو له لارې خپور شي، ممنوع الخروج دې شي او له نړيوالو دې هم وغوښتل شي چې دې ډول اشخاصو ته د ورتګ اجازه ور نه کړي.

—له نړيوالو بايد د ټولو هغو افغانانو نوملړ تر لاسه شي چې په ناقانونه ډول يې د بيت المال پانگه غلا کړې او بهر ته يې لېږدولي ده.

—ټولې امنيتي کمپنۍ بايد وڅېړل شي او له هغوی څخه دې، له هغوی سره د شتو او پټو وسلو پوښتنه وشي.

—د سولې پروسه بايد په بشپړ ډول د جنکسالارانو له منگولو را بهر شي او د تېرو ترڅو تجربو د تکرار مخه بايد ونيول شي.

—هر څوک چې د اساسي قانون خلاف حرکت کوي، بايد د همدې اساسي قانون له محتوا سره سمه سزا پرې پلې شي.

دا او دېته ورته نورې غوښتنې کولای شي د ثبات او همپالنې (حقيقت کې نظار شورا) غوښتنې تر يوه بريده مهار کړي.

جمهور رييس ډاکتر صيب غني ته مو مشوره همدا ده چې پښې ټينگې کړه، د نظار شورا يوه غوښتنه هم قانوني نه ده، دا اوسنۍ

غوښتنې يې دومره خطرناکې دي چې که دې ور سره ومنلې، نو نه تا ته څه حيثيت او قدرت پاتې کېږي او نه افغانستان ته.

ثبات او همپالنې ټيم دا طرحه د گندمک تر معاهدې هم ډېره خطرناکه ده او ته به په کې تر امير محمد يعقوب خانه هم زيات د

تاريخ د تورې څېرې بڼه خپله کړې. مور خپله غاړه خلاصه کړه.

د اټل وروستی ارمان

دا لیکنه د ۲۰۲۰م کال د مې پر (۲) یمه، چې د ۱۳۹۹ل کال د غويي میاشتې له (۱۳) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

یو ناڅاپه دفتر ته راننوت؛ او یون صیب! سترګې مې روښانه، د زړه له اخلاصه یې غاړه راکړه، لومړی ځل و چې عارف افغان مې

ولیده، خو داسې نه بنسکارېده چې دا اول ځل وي، لکه له کلونو

چې ورسره ورپېژنم، خوله يې له خدا ډکه وه، ما ورته وويل د علي وزير مينه مې درباندي ماته شوه، په لاسونو يې زما لاسونه کېکاږل، وينه يې گرمه وه عينا لکه د ده خپله ولوله. بنه بنهار مو وکړ، د پښتون ژغورنې غورځنگ د ملگرو احوال مې واخيست، د لر او بر افغان وطن پر نن او راتلونکي مو د زړه خواله سره وکړل، بيا مې ورته وويل چې کابل ته د پښتون ژغورنې غورځنگ ملگري را روان دي، څنگه دې خوښه ده چې هغوی ته يو غټه ولسي غونډه ونيسو؟ تاسې به هم حضور ولرئ، ده ويل بېخي مې خوښه ده، خو فکر نه کوم د پاکستان حکومت يې په اسانۍ پرېږدي، ما وويل زه هم دا فکر کوم. بيا مې ده ته وويل څه خو که د پي تي ايم مشران ملگري راغلل، هغو ته به بله غونډه جوړه کړو اوس به موږ او تاسې خپل مجلس او د زړه خواله سره وکړو. ده وويل بېخي مې خوښه ده، سبا نه بل سبا مې وخت وټاکه، دا مې هم ورته وويل، دا غونډه خو به وکړو، خو گوره چې د پاکستان حکومت درته څه مشکل پيدا نه کړي؟ ده وويل، زه لس ورځې په کور کې يم او مياشتې مياشتې په زندان کې، زندان اوس زما لپاره داسې دی، لکه تبليغانو ته د تبليغ دوره؛ دوی چې تبليغ ته لار نه شي زړه يې طاقت نه کوي، زموږ ټولې کورنۍ په همدې

مبارزه کې ژوند تېر کړی، که زه لږ شان شاته ته شم، نو هغه تېرو مشرانو ته به څه وایم؟ اوس مې هم یوه گرده نه شته، خو پنجابي ته ځان کمزوری نه بنسیم، استاده ورځه پرې. مازیگر مهال مې ورته وویل چې غونډه سبا نه بل سبا ته نه کوو، سبا یې کوو، ما ویل دلته هم حالات داسې دي چې تر بل سبا کومه زړه بورنوونکې حادثه و نه شي بیا به زموږ غونډه پاتې شي، ده وویل څه چې ستا خوښه وي، پر سبا مو ژوندون ټلوږیون کې ورته غونډه جوړه کړه، سړی داسې وغږېده، لکه یو پوخ مقرر، د خپل زړه ډېرې خبرې یې وکړې، هره خبره یې پر ناستو کسانو داسې لگېده لکه ملهم، د غونډې گډونوالو عارف خان وزیر ډېر زیات وستایه، د عزت لونگی یې ور په سر کړه، کله چې غونډه خلاصه شوه بیا خپل دفتر کې کښاستو، ما ورته وویل چې خبرې خو ټولې بښې وې، خو که ستا اجازه وي د حالاتو تقاضا دا ده چې ستا یو څه خبرې سانسور کړو، ځکه دا خبرې کېدی شي ستا ژوند ته خطر پېښ کړي، ده وویل نه یون صیب احتیاط کوه! زما خبرې کټ نه کړې؛ نر په یوه ورځ پیدا او فناه دی، داسې نه ده چې زه دا خبرې وکړم ما ته به خطر وي او که ویې نه کړم، نو خطر به نه وي. د (ای ایس ای) چې هر چېرته پر ما لاس بر شي ما ژوندی

نه پرېږدي، دا چې خبر شي افغانستان ته تللی یم، تا سره مې کتلي او عکس مې در سره اخیستی او نورو مشرانو سره مې کتلي، نو پر زړه به یې تیاکې وخبړي تیاکې. ما خو غیر له هغې هم ژوندی نه پرېږدي خو کوم لوی ارمان چې ما درلود هغه پوره شو؛ بې وېزې خپل کور ته راغلم، کله چې دې خوا راتلم، نو هلته یو ملېشه راته رابړگ شو او را غږ یې کړ چې چېرې څې؟ ما ویل ته څه پنجابی سپی یې، ځم د خپل پلار وطن ته، چې پرې ور منډه مې کړه، نو دی راڅخه وتښتېد، محسن داوړ او علي وزیر که په وېزه راځي هغوی خو څه سیاسي مجبور یانې لري، زه خو یو قومي او ولسي سپری یم. دا مې د پلار نیکه وطن دی په وېزه ولې راشم؟ زما تخلص افغان دی، ما خلکو ته ویلي چې زه وزیر نه یم، زه افغان یم، ما ته به عارف افغان وایي، نه عارف وزیر، اوس چې دا څو ورځې خپل پلرني وطن کې خلاصې تڼۍ وگرځم، نو د زړه ارمان مې پوره شو، دا زما د زړه ارمان و چې زه د خپل پلار نیکه وطن ته لاړ شم او داسې په کې ارتې تڼۍ وگرځم، اوس نو که مې هم شم، ارمان مې پوره شوی، د لوی افغانستان د جوړولو ارمان به نور راپسې تعقیبوي کنه. دا اوس چې زه بېرته لاړ شم، نو کېدی شي راساً زندان ته لاړ شم او یا هم څو ورځې

وروسته زندان ته لاړ شم، زه اوس زندان سره داسې عادت شوی يم، لکه يو تبليغي چې پر تبليغ روږدی شوی وي.

د عارف افغان ټولې وړاندوينې رښتيا شوې، هغه څه موده وړاندې يو ځل بيا زنداني شو، کله چې له زندانه را ووت، نو د ظالم دښمن په گوليو وويشتل شو او د سختو ټپونو له امله د تل لپاره له موربه جلا شو، نور به نه هغه عارف وزير وي، نه به د هغه جگه شمله وي، نه د هغه شخ برېتونه، نه هغه هسک سر او نه هغه مغرور پکول. عارف ورور مې لاړ، عارف ورور مې سيند يووړ، هغه خو دلته په غونډه کې زما لاسونه جگ کړل، ده به زړه کې ويل چې دا لاسونه به يو وخت زما ژغورنې ته را ورسېږي، خو کله چې پر هغه د مرميو باران وو، زما لاسونه لنډ وو، زما لاسونه مراوي وو، کله چې د هغه له رگونو وينه روانه وه، زما وينه بېوسه وه، هغه ته و نه رسېدله، د هغه رگونه بې روحه شول .

ای زما متوره، برېتوره او انداموره وروره! ته خو د دردونو په مقابل کې کې سخت مقاوم وي، خو دا ځل لکه چې دښمن د زهرو په گوليو ويشتلی وي، څومره به په وجود تاو راتاو شوی يې؟ څوک به دې سترگو ته ودرېدلي وي؟ خپل ورونه، عزيزان، د مبارزې ملگري؟ ای زما مبارزه وروره! ته خو د گيلې او

مايوسى سسرى نه وي، د مايوسى دا خبره خو به دې زړه كې نه
وي گرځېدلي چې :

پرېږدئ چې خر سېلاب مې يوسي

په لامبوزن جانان مې ډېره نازېدمه

وروره پر منځه دې ژېړي گلونه، كيله دې حق ده، خو گوره چې
هلته دې ليدو ته درغلم مخ راڅخه وانړوي، هماغسې غېږه به را
كوي چې پر لومړي ځل دې راكړې وه، تندي دې بسكلوم زما
مبارزه وروړه...

طالبانو سره جگړه وشي که سوله؟

دا لیکنه د ۲۰۲۰م کال د مې پر (۶) مه چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي میاشتې له (۱۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

سولې بحث چې کېږي باید د افرادو، ګوندونو، ډلو تپلو تر تعریفونو، لیدلوریو او کتنو پورته مطالعه او وڅېړل شي. سوله زموږ پرون ضرورت هم و، د نن هم دی او د سبا به هم وي، خو داسې ډلې شته چې نه یې پرون سوله غوښتله، نه یې نن

غواړي او نه به یې هم سبا ته وغواړي، نو ځکه خو د سولې په باب د عام ولس او جگړه مارو ډلو تر منځ د نظر او عمل اختلاف موجود دی.

اوس راځو په افغانستان کې د جگړې د گټنې څرنگوالي ته :چا،
چېرې او څنگه جگړه گټلې ده؟

د افغانستان په تاريخ کې د جگړې عمومي قاعده او فورمول دا
دی چې تقریبا " ټولې هغه جگړې افغانانو گټلې چې د دين او
مذهب په نامه يې کړي دي . د مرهټه وو، انگرېزانو، شوروي او
اوس د امريکې خلاف يې جنگونه غوره مثالونه دي او نږدې ټول
هغه جنگونه يې بايلولي چې دوی له هممذهبو مسلمانانو سره
کړي دي. څرگندې بېلگې يې د روښان، خوشال، ايمل خان او
نور تحريکونه دي چې د همدينه مغلو پر وړاندې جنگېدل .
اوس طالبان د مذهبي جنگ پر دريځ ولاړ دي، دا چې دوی په

دې حالت کې په حقه دي او کنه دي، هېواد ته گټه لري او که نه؟
دا يو بېل سوال دی چې جلا بحث غواړي، خو دوی اوس د يو
مذهبي تلقين او انگېزې له منځې جگړه کوي، چې دوی ورته
جهاد وايي. په مقابل کې يې جنگېدونکي سرتېري يو څه ملي او

يو څه د ولسواکۍ شعاري روحیه لري، چې دا حالت د مذهبي روحيې پر وړاندې، زموږ په شان په يوه مذهبي ټولنه کې د جنگ توان نه لري. دولتي عسکر مجبور دي د څو تنو نامتجانسو واکمنو د قدرت د ابقا لپاره قرباني شي او له يو ټاکلي معاش پرته نور کوم غټ امتياز ورته نه تر سترگو کېږي. البته گڼ شمېر سرتېرو کې د وطنپالنې روحیه هم په څپو ده، خو دا روحیه هم په

حکومت کې د

واکمن فساد له امله

تر سخت رواني

فشار لاندې ده، په

مقابل کې طالب که

دلته څه لري کنه

خو د حورو او غلمانو په مينه مست او د جنت د لايتمناهي امتياز په لټه کې دی. د دولت اردو د يو منظم او با مسوليتنه لښکر په توگه چې هم بايد عامه نظم وساتي او هم ټولگتې تاسيسات، په يو خورا مشکل دريځ کې ده. په مقابل کې طالبان د يوې بې مسوليتنه او ناثابتي چريکې ډلې په توگه د دې وس لري چې په کمو تلفاتو او کم لگښت هر ډول تخريبي عمل تر سره کړي. د ساري په توگه د کابل — جلال اباد د لارې د امنيت د تامين لپاره

په زرگونو دولتي ځواکونو ته اړتیا ده، خو د نامنی او اخلال لپاره یې یوازې پنځه تنه طالبان بس دي. دغه راز پر همدې لاره د یو پول د جوړېدو لپاره ملیونونو ډالرو او کلونو وخت ته اړتیا ده، خو مخربین بیا خپل کار یوازې په سلو ډالرو په لسو دقیقو کې تر سره کولای شي. د اوسنۍ جگړې په ترڅ کې پر اقتصادي زیانونو سربېره هره ورځ د جگړې د انساني قربانیو کچه لږ تر لږه پنځه سوه کسانو ته رسېږي. دا چې دې جگړه کې څوک ملامت دی که څوک سلامت؟ دا پوښتنه یو بې طرفه هر اړخیز بحث ته اړتیا لري، خو اوس موږ په داسې یو حالت کې یو مخکې تر دې چې د تور او سپین د معلومولو حد ته ورسېږو، اول باید د جگړې د بندولو پر لارو چارو غور وکړو. د یو بامسولیته دردېدلي افغان په توګه مې خپل افغاني مسولیت وګاڼه چې د سولې لپاره لارې ګودرې وګورو. لومړی مې د حکومت په استازۍ د ملي امنیت شورا سلاکار ښاغلي (ډاکټر حمدالله محب) او ځینو نورو دولتي چارواکو سره خبرې وکړې او ورته ومې ویل چې کېدی شي له څو تنو نورو افغانانو سره یو ځای قطر کې طالبانو سره وګورو او د سولې په باب د هغوی پر نظریاتو پوه شو، د هغوی نظریات تاسو او د تاسو بیا هغوی ته ورسوو، که خدای وکړي ورو ورو د دواړو خواوو په نظریاتو کې نرمنیت

راشي او يوه افغاني حل لاره راووخې، خو مشوره مې درسره
ځکه وکړه چې که ستاسې خوبسه نه وي، نو زه دې غونډې ته نه

ځم، خو پر بل چاهم
د تگ او نه تگ
ټينگار نه کوم، داسې
نه وي چې هلته زه د
سولې او وطن د خیر
لپاره لار شم او بيا

دلته ستاسې او مغلن خياطان کنځلو ته کش ورکړي. د دې
خياطانو سابه خو زه په مالگه کولای شم، خو دلته بيا مشکل دا
دی چې د دې ډول جنجالونو گټه بيا تاسو سره په حکومت کې
شاملو جنگسالارانو ته ځي. زه نه غواړم چې له دې ناندریو
هغوی گټه پورته کړي.

ډاکتر صيب محب ما ته په ډبره سره سينه وويل، چې لار شه د
جمهور ريس په استازی هم درته وایم چې لار شه، دولت د دې
خبرو ملاتړ کوي او دا يو بنه کار دی، هیله ده چې دا خبرې نورو
خبرو ته لاره اواره کړي .

مور له نورو ملگرو سره چې هر يو د خپل ځان استازولي کوله،
په قطر کې له طالبانو سره وکتل، بنې تفصیلي خبرې مو ورسره

وکړې، خوږې او ترخې ټولې خبرې په کې تبادله شوې. طالبان که څه هم له لرې یوازي جنگي او مذهبي ډله بنسکاري، خو سخت د جرگو او مرکو او د دوی په اصطلاح د انډیوالی-خلک دي، زموږ ترخې خبرې یې هم وزغملې او په اتو مادو کې مو ترې یو لیکلی ژمنلیک تر لاسه کړ. له طالبانو سره د خبرو تر ټولو مرکزي ټکې دا وو چې د امریکایانو تر احتمالي وتلو وروسته د ډاکتر نجیب د وخت په شان باید یو ځل بیا حکومت

او پوځ و نه پاشل شي، بیا خپلمنځي جنگ او دغه راز د ایران او پاکستان نیابتي جگړه پیل نه شي. د پوځ او حکومت اساسات باید جوړ پاتې شي او تېر

حالات باید په هېڅ ډول تکرار نه شي. دې اصل سره طالبان هم موافق وو، خو ویې ویل چې دا ټول مسایل به په بین الافغاني خبرو کې څېړو، خو په هېڅ وجه د دې اجازه نه ورکوو چې د نویمو کلونو پېښې بیا تکرار شي. د طالبانو ډېرې نورې خبرې هم وې چې د افغان حکومت او په هغه کې د راتپاله شویو ډلو له نظریاتو سره یې جوت توپیر او اختلاف درلود، خو موږ ته له دې

مجلسونو دا پته ولگېده چې که افغانان د زړه له کومې خبرو ته کېږي، نو که هر څومره سخته غوټه وي دوی ورته یوه حل لاره را ایستلای شي. همدې هیلو سره کابل ته راغلو، د یو خبري کنفرانس له لارې مو د دې خبرو جزیات له هېوادوالو سره شریک کړل او د دې تر څنګ مو خپل یو تحلیل هم ور سره ملګری کړ، له ښاغلي محب سره مې یو ځل بیا وکتل، دا تحلیل او د خبرو اترو جزیات مې ورسر شریک کړل، ځینو نورو دولتي چارواکو، پخواني ولسمشر حامد کرزي، محمد حنیف اتمر او ځینو نورو سیاسيونو ته، چې لېوالتیا یې لرله، ټولو ته مې ورته جزیات ور کړل. خو کابل ته زموږ له راتګ سره سم د بېلابېلو کنځلامارانو د کنځلو باران پیل شو او بیا تر ننه پورې دوام لري، ولې؟ دا جرم مو کړی چې طالبانو سره مو کتلي دي. هغه هم د سولې لپاره. که طالبانو سره کتنه هغه هم د سولې لپاره کوم جرم وي، نو دا جرم خو تر ټولو دمخه احمدشاه مسعود کړی چې میدان شهر کې یې طالبانو سره وکتل، بیا اشرف غني ورسره پر (۲۰۱۴ م) کال پټ په دوبي کې وکتل او هغوی سره یې پخې ژمنې وکړې، خو هېڅکله یې عملي نه کړې. معصوم ستانیکزي، اکرم خپلواک او نورو دولتي مامورینو څو څو ځله پټ له طالبانو سره کتلي، خو نه یې ولس، نه یې د ولس استازي او نه یې رسنۍ

له جزیاتو خبر کړي دي، د نظار شورا او د ټلوالې نورو غړو هم له طالبانو پټې لیدنې کتنې لرلې دي، خو چې موږ ورسره وکتل، هغه هم د سولې په خاطر، نو د کنځلو باران شروع شو. پټه دې پاتې نه وي چې ما او ډاکټر صیب غني پر (۲۰۱۴ م) کال د ده په کور کې د ولسمشرۍ تر ټاکنو وړاندې د ده د احتمالي بریالیتوب په حالت کې له طالبانو سره د خبرو پر میکانیزم هر اړخیزې خبرې کړې وې او هغه مهال ده زما ټول نظریات په ورین تندي ومنل او وپې ویل چې دا ډېر دقیق دي او عملي جنبه لري. خو اوس له طالبانو سره یوازې د سولې په خبرو موږ سوچه طالبان شولو؟ بله ورځ به وایې چې تاسې شورای نظار کې هم یاستئ، ځکه چې عبدالله سره مو د ملي هویت د تذکرو په باب کتلي وو. خو دوی چې ورسره شپږ کاله د گډو له حکومت تر پرستني لاندې تېر کړل، هغه عیب نه دی.

موږ ته د طالبانو د ترخه نظام وخت هم بڼه یاد دی، خو که دا نظام هر څومره تریخ و، بیا هم د جمعیت تر شر او فساد ډېر بڼه و. په شلو کلونو کې مو د ورستې او کړې وړې وارد شوې دیموکراسۍ تر چتر لاندې د بېلابېلو لنډغرو واکمني هم ولیدله، ان چې د دوو منتخبو جمهور ریيسانو عکسونه یې د دوی د سترگو پر وړاندې په گوليو و ویشتل، خو دوی پورته ورته نه شو

کتلاي، خو مور په تش لاس او د خپل ولس په همت د لنډغرو
مخ ته ودرېدلو او د دې نساغلو ملاتړ مو هم وکړ. تاريخ دا ټول
هر څه څاري. مور طالبانو سره ځکه وکتل چې د نظام د اډانې او
پاشنې مخه ونيسو، که د سولې خبرې بريالۍ نه شي او طالبان د
جنگ له لارې واک ته ورسې، نو يو ځل بيا به د نويمو ميلادي
کلونو کيسه تکرار شي، بيا به جگړه وي او بيا به مهاجرتونه، خو
که طالب د سولې له لارې راشي او ټول په گډه داسې يو نظام
جوړ کړي چې نه په کې دا ورسته او چينجه ديموکراسي وي او نه
د طالبانو داسې اسلامي امارت چې له طالب پرته په کې نور په
نوم مسلمان ته ځای نه وي؛ ميم زر ما ټوله د ملا. نو که يو
منځنی حد وي داسې يو حالت به د ولس په گټه وي.

ځينې کړايي ليکوال او اومغلن غريبلوي لا په کې دا خبره هم
تاووي چې څنگه کېدی شي يون دې پر يو وخت هم د طالبانو
پلوی وي او هم د پښتون ژغورنې غورځنگ؟؟ دا خو دواړه
متضاد حرکتونه دي، اول تاسو ته چا ويلي چې زه د طالبانو پلوی
يم، زه نه طالب يم او نه د طالبانو پلوی، خو په زغرده وایم چې
زه د پښتون ژغورنې غورځنگ کلک ملاتړی يم، طالبانو سره
مې په دې خاطر وکتل چې دغه گډوله او وروست حکومت د
بهرنيانو له مرستې پرته خپله بقا نه شي ساتلی، که طالبان يې په

زور ونيسي هر څه به گډوډ وشي. د دې حکومت حالت ته چې سړی گوري داگومان يې پر پاخه باور بدلېږي چې که بهرنيان ووتل او خبره جگړې ته لاره، نو داسې يو حالت د طالبانو په کټه تمامېدی شي، خو د ولس په کټه نه. دا پوځ فکر نه کوم چې بيا د امرالله، عبدالله، ډاکتر غني، محقق، خليلي، عطا او څو نور غربيځپلو د مستيو د تامين لپاره قرباني ورکړي. زما له زړه نه وينه څاشي چې د خپل پوځ د نښتر نښتر او گلاب گلاب ځوانانو جنازې ووينم، پر تنکيو تنکيو طالبانو مې هم زړه سوزي چې ولې بې ځايه قرباني شي .

يوه ورځ راته يو پخواني طالب پټ په غوږ کې وويل، کله چې موږ په پاکستان کې سبقان ويل، نو د هغوی پوځ چې به دې ليدی پاکې پاکې دريشياني به يې اغوستې وې، ما ته به ارمان راغی چې کاشکې موږ هم يو وخت داسې ښکلی پوځ ولرو، هغه وخت کابل کې تنظيمي جنگونه وو، زموږ پوځ پاشل شوی و، اوس چې کابل کې دا ښکلی او لوکس پوځيان گورم مينه مې پرې ماتېږي.

زه دغسې يو افغانستان غواړم چې طالب مشران دې هم لکه دا نور تنظيمي مشران په حکومت کې ونډوال وي او واره طالبان دې بالا خپل سبقان پوره کړي او زموږ پوځ دې لاپسې اصلاح او غښتلی شي. که چېرته زموږ پوځ په کورنۍ جگړه کې راکير نه وای او يوازې پاکستان ته اوزگار وای، نو بيا پاکستان راڅخه اویازره بېگناه پښتانه شهیدانو لای شول؟؟ که رابطو او پېغورونو ته دوام ورکړو، نو دلته هېڅ داسې ممیز نه شته چې بېخ کې ډکې و نه لري. پر طالبانو تر ډېره حده د پاکستان د ملاتړ تور دی او پر دې نورو واکمنو بیا د څلوېښتو نورو هېوادونو. که یوه شسپه فکر وکړو، دا څلوېښت هېوادونه د طالبانو پلوی وکړي او پاکستان د دې حکومتي چارواکو، نو د دې حکومتي چارواکو بستري به چېرته پرته وي؟ دلته باید دا واقعیت ومنو چې دلته ضرور څه داسې نقیصې شته چې دوی له دې دومره نړیوال ملاتړ سره سره بیا هم د پاکستان یو جاسوسي سازمان ته غاښ ماتوونکی ځواب ور نه کړای شو. په محقق، عبدالله، خلیلي، رباني او نورو دا ځواب ورکوی؟ عجیبه خبره دا ده چې د جنگ او سولې، ابادۍ او بربادۍ، خپلواکۍ او بلواکۍ د توراوي او سپیناوي کیلیاني له همدغو ښاغلو سره دي.

هغه څوک چې د جنگ د ګرمولو خبرې کوي هغوی یو هم د جګړې لومړۍ کړنښه نه ده لیدلې، له طالبانو یې د ځان لپاره یوه عایداتي پروژۀ جوړه کړې، له امریکا څخه چغې وهي ورځی پرې، که تاسې رښتیا هم د جنگ دومره شوقیان او مېرني یاست نوراشی د جنگ لومړۍ کړنښې ته لار شئی، بیا مو پر فیسبوک د خپلې بهادری-اصلي تصویر هم واچوی، د جنگ خبرې خوږې وي، خو ډګر او عمل یې ډېر تریخ وي. کله چې درجن درجن جنگسالاران د حکومت پر مهمو څوکیو واکمن وي، نو بیا طالبانو ته ولې قانون او ولسواکي پلمه شي؟ ایا ملا عمر او قومندان دادالله تر رباني، مسعود، دوستم، سیاف، مزاری، حکمتیار او نورو ډېرو زیات دا وطن وران کړی، ایا (ای، ایس، ای) سره یې تر دوی زیات روابط درلودل؟ اصلي انصاف خو به دا وای چې دوی او دوی ته ورته نور جنگیالي یو هم په حکومت کې نه وای، خو چې تر ټولو ستر خاینین تر ټولو زیات په درانه نامه یادېږي، نو دلته بیا د حقیقت بیان ته ډېره اړتیا پېښېږي. بیا هم تر ټولو لومړی افغانستان، بیا سوله او بیا لوی افغانستان.

د لوی افغانستان داعیه به پالو

(ملي مبارزینو ته یو ډاډ)

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې پر (۶) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي میاشتې له (۱۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

که څه هم ما هېڅکله نه دي غوښتي چې د ځینو مغرضو اشخاصو وړو او غټو غرضي نیوکو ته ځوابونه ورکړم، خو بیا هم د دې لپاره چې د ځینو حشراتو پر مکروبونو د ذهني روښانتیا دوا پاشي وشي او د هغو ځینې څرگند او ناڅرگند مکروب له منځه ولاړ شي، ښه ده چې څو ټکي روښانه کړم:

څو موده وړاندې شهید عارف او څو نور ملگري کابل ته راغلي وو. ما د پښتونولۍ او افغانیت د دود له مخې دوی ته مېلمستیا وکړه او هم مې ورته په ژوندون تلویزیون کې د نظریاتو د اظهار په خاطر غونډه جوړه کړه. دا ډول غونډه یوازې د عارف وزیر لپاره نه وه جوړه شوې، بلکې تر دې دمخه هم چې له پښتونخوا

څخه هر يو ملي او فرهنگي شخصيت راغلی، هر يو ته مو
مېلمستيا کړې او د هغو يادونه او نمانځنه مو کړې ده، د حسينه
گل تنها، اباسين يوسفزي، د پاچا خان، حمزه بابا، غني خان او

نورو گڼو شخصيتونو قدرداني، يادونه او نمانځنه مو کړې ده. د
يوازيني رسنيز مرکز په توگه مو د پښتنو او بلوڅو د پيوستون
ورځ هېڅکله له ياده نه ده ويستلې او همدارنگه په کوزه
پښتونخوا کې چې هر ډول پېښه، پخوانۍ او يا حال کې پېښه
شوې، موږ د هغو اړوند پروگرامونه جوړ کړي دي. هغه وخت
چې د پښتون ژغورنې غورځنگ لومړنۍ مظاهري پيل شوې،
دلته يې لا چا په اړه فکر هم نه شو کولای او دا مهال يې ان د
(پښتون تحفظ مومنټ) نوم هم نه وه غوره کړی چې موږ يې په
ژوندون ټلوېزيون کې د تائيد په ملاتړ درنه غونډه جوړه کړه، د

ولسي جرگې زړور او ژبور وکیل؛ عبيدالله بارکزي او د وردگو د ټولنيزې سرتاسري شورا رييس؛ ډاکتر ضياءالدين کمال په کې اورنۍ ويناوې وکړې. ورپسې متصل مو په ننگرهار کې بله لويه غونډه وکړه. کله چې د پښتون ژغورنې غورځنگ ورو ورو خپله بڼه څرگنده کړه، نو بيا مو له نورو ملگرو سره يو ځای، په کندهار، لغمان، کونړ او نورو ولايتونو کې غونډې جوړې کړې، کله چې غورځنگ عام شو، بيا مو هم د شهيد ارمان لوني او خړ کمر د شهيدانو په باب درنې غونډې وکړې، دغه راز د پښتون ژغورنې غورځنگ اکثره غونډې مو په مستقيم او نامستقيم ډول خپرې کړې او هم مو د دوی د نورو پلويانو تائيدې او ملاتړ غونډې تر خبرې پوښښ لاندې راوستې او هم مو د دوی په باب مستقل راپورتاژونه خپاره کړل، لنډه دا چې هېڅ رسنۍ، گوند او ډلې د پښتون ژغورنې غورځنگ په تائيد کې دومره منظمې او متواترې غونډې نه دي جوړې کړې، لکه مور او زموږ ملگرو چې جوړې کړې دي. په همدې خاطر خو يې ان د پاکستان د پوځ وياند (اصف غفور) حساسيت هم راوپاروه. په همدې بهير کې مشال خان ټکر هم کابل ته راغی، د هغه د نظريانو د اظهار لپاره مو يوه درنه غونډه جوړه کړه او ددې ترڅنگ مو د نږدې (۶ زره) مخونو په شمېر د کوزې پښتونخوا د نوموتو ليکوالو

اثار چاپ کړل. زموږ مبارزه یو اوږد تسلسل لري چې یوازې پښتون ژغورنې غورځنګ سره اړه نه لري، تر هغه وړاندې هم وه، اوس هم شته او که ژوند و سبا به هم وي. په مجموعي ډول د ټولو هغو لویو وړو غونډو، یادونو، نمانځنو او خپرونو شمېر چې موږ د خپل محکوم افغانستان د ولسونو لپاره ترسره کړي، شمېر یې تر (۵۰۰) بېلابېلو کارونو اوږي. دا هغه کار دی چې چاکړی وي زور یې ورته معلومېږي. څلوېښت کاله وروسته مو په پښتونستان واټ کې د پښتونستان لوحه ولگوله چې د پښتنو او ناپښتنو ستمیانو له خوا په ګڼ شمېر کنځلو بدرګه شوم. په داسې حال کې چې د اطلاعاتو او کلتور او قبایلو وزارتونو وزیران پښتانه وو، خو دا جرئت یې نه شو کولای چې دې قانوني کار او حق ته وړاندې شي. موږ دا کارونه د دې لپاره نه کوو چې چاته ځان وښیو او یا له خپل قام څخه شاباسی واخلم. ځکه زما قوم دومره مظلوم شوی چې د شاباسي وس هم په کې پاتې نه دی. خو دا به هم بې انصافي وي چې نظار شورا او د دوی کدو کړېلې تالیختیو ته هر څه په ډاګه پرېږدو چې دوی پرې خاورې واپروي او حقیقتونو ته بل رنگ ورکړي. موږ چې د خپل فکر او قلم په زور دلته د پښتنو اصلي دښمنانو ته ماتې ورکړې، نو د هغو پاتې شوني او پرکتیان بیا د چا زامن دي؟

خبره عارف شهيد ته رالنډوم، کله چې په ژوندون کې ورته غونډه جوړه شوه، عارف وزير، اياز وزير او نورو ملگرو په کې بنسې په زغرده خبرې وکړې، تر غونډې وروسته ما عارف وزير ته وويل چې خبرې بنسې وې، خو که دې زړه وي يو څه برخه به يې ترې وباسم، ځکه چې خطرناکې راته بنسکاره شوې، هغه وويل، خبرې مې کت نه کړې، زه چې د خپل پلار او نيکه په وطن کې په زغرده ونه غږېږم، نو بيا به چېرته وغږېږم؟ خو دې سره سره مې بيا هم د يو څو کلمو يادښت ايډيټ ته ورکړ چې دا ترې لرې کړئ. هغه مستقيماً پر ځينو هغو اشخاصو نيکه وه چې دده دوستان هم وو.

عارف وزير ماته وويل چې دا خبرې خو زه هلته هم کوم، مخامخ يې ورته کوم، کله يې چې لاس راباندي بر شي وژني مې، دې خبرو پسې نه گرځي. خبره تېره شوه، غونډه هم نشر شوه، بيا د جمهور ريس د لوړې مراسمو وو، هلته هم ده گلون کړي و، د غونډې په وروستيو شپو کې څو توغندي راغلل، د غونډې شاوخوا ساحو کې ولگېدل، سخت بد اوازونه يې وکړل، عارف وزير د غونډې په اول کتار کې ناست و او زه د غونډې په وروستي کتار کې ناست وم، خلک داسې وترهېدل، لکه په مرغيو چې ډز وشي، هغو خلکو تر ټولو زياتې منډې ووهلې چې په

ر سنیو کې همپشه د جنگ د گرمولو ترانې غږوي. دې وخت کې عارف افغان پورته شو، خلکو ته یې وویل کښې کښې پر خپل ځای کښې، هېڅ خبره نه ده، پنجاب مور په دې ډزو نه شي ډارولی، دې ډزو سره مور بلد یو، هره ورځ مور دا ډزې اورو. دې اواز سره خلک بېرته راټول شول، ورو ورو فضا ارامه شوه، جمهور رییس خپلې وینا ته دوام ورکړ.

پر سبا مو سرینا هوټل کې د سوداګرۍ د اتاقونو له ملګرو سره یوځای د پښتون ژغورنې غورځنګ مشرتابه غږو او له کوزې پښتونخوا څخه نورو راغلو دوستانو ته په سرینا هوټل کې یوه درنه او پرتمینه غونډه جوړه کړه؛ له ملي ولولو او وینا ډکه یوه غونډه، هغه غونډه هم په بشپړ ډول له ژوندون څخه نشر شوه، ملګري ټول خپلو سیمو ته ورسېدل، د هر یو احوال مو واخیست. لکه څنګه چې عارف افغان وړاندوینه کړې وه، څو ورځې وروسته د پولیسو له خوا نیول شو، بیا جېل ته یوړل شو. بیا بېرته ایله شو او تر هغه وروسته دغه ناوړه پېښه رامنځته شوه. کله چې دا پېښه رامنځته شوه نو زه او زما کورنۍ پرې دومره ځورېدلې یو چې تر علي وزیر که زیات نه یو دردېدلي، نو کم خو هم نه یو دردېدلي.

خو اوس گورم چې د نظار شورا يو شمېر پخواني تاليفاتي چې
نوي نوې يې د پښتو او پښتونولي سريندي شروع کړي او يو
شمېر نور کم معلوماته اشخاص هم ورسره يو ځای شوي او
غواړي چې دې مسئلې ته داسې رنگ ورکړي چې گنې که عارف
افغان ژوندون تلوېزيون ته نه وای راغلی، نو دی به نه شهيدېده،
دوی د هغه پر شهادت خفه نه دي، خو اوس غواړي چې د هغه
له سپېڅلي شهادت څخه د پښتنو د يو بل شعوري مرکز د
بدنامولو لپاره يو ډول ناوړه گټه پورته کړي، دا هغه ارمان دی
چې د دې مرکز پر وړاندې يې د (ای ایس ای) سازمان او د نظار
شورا ډله لري. د تېرو لسو کلونو په بهير کې زما ټوله انرژي د
دې پرځای چې د تلوېزيون پر خپرونو ولگي، پر دې مصرف
شوې، چې څنگه پر دې مرکز د نظار شورا او (ای ایس ای) د
بريدونو مخه ونيسم. د همدې مرکز او د هوتخېلو د درانه قوم
او يو شمېر نورو شعوري مبارزينو د مبارزو برکت دی چې
بناغلی غني اوس د قدرت پر گدی ناست دی. يو وخت داسې
هم و چې د ډاکتر غني پر کور د لنډغرو د بريد خطر نه و، خو
ژوندون تلوېزيون ته دا خطر هر وخت محسوس و. پښتانه او په
ټوله کې لر او بر افغانان اوس دوه اساسي دښمنان لري؛ ترکريښي

اخواد پاکستان (ای ایس ای) او تر کرښې دې خوا نظار شورا او د شمالتلوالې لندغر دي. نور فرعي قوتونه او اشخاص بیا د همدې دوو عناصرو پر محور راخرخي. دوی افغانستان کې هېڅکله قوي مرکزي نظام نه غواړي، ځکه که دلته یو قوي مرکزي نظام جوړ شي، بیا د محکوم افغانستان د ازادېدو داعیه په اسانۍ سره تعقیبېدلای شي. د پنجاب اداره د دې گواښ له امله دلته یو سست او بې ثباته حکومت غواړي او د نظار شورا، جمعیت، ستم او نورې ډلې بیا وایي که چېرې دلته یو قوي مرکزي نظام جوړ شو، نو بیا خو موږ اوسنی شان او شوکت نه شو ترلاسه کولای او بیا خو که لر او بر افغان سره یوځای شي، نو موږ خو په دریاب کې یو څاڅکی یو. نو ځکه خو دوی په هره برخه کې کرایي او اجرتي کسان گومارلي چې د ملتپالو افغانانو پر وړاندې ذهنونه گلهوډ کړي. عجیبه پوښتنه خو دا ده چې د عارف وزیر د شهادت لپاره ژوندون ټلوېزیون ته راتگ او خبرې پلمه کېږي او دا ورته خطر گڼل کېږي، خو ارگ ته تگ او هلته خبرې بیا ورته د خطر زنگ نه وي؟ له دې څخه معلومېږي چې (ای ایس ای) او نظار شورا ژوندون ټلوېزیون خپل اصلي دښمن گڼي، نه ارگ او یا یې له ارگ څخه هېڅ حیا نه کېږي.

بناغلي عبیدالله بارکزي او ډاکټر کمال هم دلته د کوزو پښتنو ملاتړ غونډه کې توندي ويناوې کړې وې، هغوی هم په بېلابېلو پېښو کې شهيدان شول، يانې که هغه هم دلته نه وای راغلي، نو نه به شهيدانېدل؟ په کوزه پښتونخوا کې د پاکستان د پوځ له خوا (۷۵ زره) پښتانه شهيدان شول، هغه ټول دلته ژوندون ته راغلي وو؟ ارمان لونی، طاهر داوړ او د خرکمر پښتانه چې شهيدان شول، هغوی هم ژوندون ته راغلي وو؟ که ژوندون ته راتگ او دلته خبرې (ای ایس ای) ته دومره غټ خطر وي چې د هغوی کسانو د مرگ په بیه تمامېږي چې دلته راغلي دي. نو بیا خو همدا د پښتنو د يو ستر ملي مرکز په توگه ومنئ، تخریبوئ یې ولې او ټاپې پرې ولې لگوئ .

بله خبره داده چې مور دلته د کوم بل پښتون مخه نیولې چې له کوزې پښتونخوا څخه پښتانه مه رابولئ او دلته ورته غونډې مه جوړوئ؟ خو چې خپله درکې متره نه شته، د نورو د کار مخې ته ولې خنډونه جوړوئ؟

حقیقت دا دی، چې زموږ شعوري مبارزه د (ای ایس ای) او نظار شورا د گډو جاسوسانو پر زړه نه اوارېږي، له دغه مرکز ه د پښتنو د مظلومیت غږ او چتېږي، اوس غواړي په څه ډول د دې مبارزو

رنگ پیکه کړي. نو ځکه مې دغه وضاحت ضرور وگانه. زمور مبارزه دلته د دغو دوو وینو څښونکو او افغان ضد سازمانونو پر وړاندې روانه ده، واره چني یې مور ته کوم ارزښت نه لري، خو اوس او راتلونکي نسل ته ددې وضاحت په کار و چې مور په ډېرو کمو امکاناتو د دغسې کړيو پر وړاندې خپلې مبارزې ته دوام ورکړی دی، نو تاسې باید خپل دښمن ته په ډېر دقت سره متوجه اوسئ.

حساسیت راپاروي؟!

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې پر (۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي میاشتې له (۱۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

په پښتنو کې یو شمېر داسې اشخاص شته، چې تر سقاویانو، ستمیانو، پنجابیانو، گل خانانو او د پښتنو تر بل هر مخالف هم زیات پښتنو ته په ډېر زیان تمام شوي او ډېر زیات خطرناک تمامېږي. دا خلک مضر احتیاط کاري او مصلحتي پښتانه دي. دوی د پښتنو هر انساني حق د مصلحت تر عنوان لاندې دفن کړی او هر روا غږ یې د مصلحت په چاره وژلی دی. دوی شعوري پښتانه په همدې نامه کار او فعالیت ته نه دي پرې ایښي، چې ستاسې کار حساسیت را پاروي او موږ ته دښمنۍ زیاتوی. د دوی احساس تر دې حده د بې غیرتۍ کچې ته ور رسېدلی، چې

هېڅکله د هغو پښتنو ضد لندغرو پر ضد نه راپورته کېږي چې تل د پښتنو پر حقه حقوقو تېری کوي، خو په دې وخت کې که کوم با احساسه پښتون افغان گردنۍ پر غاړه کړه، قلم يې تر گوتو کړ او د پښتنو د مظلوميت غږ يې اوچت کړ، نو دوی يو دم را

ويښ شي، خولې وازې کړي او دا خبره غبرگه کړي چې دا کار حساسيت را پاروي، دا خو دې قوم ته دښمني زېږوي، دا خو دا نور حساسوي. دوه سوه تورو نه به پر هغه مبارز پورې کړي او هغه نه يوازې په خپل کار کې ټکنی کړي، بلکې په کمسواده او نالوستي افغاني ټولنه کې يې شخصيت هم ورته متنازع او د فعاليت منځه يې هم ورته ډب کړي، دوی تر هغه حده پورې په بې غيرتۍ کې ډوب دي چې يو څوک يې پر عزت تېری کوي او ده تومانچه د ځان ښودنې لپاره تر ملا تړلې وي، خو هغې ته لاس نه کوي، وايي دا مې سختې ورځې ته ساتلې ده. دا چې

پښتانه د تاريخ په بهير کې شاته ساتل شوي، د دغسې بې غيرته پښتنو له لاسه دي. دا ډول پښتانه د دغسې کرونا ناروغۍ مڪروب ته ورته دي چې په سترگو نه ښكاري، خو تنفسي سستم

دې بندوي. دوی هم ظاهراً پښتانه دي، خو د تشخيص لپاره يې مورتر اوسه داسې واکسين نه لرو چې دا له اصلي پښتنو څخه را جلا او درملنه يې وکړو. خبره نه اوږدوم، په يو مثال کې به دا ډول خلک يو څه څرگند کړم:

د پاکستان تر جوړېدو وروسته پر (۱۹۵۵م) کال په افغانستان کې يوه لويه جرگه جوړه شوه، دې جرگې پرېکړه وکړه چې د ډيورند تړون ملغی دی او افغان ولس ته د منلو وړ نه دی. تر هغې وروسته په جنترۍ کې له پښتنو او بلوڅو سره د پيوستون

ورخ ليكل كېده، د كابل بنسار په زړه كې؛ ارك ته مخامخ يو لوى مركزي واټ (د پښتونستان واټ) په نامه و نومول شو او هر كال به د پښتونستان جشن همدلته په پرتمينو مراسمو سره نمانځل كېده. تر (۱۳۷۱ل) كال پورې دې لړۍ دوام پيدا كړې،

تر هغه وروسته بيا د دې ځاى د نوم بدلولو هڅه وشوه؛ خيابان فردوسي او پر نورو عربي او عجمي نومونو باندې غور وشو، لوحه يې هم ورته ورکه كړه، نو ځكه خو ورو ورو په شعوري ډول هڅه وشوه چې ((د فواره اب)) په نوم مشهوره شي. ما چې د دې تاريخي ځاى د نوم بدلونې قصدي او متواتره هڅه وليده،

نو د پښتنو له اکثر و مطرح شمله ورو، رپرورو، برپتورو او ان قلموالو سره مې خصوصي مشوره وکړه، چا وويل دا وخت د دې خبرو نه دی، مور او تاسو بايد اول جگړه پایته ورسوو، چا ويل دا کار اوسمهال ملي وحدت ته زیان رسوي، چا ويل زمور دا نور ورو نه به پر دې سخت حساس شي، هغوی به هم بیا داسې څلورې غواړي، چا وويل دا ډول کارونه د امن د وخت خبرې دي، چا وويل اول د طالب غم وخوره چې هغه جنگ بند کړي، چې دې کار ته زمور پلمه برابره شي. لنډه دا چې د دنیا ټولې لانجمنې او نه عملي کېدونکې مسلې يې د پښتونستان واپت لوحې پورې وتړلې. ماکه هر څومره ورته وويل چې دا نور کارونه دې لوحې پورې هېڅ اړه نه لري، دا خو يوازې يوه لوحه ده چې مور غواړو پر خپل ځای ولگول شي. دې ځای ته خو نوی نوم نه ورکوو، خو همدا يې نوم دی؛ پر همدې نامه بايد بنساروالي او اطلاعاتو کلتور ووزرات ورته لوحه جوړه کړي. عيناً لکه سالنگ واپت او پنجشېر واپت ته چې لوحه ولگوو. نو که دا واپتونه مور د هغو په خپل نامه يادو کړو، مانا تعصب مو کړی؟ خو چا ته يې وايي؟ له مشورې څخه مشوره جوړه شوه چې غوتې پسې بله غوټه زياتېدل. په دې کې مې يوازې په خپل سر کار پيل کړ؛ لوحه لیکونکي او فلزکار سره مې خبره خلاصه کړه،

د هغوی د خوښې مطابق مې ورته اجوره ورکړه او په رڼا ورځ مې له نورو مبارزو ملگرو سره لوحې ولگولې. ځینو ستمیانو کنځلې وکړې او پښې یې ودربولې، خو نورې اکثره کنځلې د پښتنو ستمیانو او همدغسې مضرو مصلحتي پښتنو او بیا پښتنو لیکوالو له خوا را حواله شوې. همدا به یې ویل چې دا د دولت، ښاروالۍ او کلتور وزارت کار دی، دی څه کاره دی، نه حکومتی مامور او مسول دی او نه کوم چارواکی، چې دی اوس د حکومت کارونه هم تر سره کوي؟ په داسې حال کې چې مور یادو ارگانونو سره هم مشوره کړې وه، خو ورته پلمې یې وکړې. بیا ما دې خلکو ته وویل چې زه (افغان بېسیم) یم. هغوی هم چې هر چېرته د کوم ځای له نامه سره سمه لوحه لگوي، خپله لوگو هم پرې لگوي، ځی لاس مو خلاص چې څه کولای شی!

اوس راځم بېرته خپلې موضوع ته: تر (۲۰۱۴ م) کال پورې دا لوحې جوړې او پر خپل ځای وې. کله چې پر یاد کال د امرالله صالح په گډون ډاکتر عبدالله او د هغه نورو ملگرو دلته د ډاکتر غني د بریا پر ضد مظاهره وکړه، دا لوحې یې زیانمنې کړې، بیا وروسته له دې ځایه ټولې شوې. تر ننه شپږ کاله ووتل، خو پښتونستان وایت بېرته د لوحې خاوند نه شو، په داسې حال کې چې په دې موده کې د کلتور او قبایلو وزارتونو ټول وزیران

پښتانه وو او گڼ شمېر نور ژبور، مخور او شمله ور پښتانه هم د واک پر گډۍ ناست وو، د جمهور رييس شېر نيم شلې مشاورين هم پښتانه فرهنگيان دي. ما پر اکثرو غاړه خلاصه کړې، خو يو هم د رسمي مکلفيت او ملي احساس له مخې د دې زړه نه دی کړی چې یاد واپ ته لوحه جوړه کړي. ما ځکه بيا دې کار ته نه دي دانگلي چې بيا درباندي دوه زره تورو نه پورې کوي، ما ويل چې زموږ هر کار پسې د تعصب ټاپه غوټه کېږي، دا ځل به تر شېرکلن ځنډ وروسته دا کار دغو بې تعصبه پښتنو ته حواله کړو، چې دوی يې له حساسيت پرته حل کړي. اوس نو ډېر ښه چانس دی؛ په داسې حال کې چې پاکستان هم تيار ښه منزوی شوی، ښه فرصت دی، چې د قبایلو وزير دې هم يو ستر جهادي شخصيت (گل اغا شېرزی) وي، يانې دا چې هم دې (گل) وي هم (اغا) او هم دې شېرزی (د زمري زوی) وي، دکتور وزيره دې هم (حسينه ساپې) وي، يانې هم دې (حسينه) وي او هم دې (ساپې) وي، مرستيال يې هم پوهاند وي، هم رسول او هم باوري وي، (پوهاند رسول باوري)، خو کنځلمارې بې کلتوره کلتورې اتشې دې هم ولري، بناروال دې هم (داود سلطان زوی) وي، يانې هم دې خپله (داود) وي او هم (شاه زاده)، د جمهور رييس، شېر نيم شلې مشاورين چې هغو کې دې هم

اورپيکي، زړور! او ژبور! پښتانه فرهنگيان شامل وي او خپله جمهور ريبس دې هم (اشرف غني) وي، چې خپله دې هم (اشرف المخلوقات) وي او هم (عثمان غني)، پاکستان يې هم د نړۍ په کچه ځنډې ته کړی وي او لکه (امير کروړ) په يو تن له سلو جنگاورانو سره جنگېږي، نو بيا غمه څه ده؟ په داسې حال کې نو ما يون حقير فقير احقرالعباد ته څه اړتيا ده چې بيا حساسيت راوپاروم؟ بيا د کنځلو څپو ته ځان مخامخ کړم؟ وگورم چې په راتلونکو لسو ورځو کې زموږ په نامه ناست دا بې تعصبه زمريان، دا يوه لوحه لگولی شي کنه؟ او کنه دا هم له عبدالله، طالبانو، او پاکستان سره د مذاکراتو يو جز گڼي؟

ورونو! دا زموږ د واقعي ژوند د کارونو يو انځور و، نور ټول کارونه د همدې يوې بېلگې په تله وتلې، تر څو چې له دې مصلحتي کرونا څخه ځان ونه ژغورئ، همداسې به په خپل وجود کې د ناڅرگند دښمن له رنځه کړېږئ او حال به مو تر دې هم بدترېږي. نوره مو خپله خوښه.

د پرله پسې تېروتنو ترخې تجربې

دا لیکنه د ۲۰۲۰م کال د مې پر (۹) مه، چې د ۱۳۹۹ل کال د غويي میاشتې له (۲۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

اشتباه یا تېروتنه د یو کس هغه عمل دی چې ضرر په کې حتمي متصور وي، یانې تر خیانته یې د خطر کچه کمه ده، خو ضرر دی. تېروتنه کله بېرته جبرانېږي، خو خیانت بیا د جبران قابلیت نه لري. اشتباه چې خپل وروستي حد ته ورسې او یا څو

ځله تکرار شي، نو بیا د خیانت حد ته رسېږي. سیاستوال که وره اشتباه هم وکړي، نو د خطر گراف یې ډېر ژر د خیانت برید ته پورته کېږي. کله کله دا تېروتنه دومره گرمه وي چې نه یوازې د

ملت د سوځېدو په قېمت تمامه شي، بلکې د هغه شخص د بربادۍ او مرگ سبب هم شي.

د ډاکټر نجيب الله غټه تېروتنه دا وه چې د خپل منظم دوه سوه کلن پوځ تر څنګ يې نا باوره سيمه ييزې ملېشې جوړې کړې او هم يې خاص ګارد او استخباراتي ارګان له ملت ضد او پښتون

ضد عناصرو ډک کړ او خپل طبيعي متحدین يې له سياسي او پوځي پلوه حاشيې ته کړل. ډاکار د ده د کورنيو او بهرنيو مخالفينو له خوا د دې سبب شو چې لومړی د (شهناز نبي) په نامه

يوې کودتا ته لاره اواره کړي او بيا نور پلانونه عملي کړي. تر دې کودتا وروسته د ډاکټر نجيب ټوله شاوخوا د چپي ستمي افکارو واکمنو محاصره کړه، عبدالحميد محتاط چې د پنجشېر اوسېدونکی او د مسعود خاص ارتباطي و، د ده مرستيال و، نبي عظيمي، سيد کيان، دوستم او د ستم او پرچم نوري پښتون ضد او هېواد ضد ډلې په پوره واک کې وې، په پای کې ډاکټر نجيب

په خپل حاکمیت کې له خپلو طبیعي متحدینو څخه دومره لرې شو چې همدې افغان ضد ډلو په اسانۍ سره له هوایي ډگره را وگرځاوه او بیا له هغه دردوونکي برخلیک سره مخامخ شو، چې نه یوازې دی او ورور یې قرباني شول، بلکې ټول افغانستان ور سره تباہ شو. ډاکتر نجیب خپلې دې تېروتنې ته هغه وخت متوجه شو چې د ملګرو ملتو په دفتر کې یې د بندي په توګه شپې ورځې تېرولې، دی که دا مهال ډېر خواشینی هم و، خو اوبه له ورځه تېرې وې.

د کرزي صیب تر مشرۍ لاندې د ده د حاکمیت په ټوله موده کې بیا هم اصلي واک د نظار شورا پر محور راڅرخېده، په پیل کې (اته سوه دوه دېرش) مهم ریاستونه یوازې د پنجشېر درې د

نظار شورا په لاس کې وو، احمدضیا مسعود، قسیم فهیم، قانوني، امرالله صالح او نورو په کې د واک ژرنده چلوله.

کله چې ډاکټر اشرف غني د (۲۰۱۴ م) کال ټاکنو ته ځان نوماند کړ، نو د ټولو هیله دا وه چې تر بریا وروسته باید ژر تر ژره د نظار شورا او بیا د ځینو نورو جنګسالارانو لمنه ټوله کړي. که څه هم دا مهال د غني په ټاکنیز ټکټ کې جنرال دوستم د غني لومړی مرستیال و، خو ملت د غني دا ناعادلانه مجبورتیت درک

کړ او ده ته یې رایه ورکړه، غني د خپل شعار او ژمنې خلاف له عبدالله سره ګډه حکومت جوړ کړ او پر دې سربېره یې احمد ضیا مسعود هم خپل فوق العاده استازی وټاکه. ما او زما ملګرو چې غني ته یې تر هر چا زیات کمپاین کړی و، د

غني پر دې عمل، که د هر مجبورتیت له مخې و، اعتراض وکړ او دا کار مو خپله غني او بیا ټول افغانستان ته په زیان وباله، مور

غني ته په ټينگه وويل چې دا ډله به د پنځو کلونو په بهير کې د سر په کاسه کې او به درکړي، دوی به له دولتي امکاناتو ناوړه گټه پورته کړي او راتلونکې ټاکنې به بيا له ننګونو سره مخ کړي. دا مهال نو د جمهور رييس غني په دربار کې غوره مالان دومره لوړې کچې ته رسېدلي وو، چې غني يې په تصنعي ډول جامع الکمالات گانډه او د ټولو هغو هېوادوالو مخه يې ډب کړي وه چې د غني خواخوږي او پر ملي گټو مين وو. غني له خپل ولسه بڼه پوره منزوی شو، خو ده ته لا هم هماغسې تلقين ورکول کېده چې ته د ټول هېواد بې بديله محبوب ولسمشر يې. په همدې معلوماتي خلا کې يې ټاکنو ته مخه کړه، مور که هرڅومره چغې ووهلې چې عادلانه ټاکنو ته زمينه برابره نه ده، لومړی سوله او بيا ټاکنې غوره کړه، تر هغه چې سوله راځي ته غير له هغې هم ولسمشر يې او که بيا هم، ټاکنې سل په سلو کې حتمي او ضروري گڼل کېږي، نو بيا داسې تياری ورته ونيسه چې لږ تر لږه اويا سلنه رايې وگټې، چې هېڅوک در سره بيا په حاکميت کې د شراکت جرات و نه کړي. په دې برخه کې مو مشخصه طرحه هم ورکړه، خو دوی د دې پر ځای چې مننه وکړي عصبانيت يې نور هم زيات شو.

اوس نو دا دی یو خُل بیا دی او ملت ټول په یو رنځوونکي حالت کې دي. بیا بېلابېل مجبوریتونه پلمه کېږي، د گډوله حکومت او ان تر هغه هم خطرناکه تجربه تکرارېږي، عجیبه تصادف دی، ډاکتر نجیب به هم مسعود او دوستم ته همغه خلک د جرگې لپاره لېږل چې ده او ټول هېواد ته یې کښه اېستله؛ محتاط او جنرال عظیمي به یې ورلېږل، د کرزي صیب مذاکراتي تیمونه به هم د احمدضیا مسعود او فهیم له خوا غوره کېدل، اوس نو د غني په استازی هم سرور دانش او امرالله صالح د غني د پلویانو، پښتنو او ټولو افغانانو په استازی د عبدالله له تیم سره د واک د وېش پر سر چنې وهي؟! مانا دا چې امرالله صالح د عبدالله او سروردانش د خلیلي سرسخت مخالفین دي؟! ځینې سیاسي احمقان لا اوس هم په دې تلقین خپل زړه گرموي. که همدا چنې په همدې ډول روانې وي، نو پنځوس سلنه خو د عبدالله د تیم برخه شوه، شل په سلو کې د امرالله صالح، شل سلنه د دانش او لس سلنه هم د غضنفر او نورو نازولو، نو غني او پښتنو ته په کې څه پاتې شول چې بیا هم دا لوی او مظلوم قوم ورته د یوه ډاډ او ارمان په سترگه وگوري؟ سربېره پر پورته امتیازاتو به ډاکتر عبدالله د سولې یا پوځلاینې شورا مشري هم اخلي، پرېکړې به یې هم الزامي وي، نو دا خو یو څرگند حقیقت

دی چې نه عبدالله او نه امرالله له طالبانو سره سوله غواړي، دوی وایي چې طالبانو سره سوله د دوی ((د جهاد او مقاومت د ارزښتونو مخالف کار دی))، نو جگړه به دوام پیدا کوي، پښتانه به په حکومت کې د فوق العاده محرومیت له کبله په جبري ډول د طالبانو د ملاتړ لمنه نیسي، امریکایان به د روسانو په شان له جگړې ستړي کېږي، طالبان به لوی ښارونه او بیا کابل نیسي، یو ځل بیا به د شلو کلونو په بهیر کې دا ټول رامنځته شوي پرمختگونه له خاورو سره برابرېږي، افغانستان به بیا د اوږدې کورنۍ او نیابتي جگړې غېږې ته لوېږي، نو مخکې تر دې چې هېواد بیا دغسې یو حالت ته لاړ شي ښه به وي، چې جمهو رییس غني ټینګ مقاومت وکړي؛ عبدالله او د هغه متزلزل ټیم ته دې په حکومت کې یوه سلنه ونډه هم نه ورکوي، دوی هېڅ هم نه شي کولای دا هسې بازاری غورویښ دی، نور هېڅ هم نه شته. زما په گډون گڼ شمېر ټول هېواد پال او ملتپال افغانان غني ته ډاډ ورکوي چې که دوی د خپېرې گوزار کوي، د خپېرې پرې کوو، که مظاهره یې کوله، مظاهره کوو، که منطق یې ویلې په منطق یې ځواب وایو، هر زور ته یې په ورته زور ځواب وایو. خو ته یو داسې مشارکتي حکومت جوړ کړه چې د استخدام اصل یې لیاقت وي، د هېواد له هرې سیمې او هر قوم څخه د هغوی د

کمیت په تناسب استازولي تضمین کړه، نه د تنظیمونو په خوښه
مشارکتې حکومت! که بیا هم درباندي ډېر فشار وي، نو نور خو
دې عمر خوړلی دی؛ څه شی پاتې نه دي، ته خپله هم وایې چې
ان د بلې ښځې توان هم نه لرې، نو راجه ځان پرې شهید کړه
چې هم دې هغه دنیا خوندي شي، هم دې گناهونه تويې شي او
هم دې په تاریخ کې نوم په زرینو کربنو ولیکل شي، په دې عمر
کې شهادت هم عجیب کیف لري. د خدای په خاطر ددې مظلوم
ملت برخلیک بیا د لنډغرو منگولو ته مه سپاره...

زما خیالي افغانستان

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې میاشتې پر (۱۱) مه، چې د
۱۳۹۹ ل کال د غويي میاشتې له (۲۲) مې نېټې سره سمون
خوري، نشر شوي ده.

زه داسې افغانستان غواړم، چې نه په کې جنگ وي، نه په کې
عداوت، نه په کې فقر وي نه په کې غربت، نه په کې بدمرغي وي
نه په کې جهالت، نه په کې رزالت وي نه په کې شیطانت، نه په

کې ظالم وي نه په کې مظلوم، نه په کې تعصب وي او نه هم د
تعصب په نوم د چا توهين، نه په کې کينه وي نه په کې قهر او
غوصه، نه په کې له منبره د تکفير اوازي پورته کېږي او نه د بنسار

له واپونو د منکراتو انگازې. ملا له بنسرونکي سره پوخلا وي او طالب له زده کوونکي سره، مسجد د دين د تبليغ روزنځی وي او هوجره د کلتور، خان خپله خاني کوي او ملا خپله ملايي، بنسار د کلي مخالف نه وي او کلی د بنسار. هر افغان له بل افغان سره بشپړ برابر حقوق ولري، د قوم، ژبې، مذهب، جنس او سمت توپير حرام وي، د گومارنې معيار يوازې او يوازې سرپيتوب او لياقت وي. غرونه مې بېرته په شنو ونو پوښلي وي او سيندونه مې د تل لپاره له اوبو ډک وي، نه مې چاته لاس ورغځېږي او نه رانه مظلوم بېنوا لار شي، حيوانات او مرغان مې په خپل وطن کې

له انسانانو څخه و نه ډار شي؛ ټول خوښ او خوشاله وي او څاروي مې په شنو ورشوگانو کې سوکاله، د دايمي ثبات لپاره مې ولس د خپلو طبيعي حدودو او سرحدونو خاوند وي؛ امو مې له

اباسينه سره وصل وي، يو دنگ ډبرين دېوال مې له خپل وطنه راتاو وي، نه پر چا تېرى وکړم او نه څوک تېري ته پرېږدم، دين مې د پرمختگ خندا نه شي او دنيا مې د دين د تقدس مخالفه؛ دواړه سره غاړه غړۍ وي، وروڼه او خویندې مې سره برابر حقوق ولري؛ پر يو مهال ډوډۍ وخوري او بنځينه د نارينه وو د لاس پاتې شونو ته کېښي، سياستوال او ولس مې دواړه د سواد له نعمته برخمن وي، پوځ مې پر خپلو متو ډاډمن وي، د هېواد د

بشپړ امنيت د خونديتابه او په نړۍ کې د مظلومانو د ډاډ جوگه وي، پر ټول هېواد مې د قانون د واکمنۍ لمن خوره وي، ملي کرنسۍ مې په نړۍ کې د ارزښت وړ او د چارواکو خبره مې له وزن څخه برخمنه وي، درې رنگه ملي بیرغ مې مو په هېواد او

نړۍ کې رپانده او ملي هويت مو ځلانده وي، لنډه دا چې هېوادوال مو دومره سوکاله وي چې د نړۍ په هر گوټ کې، چې کوم ملا وعظ کوي او خپل ذهن کې د جنت ذهني انځورنه کوي، نو زما افغانستان دې ورته د عيني انځور په توګه د مثال په ډول وريادوي .

زه دې په ټول وطن کې يوه کوډله و نه لرم، يو ملنګ دې يم، زه

به د وطن پر هر کلي او بانډو ګرځم، سندرغاړی به را سره وي، پر خبرو او سندرو به بندیز نه وي، شاعر او هنرمند ته به په سپکه سترګه نه کتل کېږي، زه به ورته د سوي بلبل په شان شعرونه ليکم، هنرمند به ترې سندرې جوړوي، د وطن پر گوټ گوټ به

گرځو، سندرې به وپشو، خبرې به وپشو، مینې او شکرې به وپشو .

د خیالو همدا لړۍ مې ځان سره زمزمه کوله، چې یو دم یوه درنه چاودنه وشوه، له درانه خوبه را وینس شوم، په خپلو خولو کې خیشت پیشت وم، پر ځان مې کلمه تېره کړه، یو ځل بیا په خیال کې ډوب شوم او دا لنډۍ را په یاد شوه:

په تصور مې ځان باچا کړ

چې سر مې پورته کړ ملنگ د دنیا ومه...

ايا هېواد كې جهادي داستان بيا تکرارېږي ؟

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې مياشتې پر (۱۲) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي مياشتې له (۲۳) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

کله کله سړی دومره ودرېږي، چې مجبور شي قلم ته پناه يوسي، په لغمان کې د ملي اردو د سرتېرو قرباني د ټول هېواد لپاره يوه غمیزه ده. دا تراژيډي د نظام او هېواد د بقا لپاره د خطر يو زنگ هم دی، که چېرې سر له همدا اوسه پرې ژور فکر و نه شي، نو هېواد به د گړنگ غاړې ته نږدې کړي. اصلي خبره دا ده چې په افغانستان کې د جگړې لپاره د چا له خوا کومه تيوري او ستراتيژي جوړه شوې وه، هغه يو ځل پلې شوه او دا

دی اوس یو ځل بیا یې د تطبیق احتمال شته. د پاکستان د استخباراتو مسول (جنرال اختر) به جنرال ضیالحق ته ویل چې افغانستان کې د جگړې لپاره موږ ته تر ټولو ښه جنګ کوریلایي یا چریکي جنګ دی. دې سره کلي او ښارونه لاس په لاس کېږي، څو ځله دا کار تکرارېږي او دې سره دومره وړانې رامنځته کېږي چې که بیا هر څوک پر افغانستان حکومت وکړي، د خپل هېواد د ابادۍ وس به و نه لري او کابل کې به د تل لپاره یو کمزوری حکومت وي. جنرال اختر عبدالرحمن به ویل چې

کابل باید وسوزي چې لاهور یا پاکستان په امن کې پاتې شي. د جنرال ضیا او جنرال اختر ارمان د هغوی تر مرګ وروسته کابل ته د مختلفو جهادي ډلو په راتګ سره پوره شو. دا چې ټولو جهادي ډلو غوښتل که نه چې دا کار وشي، خو فورمل داسې

جوړ شوی و چې همداسې کېدل. طالبان اوس هم د هماغې قاعدې په مسیر کې روان دي، چې پروني مجاهدین واقع وو؛ شعارونه، عملونه، رپرې، لونگی، پکولونه او جغرافیایي موقعیتونه او د جنګ انگېزې یې ټولې سره ورته دي. په دې بله خوا کې هم بېخي ورته موقعیتونه دي؛ د شورویانو ځای امریکایانو او د ډاکتر نجیب احمدزي د حکومت ځای د ډاکتر اشرف غني احمدزي حکومت نیولی دی. د ډاکتر نجیب حکومت هم یو بشپړ متضاد ایتلافي حکومت و؛ خلک، پرچم، ستم او نورو چې عناصرو په کې ونډه لرله او د غني په حکومت کې هم، جمعیت، ستم، غربیلوي او نورې متضادې ډلې پوره ونډه لري، د ډاکتر نجیب پر ضد هم همغو ډلو کودتا وکړه چې ده ډېر نازولي وو او د غني پر حکومت هم؛ کله چې امریکایان و ځي د دې ډول کودتا اټکل کېدلی شي، ډاکتر نجیب هم د ټولو قواوو اعلیٰ سر قومندان و، خو د پرچم ډلې او دوستم ملېشو له هوایي ډگره بېرته را وگرځاوه، ډاکتر غني هم اوس د وسلوالو قواوو اعلیٰ سر قومندان دی، خو چې کله هم دی وغواړي د ډاکتر نجیب په شان هڅه وکړي د خپلو مرستیالانو او نورو نازولو له خوا به را وگرځول شي. دلته تاریخ کټ مټ تکرارېږي، خو څوک ترې عبرت نه اخلي. ډاکتر نجیب د ملي روغې جوړې

بهير پيل کړ، خو د سولې بهير تر نظامي تحولاتو شاته پاتې شو، نو ځکه خو کودتا ته لاره اواره شوه. نو اوس بايد ډاکتر غني تېر

تاريخ او اوسنيو حالاتو ته دېر متوجه شي، په هر ډول چې وي له وخت څخه سمه گټه واخلي او ژر تر ژره طالبانو سره سوله وکړي، دلته شعارونه هسې هم د خلکو د وخت ضايع کول دي؛ هېڅوک خپل شعار ته ژمن نه دی، هغوی چې د خلکو د

خواخوږۍ شعار يې ورکاوه، خلک يې تباہ کړل، چې دکمونيزم شعار يې ورکاوه، هغوی کمونيزم د نابودۍ تر کندي پورې وشرماوه او بيا وروسته چې د دين پتنگان راغلل، اسلام ته يې

دومره ضربه وکړه چې په صليبي جگړو کې هم مسلمانان دومره نه وو متضرر شوي او کله چې د دې وارد شوي ديموکراسۍ غريبلوي تکنوکراتان راغلل، نو دوی د غلا، فساد، گډوډۍ، بې تفاوتۍ او لوت او تالان يو نړيوال ريکارډ

ټينک کړ، اوس يو ځل بيا د دين د پتنگانو وار دی : طالبان چې د دين کوم تعبير او تفسير وړاندې کوي، دې سره د سيمې او نړۍ ډېر جيد عالمان توافق نه لري، خو څرنگه چې دوی د ټوپک په ژبه خبرې کوي، بحث ور سره کومه نتيجه نه ورکوي، نو کله چې عيني واقعيتونه دغسې وي، هلته د مذهبي دلايلو په مقابل کې ساينسي منطق ويل د ژوند د اختتام او تکفير په بيه تمامېږي. دلته اوس د ملامت او سلامت تر تثبيت وړاندې موږ ته دا په کار

ده چې هېواد ته سوله راوړلو، سوله چې راوړلو، نو دلايل ورته نه تراشو او وخت نه ضايع کوو، غازي امان الله خان تر وخت وړاندې خپل ريفورمونه پيل کړل، نو له سقاوي اړو دور سره مخ او حکومت يې سقوط شو، دهغه د حکومت په ړنگېدو سره ټول هېواد زيان وليد، ان تر ننه هم ټول هېوادوال له همغې غميزې کړېږي، ډاکتر نجيب تر وخت شاته پاتې شو، هم دی

قرباني شو، هم نظام او هم زموږ دوه سوه کلن پوځ متلاشي شو، اوس که موږ دهغه وخت سقاوي او جهادي عناصر هر څومره پرې وگڼو، بيا هم هېواد ته رسېدلی زيان نه شو جبرانولای. اوس بايد غني د خپل انفرادي تفکر او د ارگ د غوره مال چاپېريال له دایرې څخه را ووځي، ژر تر ژره طالبانو سره خبرو اترو ته حاضر شي، وخت له لاسه ورنه کړي، که طالبان د لغمان د

الیشنګ ولسوالۍ په شان خو نور بریدونه وکړي او یا هم کوم ولایت ونیسي، بیا به د هغوی تقاضا ډېره پورته شي او د سولې بهیر به شاته پاتې شي، په دې تمه مه کېنه چې زه به درې څلور کاله د سولې بهیر په دې او هغه پلمه وځنډوم، بیا به په پای کې ووايم چې راځه اوس نو سوله کوم، تر هغه وخته خو په زرگونو سرتېري له لاسه ورکوو، ایا د دې افغانانو ژوند د همدې لپاره دی چې ستا او د عبدالله د گډوله حکومت ساتنه وکړي؟ افغان ولس حکومت او نظام غواړي، نه غني او عبدالله، دلته نظام د یو څو تنو افرادو له خوا یرغمل شوی. د ولسواکۍ او نظام پر مفاهیمو خو ټول زړه کې پوهېږو چې چاته څومره ارزښت لري؟ یو ځل بیا یادونه کوم چې طالبان، نورې جهادي ډلې او کوریلایي گروپونه د منظمو لښکرو په مقابل کې د سرطان ناروغي ده، د دې ناروغي یوازنی درمل دا دی چې په ډېر مهارت او تکتیک یې د سولې دایرې ته داخل کړې، د امریکا پر نېت هم باید پوره شک ولري، لکه څنګه چې روسانو په وروستیو کې د ډاکټر نجیب پر وړاندې کودتا او سازشونه وکړل، دغسې امریکایانو کې هم شک نه شته چې له شمال ټلوالې، طالبانو او پاکستان سره ستا پر ضد معامله وکړي، که طالبان د جهادي ډلو په څېر د کودتا او یا هم د زور له لارې کابل ته را ننوتل، نو د ملي پوځ او نظام

په گډون ټولې لاسته راوړنې او شتمنۍ به له منځه لاړې شي، دې کار کې به د جهادي ډلو په څېر طالب هم گټه ونه کړي؛ طالبانو ته به يوه تاريخي مختوري او وړان وطن پاتې شي، د پاکستان (ای، ایس، ای) به يو ځل بيا نړۍ ته ټیږ ووهي چې وگورئ دا خو موږ وو چې لومړی مو د روس امپراتورۍ او بيا مو دا دی د امریکا امپراتورۍ ته ماته ورکړه، طالبان که هر څومره د جهادي ډلو په څېر و وایي چې دا توره خو موږ کړې، نو هغوی به ورته ووايي چې تاسې خو د جگړې د سون توکي وئ، تاسې کې که چیرته عقل وای د دین په نامه به مو خپل وطن نه وړاناوه. هغه وخت که موږ هر څومره ارمان وکړو، لاسونه وروړو، څه به تر لاسه نه کړو، نور اځئ چې له هرې ممکنې لارې وي، د تېرې جهادي تجربې د بيا تکرار مخه ونیسو. د نظام بقا او سولې ته تر ټولو لومړیتوب ورکړو.

د پښتون اقلیت! لپاره یو معاونیت!

(د مظلوم او محکوم اقلیت لپاره د عدالت غوښتنې غږ)

دا لیکنه د ۲۰۲۰م کال د مې میاشتې پر (۱۲) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي میاشتې له (۲۳) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

شف شف به سره نه کوو، سم شفتالو به وایو، څومره چې پښتون د یو قوم په توګه په افغانستان کې خپل شوی، بل هېڅ قوم او اتیکي ټبر دومره نه دی خپل شوی، دې کار کې که د یو دریو

اقلیتونو سپین سترګو مشرانو او سیاستوالو خپل رول لوبولی دی، د پښتنو په نامه راغلي مشران او سیاستوال هم ورسره پوره

وندوال دي. د همدغو دوه رگه او درې رگه پښتنو په وجه
اکثریت پښتانه له عملي پلوه د یو واړه اقلیت کچې ته را ټیټ
شوي دي، هغه ارگ چې د پښتنو د واکمنۍ په نوم نومول شوی،
نه پخوا او نه هم اوس په کې د پښتو څرک لیدل کېږي. که کرزی
صیب پښتون نه وای، نو په دې مدیریت به یې په خیال کې هم دا
څوکی نه وه لیدلې، که اشرف غني هم ذاتاً پښتون نه وای، نو په
دې ټولنیزو اخلاقو به یې دا پاچاهي په خوب کې هم نه وه لیدلې،
خو کله چې به دې کرزي صیب ته وویل؛ دې قوم او ژبې ته د
هغوی له خپل استحقاق سره سمه توجه وکړه، نو درباري غوره
مالانو به یې یو دم در باندې را ودانگل؛ او رییس صیب خو د
ټول افغانستان ولسمشر دی، یوازې د پښتنو خو نه دی، په
(ټول)) کې نور ټول راتلل، خو یوازې پښتون په کې نه راته، د
اشرف المخلوقات ډاکتر صیب غني په پاچاهۍ کې هم خبره
همدا ډول ده، دی د ټولو دی، خو یوازې د ټاکنو پر مهال بیا د
پښتنو هم شي. د ده په دربار کې هم پښتو د تبرک لپاره نه پیدا
کېږي، دی د درباریانو په اصطلاح یو ملي او نړیوال شخصیت
دی چې د قوم او قبیلې په دایره کې باید راگیر نه شي او نه دومره
وروکی دی چې پر دې مسایلو خپل وخت ولگوي!! ځکه خو
پښتون د یو واړه اقلیت کچې ته را ټیټ شوی دی، نو څرنگه چې

جمهور رييس غني پر ځينو اقليتونو ډېر مهربانه دی، نو مور
پښتون اقليت! هم غواړو چې د ده له لور پينې برخمن شو؛
پښتون اقليت! ته دې هم يو معاونيت منظور کړي، دی خو غير
له دې نه هم پښتنو ته وخت نه لري، نو بڼه ده چې همغه
مرستيال يې د پښتنو ورځني مشکلات او غوښتنې واوري، خو
يو شی بايد په کې ضروري وي چې پښتو يې سمه زده وي؛ ليکل
او لوستل پرې وکړای شي، دوه رگه او درې رگه نه وي او داسې
هم و نه شي چې مصلحتيان او مضر احتياط کاري داسې پلمه
وکړي؛ د دې په خاطر چې ملي وحدت! تامين شي، دې پوست
ته به يو دري ژبی ورور راولو چې بيا د هغوی په زړه کې څه و نه
گرځي او ملي وحدت هم تضمين شي!!، نو بيا به هغه ته هم
ترجمان نيسو. نو ټولو پښتنو: پکتياوالو، ختيځوالو، د لوی
کندهار شمله ورو، کوچيانو د شمال پښتنو او د هېواد د نورو
سيمو مخورو! که غواړئ چې په ارگ کې مو استازولي وشي، نو
د ځان لپاره يو معاونيت تثبيت کړئ او داسې يو ژبور سپری ورته
غوره کړئ، لکه د تاجکو ورونو لپاره چې امرالله صالح او د هزاره
وو ورونو لپاره چې سرور دانش دی، د دې لپاره چې چاته ناوړه
تبسم پيدا نه شي، زه په حکومت کې د هېڅ ډول منصب
غوښتونکی نه يم، خو د پښتنو په گډون د هر افغان د حق

غوښتونکی او پالونکی یم، نو راځئ چې د پښتون د تش په نامه
حاکمیت تر چتر لاندې د خپل واقعي محکومیت او مظلومت غږ
پورته کړو، د همدې یوې مرستیالی له لارې د نورو حقونو د تر
لاسه کولو لپاره زمینه برابره کړو، نو که د عدالت غوښتنې له دې
غږ سره همغږي یاست، راځئ چې پر غني مفکر صیب ولسي
فشار راوړو او خپل حق ترې تر لاسه کړو.

د اسقامت او غیرت سړی

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې میاشتې پر (۱۴) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي میاشتې له (۲۵) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

د غم بار ډېر دروند وي، ډېرې ځواکمنې ملاوې ماتوي، ډېرې قوي متې او به کوي او هغه هم داسې غم چې یوه کورنۍ په کې ټوله لولپه شي. د بنسټي پېښه کې په لسگونو هېوادوال شهیدان

شول او لسگونه نور ټپيان، خو د حاجي صيب نوراغا ملکزي

کورنی په کې ډېره وکړېدله. پوره شل کاله کېږي چې حاجي صيب نوراغا ملکزی مې ملگری دی، په ډېرو سختو مبارزو او تاوجنو شېبو کې يې لاس را کړی، د څرگند ملي دريځ خاوند دی، کله چې د هغه پر کورنی او نورو هېوادوالو د غم او وير دا ټکه را پرېوته، نو ډېر خواشینی شوم، حاجي صيب ته مې تليفون و نه کړ، ما ويل چې هغه به وايي پر تا چې به کله هم د غم عادي څپه راغله، ما به ځان در ورساوه، خو اوس چې پر ما کوم ناورين راغلی، دوستان د انتحاري او کرونا له وېرې يوازي په

تليفون زما احوال اخلي. سهار وختي مې له کابله حرکت وکړ، جلال اباد ته لاړم، د حاجي صيب هوجره له فاتحه گرو ډکه وه، د غم فضا خوره وه، څو شېبې له فاتحه گرو جلا ورسره کېانستم، هغه درد چې يو پلار يې د خپل شهيد زوی او ټيبي زامنو

په باب له خولې راباسي، قلم يې له انځورنې عاجز دی، حاجي صيب ويلې ما خو د دې لپاره وکالت کاوه چې د خپلو مظلومو خلکو غږ حکومت ته ورسوم، مظلوم له ظالمة وژغورم، زه اوس خپله دومره مظلوم شوم چې د خپلو اولادونو د شهادت پوښتنه نه شم کولای؟ يا خدايه زه چا نه پوښتنه وکړم؟ د حاجي صيب ساندي دومره دردونکې وې چې سړي ته يې د هېڅ ډول تسلي ورکولو مجال نه ورکاوه. لږ يې چې درد غلی شو، ما ته يې وويل چې يون صيب يوازې مې د خپلو اولادونو وير نه دی، زه خپلو

هغو کاردانو ته لا ډېر غمحن يم چې ما سره به زما تر شا ولاړ وو، هر لمانځه کې به مې دعا ورته کوله چې يا ربه که پر ما څه کېږي، خو چې دوی ته زيان و نه رسېږي، د دوی اولادونه به څه کړي؟ هغو ته ډېر خفه يم، د بنسټوې ټول ولس ته ډېر خفه يم، ما خو د هغوی د ساتنې او پالنې لپاره هغوی سره ژمنه کړې وه، زه

څه وکړم؟ ټول ولس مې تباہ شو! حاجي صيب د دې خونړۍ پېښې د پېچلتيا او څرنګوالي په باب هم دردونکې خبرې وکړې، خو هره خبره کې به يې همدا ويل چې زه يوازې نه يم تباہ، ټول ولس مې تباہ شو. کله چې ډله ييزې فاتحې ته راغلو، له ټولو

خلکو يې د هغوی د غمرازی له امله مننه وکړه، ان تر انګړه بهر مېلمنو سره ووت، د حاجي صيب ملګري غږ د پخوا په شان لوړ و، خو غږ کې يې د پخوانۍ جذبې پر ځای يو دردوونکی سوز ښکارېده، اخوا د پخوا يې کتل، لکه چې څه شی يې ورک کړي وي، لکه خپل ساتونکي يې چې تر شانه وي، لکه خپل ګران زوی (لالا خان) يې چې ورک کړی وي، د هغه په لټه يې اخوا د پخوا کتل، هو، لالا خان يادوم چې هم يې زوی و، هم يې مټ او بازو او هم يې د مبارزې ملګری.

ولایتي ماسټر پلانونه

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې میاشتې پر (۱۷) چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي میاشتې له (۲۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

کله چې په یو هېواد کې جګړه روانه وي او سیاستوال یې هم پر لویو ستونزو او خپلمنځي لانجو اخته وي، پر داسې یو مهال په هېواد کې دسترو پرمختیایي او پراختیایي پروژو تر سره کول عملي نه برېښي، خو دا په دې مانا نه ده چې موږ هر څه ته لاس تر زني کېنو او هېڅ کار شونی و نه گڼو. یو له هغه کارونو څخه چې هم مهم دی او هم د حالاتو له ترینګلتیا سره سره عملي برېښي او سیاسي هم نه دی، هغه د هر ولایت د پرمختګ لپاره

د یو جامع ماسټر پلان جوړول دي. ماسټر پلان باید لږ تر لږه د دېرشو کلونو زمانې بهیر اړتیاوې راوښاري. د هر ولایت

سکتوري رياستونه کولای شي د مرکز په همغږۍ خپل پرمختيايي ماسټر پلان جوړ کړي. په دې ماسټر پلان کې باید د یو ولایت د نفوسو د ودې اټکل، چاپېریال ساتنه، د ځنگلونو پراختیا، د بنسټونو او تحصیلي موسساتو، جامع جوماتو، صنعتي او تفریحي پارکونو، کرنیزو او حیواني فارمونو جوړول او نور ټول اړتیا وړ تاسیسات شامل وي. طبیعي خبره ده چې د دې ډول کارونو د سرته رسولو لپاره نه اوس امکانات شته او نه هم دا د یوې ورځې کار دی. کله کله بیا داسې هم پېښ شي چې د یو کار لپاره امکانات هم پیدا شي، خو چې پلان نه وي هغه کار له امکاناتو سره سره پر خپل ځای پاتې شي.

کرزي صيب يو وخت د خپلې واکمنۍ په پيل کې عربي متحده اماراتو ته سفر وکړ، هغه وخت د نړۍ زيات شمېر هېوادونه

افغانستان سره مرستې نه ډېر لېواله وو، د اماراتو شيخ، کرزي صيب ته وويل، ووايه څه خدمت درته وکړم؟ راکړه هر ډول پروفوزل چې لرې درته منظور يې کړم، خو افغاني هيات سره هېڅ ډول ليکلی پلان او پروفوزل نه و، چې د اماراتو شيخ ته يې وړاندې کړی وای. دوی ورته وويل بل ځل. هغه بل ځل بيا لار پر خپله منځه. هدف دا دی چې کله کله دغسې وړيا او طلايي مرستې هم تر لاسه کېدلای شي، خو که دلته پلان وای او د ملک لومړۍ درجه چارواکي هر هېواد ته له پلان او پروفوزل سره تللای، نو هېواد ته راغلی طلايي فرصت به مو له لاسه نه ورکاوه. هغه کومې بې درېغه مرستې چې دلته راغلې، هغه هم د يو منظم

پلان د نشتوالي له امله پنځه سلنه هم پر خپل ځای و نه لگېدلې. کله چې نړيوالې مرستې دلته را ماتې شوې، نو هر ولايت او ولسوالۍ کې په بېرته کارونه پيل شول، سرکونه او ودانۍ.

جوړې شوې، ځينې ودانۍ د بنساري پلان د نشتوالي او يا هم له هغه سره د ټکر له امله دوه درې ځله جوړې، بيا ويجاړې او بيا و رغول شوې، اکثره سرکونه د پلان مطابق جوړ نه شول، ځينې يې ډېر لنډ او تنگ جوړ شول. خلکو يې تر څنگ کورونه او مارکېټونه جوړ کړل، اوس چې غواړې سرکونه لوی او پراخ کړې، مجبور يې شاوخوا ټولې ودانې يې ونړوې، چې دا خپله يوه لويه ستونزه او مالي زيان دی. بنسارونو منظم انکشاف ونه کړ، اکثره واره بنسارگوټي په خپل سر او په نامنظم ډول جوړ شول، د کورونو تقاضا پورته شوه، ځمکې خپل قيمت لوړ کړ، دې کار د ځمکې مافيا او زورواکان دې ته وهڅول چې د ځمکو پر غصب لاس پورې کړي؛ لږ تر لږه (څلور نيم ميليونه جريبه) دولتي

ځمکه غصب شوه، نا منظم بنسارگوټي په کې جوړ شول او خپل سړې ابادۍ په کې وشوې، د ټولې غصب شوې ځمکې مجموعي قیمت تر (اتيا مليار دو ډالرو) اوړي، اوس نو که دولت دا ځمکه بېرته راگرځوي، هم سخت او ناشونۍ کار برېښي، هم له زورواکو سره مخامخېږي او هم د سرپناه له خاوندانو سره، که دولت بېرته دا ځمکه خپل اصلي حالت ته گرځوي، نو لږ تر لږه

همدموره لگښت به زغمي چې پورته مو يادونه وکړه. خو که دولت له پخوا څخه دې ځمکو ته ماسټر پلان درلودلای، نو هم به يې (اتيا مليار ده ډالر) تر لاسه کړي وو، هم به يې (اتلس مليونه) افغانان دکور خاوندان کړي وو او هم به هېواد اوس د

منظمو ښار گوټو څښتن وای. اوس د دې لپاره چې پر پاتې دولتي ځمکو دا تېره ترخه تجربه تکرار نه شي، نو په کار ده چې ژر تر ژره (د یو کال په بهیر کې) هر ولایت خپل ولایتي ماسټر پلان جوړ کړي، ځینو ولایتونو لا وار دمخه خپل دا ډول پلان تر یوه حده جوړ کړی هم دی، خو نور هم باید پراخه شي. پر دې هم ټول پوهېږو چې د ماسټر پلان پلي کول د یوې ورځې کار نه دی؛ ګام پر ګام به تطبیقېږي، خو د هغه د هندسي شکل د تثبیت لپاره د یو ولایت خپل امکانات هم تر یو حده بسنه کوي او کنه له

مرکزي بودجې څخه هم مرسته غوښتلای شي، د ساري په توګه په یو ولایت کې د (۴۰) متره، (۳۰) متره او یا هم (۲۰) متره په سور یو سپرک په پلان کې دی، د ولایت اړوند چارواکي کولای شي، د یو لښتي او یا نورو نښو په واسطه د سپرک حریم

معلوم کړي، شا وخوا ته یې نیالګي هم کېږي، په داسې یو حالت کې تر ډېره حده څوک د دې جرات نه کوي چې د سرک حریم ته داخل شي، هلته غصب وکړي او یا ابادي وکړي، همدا ورته عملیه د ماسټرپلان پر نورو ساحو هم د تطبیق وړ ده. په دې ډول مخکې تر دې چې موږ د ماسټر پلان د تطبیق مرحلې ته ورسېږو، لومړی باید د تثبیت پړاو بشپړ کړو. نوی ماسټرپلان باید نه یوازې داچې نوې ساحې تر خپل پوښښ لاندې راولي، بلکې ټولو زړو ودانیو او نامنظمو ښارګوټو ته هم د سمون لاره پیدا کړي او ټول د دې نوي ماسټر پلان برخه کړي، که د هر ولایت لپاره یو ښه ماسټرپلان ولرو، خدای ج مهربان دی، یو وخت به راته امکانات هم برابر شي او ګران افغانستان به د راتلونکو دريو لسيزو په بهیر کې د پرمختګ او سوکالی لوړو پوړیو ته ورسېږي. د همداسې یوې ورځې په ارمان

تاریخ یو بل شرم هم ثبت کړ

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې میاشتې پر (۱۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي میاشتې له (۲۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

سیاستوال خپل مجبوریتونه او تکلیفونه لري، ځینې یې یوازې حال ته گوري، له ماضي څخه عبرت نه اخلي او راتلونکي تاریخي قضاوت ته یې هم پام نه وي. د تاریخ قضاوت ډېر بې رحمه دی، هلته پر نتیجه بحث کېږي، نه د چا پر ورځنیو نفسي غوښتنو او مجبوریتونو. ځواکمن او مدبر سیاستوال هماغه دی، چې دمجبوریتونو پر وړاندې مقاومت وکړي.

کرزي صیب د خپلې واکمنۍ په بهیر کې د گڼو تېروتنو تر څنګ یوه تاریخي تېروتنه دا وکړه چې د لنډغرو ملېشو د یوې ډلې

قومندان ته يې د ((مارشالی)) رتبه ډالۍ کړه. له دې رتبې څخه د نظار شورا د دې مشر هدف دا و چې له (مارشال شاه ولي خان) سره ځان په تله کې واچوي او په دې ډول د بچه سقاو د ماتې غچ تداعي کړي. د هغې رتبې له نامه څخه فهيم خان هره مياشت د ((۱۴۰۰)) سرتېرو امتيازات اخيستل، د خپل ژوند تر

پايه يې دومره لوټ او تالان وکړ، چې تاريخ کې يې ساری نه و ليدل شوی. کله چې فهيم خان مړ شو، په مړينه يې هم غصب وکړ، کرزي صيب وويل چې دلته په کابل کې يې د (بادام باغ) د غونډۍ پر سر بنځ کړی ځکه چې دی خو د ټول افغانستان مارشال (!؟) و. ما د يو افغان په توگه د محمد قسيم فهيم د ناقانونه مارشالی پر وړاندې پر خپل وخت خپل غبرگون ښودلی؛ (مارشال په کابل او کابل په مارشال پلان کې)، (مارشال او بيت

المال) او ځينې نورې ليکنې مې هماغه مهال خپرې کړې دي، خو له ښاغلي غني څخه مو دا هيله نه وه چې دی دې هم د کرزي صيب پر پل، پل کېږدي او يا دې ان تر هغه هم وړاندې لار شي !

ښاغلي غني سره به په سره سينه منطقي بحث وکړو؛ د کوم علت

له مخې د عبدالرشيد دوستم د خپل لومړي مرستيال په توګه مياشتې او کلونه خپل دفتر ته پرېښود؟ کومه ګناه او خطاه يې وه؟ ايا هغه جرم تزکيه شو؟ محکمې برات ورکړ؟ له دې پرته ايا دوستم د دې رتبې لپاره ټول شرايط پوره کړي دي؟ لورې پوځي زده کړې او ارکانحربي لري؟ ايا اوس هم په ترتيب سره له بریدمن څخه تر همدې مارشالی- پورې د ټولو پوځي پورېو يا رتبو يوازې نومونه اخيستلای شي؟ ايا بشري جرمونه يې نه دي کړي؟ په زرګونو افغانان يې نه دي وژلي؟ د کابل په وړانۍ او د هېواد د نورو سيمو په ويجاړۍ کې يې لاس نه درلود؟ ايا ته خپله

ور سره په تکلیف نه وي؟ کله چې دې تر اوسه ملي پوځ د پوځوالي بشپړې پورې ته نه وي رسېدلې، مخالفین دې د ارگ په شل مترۍ کې درته گواښ پېښولای شي، نو په داسې يو ترينگلي امنيتي حالت کې چا ته د مارشالۍ رتبې ورکړه څه مانا؟ د مارشالۍ رتبه خو هغه چا ته ورکول کېږي چې خپل هېواد کې يې داخلي بغاوتونه ارام کړي وي، بشپړ امنيت يې ټينگ کړی وي او په څو نورو هېوادونو کې يې هم عسکر پراته وي او دی له دې ځايه خپلو عسکرو ته د امر او نهې قومنده ورکوي، خو نه داسې شخص چې په خپله وخت پر وخت د بغاوت سبب شوی وي او ملک يې له کورنۍ جگړې او تاو ترينخوالي سره مخ کړی وي.

بساغلی غني! کله چې د شپې په خپله خونه کې يوازې شوي، تر خوب وړاندې له خپل ضمير سره يوه غلې مشوره وکړه، چې دا کار دې سم کړی که ناسم؟ پوره باور لرم چې خپل ضمير ته به خجالته وي، نو کله چې ستا خپل ضمير داسې يوه ظالمانه پرېکړه نه مني، نو دا ستر ملت يې ولې ومنی؟

څو ورځې وړاندې دوستم ته د همدې مارشالۍ رتبې د ورکړې په باب پڅواک خبري اژانس يوه دقيقه سروې او نظر پوښتنه کړې وه، (۹۱) سلنه خلکو ويلي وو چې دوستم ته د دې رتبې له ورکړې سره مخالف يو. کله چې له طالبانو سره د سولې خبرې

مطرح کېږي، نو بیا د وخت د ضایع کولو په خاطر جرگه جوړه شي، مشوره وشي، جهادي او الحادي رهبران را وړاندې شي، شورا شي، ستراتيژي شي، طرحې مطرح شي، د پنځو کلونو مسير او بهير وڅېړل شي، دوه سوه پلمې جوړې شي او د سولې له خبرو د پندانۍ کيسه جوړه شي، خو کله چې له عبدالله، جمعيت او نورو جگړه مارو سره د ټول نظام او بيت المال د وېش معامله کېږي، هغه وخت بیا نه ولس وي، نه يې مشوره وي، نه طرحه وي، نه کومه ستراتيژي؟! ان ټاکنيز شريکباني دې هم خبر نه وي. عمر او پاچاهي دې تېرېږي، خو تاريخي پېغورونه به پاتې کېږي، د هغه نسل پر حال خواشيني په کار ده چې د خپلو مشرانو د دې ډول تېروتنو کفاره به ورکوي: کرزی صيب لار، خو د لاس د تېروتنو نښې يې د تاريخ پر دېوال پاتې شوې. غني صيب به هم لار شي، خو د تاريخ پر مخ به يې د تېروتنو دا تور داغونه پاتې شي. تر سياستوالو را وروسته لا بل يې ضميره مخلوق هغه دی چې د هغوی هرې تېروتنې او جنايت ته د مصلحت پرتوگ گڼلوي، دوی داسې ماهرانه بڅۍ وهي چې اصلي واکمن يې هم د خپلې تېروتنې د پټونې لپاره دومره سپينسترگي نه کوي، دا نو د ټولني تر ټولو خطرناک مکروب دی چې ولس ته ستونزې پيدا کوي او سياستوالو ته د نورو خيانتونو

جواز او جرات ورکوي. په دې ډله کې يو شمېر پښتانه کنځلمار
فيسبوکيان هم شامل دي؛ هر کله چې مور پر ډاکټر صيب غني د
هغه د کارونو د نښه والي په نيت سمونپاله نيوکه کړې، نو دوی د
کنځلو خولې خلاصې کړي دي، د صالح، دانش، عليپور،
قيصاري او نورو سره يې د غني په معامله کې هغوی حق په جانب
گڼلي، فيسبوکي ملاتړ ته يې ور دانگلي او مور ته يې کنځلې کړي
دي، اوس به نو يو ځل بيا له عبدالله سره د گډوله حکومت د
جوړونې او دوستم ته د مارشالی رتبې د ورکړې لپاره هم
سپېرونی برابر وي، دلایل به تراشي او د دې ناقانونه کارونو
مخالفينو او منتقدينو ته به کنځلې حواله کوي، په تاريخ کې بايد
دا بې ضميره طبقه هم په تورو کړښو وليکل شي.

د انسانیت لارویان

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې میاشتې پر (۲۰) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غويي میاشتې له (۳۱) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

له هغه ورځې چې هېواد ته د کرونا وبا راغلې، نو د ډېرو هېوادوالو ژوند یې له ستونزو او خطر سره مخ کړی دی. د دې وبا د رفعې او دفعې لپاره هر چا تر خپلې وسې کار کړی، حکومت که څه هم ځینې نیوکې پرې شوي، خو بیا هم ځینو چارواکو تر خپله وسه هلې ځلې کړي دي. مدني ټولنو او رسنیو هم خپل مثبت رول لوبولی دی. خو په دې برخه کې چې کوم کار د زیاتې ستاینې وړ دی، هغه د ملي پانگوالو، خیریه بنسټونو او

خينو انساندوستو افغانانو هغه مرستې دي چې د تېرې يوې دوو مياشتو په بهير كې يې زموږ د هېواد پر لسگونو زرو بېوزله كورنيو وپشل شوي دي. د مرستندويانو په دې لړ كې د الكوزي شركت، گلپهار خيريې بنسټ، د جي پي كمپنۍ او نورو گڼو خيريې

بنسټونو هغه مرستې د ځانگړې مننې او يادونې وړ دي چې زموږ زرگونو هېوادوالو ته يې د تېرو دوو مياشتو په بهير كې رسولي دي. په دې مرستو كې اكثره خوراكي توکي شامل وو. خو زموږ يو بل هېواپال او زړه سواند افغان (حاجي صديق الله هوتک) بيا پر يو بل اساسي او گټور کار لاس پورې کړی دی؛ ده د خپل خيريې بنسټ (د الحاج صديق الله هوتک خيريې بنسټ) له لارې د کرونا د امحا لپاره عفوني ضد درملو پر پاشلو لاس پورې کړی دی.

دې بنسټ د عامې روغتيا وزرات پر ودانۍ سربېره گڼو نورو دولتي ودانيو كې هم عفوني ضد درمل پاشلي او دا لړۍ يې د

کابل بنسار نورو سیمو او نادولني ودانیو ته هم غځولې ده. نن یې د ژوندون ټلو پزیرون ودانی، انگر او شاوخوا سیمې هم دواپاشي کړې. دوی پلان کې لري چې د کابل بنسار نورو سیمو کې هم عفوني ضد درمل وپاشي. مور په داسې حال کې چې د یاد بنسټ

دا کار ستایو، له دوی، د هېواد د روغتیايي بنسټونو له ټولو کارکوونکو، چې د کرونا پر ضد د مبارزې په لومړۍ کړنښه کې ولاړ دي او نورو خیریه بنسټونو څخه مننه کوو او د دې ترڅنګ ورڅخه دا هیله هم کوو، چې دې ډول انساني خدمتونو ته لاپسې ادامه ورکړي او د خپلو بېوزله هېوادوالو د لایات خدمت جوګه شي.

د یو ستر حقپالونکي ابدی سفر

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې میاشتې پر (۲۴) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غبرگولي میاشتې له (۴) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

دلغمان ولایت د الینکار ولسوالۍ په بنکلی او بنسرازه سیمه کې یې دې نړۍ ته سترگې وغړولې. له ماشومتوبه یې خدای (ج) د خپل کتاب مینه په زړه کې ور ټوکولې وه، همدا مینه یې د خدای (ج) د کتاب په پاڼو کې ومیندله، پسې تعقیب یې کړه؛ کابل دارالعلوم یې ولوست، دولتي دندې ته یې مخه کړه، له ماموریته، تر مدیریته، ریاسته او وزراته ټولې دولتي پورې یې یوه په بلې پسې تر لاسه کړې، مهاجرت ته اړ شو، هلته یې هم خلکو ته د دین اصلي جوهر (د سریتوب پیغام) ورساوه، ماشې ته یې گوته ور نه وړه، ټول عمر له کتاب او قلم سره پاتې شو، د خلکو د پوهاوي راپوهاوي لپاره یې ((تفهیم القرآن)) په روانه او بلیغه پښتو وژباړه، ((خورې کیسې)) یې ولیکلې، د اسلام د اقتصادي سستم او اصولو په باب یې اثار ولیکل، د حق د لارې د لارویانو

په باب يې ((حقیالونکي)) وليکل. او گڼ شمېر نور اثار يې و پښخول. (اویا کاله) يې د يو ستر قلموال په توگه د خدای (ج) د دين د مستقيمي لارې خدمت وکړ، د کينې، بغض، سمپالنې او توکمپالنې دپوالونه يې ونړول او د زړه په وينو يې د اسلام بله ډيوه روښانه وساتله. هم د قلم خاوند و، هم د فصاحت او

بلاغت، هم د جرگې سپری و او هم د مرکې، هم د قانون سپری و، هم د قضا، هم قانونپوه و او هم قضاوتپوه، هم ژبور و هم زړور.

خو ورځې وړاندې يې ځوان زوی شهيد شو، فاتحي ته ورغلم، د اولاد او هغه هم د ځوان زوی د ناڅاپي شهادت زغمل اسانه کار نه دی، غم يې دروند، خو استقامت يې پر ځای و. راته يې وويل

ژوندون ټلوېزيون کې دې په روژې مبارکې مياشت کې اسلامي خپروني بڼې ډېرې کړې دي، هغه شپه مې کاته، زړه مې درته دعاوې وکړې. ياد خو به دې وي چې يو وخت مې درته ويلې وو، چې د ملتپالنې برخه دې ډېره درنه ده، د اسلامپالنې برخې ته دې هم توجه زياته کړه، چې توازن برابر شي، تا راته وويل چې انديېننه مه کوه؛ اسلام به هم يو وخت مور ته پاتې وي او دې نورو به نور کارونه شروع کړي وي، اوس چې دې نشراتو ته گورم او په الکترونيکي تذکرو کې د اسلاميت او افغانيت دکلمو د درج لپاره ستا بې درېغه او زړورې مبارزې ته، نو ما ته هغه ستا خبرې را په ياد شي. رښتيا هم دا نور خو پر نورو لارو سر شول. فاتحه کې د غم فضا خوره وه، ما نه غوښتل چې ده سره خبرې وغځوم، خو دومره مې ورته وويل چې که ياد دې وي؛ يو ځل مې مخکې هم درته ويلې وو، چې پر ژوند هېڅ اعتبار نه شته، ستا ټول متفرق اثار (کليات) بايد راټول او چاپ شي، څو موده وړاندې مې قاضي صيب (نسيم کشاف) ته هم وويل چې د کشاف صيب ټول اثار (کليات) بايد راټول شي او دی يې خپله يو ځل له نظره تېر کړي، ژوند ډېر بې باوره شی دی، نو که بيا خداى مه کړه کشاف صيب زمور په منع کې نه وي هم، نو دا ټول اثار به يې سباني نسل ته خوندي وي، نو که لږ دې هم

صحت بنه شي، دا اخل به دې کار ته ملا تړو. تر چاپ وروسته به ستاسو د ژوند او دې اثارو په باب ژوندون تلوېزيون کې يوه درنه غونډه هم جوړوو. ده وويل کور دې ودان همېشه دې غټو او مهمو کارونو ته پام کړی دی. دې سره ترې مو خدای پاماني واخيسته، خو نن سهار لس بجې خبر شوم چې د حق د لارې دې ستر حقپالونکي قلموال د تل لپاره له دې نيمگړې نړۍ څخه خدای پاماني واخيسته او د حق د لارې د ابدې سفر لمن يې ونيوه، لاره يې روښانه، پر مخه يې ژېړي گلونه او ځای يې جنت شه!

د حساب او کتاب یو سړی

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د مې میاشتې پر (۲۶) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غبرگولې میاشتې له (۶) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

زموږ په ټولنه کې چې کومه نامتو څېره تر خاورو لاندې شي، نو موږ فکر کوو، چې ټولنه تباه شوه او هر څه متزلزل او متضرر شول، خو پر هغو خلکو مو کم ژړلي، چې په ټولنه کې ډېر مشهور نه دي، خو ډېر گټور، موثر او ډېر د حساب او کتاب خلک دي. نن مو همداسې یوه څېره له لاسه ورکړه. تېمور منگل یادوم، د مرحوم باز محمدخان د مشهورې کورنۍ یوه ځوانه څېره. تېمور لا د خاپوړو ماشوم و، چې پلار او تره یې د پیل شوي ناوړین لومړني قربانيان شول، دی د خپل مشر ورور؛ حاجي خان محمد باز منگل او نورو ترونو د مینې په سیوري کې را لوی شو. حاجي خان محمد باز زما د پوهنتون د دورې ټولگيوال او انډيوال دی، (۳۳) کاله کېږي، لکه د یو ورور په شان ور سره کورني اړیکي لرم. د حاجي صیب خان محمد په گډون

د مرحوم باز محمد خان د کورنۍ ټولو پتمنو غړو؛ قاسم باز منگل، ډاکټر صيب کريم باز، حاجي صيب عمر، حاجي صيب اکرم، حاجي صيب خان وزير او نورو هريو په تېرو دېرشو کلونو کې زما د کلتوري او ملي مبارزو دومره ملاتړ کړی او شخصاً يې زما دومره لاسنيوی کړی، چې زه يې د بنسټگرو پور هېڅکله نه شم ادا کولای. نږدې لس کاله متواتر مې د اختر لومړۍ او يا دويمه ورځ غرمه د

دوی کورته رسوله، د اختر مبارکي به هم وه او د غرمې بڼهار به هم و. تېمور نو اوس د کور منځنی غړی و، هغه په دردونو کې را ستر شو، خو ورو ورو يې له پلار او نيکه

څخه د ور پاتې خانۍ خويونه خپل کړل، هغه نه يوازې کاروباري مسايل زده کړل، بلکې د پلار او نيکه دسترخوان يې هم غوړبدلی وساته، کله چې به زمور پيسې په کار شوې، نو تېمور ورور ته به مو وويلي؛ تېموره وروره غم خوره، يوه چاره کوه، ده

به ویلی ته بی غمه شه، بیا به په میاشتو او کلونو د ده حسابونه پاتې وو، خو چې به مور په خپله ورته مراجعه نه وه کړې، نو ده به له حیا نه غږ نه کاوه. کور ته چې به ورغلو، نو لاس په نامه به ولاړ و، تر هغه پورې به دی ولاړ و، چې ټولو مېلمنو ډوډۍ ته لاس نه و ور وړی، د ټولې کورنۍ په تېره بیا د حاجي صیب خان محمد بنی مت و، تر روژې وړاندې کور ته ورغلو، ډېر عزت یې زموږ وکړ، تېمور نو دا مهال د سرپتوب او انسانیت داسې یو پړاو ته رسېدلی و، چې نه یوازې یوه لویه قومي او سیاسي کورنۍ پرې ودانه وه، بلکې په لسگونو نورې کورنۍ هم ور سره نښرازه وې. سرب کال چې اختر د کرونا وبا تر اغېز لاندې ډېر مړاوی و، نو د اختر پر لومړۍ ورځ مې چېرته د تگ اراده و نه کړه، ټولو دوستانو ته مې په تېلفون مبارکي ورکړه. د اختر دویمه ورځ ماسپښین دوه نیمې بجې مې حاجي صیب خان محمد ته تېلفون وکړ، نو زړه مې و چې ورته ووايم سرب کال د کرونا له وجې کېدی شي تاسو کره زموږ اختريز بنديار و نه شي، نو ځکه مې اوس یوازې همدا تېلفوني مبارکي ومنه، تېلفون درې څلور ځله زنگ تېر کړ، وروسته غلی ځواب راغی، ځواب نا اشنا و، غږ غلی و، ما ویل حاجي صیب خان محمد مې په کار دی، ده وویل زه خپله یم، ما ویل غږ دې ولې، خو ځواب یې سم را نه کړ، بیا ما و ویل

چې اختر دی ځکه مې درته زنگ وواهه، د اختر کلمې سره نو له
اخواد ژړا او سلگيو غږ راغی. اختر خو پر موربه غم... تېمور
تېمور په حق، حق.... جمله تکميله نه شوه، خو پوه شوم چې د
غم ټکه را پرېوتې، عاجل مې ډرېور را وغوښت، لارې هم بندې
وې، د ډاکتر صيب کريم باز کور ته مې ځان ورساوه، هلته د غم
خاموشي خپره وه، يو تن وويل چې جنازه يې همدا اوس د ((باغ
داود)) څنگ ته يوړه، چټک هلته لاړو، د جنازې لمونځ تېر
شوی و، خو د تدفين مراسم پاتې وو، خلک پر قبر راټول وو، يو
گلاب ځوان په سپين کفن کې را تاو و، ما ته خلکو لاره راکړه، د
حاجي عمر او حاجي خان وزير چې پر ما سترگې ولگېدې، نو را
غږ يې کړ، يون صيب راشه د ورور او ملگري وروستی ديدن
دې وکړه، له مخه يې ورته کفن لري کړ، يوه گلاب ځواني په کې
پر خوب ويده وه، سلام مې ورته وکړ، سلام وروره سلام، د
خبرو مجال نه و، ژر توري اوږدې تختې پر قبر را تېرې شوې،
هلته لري شپږ اوه متره وړاندې حاجي صيب خان محمد په خړو
خاورو کې ناست دی، د حاجي صيب تېمور ځوان زوی يې هم
تر څنگ ناست دی، زه يې هم تر څنگ کېناستم، په خاورو ککړې،
ژړا يې الوتې، حاجي خان محمد ورو ورو سلگۍ وهي او خپل
وراره ته په سلگو سلگو کې وايي؛ بچيه ژاړه مه! ته نور زما وراره

نه يې، ته نور تېمور يې تېمور، تاته زه نور تېمور وایم تېمور، بیا
يې په ژرغوني غږ ورته وویل: ستا نوم څه شی دی؟ وراره يې په
سلگو سلگو کې وویل تېمور دی تېمور، دې سره نو د ژړا او
سلگیو یو دردوونکې څپه راپورته شوه، د تره او وراره د سلگیو
څپې لا غلې نه وې، چې پر قبر خاورې انبار شوې، تره او وراره
دومره سلگیو نیولي وو، چې د قبر خواته يې له ډېره درده نه
شول کتلاي، په همدې سلگو سلگو کې پر قبر ډبرې هم
و درېدلې او تېمور هم د ابد لپاره له مورېه جلا او فنا شو او د خپل
دایمي سفر لمن يې ونیوله. پر مخه يې ژېړي گلونه.

يوې بلې درنې ستې هم خپل سفر پيل كړ

دا ليكنه د ۲۰۲۰ م كال د مې مياشتې پر (۳۱) مه، چې د ۱۳۹۹ ل كال د غبرگولي مياشتې له (۱۱) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

هم د قران قاري و، هم د خپل ولس وكيل، هم د تورې سړی و، هم د ننگ، هم د مقاومت سړی و او هم د استقامت، د قوم سړی هم و د ملت هم، ژبور هم و او جرگه مار هم .

يو وخت يو شمېر لنډغرو د كابل ښار اوسېدونكي تر پوزې

راوستي وو، د هوتخېلو پر لوري يې هم مارش وکړ، خو وکيل صيب سيد عمر هوتک او نورو ځوانانو يې سابه بڼه په مالگه کړل. يوه ورځ ژوندون ټلوپزيون ته راغی، يوه تومانچه يې له جيبه راووبسته، پر مېز يې کېښوده، ماته يې ويل يون صيب پوهېږې دا تومانچه د چا ده؟ ما ويل نه پوهېږم، ده ويل دا مې له لنډغرو څخه اخيستې، چې څومره چغې يې ووهلې پرې مې نه ښودل، کله چې يې توبې ووبستې او غوږونه يې خپل ونيول، بيا مې پرېښودل، وکيل قاري سيدعمر هوتک په سيمه کې د افغانيت او اسلاميت د داعيې يو سرسختی ملاتړی او پلوی و. په دې لاره کې يې زموږ د مبارزو ټينگ ملاتړ کړی، موږ ټول يې د مينې او ملاتړ پوروري يو. کله چې پر (۲۰۱۴ م) کال د جمهوري رياست او ولايتي شورا ټاکنې وې، موږ ټولو ډاکتر صيب غني ته اورنی کمپاين کاوه، خو قاري صيب سيدعمر هوتک ولايتي شورا ته هم نوماند و، دا مهال ځينې نور هوتخېل عزيزان، چې ټول زموږ ملگري وو، هم يادې شورا ته نوماندان وو، زما لپاره سخته وه چې په دوی کې يو انتخاب کړم، د ولسمشرۍ په لېست کې خو موکانديد معلوم و، ژر مو ډاکتر صيب غني په نښه کړ. له وجدان سره مې تر مشورې وروسته په ولايتي شورا کې قاري صيب سيدعمر هوتک ته رایه ورکړه، خو تر ننه مې هغه پر ځان خبر نه کړ، نن چې هغه له دې نړۍ څخه خپل سفر پيل کړ، نو په زړه کې مې د هغه د گرانښت له امله د دې خبرې يادونه وکړه.

قاري صيب ڊپر مقاوم انسان و، کله چې يې ځوان زوی شهيد شو، نو عاجل جنازې ته ورغلم. ده خپل استقامت نه و بابلولي، د ځوانيمرگ زوی پر قبر يې خپله خاورې انبار کړې، دا ډبره سخته ورغ وي، کله چې مې غېږه ورکړه، نو د زړه درد او لمبې مې ورته احساس کړې، کله چې مې پر شا وټپاوه، نو ده راته وويل يون صيب د الله رضا وه، زموږ قبوله ده، کور دې ودان چې د وراره جنازې ته دې راغلي، زموږ د غم بار دې راسره اوچت کړ. له قاري صيب څخه ډبرې خوږې خاطرې لرم، خو دا درې څلور کاله ورسره ډبر په تماس کې نه وم. د کوچني اختر پر لومړۍ ورځ يې راته زنگ وواځه، ويې ويل قاري سيد عمر هوتک يم، ما ويل ومې پېژندلې وکيل صيب نمبر دې راسره ثبت دی. ده وويل د اختر مبارکي مې درکوله، ما ويل ژوندون ټلوېزيون ته به درشم له نږدې به دې وگورم، ډبر ځنډه مې نه وې ليدلې، لږ درپسې خفه شوی وم، ما ويل کيسې به هم وکړو، خو دا کرونايي حالت دی، هسې نه چې بل څه مشکل ترې پيدا شي، نو ځکه مې درته تلفون وکړ، اوس مې همدا تلفوني مبارکي قبوله کړه، بيا چې حالات ښه شول له نږدې به درشو. ما ويل وکيل صيب ډبره مننه کور دې ودان. وکيل صيب ډبر ځنډه وروسته تلفون کړی و، خبرې يې ډبرې منظمې، ورو او غلې وې، د نورو وختونو خلاف، ما ترې د کور حال او احوال پوښتنه وکړه، ده وويل د خدای فضل دی خیر او خيریت دی.

خو شپې وړاندې خبر شوم چې قارې صيب نور د ابد لپاره له مور څخه خدای پاماني واخيسته. اوس مې زړه ته داسې لوېږي چې په دې اختر کې چې ده ماته تېلفون کړی و او د اختر مبارکي يې راکوله دا په دې مانا وه چې ده خپل سفر ته تياری نیوه، نورو نږدې دوستانو ته به هم يې زنگونه وهلي وي او د هغوی په ناخبرۍ کې به يې ترې خدای پاماني واخيستي وي، ځکه کله چې څوک پر يوه اوږده او نامعلوم سفر وځي، نو له نږدې دوستانو او خپلوانو خدای پاماني اخلي. وروره پر مخه دې ژېړي گلونه. ژوند ډېر پيکه شوی، پر کينې او دښمنۍ نه ارزي، ياران مې يو يو پر سفر روان دي، زه نه پوهېږم چې زما نوبت به کله وي، خو کېدی شي زه خدای دېته سانلی يم چې د خپلو ملگرو پر مرگ ساندي او ویرني وليکم او د هغوی يادونه خوندي کړم، که نه نو نور خو په مور کې د ژونديو انسانانو د کيفيت کوم ځواک پاتې نه دی. پر دې هم نه پوهېږو چې چېرته يو او چېرته به څو؟ يا ربه زما پر ولس، وطن او يارانو رحم...

د اسلام د اعتدالي لارې يو سر لاری

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون میاشتې پر (۲) یمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غبرگولي میاشتې له (۱۳) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

دوکتور محمد اياز نیازی د هېواد يو ستر ديني عالم و، هغه په

تېرو دوو لسيزو کې په پوره مېړانه، فصاحت او بلاغت، ديني او

علمي منطق د اسلام د سپېڅلي دين اصلي جوهر (سرېتوب)
هېوادوالو ته تشریح کړې، هغه د اسلام له ارزښتونو سره سم؛ نه له
افراط څخه کار واخيست او نه يې د تفريط لمن ونيوه؛ يوه
معتدله لاره يې غوره کړه. نن د اسلاميت او افغانيت دښمنانو د
هېواد دا ستر عالم، چې هم د دنيا له چارو خبر و او هم د دين له
لارو، د خداى په کور کې شهيد کړ. له دې او دې ډول نورو ورته
دردونکو پېښو څخه دا حقيقت لاپسي په ډاگه څرگندېږي، چې
د انسانيت او هېواد دښمنان غواړي تر وروستي افغانه دا جگړه
وغځوي؛ نه مو د دين سرې خوندي دى، نه د دنيا، نه مو مشر
خوندي دى، نه مو کشر، نه مو ماشوم خوندي دى، نه مو
سپينږيرى، نه مو پوهنتون خوندي دى، نه مو روغتون، نه مو
زېږنتون په امن کې دى او نه مو روزنتون او نه مو هم عبادتځى
خوندي دى او نه هم درملځى، بس په تمامه مانا يوه ولسوژنه ده
او يوه ټولوژنه. خداى ج دې شهيد دوکتور محمداياز نيازي ته
جنتونه نصيب کړي او نور دې په دې سوي لوي وطن کې د امن
او سولې هيلې وغوروي.

نومونه او شخصیتونه

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون میاشتې پر (۴) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غبرگولي میاشتې له (۱۵) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

هېواد له بحراني شرایطو سره مخ دی، هره ورځ یو مخور شخصیت او یو نامتو افغان د ژوند له نعمته محرومېږي. دا حالت ډېر دردوونکی دی. باید د حل یوه اساسي لاره ورته پیدا

شي. سوله یې بڼه درملنه ده، خو تر سولې وړاندې چې څومره قرباني زغمو او څومره هېوادوال مو قرباني کېږي، د هغو درناوی، عزت او یادونه هم ضروري ده، خو کله کله داسې هم پېښېږي چې د یوه نوي قرباني شوي مخور شخصیت درناوی او

يادونه هم دې ملت ته د يوه بل تاريخي شخصيت د حذف په بيه پرېوزي؛ هم په قرباني کې تاوان گالو او هم په يادونې او نمانځنې کې. اوس چې کوم مشهور شخصيت قرباني شي، نو په کار نه ده، د هغه د يادونې او درناوي لپاره بيا د يو بل پخواني شخصيت، اتل، په ياد نومول شوې سيمه او تاريخي ځايونه د ده په نامه ونومول شي. دا په داسې حال کې ده چې د پخوانيو اتلانو يادونه او نمانځنه په خپله يو ضرورت دی. هغوی پر خپل وخت قرباني

ورکړې چې يو ځای، ځايگي يې په نوم شوی او وروسته يې تاريخي ارزښت هم پيدا کړی دی. نو که اوسني مخور شخصيتونه د پخوانيو مخورو شخصيتونو ځای ځايگي نيسي، نو بيا خو به سباني د نننيو ځای نيسي، په دې ډول به مور د شخصيتونو د تاريخي تسلسل له انقطاع سره مخامخ شو. نو د دې لپاره چې د قربانيو دغه تاريخي انقطاع له منځه لاړه شي او نوې قرباني د

پخوانۍ اتلولۍ پر ضد و نه کارول شي، بنه لاره دا ده چې جمهور ريس عاجل يو فرمان صادر کړي او په هغه کې دا مسئله قيد کړي، چې د نويو مخورو شخصيتونو د قربانۍ په حالت کې دې، که لازمه وي، د يوه قانوني معيار له مخې نوې سيمې، ځايونه، علمي او کلتوري مرکزونه د هغو په نامه ونومول شي، نه هغه ځايونه او مرکزونه چې د دوی تر قربانۍ وړاندې د

نورو اتلانو په نومونو نومول شوي او په ټولنه کې مشهور شوي دي. په دې ډول به د يو شمېر سياسي کړيو د غرضونو مخه هم ونيول شي، د پخوانيو او اوسنيو ټولو شخصيتونو حق به هم خوندي شي او د شخصيتونو تقاطع به هم له منځه لاړه شي.

ايا د هېواد د اوبو د مهار امکان شته؟

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون مياشتې پر (۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غبرگولي مياشتې له (۱۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

هر څه ته بايد په منفي نظر و نه گورو، نه دا ملت دومره توهين کړو، چې د هېڅ شي ظرفيت نه لري. دا يو مقاوم او دينامیک ملت دی چې که مشرانو يې له تدبير څخه کار اخيستی وای، نو

د نړۍ په کچه به يو سوکاله ملت وای. راځو د اوبو کنټرول ته :

اوس د ټکنالوژۍ زمانه ده، تر هغه چې مور لوی او منځني برېښابندونه جوړوو، پوره وخت او پیسو ته اړتیا ده، اوس لنډه لاره دا ده چې له لمړیزې برېښنا څخه ګټه واخلو.، یو میګاه وات سولري برېښنا د نږدې زر جریو ځمکې د خړوب ظرفیت لري. د هلمند، کونړ او د هېواد د نورو سیندونو په لمنو کې په لکونو هکتاره شارې ځمکې پرتې دي، که له سولري برېښنا څخه کار واخیستل شي، د زیاتو ځمکو د خړوب امکان شته.

که دا کار یوازې حکومت ته پرېښودل شي بیا به هم د اوس په شان ناشونی شي، خو که حکومت د دې کار لپاره یو عادلانه فورمول جوړ کړي، نو هم به اوبه کنټرول شي، هم به کرڼه وغوړېږي، هم به خلکو ته کار پیدا شي او هم به حکومت یو لږ

عایدات تر لاسه کړي. دا فورمول کېدی شي دا او دېته ورته کومه بله بڼه ولري: هر افغان چې په خپلې لمړیزې او یا هم د اوبو په برېښنا د سیندونو له روانو اوبو څخه هر څومره ښاره دولتي ځمکه اباده کړه، د هغو د عایداتو لس سلنه دې د حکومت او نوي سلنه دې د هغه شخص وي. په دې ډول به دولت هغو ښارو ځمکو ته د ابادۍ لاره پیدا کړي چې له بابا ادم څخه تر دې دمه بهې حاصله پاتې دي، دا قانون دې تر هغه دوام پیدا کړي چې دولت ورته لوی او واړه بندونه جوړ کړي. دولت کولای شي د برېښنا د تولید لپاره هم ورته فورمول جوړ

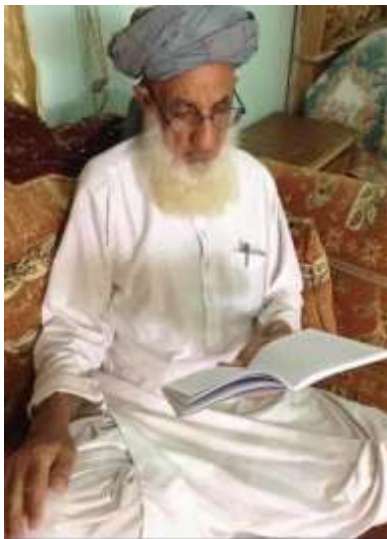
کړي؛ د برېښنا بندونو جوړونه دې هم کورنیو خصوصي شرکتونو ته ورکړي، نوره نړۍ کې هم د برېښنا د تولید اکثره شرکتونه تر لسو کلونو پورې هېڅ ډول مالیه نه ورکوي، تر هغه

وروسته بیا د مالیې پر ورکړه مکلف دي. اوس لنډه لاره همدا سولري برېښنا ده، چې هم ارزانه او ساده ده او هم په چټکۍ سره نوره هم ارزانه کېږي. د دې تر څنګ حکومت باید تر ځمکې لاندې اوبو پر را ایستلو هم کلک بندیز ولګوي او خلک مجبور او تشویق کړي چې له روانو اوبو څخه ګټه پورته کړي. عجیب حالت دی؛ روانې اوبه مو په وړیا ډول ګاونډیو ته روانې دي او موږ تر خپلو ځمکو لاندې اوبو څخه د معین قیمت په بدل کې کار اخلو، نو که غواړو هم خپل ځان سوکاله کړو، هم خپل وطن زرغون کړو، هم د ګاونډیو له شرارته ځان خلاص کړو او هم هغوی یو عادلانه تعامل او ښه ګاونډیتوب ته اړ کړو، باید خپلې اوبه کنټرول کړو. اوبه مو خپلې، لمر مو خپل، ځمکه مو خپله، یوازې یوې لمریزې وسیلې ته اړتیا لرو او بس.

په هېواد کې د تعليمي رنسانس وروستی څېره

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون مياشتې پر (۹) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غبرگولي مياشتې له (۲۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

کله چې به ورسره مخ شوې، نو د کتاب او قلم خبرې به وې، د بنسټونو او روزنځي خبرې به وې، که د دنيا غمونه به هر څومره بار وو، خو ده به د فرهنگ او تعليم له مسايلو اخوا نورو

خبرو سره ډېره لېوالتيا نه درلودله، له هر نوي کتابه به خبر و، کتاب به يې چې گوتو ته ورغی، نو بيا چې به يې تر پايه لوستی نه و، پرېښوده يې نه، ما ته تر حده زيات گران و او زه هم پرې ډېر زيات گران وم. کله چې مې جلال اباد کې نوی کور جوړ کړ، نو دی په

زهير خان مبارکی-ته راغی، لاسنيولی مې پر هرې خونې وگرځاوه، کله چې يې لږه دمه وکړه، نو راته يې وويلې: ته يقين وکړه که دا کور د (زرين انځور) وای، نو هم دومره به پرې نه

وم خوشاله شوی، لکه اوس چې پر تا خوشاله شوی يم، ته دکار سړی يې، هر څه ته دې پام دی، زړور يې، دې ویده قوم او ځوانانو کې دې روحیه وغورځوله، دواړه زړور یاستی، هغه بچی مې هم (هدف يې زما مېرمن ارين يون وه) تر تا کمه نه ده، زه خو هغې ته هم افرین وایم چې د دومره لېوانو منځ کې دا د خپل ولس غږ او چتوي، نو ځکه نن کور ته د مبارکۍ له خاطر ه راغلم . کله چې به مې د نویو کتابونو پکېچ برابر کړ، نو د حاجي صیب عبداللطیف گردیوال برخه به مې جلا ساتلې وه، هغه ته د کتابونو ډالۍ تر هر څه زیاته ارزښتمنه وه، هغه په داسې حال کې په ټول ختیځ، په تېره بیا په ننگرهار کې د عصري معارف ډیوه بله کړه، چې د معارف او بل هر ډول نوي پرمختګ پر وړاندې بې شمېره خنډونه موجو وو. گردیوال صیب د خپلې ټولني د یو ټولنیز متخصص په توګه له داسې ټولنیزو تجربو او ځیرکتیا څخه کار واخیست، چې هم ټولنه را و نه پارېږي او هم تعلیم عام شي، د ده او د ده د نورو ملګرو د څلور لسيزو دقیق او متواتر کار نتیجه وه، چې په ټول ختیځ کې عصري تعلیم عام او ټولنیز سمون پراخ شو. ده تعلیمي ریفورم له خپلې کورنۍ پیل کړ، ټول اولادونه يې د لوړو زده کړو خاوندان کړل، ان د ټول هېواد په کچه يې ترې لوړ کادرونه جوړ کړل. همدا خپله کورنۍ يې د ټول ختیځ د هغو رسېدلو کورنیو یوه بېلګه ده چې ده او د ده د مهال نورو مخورو يې په روزنه او پالنه کې په مستقیم او نامستقیم ډول

ونډه لرلې ده. حاجي صيب عبداللطيف گړديوال د ژوند تر پايه له قلم، کتاب او علم سره خپله مينه خوندي وساتله، ان د ژوند تر وروستيو وختونو پورې يې هم نوي اثار مطالعه کول. اوس چې د شپې يوه نيمه بجه ده او سبا سهار اته بجې د هغه په خپل پلرني کلي کې د هغه د جنازې او تدفين مراسم دي، زه ډېر بدمرغه يم چې د داسې يو ستر او ډېر خوږ انسان په جنازه کې گډون نه شم کولای. گړديوال صيب د هغه نسل وروستی استازی و، چې په ډېرو کمو ابتدايي امکاناتو يې دې ملک ته لويه معنوي پانگه؛ تعليم، تجدد، ټولنيز سمون، کلتوري زغم او انسانيت په ميراث پرېښودل، خو موږ اوس زمانې داسې له ستوني رانيولي يو او داسې يې له پښو او لاسو تړلي يو، چې نه د حق چغه پورته کولای شو او نه د خپلو خدمتگارانو د جنازو بازو ته اوږه ورکولای شو. مشره په مخه دې ژپري گلونه! د خداى (ج) حضور ته دې د خپلو سوو لوو اولادونو احوال ورسوه، خای دې جنت شه! د علم پلاره، زموږ معنوي پلاره، د انځور پلاره، د عزيز پلاره، د حنيف پلاره او د هر افغان او هر انسان معنوي پلاره...

يوه مننه او يوه بله هيله

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون مياشتې پر (۹) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غبرگولي مياشتې د (۲۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

څو موده وړاندې ما جمهور رييس ډوکتور محمد اشرف غني ته يو وړانديز کړی و، چې نورستان بايد د هېواد د ملي پارک په توگه ونومول شي. د دولتي چارواکو له جملې څخه د ترانسپورت پخواني وزير بښاغلي (يما ياري) دا وړانديز لوستی

و، نو وړانديز يې خوښ شوی و، نو په نا مستقيم ډول يې مننه هم کړې وه او د دې تر څنگ يې دا ژمنه هم کړې وه، چې دا وړانديز

به جمهور رييس ته رسوي او کار به پرې کوي، دا وړانديز د جمهوري رياست د چارو د ادارې د مشرتابه په گډون نورو چارواکو ته هم رسېدلی و، ټولو خوښ کړی و، کېدی شي تر دې

پخوا هم ځينو دولتي چارواکو سره د نورستان ولايت په اړه دې ته ورته نظر موجود و، خو ما ته چې د قضيې کوم ظاهري اړخ معلوم دی، هغه همدا دی چې لنډيز مې دلته وليکه. نو اوس زه پر ځان لازمه گڼم چې په دولتولي او سياسي چارو کې د جمهور رييس د يو شمېر کړنو په باب له ځينو اختلافونو سره سره د ملي پارک په توگه د نورستان د منظورولو له امله له هغه څخه مننه وکړم او د دې تر څنګ د قدرمن ورور یمایاري ځانگړې مننه او کورودانی پر ځان د هغه انساني حق گڼم، چې په دې کار کې يې

ژمنه او عمل دواړه سره غاړه غړۍ کړل. خو اوس د دې پرمختګ تر څنګ له بساغلي (ياري صيب)، د چارو د ادارې

لوی ریس (فضلي صيب) او د نورستان له قدرمن والي (حافظ عبدالقيوم) څخه هیله کوم، چې ډېر ژر د همدې موضوع لپاره د ماسټر پلان د جوړولو کار پیل کړي، ماسټر پلان له کابینې پاس او په عادي او انکشافی بودجه کې یې شامل او د دې تر څنګ د مرستندویو هېوادونو او ملي پانګوالو پانګونه راجلب کړي. د سوکاله افغانستان په هیله.

د راتلونکي نسل حق

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون میاشتې پر (۱۵) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غبرگولي میاشتې له (۲۶) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

له کرونا سره د مبارزې په نامه له نړیوال وجهي صندوق (IMF) څخه د (۲۲۹) میلیونه ډالرو پور اخیستل له دې ملت سره یو لوی خیانت دی. څرنګه چې د دولت ملي بنسټونه لا تر اوسه پورې پوره پیاوړي شوي نه دي، نو دا ډول پیسې به هم د نورو ډېرو پیسو په شان د اقتصادي مافیا او فسادګرو خولې ته تویې شي، اوس خو هسې هم اکثریت افغانان کرونا نیولي؛ افغانان ورسره د خدای په توکل او خپل همت مبارزه کوي، خو دا به ډېر

بد پیغام او کلتور وي چې مور خپل راتلونکي نسل ته، چې لا هم دې نړۍ ته یې سترگې نه دي غړولي، د دې پر خای چې د سوکالی-پانگه پرېږدو، هم تر غوږونو پورې په پور کې ډوب کړو. زموږ پلرونو تر دې څخه په سختو شرایطو کې مور ته پور نه دی پرې ایښی، نو مور هم حق نه لرو چې د خپلې ناروغۍ پور د راتلونکي نسل پر اوږو بار کړو. د راتلونکي پښت حق باید خوندي وگنل شي. نسل په نسل فساد، مافیا او له ولس سره غدر او دوکه د منلو او زغملو وړ نه دي.

د جگړې پر کورنيو لوبغاړو يو غبر

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون مياشتې پر (۲۰) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د غبرگولي مياشتې له (۳۱) نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

زه هم د نورو گڼ شمېر افغانانو په شان له پخوا څخه په دې نظر وم او يم چې په هېواد کې روانه دوه څلوېښت کلنه جگړه پردی

جگړه ده، خو زموږ خاوره يې لابر اتوار دی او افغانان يې سونتوکي. د جگړې وسایل بهرني دي او دلایل يې کورني. تېر څلوېښت

کلونه نه څپړو، خو له هغو څلوېښت کلنو ترخو تجربو څخه بايد پوره پوره عبرت واخيستل شي، چې د مليونونو افغانانو د قربانۍ او دکين او بنسې ايډيالوژيو د افراط او تفريط او همدارنگه د هغو د مشرانو د رسوايۍ په نتيجه کې رامنځته شوي دي. اوس خبره ډېره نږدې شوې: يوه خوا محمد اشرف غني دی او بله خوا عبدالغني برادر، (غني) او (برادري) يې مشترکات دي، دې خوا

کې بيا عبدالله او امرالله دی، هغه خوا بيا ملا هيبت الله دی، څوک د الله امر دی، څوک يې ډالی- ده او څوک يې بنده دی، تر الله وړاندې ټول پر بېلابېلو لارو سر دي، خو کله چې الله ته رانږدې کېږي نو دلته ټول سره مشترکات پيدا کوي، دې خوا بيا معصوم ستانيکزی دی او هلته بيا عباس ستانيکزی دی، ويل کېږي نږدې خپلوان هم دي، که خپل هم نه وي، نو ستانيکزي خو دي، دا چې پخوا يې ايډيالوژيک اختلاف

درلود کڼه؟ ايډيالوژيو خو هسې هم سر خورلی دی، (ستانيکزي توب) خو يې يو مشترک ټکی دی، تر قبيلې پورته فکر خو ځينو ته هسې هم د تعصب او نشنليزم په مانا تعبيرېږي

او د هغه مانا خو راساً کفر ته رسي. زرگري اختلافات، لوړې ژورې به خو کله کله د ملا رسول او ملا هيبت الله، امرالله او عبدالله، غني او اتمر، عطا او عبدالله او نورو ترمنځ هم پېښېږي، دا نومونه مې چې دلته ياد کړل، څلوېښت کاله د جگړې افغاني کرکټرونه همداسې وو، دا په حقيقت کې پر بېلابېلو ذهنونو د افغاني ټولني د وېش د يوې برخې تمثيل کوي، نو ځکه د مفهوم د جبري افادې لپاره دلته ياد شول. بېلابېلې پلمې، سليقې، پر يو

بل تورونه، خان ته حق. بل ته باطل ويل، ټول وخت پر همدې خبرو تېر شو او په دې بهير کې د ملت د وينو رود روان و، خو

داسې وخت به يو بل سره کېناستل، چې نورو نيابتي جگړه مارو به يې خای نيولی وو، اوس نو د څلوېښت کلنې جگړې د وروستۍ برخې پر ټولو کورنيو

کرکټرونو غږ کوو، چې که تاسې رښتيا هم خپلواک ياست، نو خپلو کې کېنئ، يو لوری دې د قدرت له انحصاره او بل لوری دې د جگړې له تداومه لاس په سر شي، واک دې د يو دوديز او قانوني ميکانيزم له لارې د ملت نورو نسبي ممثلو ادارو ته انتقال شي، بيا دې سر تاسري ټاکنې وشي، هر چا چې رڼې او سراسري ټاکنې وگټلې همغوی د ملک د رسمي سياسي مشرتابه حق لري. که خبره داسې وي چې اصلي واک و ځواک د هر لوري له بهرنيو ملاتړو سره وي او داخلي کرکټرونه يوازې پيغام وړي راوړي، نور اځئ همدا خبره هم په پوره امانت ملت سره شريکه کړئ، غاړه به مو په دين او دنيا دې ملت ته خلاصه وي، دا خو هم د وجدان سخت مخالف حرکت دی، چې ته خپله هم پوهېږې چې خپلواک نه يې او ملت هم درباندي پوهېږي چې

خپلواک نه يې، خو بيا هم په ډېره سپين سترگۍ هم ځان خپلواک

تمثيلوي او هم د ملت د استازولي-
دعوه كوي؟! نو له توپير پرته د
جگړې پر ټولو كورنيو كركټرونو
غږ كوو؛ مخكې تر دې چې د
هېواد بهرني دښمنان تاسې يو ځل
بيا يې ځايه وكاروي، هم مو ملت

ته وشموي او هم مو د تېر په څېر ځای پر نورو ناهلو ډك كړي،
تاسې خپله د عمل نوبت وكړئ، روغه جوړه وكړئ، (عبدالله

دې هم په کې وي، (غني) دې هم
په کې وي (برادر) دې هم په کې
وي، ((د عبدالغني برادر))
حکومت به ترې جوړ شي،
افغانستان لوی هېواد دی، د
پراخنظری په حالت کې ټول په کې

ځایدلای شي او د تنگنظری په حالت کې هېڅوک په کې شپې نه
شي تېرولی، نوره مو خوښه د دین پتنگانو او د او مغلني ولسواکي
مخکښانو!

د ملت ساه مي ډوبېري

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون مياشتې پر (۲۲) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د چنگاښ مياشتې له (۲) يمې، نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

له خوبسۍ محروم، له سوکالۍ محروم او د ژوند له نورو نعمتونو

محروم ولس، يوازې په

دې هيله ژوندی پاتې و،

چې څه که حکومت او

لارښود نه لرو، د خدای

په پنځول شوي طبيعت

کې خو له شته اکسيجن

خخه گټه پورته کوو.

اکسيجن ته يې هم قوانين

وضع کړل، يوازې هغه شرکتونه حق لري چې له دولت سره

تړون ولري او د کار او فعالیت اجازه. یو شمېر هېوادوال مې د دې قوانینو تر انفاذ لاندې ساه دوږې شول، بیا بله پلمه جوړه شوه، چې هېواد کې د اکسیجن تولید کم دی، نو ځکه خو حکومت ټولو ناروغانو ته اکسیجن نه شي رسولی، بیا یو شمېر انسانپالو پانگوالو افغانانو اعلان وکړو، چې موږ حاضر یو په وړیا ډول هېوادوالو ته اکسیجن تهیه کړو .

بیا نوې پلمې جوړې شوې چې صبر دا کار باید د یو تخنیکي او مسلکي ټیم له خوا وارزول شي. دا څنگه تخنیکي او مسلکي ټیم دی چې خپله هېڅ شی نه شي جوړولی او یوازې د نورو د تولید ارزونې ته ناست دی؟ بیا د ژمنو لړۍ پسې و غځېدله، هله نن دا کار وشو، سبا دا طرحه وړاندې کېږي او بل سبا هغه بله، په همدې همدې کې (۹۰۰) میلیونه ډالر لادرک شول، خو (۹۰۰) ناروغان پرې ونه رغېدل، ملت په قصدي ډول له کرونا سره لاس وگربوان کړای شو. حقیقت دا دی چې نږدې شل میلیونه افغانان د کرونا پر ناروغۍ اخته شوي دي، خو حکومتي شمېرې بیا تر (۴۰) زرو نه دي پورته شوي. دا یو مقاوم ملت دی، له کرونا سره یې خپل مقاومت پیل کړ، ضایعات او وافیات وو، خو د ناروغانو د شمېر په انډول لا ان په سلنه کې هم نه راټلل، د ملت روحیه ورځې تر بلې بڼه کېدله او دا یې د یوې

عادي ناروغۍ په توگه انگېرله، دا مهال يو بل بد خبر راغی، چې حکومت دومره فعال دی، چې له (IMF) څخه د کرونا د مقابلي لپاره (۲۲۸) ملیونه ډالرو پور غواړي، دا خبره نو د ملت پر تپونو د مالگي د پاشلو په مانا وه، چې دا چارواکي خو به سبا يو هم نه وي دا پور به بيا څنگه خلاصوي، چې نه يې د اخیستو، نه يې د لگښت او نه يې هم د بېرته ورکړې لپاره هېڅ ډول واضح پروگرام شته؟ له دې رنځ او اندېښنې لا خلاص نه وو، چې بله ټکه راپرېوتې؛ ويل کېږي چې افغانستان سره د مرسته شويو اکسيجن وېنټيلاتورونو يو پامور شمېره پر ايران او پاکستان پلورل شوې ده. دا په داسې حال کې ده چې دا دواړه هېوادونه، په تېره بيا پاکستان، د ملک د اول شخص د تفکر پر اساس ډېر منزوي شوی؟! که منزوي شوی نه وای، حالات به کوم حد کې وای؟ پر پاکستان او ايران باندې د دې ډول دستگناه وو خرڅول خو دا مانا ورکوي چې دې ډول اشخاصو؛ دولتي دي که نا دولتي، طبي پرسونل دی، که ناطبي، سياستوال دي که پانگوال او نور هر ډول گډونوال يې، دوی د خپلو ميندو، خویندو، ورونو او پلرونو پر تنفس تجارت کړی، دا ډول اشخاص دې ته منتظر دي چې د ټول ملت پر تنفس هم معامله وکړي، نو راځئ مخکې تر دې چې کرونا جدي وگڼئ دا ډول مافيا جدي وگڼئ، څوک دې ځان د

نظام د وارث په نامه تريو تريو نه کوي او بيا دې نه دې ډول بې شرمو اشخاصو ته د توجهاتو پرتوگ گنډي، تر دوی نو بيا د ځمکې پر مخ نور د نه سړي زامن نه شي پيدا کولای، اصلي او اکبر جهاد د دغسې بې ضميره پر ضد روا دی، د جمهور ريس په گډون په ترتيب سره لاندې وړو چارواکو پورې ټول په دې مسوليت کې د خپل مقام او موقف په انډول مسوليت لري. چې مشر بې قمبر وي، اختر به بې مازيگر وي. خدای دې ټول هغه چارواکي چې په مستقيم او نا مستقيم په دې ډول جرمونو کې لاس لري، په شرمونو و شرموي چې دا غيور ملت بې له دې سخت مظلوميت سره مخ کړ.

د فساد او پردیپالنې پر ضد عمومي کمپاین

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون میاشتې پر (۲۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د چنگاښ میاشتې له (۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

تر اوسه مې هېڅکله هڅه نه ده کړې، چې اشخاص د لیکنې محور کړم او غټ هېوادني مسایل څنلې ته کړم. خو دا لومړی ځل دی چې د یو مبهم شخص د هويت څېړنې ته اړ کېږم او بیا ملي بحث ته داخلېږم. پر دې شخص ځکه دلته بحث کوم چې دا د یوې هغې پراخې کتلې استازولي کوي چې په دې تېرو څو

کلونو کې د متخصص، تکنوکرات او په نورو ډول ډول نومونو زموږ پر ملت تحميل شوي دي. دلته د دوه تابعيته موضوع ته

هم نه داخلېږم، ځکه هغه موضوع هم په قانون کې واضح ده. عجيبه خبره دا ده چې مسله تر دې هم ترخه شوې؛ يو تابعته او هغه هم د بل هېواد يو تابعته پر مور تحملېږي او هغه هم د يو داسې ملي اداري په راس کې چې هم ټول اقتصادي تعاملات ور سره تړلي او هم زموږ پولي او ملي هويت.

دلته غواړم د دغه بناغلي (اجمل احمدي) پر وړاندې څو پوښتنې کېږم، چې ټول هېوادوال يې بايد پسې تعقيب او له اړوندو ادارو يې ځواب تر لاسه کړي :

۱- اجمل احمدي د چا زوی او د چا لمسی دی؟ د هغوی د هويت تذکرې چېرته دي؟

۲- اجمل احمدي د هېواد د کوم ولايت او کومې سيمې اوسېدونکی دی؟

۳- کله چې لومړی ځل افغانستان ته راغلی، له کوم ځايه او د کوم هېواد په پاسپورت راغلی دی؟

۵- د افغانستان د تابعیت تذکره او پاسپورت لري او کنه؟

۶- که د تابعیت تذکره او پاسپورت لري، کله يې اخیستي او له کومې ادارې يې اخیستي دي؟

۷- آیا په تېرو دوو دورو ټاکنو کې يې گډون کړی کنه؟

۸- آیا په افغاني پاسپورت يې د افغانستان په استازۍ کوم رسمي سفر کړی او کنه؟

۹- آیا د افغانستان په رسمي ژبو پښتو او دري پوهېږي که نه؟

۱۰ - ايا جمهور رييس حاضر دی د مطرحو هېوادوالو پر وړاندې خپل دا نازولی پاڅوي او ورته و وايي چې د خپل ځان د سپيناوي ځوابونه و وایه !

دا خبره هم باید واضح شي چې زموږ هغه هېوادوال، چې د غلو، مفسدینو، لندغرو او تنگنظرو دزورزیاتي له امله په بېلابېلو هېوادونو کې مهاجرت او بیا دویم یا درېیم تابعیت اخیستو ته اړ شوي او اوس بېرته د هېواد پر ابادۍ بوخت دي، هغوی د دې هېواد نه جلا کېدونکې برخه ده، خو دلته خبره د اجمل احمدي په شان د هغو مبهمو په اصطلاح افغانانو په باب ده چې نه یوازې هويت يې مبهم دی، بلکې د افغانستان کلتور او ملي ګټو پر ضد واقع دي. دا ډول خلک ان که یو تابعیت هم ولري او له هېواده بهر يې یوه ورځ هم نه وي تېره کړې، پر داسې مقاومتونو يې پرېښودل، له دې ملت سره یو لوی خیانت دی. نو راځئ لومړی د دې ډول مبهمو پر دیپالو پر وړاندې رسنیزه مبارزه وکړو او که دې کار نتیجه ور نه کړه، بیا مظاهري وکړو او د قانون ټولې دروازې ور وټکوو. راځئ د سمون دا لړۍ له همدې اجمل احمدي پیل کړو او په هره مهمه اداره کې دا لړۍ پسې تعقیب کړو.

د چا په حاکمیت کې؟؟

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د جون میاشتې پر (۳۰) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د چنگاښ میاشتې له (۱۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

دلته نه چنگیز حاکم دی،
نه هلاکو، نه اسمعیل
ساماني حاکم دی، نه گوډ
تېمور، نه د سقاو واکمني
ده، نه د برهان الدین
رباني، نه د احمدشاه
مسعود غږ پورته کېږي، نه
د عبدالعلي مزاری او نه د

نورو لنډو مشرانو، خو باج او راج یې چلېږي. دلته د دې
شنایلي جمهوریت؟ په بهیر کې خوارلس کاله حامد کرزی د
احمدشاه بابا د میراثخور په توګه د واک پر ګدۍ ناست و او بیا

د همدې نوميالي بابا بل ميراثخور اشرف غني احمدزي ته نوبت ورسېد. حقيقت دا دی چې د دې دواړو بناغلو د واکمنۍ په بهير کې پښتون د يو قوم په توگه دومره وځپل شو او دومره توهين شو، چې نه د چنگېز په وخت کې دومره توهين شوی، نه د هلاکو او نه هم په لومړۍ او دويمه سقاوۍ کې، د کوزي په حاکميت کې د دوو جنګي ډلو مشرانو ته د ((ملي اتل)) او د

((د ملي وحدت

شهيد)) القاب ډالۍ

شول او د غني په

حاکميت کې بيا د ده

بناغلي له خوا د ((

مسعود پېژندنې او

مزارې پېژندنې)) د ((

ملي بحثونو)) موضوع

مطرح شوه، دا خبره د غني د مرستيالانو له خوا بار بار ياده شوه چې غني، احمدشاه مسعود او مزارې د يوه فکر او يوې نظريې پلويان وو. غني هم د مزارې مصلی او د مسعود تلين غونډو ته د بيت المال د لگښت په منظورۍ او په حکومت کې د دغو غټو جگړه مارانو پلويانو ته د غوښنې برخې په ورکړې سره دا خبره

تر یوه حده ثابته کړه، چې رښتیا هم یادو دوو جنگسالارانو سره
مشترک افکار لري. د کرزي او غني په واکمنۍ کې پښتون پر یو
عکس العملي، شکایتي او مظلوم قوم بدل شو، د دې قوم سیاسي
مخالفین له حکومتي امکاناتو ګټه اخلي او د پښتنو پر ضد ډول
ډول ناوړه عملونه تر سره کوي، خو کله چې یې پښتون پر
وړاندې د مظلومیت غبرګون ونښي، نو بیا دا غبرګون هم هغوی
ته د ملي وحدت

د زیانمنولو د
ضربتي تورو نو او
ملامتیا په بیه تمام
شي. پښتون لا د
یو ظلم او توهین
په مقابل کې له
غبرګونه خلاص
نه وي، چې د ظلم
او غم بله ټکه

پرې راپرېوزي؛ د لنډغرو ان یو وړوکی مامور، ملېشه، وکیل،
سیاستوال او نور پلویان دومره یو غټ ضرر پېښ کړي، چې ټول
ملت له ستونزو سره مخ کړي، د دې علت دا دی چې د پښتون

په ونډه او نامه راغلي پښتون ضد چارواکي خپله پښتون ضد حرکتونو کې شریک دي، که مخالفین پر دې پوه شي چې د خپل

هر ناوړه عمل په مقابل کې د سزا معقول غبرگون ويني، نو هېڅکله يې دومره سپين سترگې ته زړه نه ښه کاوه. خبره را لنډوم، د ستر امپراتور احمدشاه بابا په باب په افغان دولت کې د

يو ايرانيالي دولتي چارواکي (سرور جوادي) وروستي ناوړه چلند ته راگرځم. دا کار له دولتي مقام څخه د ناوړه کارونې له امله را منځته شوی دی، نو باید په دولتي کچه سزا ورکړای شي، په حکومت کې خو ماته ډېر د تورې سپري نه تر سترگو کېږي، خو د سيمه یيزو ارگانونو د ادارې له ځوان رييس (شمیم کتوازي) څخه جدي غوښتنه کوم، چې دې فاشيست ايرانيالي (سرور جوادي) ته تر سبا دولسو بجو پورې خپله سزا ورکړي؛ له غوږه یې ونيسي او له دفتره یې د غوږ په تاوولو په داسې ډول وباسي؛ لکه څنگه چې احمدشاه بابا د دوی د بادارانو غوږونه تاو کړي وو، دا خبره دې د جمهور رييس اجازې او معاملي ته نه پرېږدي. سرور جوادي هم کېدی شي له خپلو مشرانو سره د دې ناوړه کار لپاره مشوره نه وي کړې، نو شمیم کتوازی هم ضرورت نه لري، چې د جوادي د شړلو لپاره چا سره مشوره وکړي، تر ټولو خبرو دمخه باید دی ژر تر ژره له دندې منفک او د نورې سزا لپاره دې عدلي او قضايي ارگانونو ته ور وپېژني. شمیم کتوازي باندي مې ځکه ځانگړی غږ وکړ، چې دا ناوړه کار د ده د مسولیت په اداره او دایره کې تر سره شوی دی، تر ټولو وړاندي ددې ناوړه کار مسولیت ده ته راجع کېږي، بله خبره دا ده چې شمیم زما مستقیم شاگرد پاتې شوی، د استاد درس شاگرد ته د

مور د شیدو حیثیت لري، نو که شمیم اجراءات ونه کړي، نو فکر وکړئ هغه درس مې چې د مور د شیدو په شان ورکړی، هغه مې ور ته نه دی بڼسلی. نو شمیم باید خپل ملي، تاریخي او وظیفوي مکلفیت په غوڅه توګه ادا کړي او تر سبا دولسو بجو پورې ستر افغان ولس ته د خپلو اجراءاتو خبر ورکړي.

له قانون سره لوبې

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جولای مياشتې پر (۲) يمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د چنگاښ مياشتې له (۱۲) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

چا چې د خپلې واکمنۍ په بهير کې څو څو واره د اساسي قانون پر سر معامله کړې وي او په زرگونو ځله يې تر پښو لاندې کړی وي، هغه راپاڅي، خپلو سيالانو او مخالفانو ته بار بار وايي چې اساسي قانون زما سرې کرښې دي؛ له دې څخه تېرېدونکی نه يم، دا به منی او دا به درباندي تطبيقوم، دا داسې مثال لري،

لکه يو هندو چې مسلمان ته و وايي چې اسلامي شريعت زما سرې کرښې دي، دا به درباندي تطبيقوم او کنه جنگ ته به ادامه

ورکوو. له بلې خوا بیا د مسلمان په سر کې دومره منطق نه وي چې هندو ته ووايي لالا مې شې اول خو ته کلمه تېره کړه، مسلمان شه بیا به دواړه په گډه پر یو بل شریعت تطبیقوو. اوس نو د ډاکټر غني او ډاکټر عبدالله په سیاسي سیالانو، طالبانو او نورو مخالفانو، یو لوري کې هم داسې سیاسي منطق نه شته، چې دې دوو ډاکټر صاحبانو ته و وایي چې راځئ اول به همدا اساسي قانون پر تاسې دواړو بنساغلو تطبیق کړو، د سولې خبرې او نور مسایل به بیا وروسته خپرو. که اساسي قانون په اساسي مانا پر دې دواړو قانون ماتوونکو بنساغلو او نورو چارواکو تطبیق شي، نو دوی به لاس تړلي زندان ته ځي، حقیقت دا دی چې د اساسي قانون تطبیق غني، عبدالله او ځینو نورو چارواکو ته په دومره لور قبمت تمامېږي، لکه هندو ته او یا یو شمېر جهادي ډلو ته چې د اسلام له نامه څخه یې ناوړه گټه پورته کړې، هغوی ته د شریعت تطبیق په ډېره لوړه بیه پرېوزي. دا نو اوس زموږ په وطن کې یو دود دی چې اکثره سیاسيځېل عملاً د خپل شعار په مقابل کې ولاړ دي، دومره سپین سترگي دي چې له دې ټولو دروغو سره سره د ولس په سترگو کې ورننوزي. های های قانونه نو...

د قانونیت په سرچینه کې لاقانونیت

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د جولای میاشتې پر (۱۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د چنگاښ میاشتې له (۲۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

د غزني په اصطلاح وکیلان یادوم، چې نه انتخابي دي، نه انتصابي، خو تر دواړو ډلبندیو معتبر دي، دوی پر ۱۳۸۹ ل/۲۰۱۰ م کال، د نظار شورا او وحدت حزب د ایتلاف له امله د انتخاباتو په نامه د غزني د ولس د استازو په توګه ولسي جرګې ته ور وپېژندل شول، هغه وخت، که د غزني اکثریت پښتنو هر څومره فریاد وکړ، خو د ایران سپاه پاسداران، د هغوی روزل شوې ډلې او د ټاکنو په کمېسیون کې فضل احمد معنوي دومره د

زور او ځواک خاوندان وو، چې د وخت ځانساتي جمهور ريس؛ بساغلي کرزي يې پر وړاندې هېڅ قانوني چلند و نه کړ. زه خپله جمهور ريس کرزي ته دوه ځله ورغلم، ورته ومې ويل چې د غزني له ولس سره ظلم مه کوئ، دا خلک

نه يوازې د غزني د اکثريت ولس استازي نه شي کولای، بلکې اکثريت يې د ايران له استخباراتو سره اړيکې لري او له اکثريت پښتنو سره څرگنده دښمني هم پالي. فضل احمد معنوي ته مې هم وويل، چې تر دې انتخاباتو مو چې انتصابات هم کړي وای د ولس يو څه نسبي استازولي خو به شوې وه. انتخابات خو پر ځای پرېږده چې دې ته خو موږ انتصابات هم نه شو ويلای. د خوار ملا په اذان څوک روژه نه ماتوي، زموږ خبره چا وا نه وربدله، خو د هېواد له بېلابېلو سيمو هزاره گان سره راټول شول او ((جامعه هزاره افغانستان)) په نامه يې غونډې او احتېجاجونه

وکرل او دا یوولس تنه یې د غزني د استازو په نوم، ولسي جرگې ته داخل کړل. کله چې پر ۱۳۹۳ / ۲۰۱۴ م کال د جمهوري ریاست ټاکنې وشوې، نو اکثر و فکر کاوه چې د ډاکتر غني په حاکمیت کې به قانون تر پخوا یو څه بڼه تطبیق شي.

د ولسي جرگې ټاکنې نږدې دوه کاله وځنډېدې، خو کله چې د تلې پر میاشت ټاکنې وشوې، د غزني ټاکنې د وري میاشتې ته محول شوې. نوې ولسي جرگې ته نوي وکیلان راغلل، خو غزني کې د دې پرځای چې یا نوې ټاکنې وکړي، یا د دې وکیلانو دنده تعلیق کړي، یو ځل بیا غني هم لکه د کرزي په شان دې نازولو ته د غزني د استازو او د پوره وکیلانو په توګه داسې ډول امتیاز ور کړ چې نه یوازې د افغانستان په ټول انتخاباتي بهیر ان په نړۍ کې یې هم ساری نه دی لیدلی شوی. دوی د غني تر واکمنۍ وړاندې په اصطلاح منتخب وکیلان وو، د غني پنځه کلنه دوره یې هم په کې وخوړه، بیا هم وکیلان دي، د غني د دویمې دورې نږدې پنځه ویشتمه سلنه زمانه تېره شوه، بیا هم وکیلان دي، د غني ټوله دوره به هم تېره شي، خو دوی به بیا هم وکیلان وي. د ټاکنو کمېسیون له خوا د دې بڼاغلو د باور لیک لومړی پنځه کلن معیاد هم پای ته رسېدلی، نوی باور لیک هم نه لري، نه انتخابي اسناد لري، نه انتصابي، نه کوم ځانګړی فرمان او نه هم کوم بل حقوقي

سند.، يوازي همدا خبره يې ټينگه کړې چې تر هغه وخته مور وکيلان يو چې غزني کې نوې ټاکنې نه وي شوې، و بناغلو د ولسي جرگې وخت چې يو څه وغځېده، هلته خو د هغوی د نشتوالي په حالت کې د بشپړې مقننې قوې خلا رامنځته کېدله، سره له دې چې دا دليل هم قانوني نه و، پر وخت بايد ټاکنې شوې وای، خو دا د هغوی د پاتې کېدو لپاره يو دليل کېدی شو. اوس سپری حيران شي چې د دې مدام العمره وکيلانو درجه تر کومه حده و ټاکي؟ دوی صحابه کرام دي؟ اوليای کرام دي؟ کرام الکاتبين دي؟ او که د بلې کومې لورې مرتبې خاوندان؟ اوس سپری چاته شکايت وکړي؟ د ټاکنو کمېسيون ته، سترې محکمې او لويې څارنوالۍ ته؟ پر اساسي قانون د تطبيق د څار کمېسيون او که خپله د قانون د تطبيقولو لومړۍ درجه مسول؛ اعلى سر قومندان جلالتماب زرکلن دوکتو محمد اشرف غني احمدزي او که کومې بلې مرجعې ته؟ اوس چې دې دا خبره و خوځوله د دې پر ځای چې څوک د دې معضلې قانوني حل وڅېړي، هر يو به در باندې د تعصب زرگونه ټاپې و وهې او د جمهور رييس روزل شوي او کړايي کنځلمانان به هم د ايراني فاشيزم د توجیه لپاره کنځلو ته اړم شي. زما په نظر خو تر ټولو غټ تعصب او فاشيزم همدا دی چې څوک د اتيا سلنې مظلومو خلکو حق په څو تنو

مزدورو او پردیپالو اشخاصو و خوري. اوس په لنډیز سره وړاندیز کوم چې د دې په اصطلاح وکیلانو د کار د ناعدلانه دوام د مخنیوي لپاره لنډه لاره دا ده چې جمهور رییس ژر تر ژره د ټاکنو کمپسیون ته امر وکړي چې په معین وخت کې د عادلانه استازیتوب د تضمین له لارې د غزني ټاکنې تر سره کړي، تر هغه پورې چې نوې ټاکنې کېږي هېڅوک د غزني د ولس استازیتوب نه شي کولای، د پخوانیو وکیلانو دنده ختمه ده او کولای شي خپلو کمپاینی مبارزو او یا نورو کارونو ته لار شي. دا خبره د یادولو وړ ده چې که دا ناقانونه وکیلان هزاره نه وای، نو نه به جمهور رییس، نه د ټاکنو کمپسیون او نه به کوم بل قانوني ارکان دومره ناز او عشرت ته پرې ایښي وای! دپته وایي د قومي تعصب او نوي فاشیزم څرگندې بېلگې.

د عصري دروغو نوې طريقه

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جولای میاشتې پر (۴) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د چنگاښ میاشتې له (۱۴) نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

کوم عکس چې تاسې گورئ دا فوتوشاپ شوی دی، نه بساغلي عطا محمد نور له ما څخه د ملاقات غوښتنه کړې او نه ما له هغه څخه د ملاقات تقاضا کړې ده، نه زه کوم دولتي موقف لرم او نه له سياسي پلوه په داسې يو قوي دريځ کې يم چې چاته د معاملي

له لارې يو څه ورکړم او يا ترې يو څه تر لاسه کړم. د هېواد عيني

واقعیتونو ته په پام سره بناغلی نور له اقتصادي، پوځي او سیاسي پلوه تر ما ډېر په قوي دريځ کې دی، نو ما سره د ملاقات بحث ورسره نه مطرح دی او نه ورته په گټه دی. نور که دا ډول ملاقاتونه کوي، نو کېدې شي خپله جمهور رییس او یا د حکومت نورو لوړپوړو چارواکو، چې له دوی سره د معاملو انډولیزه تجربه لري، له هغو سره دا ډول ملاقاتونه تر سره کړي او یا یې

تر سره کړي وي، خو زه د یوه افغان په توګه ملي ارزښتونه او ملي ګټې پالم او د هغو پر سر هېڅ شخص او ډلې سره معاملې ته حاضر نه یم. زه ډېر خوښ یم چې په خپله پنځه دېرش کلنه فکري، فرهنگي او ملي مبارزه کې د ناوړه معاملې کومه بېلګه او تاریخ نه لرم.

بناغلی نور هم خپل مخالفین او موافقین لري او زه هم، خو زه د یوه ثابت دریځه افغان په توګه خپلو ټولو هېوادوالو ته ډاډ ورکوم چې د خپل ژوند په پاتې بهیر کې به هم هېڅکله د بدې سیاسي معاملي تاریخ پرېنږدم. له رسنیو او د فیسبوک له ټولو چلونکو څخه هم هیله کوم چې د یو چا د شخصیت د رد او تایید لپاره د جعلی انځورونو او دروغو له خپرولو ډډه وکړي.

زمور ټولنه، دري خصلتونه او دري ډوله خلک

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جولای مياشتې پر (۸) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د چنگاښ مياشتې له (۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

مور بايد نورو ته نظريات او وړاندیزونه هم ولرو، کار بايد هم وکړو او ثمر بايد هم ولرو، داسې نه چې، لکه د غني خصلت ولرو؛ هر څه له گېډې او خولې راباسو او بهر ته يې وړاندې کوو او له بهره هېڅ هم نه رااخلو او بيا داسې وخت راشي چې

د غني په شان په خپلو لارو کې بند پاتې يو. يا داسې هم نه شو، لکه د مېرې په شان چې ټولو عمر له بهره راټولونه کوو، خپل

کور ډکوو، خو بهر ته خپل هېڅ ډول تولید نه لرو. مور باید د شاتو د مچيو خصلت خپل کړو، د پاچاهۍ یا واکمنۍ پر ښکولو خپله انرژي و نه لگوو، خپله واکمني او مرکزیت جوړ وساتو او خپل ټول ځواک کار او ثمر ته متوجه کړو؛ پر کلانو وگرځو، له هغو څخه شیره راټوله کړو، هغه پر شاتو بدله کړو او په دې ډول ټولني ته د خپل کار او زیار یوه کتوره او مشره نتیجه وړاندې کړو. زموږ په ټولنه کې اوس د دې دوو ځانگړتیاوو لرونکي انسانان شته، خو په خواشینۍ سره باید ووايم، چې د دریمې کتورۍ خلک ډېر کم دي، ان دا چې د ټولني یوه سلنه برخه هم نه جوړوي.

وروستي ليدل و نه شول

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جولای مياشتې پر (۱۰) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د چنگاښ مياشتې له (۲۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

نه يې د حاکميت يا ولايت پر مهال چا پسې سپکې سپورې و ويلې او نه يې د محکوميت يا کورناستۍ پر مهال، يو دروند او سيال سپری و، ځان يې دروند وساته. خدای ج حاضر او ناظر

دی د همدې دروندوالي له امله را باندي ډېر گران و. کله چې دې د کرونا وبا له امله په روغتون کې بستر و، زه هم د همدې ناروغۍ له امله په کور کې بستر وم، مېرمن مې هم همدې ناروغۍ رنځوله، يوازي

کشره لور مې (سوله) وه چې زموږ دواړو خدمت يې کاوه، له ډېرو نږدې ملگرو پرته مې هېڅوک خبر نه کړل، ما ويل چې د دوستانو تشويش زيات نه شي، په دې منع کې چې به د کندوزي صيب تصويرونه پر فيسبوک خپاره شول، نو سخت به يې وځورولم، ټينگ هوډ مې و، چې کله بنه شوم، نو د کندوزي

صیب پوښتنې ته به ورځم. زه او کورنۍ مې د خدای ج په فضل
ښه شول. یوه ورځ سهار مې ملگرو ته وویل چې څو د کندوزي
صیب پوښتنې ته، هغوی وویل ماسپښین به لار شو، ماسپښین
یوه حادثه پیدا شوه، پرون هم په کارونو کې ډوب شوم، نن هم یو
ناڅاپي کارونه او حوادث پیدا شول، ما ویل څه د جمعې ورځ به
حتمي ورځم. د پنجشنبې ماښام ناوخته خبر شوم چې کندوزی
صیب له ټولو ملگرو ناهیلی شو او په یوازې ځان یې خپل ابدی
سفر پیل کړ. هغه ته به ضرور د خپلې ناروغۍ پر مهال خپل هغه
یاران او دوستان سترگو ته ودرېدلي وي چې د خپل حاکمیت،
معینیت او ولایت پر مهال ترې راتاو وو، خو کله چې د مرگ پر
بستر پروت و، یوازې خال خال ملگري یې سر ته ولاړ وو، د ده
وروستی دیدن زما پر زړه یو ارمان پاتې شو. پر مخه دې ژپري
گلوونه وروړه! دا دنیا همداسې ده او همدا یې خصلت دی.

شخصیتونه او دریځونه

دا لیکنه د (۲۰۲۰) م کال د جولای میاشتې پر (۱۴) چې د ۱۳۹۹ ل کال د چنگاښ میاشتې د (۲۴) نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

هر ټولنیز او سیاسي شخصیت چې ارزوی، نو د حاکمیت او محکومیت پر وخت یې تجربه کړی. عبدالرشید دوستم ښه دی که خراب؟ په تېرو دېرشو کلونو کې یې څه کړي؟ دا ټولو خلکو

ته معلوم دي، د هغه پر جنايتونو پرده غوړول دا په خپله تر جنايت پورته حالت دی. خو دوستم له ټولو بدرنگیو سره سره یوه ځانگړنه لري؛ هغه دا چې د یو معلوم دریځ خاوند دی، که

خه هم د ده دا دريخ د ده پر خپلو ځاني، سمټي او قومي گټو راڅرخي، خو بيا هم تر نورو، په تېره بيا تر پښتنو سياستوالو يې دريخ څرگند دی. زه د نړۍ پر دويم تصنعي مفکر افسوس کوم چې د خپلې واکمنۍ دوام يې د داسې سترو شرمونو په بيه واخيست، چې ده يې د خپل محکوميت پر مهال تصور هم نه شو کولای. د غني پاچاهي به څلور کاله وروسته يا وړاندې ختمه شي. خو د دوستم مارشالي به د هغه تر مرگه وروسته هم دوام وکړي. د کرزي پاچاهي ختمه شوه، خو دا ملت لا هم د فهم د مارشالي کفاره ورکوي. غني به نه وي، خو د دوستم مارشالي به ډزېږي. عجيبه خو لا دا ده چې دا مارشالي هم په سياسي چارو او د سياسي بنسټونو د حلولو په برخه کې؟! سپری حيران شي چې هغه کړکېچونه زېږولي او که حل کړي يې دي؟؟ که د اخلاقيانو برخه يې هم ور سره يو ځای کړې وای، نو بيا به يې مارشالي ته تر دې هم ښه توجيه پيدا شوې وای؟! کله چې ښاغلي غني دا فرمان لاسليکاوه، نو ځان سره به يې ښه په خوند خندلي وي، چې همدا ملت، همدا يې جمهور رييس او همدا يې مارشال؟! دا ملت دومره کمزوری شوی، چې زه يې قاتل ته مارشالي ورکوم، خو دې ملت کې غوره مالان دومره زيات شوي، چې بيا هم په رسنيو کې همدا چغې وهي چې «بابا زرکلن

شي». له قدرت او ځان سره د غني د لېونۍ مينې ځانگړنه د هغه نورو مامورينو او مامورگيو ته هم لېږدېدلې ده؛ زموږ يو انډيوال و، د غني د حاکميت په لومړيو کې له دولتي څوکيو څخه لرې وساتل شو، نو په خصوصي غونډو کې به يې د غني او په علني غونډو کې به يې د دوستم داسې غيبتونه کول، چې تا فکر کاوه له دې دواړو سره په عمر کې پوخلا نه شي، خو کله چې غني په يو وړوکی وزارت ونازاوه اوس يې نو د غني په صفتونو خوله نه مړېږي او د دوستم پر جنايتونو او مارشالۍ داسې غلي دی، چې ته به وايي د سړي د لادرکۍ اعلان دې کړی وای. نو دې ته وايي د او مغلنو سياستوالو شخصيت، چې هره شېبه د متضاد تغير په حالت کې دی، کله چې دې حالت ته گورم، نور پر ځان هم بې باوره شم، نو ځکه خو مې له ځوان نسل څخه هيله ده، چې زما په گډون د هېچا پر خبرو باور مه کوئ، زموږ عمل ته وگورئ، بڼه عمل د بڼه شخصيت لپاره غوره معيار دی، نه غورې خبرې او هوايي ژمنې.

د دردونو فوران؛

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د جولای میاشتې پر (۲۳) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د زمري میاشتې له (۲) يمې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

په یوه حساب پنځه دېرش او په بل حساب شل کاله کېږي چې وهم، چې پښتون ځورول کېږي، پښتون وژل کېږي، پښتون تباه

دی او پښتون لا پسې تباه کېږي، خو یو زیات شمېر پښتنو او اکثر و ناپښتنو د نشنلیست، متعصب او فاشیست په نوم تورن کړم، خو ما د خپل وس تر وروستي بریده د پښتنو د مظلومیت

چغه پورته کړه او د داسې ظلم انځور مې تر خپله وسه وکاره چې د غوره مال او ځانساتي پښتون ضد واکمن پښتون او د پښتنو د شعوري مخالفينو د گډه نا مشروع تعامل په نتیجه کې رامنځته شوی و. که کرزی او غني له عقله نه، بلکې له نسله پښتانه نه وای، نو په ټول عمر کې به په دې سياسي ظرفیت، دې څوکۍ ته نه وای رسېدلې، خو د کوم قوم په برکت چې دوی واک او ځواک ته ورسېدل، تر ټولو زیات یې هماغه قام په کې خوار او زبون کړ، ان د چنگېز خان پر وخت هم پښتانه دومره نه وو کړول شوي، لکه د دوی په واکمنۍ کې. تر ټولو دردوونکی حالت بیا دا دی چې د دې بدمرغيو پړه هم د همدې چارواکو او د هغو د اړوندو غوره مالانو له خوا پر همدې پښتون قوم اچول کېږي .

نن چې په بغلان کې یو پښتون مشر او سپینږيري په عامه غونډه کې خپلې جامې ووېستلې، دا په واقعیت کې د ټول پښتون قوم د دردونو او نه بیانېدونکو غمونو یو رښتینی انځور دی .

پښتنو مشرانو او کشرانو، چارواکو او بېواکو! ځان به نه تېرباسو، د ټولني دردوونکی واقعیت همدا دی چې نن په بغلان کې حسن خان څرگند کړ. زما په گډون به ډېر نور پښتانه هم له داسې دردوونکي حالت سره مخامخ شوي وي، خو څرنگه چې مور سره خپل قلم کله کله ملگرتیا کوي او رسنیو ته لاسرسی لرو، نو

خکه خو د خپلو غمونو په بیان کې داسې یو دردوونکي فوراني حالت نه یو رسېدلي .

د ډېر درد او غم خبره دا ده چې د پښتنو او د ټول افغانستان د سالمیت لومړۍ درجه شعوري مخالفین د دولت پر لومړیو او اساسي څوکیو ناست دي او د نا شعوره پښتون پاچا له خوا ورته د پښتون وژني او هېواد وړانونې په پار مکافات ورکول کېږي او که پښتون بیا د دې بې عدالتۍ په مقابل کې غږ پورته کړ، نو هغه بیا د نشنلیست، متعصب او د ملي وحدت د مخالف په نوم په شلو تورو تون شي. درباري غوره مالان د دې پر ځای چې د ولس ننگه وکړي، یو دم خولې وازې کړې چې ولسمشره زرکلن شي او هېڅ بدیل نه لري...

خوک باید خه له لاسه ورکړي؟

دا لیکنه د (۲۰۲۰) م کال د جولای میاشتې پر (۲۸) چې د ۱۳۹۹ ل کال د زمري میاشتې د (۷) نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

که سړیتوب او انسانیت معیار وای، نو بیا خو به نه دا بحران او ناوړین رامنځته کېده او نه به دا جگړه او غمیزه. څرنګه چې

سیاستوالو سره ځان غوښتنه او واک غوښتنه مطرح ده، نو ځکه خو دا غمیزه ورځ تر بلې غځېږي. د روانې غمیزې وروستي علني لوبغاړي او سمهال د داکتر اشرف غني په مشرۍ اسلامي جمهوریت

او د ملاهیت الله په مشرۍ اسلامي امارت دي. دواړه لوري پر یو بل د پردیپالني تورونه پورې کوي، یو لوری د ولسواکۍ او بل لوری د اسلامواکۍ توغونه توغوي. حقیقت خو دا دی چې د هر لوري په اوږو کې ښې ډېرې شکې شته، خو اوس د تور او سپین

معلومات دېر وخت غواړي او اسانه کار هم نه دی. دلته د دوی پر بهرنیو ملاتړو بحث خبره اوږدوي، خو دا دوه غټ لوري باید د اوسمهال د ترخو او ناعادلانه واقعیتونو په توګه ومنل شي. همدې لورو د ولس ژوند تریخ کړی او د غمیزې د غځونې سبب شويدي. اوس د حکومت لوری وايي چې طالب لوری دې لومړی اوربند وکړي او بیا وروسته ورسره د سولې خبرې کوو. له دې کار څخه د غني هدف دا دی چې طالب اوربند وکړي، نو د ده تر مشرۍ لاندې همدا حکومت به په همدې شکل او ان تر دې هم په زیاتې سترتمبګۍ دوام کوي او بل چې طالبان ان لنډمهالی اوربند هم وکړي، نو کېدی شي د هغوی د لیکو، جذبې او جبهې د کمزورۍ سبب شي، نو طالب مشران هېڅکله داسې بایلونکي حالت ته حاضر نه دي او نه یې بهرني ملاتړي داسې یو حالت غواړي. اوس حکومت د دفاع او طالب د تعرض په حالت کې دی، که طالب تعرض و نه کړي، دا کار حکومتي چارواکو ته یو غټ امتیاز دی، خو په مقابل کې بیا حکومتي چارواکي طالبانو ته څه ډول انډولیز امتیاز ورکوي؟ له بلې خوا که طالب همداسې جګړې او د غني حکومت همداسې د خپل واک غځولو ته دوام ورکړي، نه یوازې دا چې دا حالت زموږ د زرګونو هېوادوالو د شهادت او د هېواد د وړانۍ سبب ګرځي، بلکې دا احتمال هم

شته چې دا حالت د ټول نظام د پاشنې تر بريده هم ورسېږي او يو ځل بيا د اويايمو کلونو سناريو تکرار شي. زموږ شرير گاونډيان تيار همداسې يو حالت ته منتظر دي، چې طالبان د مجاهدينو او هېواد د هغوی د رقابتونو د وخت په شان، پر يو

برخليک اخته کړي، نو ايا کومه داسې منځنۍ حللاره هم شته او کنه چې هم د نظام اډانه روغه پاتې شي او هم سوله ټينگه شي؟ د هېواد د ژغورنې اساسي لاره همدا ده چې هم نظام خوندي شي او هم سوله راشي، دا داسې

هيڅلې او ضرورتونه دي چې د يو بل متمم دي، نه د يو بل مخالف او هېڅکله بايد د يو بل پر ضد و نه کارول شي. نو اوس ښه لاره همدا ده چې له يوې خوا پر طالبانو فشار راوړل شي، چې د نظام

د فزيکي اډانې د بقا تضمین وکړي، چې داکار تر ټولو دمنځه د سراسري اوربند په ټینګښت سره تر سره کېدلای شي. له بلې خوا غني او ټامي ټیم یې او ورسره راتاله لنډغر او نور مفسدین، چې اوس د حکومت په اډانه کې د حکومت په نامه مطرح دي، د ولسي فشار له امله دپته اړ کړای شي، چې د چارو واګې پرېږدي، دواړه لوري دې د یو ټاکلي وخت لپاره د چارو واګې ناپیلو او ثالثو افغانانو ته وسپاري، هغوی دې د عادلانه ټاکنو لپاره لاره اواره کړي، راتلونکو هېڅ ډول ټاکنو کې دې ځان نه کاندیدوي، بیا به وګورو چې ټامي مفکرات ټاکنې ګټي او که د جنت په مینه مست طالبان حضرات او یا هم ملتپال او هېوادپال افغانان؟ د دې درېمې لارې په تعقیب او تحقق سره به حکومت له غلو او مفسدینو او نظام به له پاشلو وژغورل شي او د دايمي سولې ټینګښت ته به هم لاره اواره شي.

بنايسته کندهار ډېر ډېر يادوم

(۱)

دا ليکنې مې د هغه سفر انځورنه ده چې د ۲۰۲۰ م کال د جولای مياشتې پر (۲۸) مې نېټې چې د ۱۳۹۹ ل کال د زمري مياشتې له (۷) مې نېټې سره سمون خوري، کندهار ولايت ته کړی دی.

يو خو حکومت او طالبانو ډېر بڼه او د سرپيتوب کار وکړ چې د لوی اختر په مناسبت يې اوربند وکړ او بله خبره دا چې مور د بڼاغلي محمود کرزي په بلنه له بڼاغلو فريدون خان مومند، حيدر

ځاځي او بيدار ځاځي سره په يو نارسمي سفر کندهار ته راغلو، په کندهار کې به د خپل سفر پر مهال تاسو ته د بڼکلي کندهار د

ابادی-تصویرونه وړاندې کړو. اوس د اختر په مبارکۍ کې مساپرو
هېوادوالو ته د عینو مېنې د پرمختګ څو ښکلي تصویرونه.

(۲)

په ماښام کې د عینو مېنې تر کتنې وروسته د ښاغلي محمود
کرزي مېلمستون ته لارو، هلته مو د ډوډۍ پرمهال د کندهار له
یو شمېر مخورو سره وکتل.

په کندهار کې مو د ژوندون تلوېزيون خانگه وکتله، دا کوچنی
چې تاسو په تصویر کې گورئ روھید نومېږي، د ژوندون
تلوېزيون د کندهار خانگې د ماشومانو خپرونه پرمخ وړي. ښه
اینده لري. جاوید اغا ته دې خدای خیر او برکت ورکړي چې په

ډېر زحمت يې په کندهار کې د ژوندون خانگه په بنسټ ډول فعاله ساتلې ده.

(۳)

نن مو په کندهار کې د خرقې مبارکې زيارت وکړ. خرقه مبارکه د

نړۍ له مقدسو زيارتونو څخه گڼل کېږي او تاريخي کندهار ته يې زياته معنوي بنسټه ورکړې ده. د خرقې مطهرې له متوليانو څخه ډېره مننه چې موږ ته يې نن د خرقې مبارکې د زيارت زمينه برابره کړه.

(۴)

د ستر ملي مشر ميرويس نيكه زيارت ته لارو، د نيكه اروا ته مو

د دعا لاسونه لپه کړل، هيله مو څرگنده کړه چې د دې ستر
انسان او افغان د سپڅلي روح په برکت لوی خدای ج په هېواد
کې سوله او سوکالي راوړي او افغانان د نېکمرغه ژوند خاوندان
کړي.

(۵)

کندهار په مېرنيو ښايسته و او ښايسته دی. نن په کندهار کې د

هېواد د يو زړور بچي شهيد جنرال عبدالرازق مزار ته لارو، د هغه روح ته مو دعا وکړه، د لوی خدای ج له درباره مو هغه ته د فردوس جنت او دې مظلوم ملت ته د سولې او سوکالی-هيله وکړه.

(۶)

د چهارشنيې پر ورځ د بېلابېلو مهمو تاريخي ځايونو تر ليدنې کتنې وروسته کندهار پوهنتون ته لارو، د پوهنتون قدرمن رييس ښاغلي (پوهاند دوکتور عبدالواحد وثيق) د اوسمهال دکارونو او د راتلونکو پلانونو په باب هر اړخيز معلومات راکړل، بيا مو د باچاخان څېړنيز مرکز وکوت، د دې مرکز له فعاليتونو خبر شو، بيا د قدرمن استاد (قانع) په ملتيا د پوهنتون مرکزي کتابتون ته

لاږو، دا کتابتون د یو میلیون امریکایي ډالرو په لگښت په څلورو پورونو کې په عصري ډول جوړ شوی دی او لسگونه زره ټوکه کتابونه په کې اوسمهال خوندي دي. د کتابتون مسول ښاغلي (قرانمل صیب) مور ته د کتابتون په باب پوره معلومات راکړل، قرانمل صیب دې خیر یوسي د خپلې فرهنگي مینې له امله یې د

کتابتون بډاینې ته ډېره پاملرنه کړې ده. بیا مو د استاد قانع په ملتیا د پوهنتون مرکزي تالار وکوت خورا ښکلې جوړ شوی دی، تر دې وروسته مو د بېلابېلو پوهنځیو ودانۍ او نور ناسیسات وکتل .

کندهار پوهنتون سره له دې چې په کم وخت کې ډېر پرمختګ کړی، خو د سیمې د عمومي ضرورت او ظرفیت په اندول لا هم نور ډېر کار او پرمختګ ته اړتیا لري.

(۷)

د چهارشنبې ورځ ماسپښين مهال په ارغنداب ولسوالۍ کې د حاجي صيب (غلام حيدر خان) او د هغه د ورونو بن ته لاړو. دا باغ تر (بابا ولي) زيارت لاندې سيمه کې موقعيت لري او ټول ارغنداب ولسوالي ورڅخه ښکاري. ارغنداب دومره زرغون دی چې ته فکر کوي پر ځمکه دې شين بخمل غوړولی دی او که

سړی ووايي د ځمکې پر مخ د جنت يوه ټوټه ده، نو ډېره مبالغه به يې نه وي کړې. حاجي صيب حيدر خان نه يوازې زمور مېلمه پالنه وکړه، بلکې پر ښکلي څلوېښت جريسه باغ يې هم وگرځولو. دې باغ کې د انگورو، منو، انارو او نورو مېوو په

زرگونې ونې ثمر ته رسېدلي دي. حاجي صيب د دې باغ د جوړولو داستان بيان كړ، ويې ويل چې دا يې په ډېر زحمت جوړ كړې؛ دلته مخكې لوڅې او نلان وو، خو د ده په زيات كار، زحمت او ولسي تجربې اوس پر داسې يو زرغون بڼ بدل شوی دی. ده زياته كړه چې ماته كه څوك ټوله دنيا راكړي خپل كور، كلي او دا ژوند به پرېنږدم.

حاجي صيب حيدر وويل مور بايد داسې كار وكړو چې هم خپل ځان ته گټه ورسوو او هم نورو ته. رښتيا هم ارغنداب د همداسې ولسي كاري وكړو او مشرانو په كار، زيار او تجربو اباد شوی دی. څوك چې دښكلي كندهار سفر كوي او ارغنداب ونه گوري، نو سفر به يې نيمگړی وي.

(۸)

د چهارشنبې پر ورځ مو د کندهار د اطلاعاتو کلتور ریاست وکوت، رییس صیب بساغلي (افغان) راته د یاد ریاست د تېریو

کال فعالیتونو په باب معلومات راکړل او هم یې د خپلو راتلونکو پلانونو په باب رڼا واچوله. بیا مو د یاد ریاست اړوند موزیم، کتابتون او نندارتون وکتل، د خدای ج په فضل او د دې ریاست د کارکوونکو د هڅو په برکت په هره برخه کې پام وړ مثبت بدلونونه او پرمختګونه رامنځته شوي دي.

(۹)

د چهارشنيې ماښام مې د ژوندون ټلويزيون د همکارانو او ملگرو په غونډه کې گډون وکړ. په دې تصويرونو کې چې تاسې کوم ملگري گورئ د دوی اکثره له کوم مادي امتياز پرته له ژوندون سره رسنيزه ملگرتيا پالي. له دوی ټولو څخه مننه کوو .

په کندهار کې د ژوندون د څانگې مشر ښاغلي جاوېد اغا څخه ځانگړې مننه چې نه يوازې په کندهار کې يې د ژوندون څانگه ښه فعاله ساتلې، بلکې نورو ملگرو او د رسنيزو چارو مينوالو ته يې هم ښه کاري چاپيريال برابر کړی دی. ما هم د دې فرهنگي او رسنيز کاروان د ملگرو د قدرونې په غونډه کې برخه واخيسته او کاري وړتيا، زړورتيا او ملگرتيا مې ورته وستاييله.

(۱۰)

د کندهار قدرمن والي صيب (حيات الله حيات) د پنجشنبې پر ورځ سهار مور ټولو؛ فریدون خان مومند، بيدار ځاځي، حیدرخان ځاځي او ما یون ته بلنه راکړې وه، چې سهار چای به له والي

صیب سره څښو. والي صیب خوندور چای برابر کړی و، خو دلته د ورتگ خوندوره برخه دا وه چې والي صیب پر مور د نړۍ د ستر امپراتور او د ټولو افغانانو بابا (احمدشاه بابا) د ټولواکۍ ماڼۍ او کارځای وکوت. دا ماڼۍ چې نږدې دوه نیم سوه کاله عمر لري، د خپل وخت د معمارۍ یوه ښه بېلگه گڼل کېږي. دا ودانۍ څوگاله وړاندې په یوه قوي انفجار کې سخته زیانمنه شوې وه، خو اوس یې په اساسي ډول د بیا رغونې چارې بشپړې

شوي دي. د ماني د بېلابېلو برخو کتنه د هر افغان د زړه جرات او پر ځان باور زياتوي او د سړي په ذهن کې د تېرې زمانې برم او عظمت تازه کوي. والي صيب د افسوس په توگه وويل: د خواشيني خبره ده؛ مور دوه نيم سوه کاله وړاندې څه وو؟ له دې ځايه نيمه نړۍ کنترولېدله، خو اوس...

(۱۱)

خوښنه، بېښنه او مننه

کندهار ته مې لنډه خو مشر سفر درلود، په څوارلسو کاري ساعتونو کې مې نږدې لس مهم تاريخي ځايونه وليدل او يو شمېر فرهنگي ملگرو سره مې هم وکتل، د کندهار له نويو پرمختياوو او ودانيزو چارو هم تر يوه بريده خبر شوم، ستونزې هم کمې نه وې، خو پر ستونزو سربېره د ژوند لپاره مبارزه هم روانه وه. زما لپاره د خوښۍ خبره دا وه چې هر ځل کندهار ته راځم، نو په ودانيزه برخه کې نوي پرمختگونه گورم، دا کار مور ته د دې پيغام راکوي چې که د دې قوم په چارو کې مداخله و نه شي او سوله ټينگه شي، نو دا ولس پر ځان دومره باوري دی چې د خپل ژوند

د پرمختګ او سوکالی- لپار اوچت ګامونه اخیستلای شي. بښنه په دې غوږم چې د وخت د کمښت له امله مې په کندهار کې ډېر خواره فرهنگي ملګري او قومي مشران، چې باید لیدلي مې وای، ومې نه شو کړای چې ویې ګورم، لوی اختر و او بېرته باید کابل ته راغلی وای، هیله ده چې ټول دوستان مې له بښنې برخمن کړي، له ټولو هغو دوستانو، په تېره ښاغلي محمود کرزي، جاوید اغا او نورو څخه ځانګړې مننه کوم چې زما په دې لنډ او تنګ سفر کې یې زموږ مېلمه پالنه وکړه او د ګڼو تاریخي ځایونو او علمي مرکزونو د لیدو زمینه یې راته مساعده کړه. یو ځل بیا خوښنه، بښنه او مننه.

د فرهنگي انقلاب د يو سرلاري سفر

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د جولای مياشتې پر (۳۱) يمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د زمري مياشتې له (۱۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

نږدې يو کال او يوه مياشت وړاندې همدا وخت (د ۲۰۱۹ م کال د جون پر ۲۳ مه) مې په علومو اکاډمۍ کې ور سره وکتل. هغه وخت يې هم له خپلې روغتيا څخه شکايت کاوه، ما ورته وويل خداى دې راته صحتمند لره، درې دمو کې درېم

منزل ته ساه نيولى پورته شو. زما د کتابونو پر ليدلو ډېر خوشاله شو، ويې ويل زه حيران يم چې ته په دې دومره سياسي ناندریو او جنجالونو کې بيا دې فرهنگي کار ته څنگه اوزگار پرې؟ ما

ورته وويل زه سياست د فرهنگ لپاره كوم، نه فرهنگ د سياست لپاره. دى په خندا شو، ويې ويل پوه دې كړم. بيا يې راته وويل صحت مې بڼه نه دى، لكه چې خداى مې خپل حضور ته غواړي؛ اوس څلور مياشتې كم نوي كلن يم، ما ورته وويل، خداى دې مور ته صحتمند لره، مور هيله لرو چې سليزه راته پوره كړې او بل زموږ هيله ده چې ستاسو ټول اثار راټول او د كلياتو په بڼه چاپ شي، هغه وويل غرزى (زوى يې) راځي، كار به پرې وكړو. تر هغه وروسته بيا لايق صيب په شش درك كې د يوه شديد انتحار او انفجار له امله ژور ټپونه واخيستل، يو كال دې ژورو ټپونو وځوراوه او نن يې نو د تل لپاره له هغه وطن او ولس څخه د ابد لپاره خداى پاماني واخيسته، چې ده

ورته اويا كاله ترانې ويلې وې، لايق نور نه چونغر ته ترانې وايي، نه د پښتنو كوچيانو د سرگردانه ژوند سپېرو كېږديو ته، نه به ملا سره په جنگ وي، نه له ارتجاع سره، نه به ويده دهقان راوينس

کړي او نه ویده روښنفکر، هغه او یا کاله د دې وطن غرو غرو ته
سوې لوې ترانې وویلې، سترې نه شو، نهیلی نه شو، خو تېر یو
کال کې داسې وځورول شو، چې د وطن هر بوتی او هر انسان به
بې سترگو ته سترگو ته ودرېدلی وي، همغه وطن او همغه افغان
چې ده ورته سندرې ویلې وې، خو هېچا یې د دردونو په تسکین
کې مرسته و نه کړای شوه، څومره به نهیلی شوی وي، څومره به
مانیجن شوی وي، مور و بښه ای د زمانې د ادب سرداره او
سالاره، دلته د دې وطن د هر یو بلبل او خدمتگار وروستی
برخلیک همداسې دی، لکه د تا چې و، په درد دې مبارزه پیل
کړه او په درد دې پای ته ورسوله، مور هم په نوبت درېسې یو،
گوره د جنت یوه باغچه راخپله کړه، هلته به بیا د دې وطن لپاره
ترانې وایو د چو نغر ترانې او د سپینغر ترانې...

دا پر ژبه او قوم تجارت څه مانا؟؟

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د اګست مياشتې پر (۲) يمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وږي مياشتې له (۱۲) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

زرينې او پېړۍ-کېږي چې د پښتو ژبې پر وړاندې توطيې روانې دي. سوونه کلونه وړاندې کله چې سلطان بهلول لودي په هند کې واکمن شو، نو د جمعې لمانځه ته لاړ، (ملا کادن) تر لمانځه وړاندې په خپلو وعظيه خبرو کې وويل: ((نمی فهم قوم به قدرت رسیده است که از ذات دجال است یا چی که مادر را مور گویند، خواهر را خور گویند، بیادر را ورور گویند و دیگر را نور گویند...)) پر دې وخت سلطان بهلول لودي ور غږ کړ: ((ملا صاحب احتیاط کو که ما هم بندگان خدا یم)).

خو پېړۍ بیا پر دې شوخند ووهل شو چې د اسلام له نظره پښتو د دوزخ ژبه ده!؟

حمزه بابا جرات وکړ او دا وهم يې مات کړ:

وايي اغيار چې د دوزخ ژبه ده

زه به جنت ته له پښتو سره سره ځم

په تېره نیمه پېړۍ کې، نو چې چا هم د پښتو د مظلومیت غږ پورته کړی، د نشنلېست او فاشیست په تور توهین شوی او له صحنې څخه ایستل شوی دی، په تېرو شلو دېرشو کلونو کې نو بیا د متعصب ټاپې زور اخیستی، هر پښتون چې د خپل قوم او ژبې د محکومیت نوم اخیستی، پر هغه نو د متعصب تور پورې شوی دی. دا پورته ټاپې اکثره د پښتو ضد نا پښتنو عناصرو له خوا پر پښتوپالو پښتنو لیکوالو لگېدلي دي او یو شمېر مې غوږو او ځانپلورو پښتنو غوړه مالانو هم ورسره په دې کار کې ملګرتیا کړې ده. په دې تېرو څو کلونو کې بیا یو څو نورې اصطلاحگانې دود شوي دي؛ پر ژبه، قوم او افغانیت، ((تجارت او دکانداري)). دا نومونې اکثره د هغو ضمیر پلورو پښتنو له خوا کارول کېږي چې له معنوي او مادي فقر سره مخ دي. نه خپله کار کوي، نه بل کار ته پرېږدي. څرنگه چې دوی پښت پر پښت وږي پاتې شوي، ان که اوس پر خزانو هم ناست وي، د لوږې او فقر حس یې د خصلت یوه برخه ګرځېدلې ده. دوی نو هر ملي او فرهنګي کار ته د اقتصادي ګټې او تجارت په سترګه ګوري، د دوی تر شا بیا د هغو عناصرو انګېزه هم پرته ده چې په شعوري او فکري ډول غواړي پښتو او پښتانه په همدې متواتر مظلومیت او محکومیت کې وساتي. نو هر کله چې کوم شعوري او فکري

پښتون د خپلې ژبې او قوم د سوکالی او پرمختګ غږ او چت کړی، نو د دې یوې ډلې له خوا پرې د تعصب او د بلې کتګورۍ له خوا پرې د قومي سوداګر تور پرې پورې شوی دی .

ای د زمانې بدمرغه تنګنظرو! که چېرې پښتو ته خدمت د تجارت او ګټې وسیله وای، نو دا تجارت به تاسې بل چاته پرې ایښی وای؟ اول خو به مو خپله پرې سر و نه مات کړي وای، ځکه چې په روح او روان کې مو د تجارت انګېزه او غریزه نعبتې ده، چې هر علمي او فرهنګي کار ته د سوداګرۍ په سترګه ګوری. که خپلې ژبې او قوم ته د غوندو او سیمینارونو جوړول، د رسنیو فعالول، د ښوونځیو او پوهنتونو جوړول، د کتابونو چاپول، د علمي کدرونو روزل او داسې نور ګټور کارونه رښتیا هم تجارت او د ګټې وسیله وي، نو دا ګټه تاسې وکړئ! ولې یې بل چا ته پرېږدئ؟ کاشکې داسې وخت راشي چې دا ډول کارونه د ګټې وټې وټې وسیله شي او ټول دې ډول ګټې ته راودانګي. زړه کې خو هر سړی پر دې پوهېږي چې د کار خلک کارونه کوي، کینه ګر او ناکاره پرزې بیا تورونه پورې کوي. اوس خو خوند دا کوي چې د پښتو او پښتنو له مخالفینو څخه وار او پار دومره خطا دی چې له توروونو لګولو او ځانځورنې پرته یې نور هېڅ له لاسه نه کېږي.

د خپلې پنځه دېرش کلنې کاري او فرهنگي تجربې له مخې د پښتنو ځوان او خدمتگار نسل ته زېږی ورکوم چې د وهمونو ډېر برجونه مو نړولي، یو فرهنگي، ملي او فکري انقلاب پر راختمو دی، د پښتنو شعوري مخالفین او د هغوی په تلواله کې شامل بې ضمیره پښتانه ځان پلوري، ورځچاري او مضر احتیاط کاري ټول وارخطا دي، له تعرضي حالته دفاعي حالت ته راتیت شوي او نامعقوله دفاع یې هم په نړېدو ده، نو لږې نورې فکري مبارزې ته اړتیا ده، کابل چې به پخوا د پښتنو او پښتنو گورستان گڼل کیده، اوس ورو ورو پر یو ستر پښتو ژبي ښار بدلېږي. اکثره پخواني وهمونه مات شوي او نور هم پسې ماتېږي، نو څومره چې مخالفینو ټاپې لگولې مور او تاسې به خپل کار ته کش ور کوو، څومره خوند کوي چې ته کار کوې او مخالفین دې له رخې او کینې څخه ځورېږي او یوازې توروونو لگولو ته ناست وي، همداسې دې ناست او ملاست اوسي.

يو ځل بيا مشورتي لويه جرگه !؟

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د اگست مياشتې پر (۱۰) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د زمري مياشتې له (۲۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

جرگه او مشوره هم يو اسلامي اصل دی او هم زموږ ملي دود. جرگه د بحران د حل او د غوټې د خلاصون لپاره جوړېږي. جرگه لويه وي که وړه، معمولاً داسې پرېکړې کوي، چې له

دواړو مخالفو لورو يو څه کموي او هم دواړو لورو ته يو څه ورکوي، نو ځکه خو د جرگې د پرېکړې له امله هېڅوک ځان

بایلونکی نه احساسوي، خو دا حالت هغه وخت رامنځته کېږي چې دواړه لوري جرگې ته واک ورکړي او جرگه خپلې پرېکړې د همدې صلاحیت له امله تعميل کړي. مشورتي جرگه یا لویه جرگه بیا دا ځانگړنه نه لري، د پرېکړې صلاحیت نه لري او مشوره یې هم د واکمن په مزاج پورې تړلې، چې مني یې او کنه او یا یې کومې برخې عملي کوي. څرنګه چې په افغانستان کې پر ټولو ملي او ان دیني ارزښتونو سیاسي معاملې شوي او ملنډې پرې وهل شوي، نو اوس د جرگو نوبت دی چې دا ارزښت هم پیکه، تکراري او کلیشه یي شي. د کرزي صیب د واکمنۍ پر مهال د سولې لویه جرگه جوړه شوه، نچور یې دا شو چې یو جنګسالار د سولې د عالي شورا رییس شي. بیا له امریکا سره د امنیتي تړون لپاره بله لویه جرگه جوړه شوه، کرزي صیب د هغې جرگې نظر او پرېکړې ته هم ارزښت ور نه کړ. بیا ډاکتر صیب غني له طالبانو سره د سولې په باب مشورتي لویه جرگه جوړه کړه، د هغې وړاندیزونه هم لس سلنه عملي نه شول. اوس دا دی یو ځل بیا په ډېر لږ تغیر هماغه لویه جرگه رابلل کېږي او هغه هم د څلور سوه طالب زندانیانو په باب یوازي د مشورې غوښتلو لپاره، نه دا چې د پرېکړې لپاره، ځکه چې حکومتي چارواکو لا

وار دمخه ویلي چې دا جرگه له قانوني پلوه د یادو زندانیانو د خلاصون په باب د پرېکړې صلاحیت نه لري.

د لیکوال دې ژبه ګونګه شي چې حقیقت نه وایي او د پاچا دې ورمېر مات شي چې خپل ملت سره ټګي کوي او هغه ته دروغ وایي. حقیقت خو دا دی چې نه خپله ډاکتر غني او نه د هغه د حکومت ټامي برخه جرګې او مشورې سره لېوالتیا لري، نه پر دې دود خبر دي او نه هم د چا مشورې ته غور ږدي. د ډاکتر غني په مشرۍ د ملي وحدت په حکومت کې غني او عبدالله دواړو تر (۱۰۵۰) زیات مشاورین درلودل. ښاغلي غني ته قسم ورکړی چې کوم مشاور سره یې مشوره کړې ده؟ او مشاور ته یې هم سوګند ورکړی چې کله دې هم جمهور رییس ته مشوره ورکړې ده؟ داسې مشاورین هم شته چې په تېرو شپږو کلونو کې یې یو ځل هم مخامخ جمهور رییس نه دی لیدلی. خپله جمهور رییس ته قسم ورکړه چې ته خپل ټول مشاورین پېژنې او کله دې هم له هغوی سره په تېرو شپږو کلونو کې کوم ډله ییز مجلس کړی دی؟ خو معاشونه حواله کېږي او بیت المال خالي کېږي، په تېرو شپږو کلونو کې نږدې (پنځه سوه ملیونه ډالره) د همدې بې مشورې لور پورې مشاورانو جېبونو ته لوېدلې دي، خو مشوره صفر، ان فرهنگي مشاورانو یې د خپل محبوب ولسمشر د

لسگونو لفظي تېروتنو سمون ته هم لاسرسی او جرات پیدا نه کړ. نو یو څوک چې له خپل رسمي مشاور څخه مشوره نه اخلي هغه بیا پر دې مظلوم ولس دومره مهربانه شو چې دهغه اصلي او تصنعی استازي را وغواړي او د هغو مشورو ته ارزښت ورکړي؟ دا هسې د وخت او ملي پانګې ضایع کول او د عامه اذهانو مصروف ساتل دي او بس.

پر تېرې مشورتې لویې جرګې په مستقیم او نامستقیم ډول نږدې (پنځوس ملیونه ډالر ه) لګښت راغلی و، پر دې جرګې ظاهراً (۳۳۰) ملیونه افغانی، خو که نور اړوند نا مستقیم لګښت یې محاسبه شي نږدې (لس ملیونه ډالر ه) لګښت پرې راځي. یانې د هر بندي د خلاصون په باب د مشورې لپاره مور(۲۵۰۰۰ ډالر ه = ۱۹۵۰۰۰۰ افغانی- زیان زغمو) او د هر بندي لپاره لږ تر لږه له (۱۰) تنو جرګه مارو څخه مشوره اخلو. دپته وایي پر جرګو مرکو او پر و طن او بیت المال مین چارواکي!!؟ څوک به ورته ووايي چې کله هم د جرګې او مشورې اساسي ضرورت وي هلته ولې پر دې ملت غږ نه کوي؟ کله چې دې پر اساسي قانون معامله کوله هلته د ملت مشوره چېرته وه؟ کله چې دې له (ای ایس ای) سره د استخباراتي معلوماتو او د کلبو همکاريو پټ تفاهم کاوه، دا ملت ولې و نه پوښتل شو؟ کله چې پر ډیورنډ معامله

کېدله او اغزن تار تېرېده د ملت غږ ولې وا نه وربدل شو؟ شپږو کلونو کې کابینه تکمیل نه شوه، پر علت او معلول یې ولې له ملت او د هغه له استازو سره مشوره و نه شوه؟ د فسادگرو، لنډغرو او جنگسالارانو د زور زیاتي د مهارولو په باب ولې ولس سره یوه ناسته تر سره نه شوه؟ او داسې نورې په سلگونو ولې ولې؟ اوس خو ډاکتر غني غواړي که نه، دا څلور سوه طالب بنديان پرې امریکایان په زوره خوشې کوي، لکه په هغه نورو کې چې یې ورته سرې، شنې او نورې کرښې ماتې کړې. دی اوس غواړي خپله پره د ملت په نامه پر داسې راټولو شویو استازو واچوي، چې د هغوی پر اکثریت په خپله د ملت شک دی چې دا لا د چا استازي دي؟؟ خو بیا هم که دوی یو فکري او ژور نظر وړاندې کړي، ځان به له ملامتۍ وژغوري. یانې دا چې ښه به دا وي چې دوی ټول واک خپله ښاغلي غني ته ورکړي چې ته خپله د اساسي قانون او د ملت د ګټو په رڼا کې فیصله وکړه. په دې ډول به جرګه له ملامتیا وژغورل شي او غیر له دې هم جمهور رییس د جرګې هغه خبرې مني چې د ده پر مزاج برابرې وي. د جرګې وړاندیزونه هم د حکومت په نظر نهایی او قانوني نه دي او دا به هغه وخت قانوني ګڼل کېږي، چې ولسي جرګه یې د یوې قانوني مصوبې په توګه تایید کړي او د ولسي جرګې پر پکړه بیا

هغه وخت قانوني ده چې مشرانو جرگه يې تاييد کړي او دا پرېکړه بيا هغه مهال قانوني ده چې جمهور ريس يې لاسليک او توشیح کړي او کله چې بيا په رسمي جريده کې دا قانون خپور شو، نو بيا د اجرا وړ دی. د سولې د هیت مساله هم دې ته ورته ده؛ هغه هم کوم اجرائي صلاحیت نه لري، يوازې پیغام به وړي او راوړي، نور کوم واک نه لري، په دې ډول به د غني د حکومت پنځه کاله پوره شي او د حاکمیت په پای کې به بيا چغې پورته کړي چې په هر زمان او مکان کې له کوم قید او شرط پرته هر ډول قربانۍ ته حاضر يم راشئ سوله وکړئ، خو هغه وخت به ډېر نا وخته وي او په دې بهیر کې که دا حکومت د امریکایانو په مرسته همدا سې تداوم ومومي، نو ډېرې وینې به تويې شي او ډېر سرونه به تولې شي.

له دې اوږده داستانه مې هدف دا و چې که د لومړۍ درجه چارواکو اصلي نیت ته دقیق شو، نو کیسه خرابه ده، خو که امریکا رښتیا هم سوله غواړي، نو لومړی دې پر پاکستان اصلي او تهديدی فشار راوړي او بيا دې طالبانو ته سره کرښه راکاږي چې سوله غواړئ که جنگ؟ او بيا دې دلته په حکومت کې خپلو لومړۍ درجه مامورينو ته ووايي چې غلي کېنئ؛ زما پیشو ما ته میو؟ نو دوی چې کله دا اخطارونه احساس کړي، هر څوک به

خپل حد و پېژني، عیناً لکه شوروي مشر (گر باچف) چې کارمل
ته وویل وخت دې پای ته رسېدلی، نو بیا یې پر خای داکتر
نجیب راغی، نو که دا ډول جدیت و بنسودل شي د امریکا تر
روانو ټاکنو وړاندې به افغانستان له یو نسبي ټیکاو او سولې څخه
برخمن شي. له دې پرته به همدا د شیخچلي کیسه روانه وي.

د تعصب او ځان شرمونې لړۍ

دا لیکنه د ۲۰۲۰م کال د اګست میاشتې پر (۲۴) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وږي میاشتې له (۳) یمې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

کله چې د یو قوم په مشرانو او چارواکو کې ملي احساس له منځه لاړ شي او له خپل ولس سره یې واټن رامنځته شي، نو بیا د خپل واک د بقا په خاطر هر ډول بې شرمۍ ته لاس اچوي. یو زیات

شمېر اوسني پښتانه چارواکي د دې خبرې څرګند مثالونه دي. دوی د دې په خاطر چې څوک پرې د نشنلېست او متعصب ټاپه و نه لګوي، له داسې مضر احتیاط څخه کار اخلي چې تر ګټې یې ضرر څو ځله زیات وي. اوس نو دا

ساري مرض دومره عام شوی چې ان هغو پښتنو ته یې هم لاره کړې، چې عامو پښتنو هغوی ته یو څه هیلې لرلې. شمیم کتوازي

بنوونځی په پښتو لوستی، لسانس یې هم په پښتو کې اخیستی،
ماستېري یې هم په پښتو کې اخیستې، په خټه هم سوچه
سلېمانخېل دی، جمهور رییس غني هم پخوا سوچه احمدزی و،
ان تخلص یې هم احمدزی و، شېرزاد صیب هم سوچه پښتون
دی، د یو اکثریت پښتون مېشتي ولایت د والي په توګه ټاکل
کېږي، نو په دې منځ کې بیا کومه وېره ده چې دا مفکرین یې د
خپلې ژبې پرېښېدو او هېرېدو ته اړ کړي دي؟ که دې ډول هڅو
ته څوک د((ملیتوب)) نوم ورکوي، ځان تېر باسي، دا سوچه
لېونتوب او د تعصب یو نوی ډول دی چې خپله د پښتنو
چارواکو له خوا پښتو او پښتنو سره کېږي. پرون یې ننگرهار ته
دا ډول مکتوب ور ولېږه، نن ارزګان ته او دا لړۍ به همداسې
روانه وي،

ایا ښاغلی صالح به ښاغلي بسم الله خان ته او یا هم سرور دانش
به د دایکندي والي ته کله هم په پښتو مکتوب ولیکي؟ نو پښتو
ضد پښتنو چارواکو! که له ولسه نه شرمېږئ، نو لږ تر لږه خو له
خپلو سیالو چارواکو وشرمېږئ!

پښتنو ځوانانو راځئ چې دا وهم مات کړو او دې ډول څرګند
تعصب ته نور د پای ټکی کېږدو.

څوک چې د پښتو په نوم ښاغلي دي
هغه د پښتو په مری غلي دي

له موضوع څخه تېښته

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د اګسټ میاشتې پر (۲۵) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وږي میاشتې له (۴) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوی ده.

په لیکوالۍ کې له موضوع څخه تېښته دې ته وايي چې یو څوک پر یوه موضوع نه پوهېږي، نو دی د هغې موضوع پر ځای دویمه یا درېیمه موضوع تشریح کوي، یا قرینه جوړوي؛ اصلي موضوع له یوې بلې موضوع سره تړي، د هغې پر توضیح او تشریح پیل کوي، غواړي په دې ډول تا ته یې رابطه او بې ضرورته معلومات وړاندې کړي، د وخت د ضایع سبب شي او له اصلي موضوع څخه د خلکو پام بلې خوا ته واړوي.

دا ډول خلک او کړایي لیکوال اوس زموږ په ټولنه کې کم نه دي، هر ه حقوقی، ټولنیزه او قانوني موضوع به په یوې بلې موضوع

پورې ترې او په يو نه يو ډول به غواړي اصلي موضوع كړه كړي. د ساري په توگه: په بنسار كې به يو سړى په داسې شكل ولاړ وي، چې له اخلاقي پلوه به سم نه برېښي، نو چې ته ورته ووايي دلته ودرېدل دې مناسب نه دي، نو د كاره منطق خاوندان به درته ووايي چې نه ته د ده ودرېدل څه كوي؟ ته كه دومره تكړه يې لاړ شه د بنسار سركونه جوړ كړه، نرخونه كنترول كړه، انفجار او انتحار ختم كړه، دا وكړه او دا وكړه. په دې ډول به موضوع بلې خوا ته بوځي.

د پښتو ژبې د قانوني حقوقو په باب هم د يو شمېر لامنطقه كرايي ليكوالو نظر همدا ډول دى؛ كله چې ته پر پښتو ژبې د كېدونكې ظلم خبره مطرح كړې، نو دوى به يو دم دا خبره په نورو خبرو پورې وتړي: او بابا هېواد په څه حالت كې دى؛ دلته انفجار دى، هلته انتحار دى، لوږه ده، قحطي ده، قېمتي ده، د وينو سېلاب بهېږي، اول د هغو غم وخورئ بيا راځئ د پښتو ژبې غم ته. په لسگونو نورې سختې او لانجمنې موضوعگانې، چې حل يې لنډمهال كې ناشونى برېښي، هغه به ټولې د پښتو ژبې په حقه حقوقو پورې وتړي. د دې لپاره چې ځان ډېر ملي او د ملي وحدت خواخوږى وښيي، نو پر نورو پښتو پالو به بيا د ژبې د دكاندارۍ تورونه پورې كړي، تر دې حده دا كلمې تکرار كړي

چې فکر کوي کلو نه کلو نه يې خپله هر ډول دکانداري کړې وي او په هتيوالي کې پخه تجربه لري. د دوی منطق دا دی چې که په پښتو ژبه مکتوب وليکل شو، هغه هم د ننګرهار او ارزګان په شان پښتون مېشتو ولايتونو ته، نو دنيا وړانه شوه. ملي وحدت تباه شو، انفجار او انتحار زيات شو، قحطي او قېمتي اسمان ته پورته شوه.

او د لامنطقه دليل لارويانو! دا اوس چې له ارګه را نيولې بيا تر واره ملازمته پورې يو مکتوب هم په پښتو ژبه نه ليکل کېږي اوس ولې له وطن څخه نه چمن جوړ شو او نه گلشن؟ دې ښاغلو ته بايد دا هم وويل شي چې هر سړی پيدا دی خپل خپل کار لره کنه. د ټولو مسايل حل او په هېواد کې د هر اړخيز ثبات او سمون راوستل د ليکوالو، په تېره بيا د پښتو پالو ليکوالو کار نه دی او نه يې په وس پوره دی، دا د دولتي چارواکو او سياستوالو کار دی. که داکار هم ليکوالو ته محول کړو، نو بيا خو داکار د پښتو ژبې د قانوني حق او پرمختګ مخالفينو او نورو پلمه جوړوونکو کړايي ليکوالو ته هم راجع کېږي، چې تاسې هم مهرباني وکړئ اول لار شئ هېواد کې سوله، امن او سوکالي راولئ او تر هغه وروسته راځئ بيا پر ژبنيو مسايلو بحث ته سره کېنو. دلته خو پښتو هم د جنگ په شرايطو کې له خپل حقه محرومه ده او هم د

امن په حالاتو کې او هر کله چې چا د دې مظلومیت چغه پورته کړه، نو بیا یې د مخنیوي لپاره دوه سوه پلمې او نامعقول توجیحات رامنځته شي. هغه هم په خپله د پښتنو چارواکو او د هغو د مارواکو اجیرانو له خوا .

نو د هېواد ځوان او شعوري نسله! که غواړې خپله ژبه دې تر دې زیاته محرومه او مظلومه نه شي، د دې ډول حالاتو او د هغو د عاملینو پر وړاندې ټینګه او هوډمنه مبارزه په کار ده. تر څو چې ځانساتي، مضراحتیاط کاري او پښتو ضد پښتانه او د هغوی د ناقانونه عملونو توجیه کوونکي کرایي غوره مالان د واک پر ګدی ناست وي، نو دا حالات به همداسې روان وي او که لږ مو له اخلاقي او ملي جرات څخه کار واخیست، نو بیا به نه دا ځانساتي چارواکي وي او نه دا ځانساتي غوره مالان. دا د هېچا زامن نه دي دا یوازې د وخت زامن دي او بس.

خبرې اسانه دي او کار سخت دی

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د اګست میاشتې پر (۲۶) مه نېټه چې د ۱۳۹۹ ل کال د وږي میاشتې له (۵) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

یو شمېر خلک چې خوله یې پر غیبت عادت شوې، د هغوی اصلاح کول اسانه کار نه دی، خپله کوم خاص فکري تولید نه لري بس د نورو غیبت ته یې کار ویلی وي، نه خپله کار کوي او نه بل څوک کار ته پرېږي.

کله چې مور د ژوندون تلوېزیون د جوړونې تکل وکړ، هغه وخت یوازې شمشاد تلوېزیون پښتو نشرات درلودل، هغه هم له خطرونو او ګواښونو سره مخ و. مور وویل داسې رښې باید

فعاله شي چې هم د ملتپالو افغانانو پر ذهن د ستمې لنډغرو او

نظار شورا راخوړ و هم مات کړي، هم ملي هويت وځلوي، هم د جنگسالاری او فساد په مقابل کې ودرېږي، هم نوي کدرونه وروزي، هم ملي ورځې ولمانځي، هم د ټولني ناخوالي منعکس کړي، هم په پښتنو کې اجتماعي جرات پياوړی کړي، هم پښتو ادب، هنر او د ټولني نورو برخو ته تر خپله وسه وده ورکړي او هم د ژوندانه په نورو برخو کې تر خپله وسه کار وکړي. ژوندون ټلو بزيون په دې برخه کې خپلې وروستۍ هڅې کړي، د جنگسالاريزم و هم يې مات کړ، د ملي شعور انعکاس ته يې لاره اواره کړه، ملي فکر يې وغور او، د ځوان نسل د جرات په پياوړتيا کې يې اساسي ونډه واخيسته، ملي او تاريخي ورځې يې ولمانځلې، په ټول کابل کې چا جرات نه کاوه چې څوک ان د خپلواکۍ ورځ ولمانځي، د لومړي ځل لپاره ژوندون دا لړۍ پيل کړه او بيا د هېواد په کچه عامه شوه. ژوندون د لومړي ځل لپاره هغه پروگرامونه او موضوعگانې نشر کړې، چې هېڅ رسنۍ يې د نشر جرات نه کاوه. کله چې د ملي هويت او برېښنايي تذکرو موضوع راغله، نو اکثریت سينه درېي په غاړو ننوتل، همدا ژوندون و چې په نره يې د سختې دښمنۍ د قبلولو تر بريده دې مبارزې ته ودانگل او د بريا تر بريده يې دا موضوع پسې تعقيب کړه. طبيعي خبره چې مخالفين هم ارام ناست نه وو، ټول هغه

امكانات يې وکارول چې په لاس کې يې وو؛ پر تلوېزيون يې برید وکړ، بنديزونه يې پرې ولگول، ډول ډول جریمې يې پرې ولگولې، له حکومتي امکاناتو يې ناوړه ګټه پورته کړه او د تلوېزيون د پرمختګ پر وړاندې يې خنډونه جوړ کړل، دوی دا وګڼله چې که دا رسنۍ قوي شي، نو د برېښنايي تذکرو په شان به د ژوند په هر ډګر کې خلک مبارزې ته تشويقوي.

ژوندون د ژوند له دغسې سختو پړاوونو تېر شوی او تېرېږي ژوندون سره چې هر افغان څومره مرسته کړې هغه موږ پر خپل وخت ياده کړې او مرستندويانو ته مو د هغو د لګښت څرنگوالی په ګوته کړی، خو ځينې خلک چې له پيسو سره يې ډېره سودا وي هغه تر هر څه وړاندې له همدې موضوع سره لېوالتيا نسي. د دې پر ځای چې مرستدويان اعتراض وکړي، دې نورو ته وسوسه پيدا شي. وايي مړي فکر کوي چې دا ژوندي به تل حلوا خوري. زه د خدای په فضل ښه او منظم ژوند لرم، د شخصي ژوند له پلوه چاته محتاج نه يم. زه او مېرمن مې ښه معاشونه لرو او د کور پر چارو ښه حاکم يو، د همدې انتظام وجه ده چې موږ ټولنيزو او فرهنگي چارو ته ښه فرصت لرو. هر کله چې مو پر چا د مرستې غږ کړی هغه يوازې او يوازې د ټولنيزو او فرهنگي کارونو لپاره دي، چې په حقيقت کې يو ګډ ملي مسوليت دی. د

تلویزیون تر څنګ مور په تېرو څو کلونو کې د بېلابېلو لیکوالو نږدې دوه سوه عنوانه کتابونه هم چاپ کړي او په سوونو لویې غونډې مو هم جوړې کړي دي. زموږ له خوا د چاپ شویو کتابونو او فرهنګي غونډو شمېر په ورته برخه کې د اشرف غني د حکومت د اطلاعاتو کلتور وزارت تر کړي کاره څو ځله زیات دی.

اوس راځم دې خبرې ته چې زه کوم حکومت یم؟ زه کوم وزارت یم او یا کوم بل داسې ارګان چې د ځینو خلکو له خوا داسې یو انتخابي مقام ته رسېدلی یم چې بیا د هغو هرې غوښتنې ته باید زه د ځواب متضمن وم. زه یو عادي معلم یم او ماغونډې پنځه سوه زره نور بنسټونکي په دې وطن کې ژوند کوي، عصمت قانع صیب او د نورو لیکوالو مرتبه خو ډېره لوړه ده، زما خو دومره وس و، دغه کارونه مې وکړل، اوس چې دا کارونه دوی نیمګړي ګڼي، دوی دې تر دې ښه تر سره کړي. قانع صیب او نور لیکوال دې په انفرادي او یا چا سره په ګډه یا یوه رسنۍ فعاله کړي، یا یو فرهنګي مرکز او یا دې هم یو پوهنتون جوړ کړي. که چېرې دا کارونه د ګټې وسیله وي، نو ګټه به وکړي او که د تاوان تصور په کې و، نو دې منتقدینو خو هر وخت د تاوان زغملو ټپر وهلی

دی، تاوان به وکړي څه پرواکوي؟ ژوندون، شمشاد، کابل نیوز او نور مو خوښ نه وي، تر دې بنایسته او قوي رسنی جوړې کړی. دا خو څه کوم حکومتي ریاست او وزارت نه دی چې ما ونيو او بل څوک پر دې پوست نه شي مقررېدلی. ټولو ته لاره خلاصه ده چې هر څه وکړي. هوکه بل کار نه شي کولای هر څوک چې غواړي ماته دې یو لیکلی سند راکړي چې همدا رسنی تر دې بنه کولای شي دا هم ور پرېږدم، خو یو څوک چې نه خپله کار کولای شي او نه بل کار ته پرېږدي او بیا انتقادونه کوي چې ترکي سریالونه داسې دي او هندي داسې او عربي داسې دي. وه وروره ته په دې اوسنی زمانه کې په کومه برخه کې له دنیا سره برابر یې چې په دې برخه کې به ورسره برابر شي؟ تلویزیون او تصویري رسنی تولیدي مواد خپروي، دا بناغلي منتقدین دې ونیسي یوازې یو معیاري پروډکشن دې جوړ کړي چې زور یې ورته معلوم شي. په ټولو پښتنو کې یوه بنځینه مسئله نه پیدا کېږي خبرې بیا له ترکي سریالونو سره د سیالی کوو.؟! دا دومره اوږد داستان له دې وجې را وغځېده چې ما پر ځینو پښتنو دولتي چارواکو نیوکه کړې وه، چې ولې خپلمنځي پښتنو مکاتبه نه کوي، دا خبره نو پر بې ځایه انتقاد وږدو بنه نه وه

لگېدلې، خبره يې بيا ژوندون تلوېزيون او زما کورني ژوند پورې رسولې وه. دا چې ژوندون نښه روان دی که نښه نه؟ دا په دې څه اړه لري چې دفتر کې دې پښتو ژبې ته خپل حق ور نه کړای شي؟ ما خو ويلې چې ځينې کسان قرينه جوړوي؟ يوه موضوع له بلې بې ربطې موضوع سره تړي؛ د خپل ذهن ننداره وړاندې کوي او غواړي اصلي موضوع له ابهام سره سره مخ کړي. اوس په پښتو ژبه مکاتبه دې نورو خبرو پورې څه اړه لري زه په اول منزل کې اوسېږم او دی په دويم پور کې؟

په دې پای کې د پښتو ژبې او ادب خدمتگارانو ته يو وړاندیز او خبرلوڅو او نورو غيبت کوونکو ته يوه ننګونه لرم: يو څو مصلح پښتانه او ملتپال افغان ليکوال دې يوه داسې طرحه وليکي چې په هغې کې تر سلو زيات داسې گټور کارونه په نښه شوي وي، چې هغه پښتو، پښتنو او افغانستان ته ډېر ضروري وي. د دې کارونو د انحام لپاره دې شل داسې ليکوال چې ټول عمر يې نيوکې کړې وي او هغه يې هم له بې ځايه نيوکې پرته بل کار نه وي کړی او هم دې په دې شمېر کې خدمتگار ليکوال شامل کړي، زه به هم په کې يم، له حکومتې امکاناتو پرته به کار پيل

کړو. بیا به وگورو چې څوک کار کولای شي او څوک دورې

بادوي او د بل پر کار باندې یې نیوکو ته کار ویلی دی؟

د عمل د خاوندانو په حضور کې

د وینا خاوند ولاړ لاس په سلام دی.

(استاد الفت)

کار په خپله سخت کار دی، لکنیت غواړي او زحمت غواړي،

خبرې ډېرې اسانه دي، نه لکنیت غواړي نه زحمت.

که سوله و نه شي څه به وشي؟

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د اګست مياشتې پر (۲۶) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وږي مياشتې له (۵) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

د امریکا د جمهوري ریاست ټاکنو ته نږدې دوه میاشتې زمانې واټن پاتې دی. یاده موده کې جمهوريیس ټرمپ په افغانستان کې د سولې له موضوع او د خپلو عسکرو له خوندي وتلو سره خاصه لېوالتیا لري، چې هلته خپلو خلکو ته د سولې یو څرګند تصویر او د خپلو عسکرو د مسولانه وتلو یوه لاسته راوړنه

وړاندې او په دې ډول په ټاکنو کې خپلې بریا ته لاره اواره کړي. اوس نو اسلامي جمهوریت او اسلامي امارت دوو مخالفو

جوړبښتونو ته په کار دي چې په همدې موده کې داسې یو جوړجاړي ته سره ورسېږي چې هم د دوی عزت او غوښتنې په کې تر یوه بریده خوندي شي او هم دا ډول جوړجاړی له نړیوال تضمین او د اقتصادي مرستو له ملاتړ څخه برخمن شي. په امریکا کې تر ټاکنو وروسته د ترمپ د بریالیتوب او ناکامۍ په دواړو حالاتو کې د هغه او هم د هغه د مخالفینو د لېوالتیا کچه تر اوسني حالتو څو ځله راتیټېږي او ان د بې تفاوتۍ کچې ته ځي. که امریکایان دلته د هر عامل له وجې د داخلي سولې او د

یو پراخبنسټه حکومت تر جوړېدو وړاندې ووځي، نو افغانستان به یو ځل بیا د نویمو کلونو جگړو ته ستون شي. امریکا به د پخواني شوروي دریځ خپل کړي، ډاکټر غني احمدزی به د ډاکټر نجیب احمدزي پر برخیلک اخته شي، طالبان به به تر ډېره حده د اسلامي حزب په رول کې واقع شي، پر حکومت به یو ځل بیا د اسلامي جمعیت او د هغو د موتلیفو ډلو له خوا کودتاه وشي،

امرالله صالح به د عبدالحميد محتاط او فريد مزدك رول ترسره كړي. اسداله خالد به د جنرال رفيع او پكتين په رول كې واقع شي او هېواد به يو ځل بيا كورنيو او نيابتي جگړو ته راكارل شي، د گاونډيانو په تېره بيا د ايران، پاكستان، روسيې او نورو لړې او نږدې هېوادونو نيابتي جنگيالي به يو ځل بيا سره پر جگړو اخته شي. په دې ډول به په تېرو شلو كلونو كې چې كومي پرمختياوې رامنځته شوي، هغه به يو ځل بيا له خاورو سره برابرې شي او خلك به بيا هم ان د اوسني نيمگړي حكومت په ارمان شي. د اوسنۍ وضعې دوام چې هره ورځ موږ څخه د سوونو ځوانانو قرباني اخلي، هم د زغم وړ نه دی او د حكومت انقلابي سقوط بيا بله غميزه ده چې موږ يو ځل مخكې هم تجربه كړې ده او دا ځل يې بيا جوړونه د اوسنيو سياستوالو افغانانو په وس هم پوره نه ښكاري. نو ټولو تېرو ترڅو تجربو ته په كنو سره هر لوري ته په كار دي چې خپلې غوښتنې تېت او يا لږ تر لږه منځني حد ته را تېتې كړي. د سولې بهير داسې نه وي چې د يو لوري ټولې غوښتنې دې ومنل شي، يو څه به له لاسه وركوې او يو څه به ترلاسه كوې. هيله ده چې مختلف او مخالف افغاني لوري د سولې او جرگې مركې دغه عيني واقعيت او اصل په پام كې ونيسي، سوله وكړي او تر دې زيات د ملت د ځورونې او كړونې سبب نه شي.

له ولسه لري ولسمشر

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د سېپتمبر مياشتې پر (۱) چې د ۱۳۹۹ ل کال د وري مياشتې له (۱۱) نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

هغه څوک چې څلورېنست کاله له خپل ولسه لري پاتې شوی وي او بيا د يو تصادف، چانس او د ولس د ناچارۍ له وجې دولتمشر شي او د ولسمشر خطاب ورته وشي، هغه نو بيا په ځان کې ورک شي، ترې راټول غوره مالان يې نو اسمان ته

داسې پورته کړي، چې لاندې ولس ورته هډو د ادم زامن نه بنسکاري. ځان ورته جامع اکمالات معلوم شي او هر ډول کلشالي

يې چې له خولې و دوړول، نو فکر کوي چې همدا د کاني کرښې دي .

د يو سياسي مشر لپاره له خپلې ټولني سره کلتوري تفاوتونه، نه يوازې دا چې ده ته ډېر مضر دي، بلکې ټولني ته هم ډېر خطرناک تمامېږي دولت مشر غني هم له خپلې ټولني سره نه يوازې دا چې واضح کلتوري تفاوتونه لري، بلکې کله کله يې عملونه هم ان د ټولني له دوديزو واقعيتونو سره په تضاد کې واقع شوي دي. په تېرو ټاکنو کې د ښخو د عکس جبري کول يې له ټولني سره د کلتوري تضاد يو څرگند مثال و، چې تر ټولو زيات زيان يې خپله همده ته واوښت. هغه وخت هم يو شمېر

غوره مالانو او د ده شعوري مخالفانو، دی دې عمل ته وهڅاوه

او اوس دا دی په تذکره کې د مور نوم د لیکلو له لارې غواړي
غني او زموږ مذهبي او دودیز پال ولس له یوې بلې کلتوري
ستونزې سره مخ کړي.

یو سړی چې لنډۍ ته متل وايي، متل ته لنډۍ، عادي شعر له
مخې نه شي لوستلای، نظم په نثر او نثر په مسجع نثر اړوي، د
ټوکې زمان او مکان نه پېژني، د خپل اواز تون نه شي کنټرولولای،
د عاشورا او ماتم په ورځو کې هم خلکو څخه د چکچکو هیله
کوي، په کمپايني غونډو کې حیوانات پر ونو خپروي، د خپلې
ژبې او لاسونو د کنټرول او مهارولو واک وځواک نه لري او په
سلگونو نور ناکنټروله رواني مشکلات لري، اسلامي بحثونه یې
خو یې پر ځای پرېږده، نو په داسې یو حالت کې بیا د ملک نورو
چارواکو ته په کار دي، چې د ټولواک د عمل او وینا د مهارولو
تار په لاس کې ولري چې حالات تر دې نور هم خراب نه کړي.
اوس نو چې جمهور رییس غني هره خبره وکړي غوره مالان هغو
ته د تاییدي مرغلرو اب ورکړي او هغه نور هم وهڅېږي چې
ورځه پرې خبرې دې تر شاتو هم خوږې دي!؟

د غني لفظي او محتوایي تېروتنې ډېرې دي، خو اوس راځم دې
یوې نوې نوې کړۍ ته چې هغه هم د بنځو او نرنځو د حقوقو
مدیانو له خوا مطرح شوې ده، دوی یو ځل بیا همدې غني او

عام ولس ته داسې دام ايښی دی؛ چې زیان یې هم غني او ولس ته متوجه دی.؛ په تذکرو کې د مور نوم ليکنه .

۱- د نړۍ په اکثر و اسلامي او ناسلامي هېوادونو کې دا خبره دود نه ده چې حتمي دې په تذکرو کې د مور نوم وليکل شي.

۲- په افغانستان کې به دا کار د دې سبب شي چې يو شمېر نالوستي او کملوستي خلک د تذکرې له اخیستلو ډډه وکړي.

۳- د تذکرې د نه اخیستلو په حالت کې به هغه ډلې او سیاسيون ډېره گټه وکړي چې د اکثریت افغانانو له مذهبي او دوديز جوړښت څخه ناوړه گټه پورته کوي.

۴- دا موضوع په ولسي او مشرانو جرگه کې د برېښنايي تذکرو پر سر، تېر حل شوي جنجالي بحثونه يو ځل بيا را تازه کړي.

۵- د افغانستان کورنيو او بهرنيو دښمنانو ته به يو ځل بيا چانس برابر کړي چې د (مور) ستون د زیاتولو په حالت کې د (ملت) ستون حذف هم مطرح کړي.

۶- د مور سپېڅلی نوم چې په نړۍ کې هېڅ بدیل او انډول نه لري، دا به هم پر يو متازع بحث بدل کړي.

۷- په پاسپورت کې چې د پلار نوم ضرور و، پاسپورت بې پلاره شو، خو دلته چې کومه مشخصه اړتیا نه محسوسېږي، دلته بیا د مور نوم پر لیکلو ناضروري ټینګار کېږي.

۸- اوس به نو په تذکره کې هر څوک د تظاهر لپاره د خپلې مور تر نوم وړاندې ضرور د (بي بي) مختاړی او پيوند هم زیاتوي؛ ټولې تذکرې به له بییانو ډکې شي، خو د غني په شمول به هېڅ کاذب سیاستوال د کومې بي بي مور اوبنسکې وچې نه کړي او هغې ته به دا زېږی وړ نه کړي چې نور ستاکلاب کلاب زامن په جنگ کې نه مري .

۹- اوس نو نور په افغانستان کې ټول مشکلات حل شول، یوازې د میندو همدا مشکل پاتې و چې په تذکره کې دې د نړۍ د اکثر و هېوادونو د عرف خلاف د دوی نوم ولیکل شي.

۱۰- هغو خلکو چې تر اوسه د مور نوم له لیکلو پرته تذکرې اخیستي، هغوی به خپلې تذکرې بېرته بدلوي؟ د دې احتمالي بدلون او په ډیټا بېس کې تغیر راوستل به څومره وخت او لګښت غواړي؟

۱۱- افغانستان کې یو مشکل دا دی چې څوک د مور دعزت جوګه نه وي هغه به د مور د حقوقو دعوه کوي، طلاقۍ به د کورني ژوند د بڼه والي چغې وهي، دکتاتوران به د جمهوریت

شعار پورته کوي، زورواکي به د ولسواکۍ نارې وهي، هر څه
سرچپه روان دي.

ما باندې مې خپله مور گرانه ده، زه د خپلې مور نوم د زړه په پانډو
کې لیکم، که څوک يې په تذکره کې هم په خپله خوښه لیکي
مخالفت يې نه کوم، خو جبري کول يې خپله جبر ته لاره برابرول
دي. زه د خپل وطن پر کلتور هم ښه پوهېږم. زه دا د ښځې حق
گنیم چې له نارینه سره مساوي حقوق ولري، خو بېوخته اذانونه
کول د چرگ پر مرگ تمامېږي او تر گتې يې زیان زیات وي،
نوره دې خوښه مفکره او عقل کله!

انسان د تعمیر او تغیر وړ دی

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د سپتمبر میاشتې پر (۳) یمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وږي میاشتې له (۱۳) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

د طالبانو نظام نوی ږنگ شوی و، زه په ختیزو ولایتونو کې د بېړنۍ لویې جرګې د ټاکنو لپاره د دارالانشا مسول وم، جمعیت تنظیم هغه مهال په ډېر زور کې و، هلته یې په ټاکنیزو چارو کې سخته مداخله کوله او ما دې مداخلې ته اجازه نه ورکوله، سید احمد ساپي صیب له یاد تنظیم سره ټینګه رابطه او خواخوږي درلودله، زما او د دوی تر منځ سخته خوابدي رامنځته شوه، خبره وه تېره شوه، یو وخت بیا ساپي صیب له جمعیته هم خوابدی شوی و، یو ځل چېرته سره مخامخ شو، بښنه یې وغوښته، راته یې وویل چې ما د جمعیت لپاره کار کاوه او تا د ټول افغانستان لپاره، نو ځکه زه درڅخه بښنه غواړم. سره له دې چې هغه مهال له ده سره په چلند کې موږ هم له یو څه تېزۍ کار اخیستی و، خو دی په بښنه کې تر ما دمخه شو، یو وخت بیا په زابل کې ښاروال شو، دوه ځله ژوندون تلویزیون ته راغی، د زړه خواله یې راسره وکړل، په فکر، نظر او ټولنیز چلند کې یې بشپړ

تغیر راغلی و؛ یو ملي کرکټر ورځځه جوړ شوی و، هغه وخت ما ته د سقراط دا خبره رایاده شوه چې: ((انسان د تعمیم او تغیر وړ

دی باید و نه وژل شي)) هدف دا دی چې د یو چا د سیاسي نظریاتو او افکارو له امله باید هغه له فزیکي امحاسره مخ نه شي. زموږ ټولنه بدمرغه ده؛ دلته اکثره هغه کسان چې له ټولنیزو او سیاسي کړلېچونو څخه تېر شي، فکري بلوغ ته ورسې او د ټولني د خدمت جوگه شي، نو بیا ورته مرگ مخامخ په لاره کې ولاړ وي. همدا شپه خبر شوم چې خوږ ورور سید احمد ساپی هم نور د ابد لپاره له موږه جلا شو، لاره یې روښانه او ځای یې جنتونه.

نظام او سوله لومړيتوب دی

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د سپتمبر مياشتې پر (۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وږي مياشتې له (۱۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

اوس چې په دوحه کې د طالبانو او حکومت تر منځ خبرو ته تياری روان دی، نو د جمهوريت تر چتر لاندې د ځانخوښو لومړۍ درجه واکمنو له خوا (اوربند) د اساسي شرط په توگه

مطرح کېږي او دا خپله

سره کرښه گڼي، خو دا

نه وايي چې د اوربند په

مقابل کې څه شی له

لاسه ورکوي؟ او د څه

شي معوضې ته تيار دي؟

له بلې خوا بيا طالبانو تر

دې دمه کوم څرگند شرط نه دی وړاندې کړی، خو داسې اوازې

دي چې کېدی شي هغوی د اوربند په مقابل کې د موقت،

سرپرست او یا هم انتقالی حکومت شرط وړاندې کړي؟! که شرطونه یوازې همدا وي او تر شا یې بله اجندا او محتوا نه وي، نو دا خو دواړه دومره سخت شرطونه نه دي؛ ناپېیلي جرگه مار کولای شي د دواړو لورو دا شرطونه ومني او عملي یې کړي، خو پر یو بل شرط چې د غني، صالح او دانش په مشرۍ اوسني

حکومت ته ووايي چې ستاسې له خوا د اوربند شرط ومنل شو، تاسې یې باید په مقابل له حکومت څخه مستعفي شئ، ځکه چې دې کار سره اوربند

ټینګېږي او سوله رامنځته کېږي، که ستاسې هدف د خپل قدرت دوام نه وي، نو اساسي شرط مو ومنل شو. که دوی وایي چې مور په هېڅ ډول موقت، سرپرست او انتقالی حکومت نه غواړو، نو دې نښاغلو ته باید وویل شي چې غني خو د بن له کنفرانسه را نیولې بیا تر دې دمه په پرله پسې ډول په مستقیم او نامستقیم ډول د موقت، انتقالی او سرپرست حکومت برخه وال و، ان د ده خپل حکومت چې له عبدالله سره یې جوړ کړ، د دوو کلونو لپاره و او موقته بڼه یې لرله، بیا جرگه جوړېدله چې جوړه نه شوه او بیا هغه کله حکومت پنځو کلونو ته وغځېد. دا اوسنی حکومت

بې هم چې د مصالحې په نامه جوړ شوی، مشارکتی بڼه لري. دا اوس هم له څو کلونو راهیسې حکومت سرپرست نه دی؟ ایا غني په شپږو کلونو کې د داسې منتخبې او بشپړې کابینې بېلگه وړاندې کولای شي چې هغې دې له قانون او معیاد سره سمه له ولسي جرگې څخه د باور رایې اخیستې وي؟ نو یو سړي چې د خپل واک اکثره موده په موقت، انتقالی او نا انتخابی ډول تېره کړې وي، پر ضمیر، وینا او عمل، ټولو یې پوره پوره شک کېدلای شي. هغه نو بیا څنگه د موقت حکومت له اصطلاح څخه د نورو پر ضد تېره توره جوړه کړې وي؟ بله پوښتنه دا ده چې که طالبان له کوم قید او شرط پرته اوربند وکړي، نو دا مانا ورکوي چې غني به له ډز او ډوز پرته خپل واک ته دوام ورکوي. نو طالب ته په کې څه پاتې شول؟ او غني او صالح په کې څه شی له لاسه ورکړل؟ په داسې حال کې چې د غني مرستیال طالبانو ته بار بار همدا وایي چې که طالبان اوربند وکړي نو همغه مهال ختمېږي.

درېیمگړی کولای شي چې طالبانو ته هم ورته دلیل وړاندې کړي، چې ورورجان، طالبجان، طالبجان اوربند به منې، خو د موقت حکومت شرط به په دې مانا نه وي چې ملت له دغه مرژواندي حکومته هم بې برخې کړي او دلته د شلو کلونو په بهیر کې جوړ

شوي حكومتي، پوځي، مدني او ملي بنسټونه ړنگ كړي، د اويامو كلونو پېښې تکرار او هېواد يو ځل بيا د ايران، پاکستان او عربو او عجمو د نيابتي جگړو ډگر كړي! نو طالبجانه ته به اوربند مني او په ملي او نړيواله كچه به دا تضمين وركوي چې دلته كه تر اوربند وروسته موقت، سرپرست او يا ناپېلې حكومت رامنځه كېږي، بيا به پرې څوك ډز نه شي كولاى .

ناپېلې، توافقي يا انتقالي حكومت كه د هر څومره مودې لپاره وي بايد په بې طرفۍ سره خپلې چارې سنبال كړي، د اوسني حكومت له خوا ټول قانوني كارونه او پرمختيايي پروژې پسې تعقيب كړي، د اساسي قانون د تعديل طرحه تياره كړي، د نظام د ډول په باب له ټول ولس څخه نظر پوښتنه وكړي، كه خلكو امارت غوښته د امير د ټاكلو لارې چارې دې عملي كړي او كه خلكو جمهوريت غوښته، نو د عادلانه ټاكنو لپاره دې ترتيبات ونيسي. ناپېلې حكومت دې ملت او ټولو مطرحو خواوو ته دا ليكلې ژمنه هم وركړي، چې غړي يې د راتلونكې منتخب او يا نيمه منتخب حكومت هېڅ انتخابي او ناانتخابي څوكيو ته د نوماندۍ حق نه لري، نو په دې ډول به د واک د سالم انتخابي انتقال لپاره لاره اواره شي. د نظام فزيكي اډانه به هم خوندي شي او سوله به هم ټينگه شي.

د دې خبرې واضح کول هم په کار دي چې جمهوريت څه د غني، امرالله او دانش د پلار ميراث نه دی چې دوی يې تر شا ځان پټ کړي، غني خپله يو ځانخوښی او متکبر شخص دی چې اکثره ټولنيز اخلاق يې د جمهوريت خلاف دي او دواړه مرستيالان يې د دوو داسې جگړه مارو تنظيمونو غړي دي چې د لنډغړۍ له کلتور پرته نور هېڅ نه لري، دلته جمهوريت هم خپل طبيعي پلويان او هم خپل وارثين لري چې تر غني او نورو کاذبينو په سوونو ځله جمهوريت ته ډېر ژمن دي. په دې بله خوا کې بيا طالب هم يوازې د اسلامي نظام او امارت وارث نه دی، خدای پاک دا ملت په طبيعي ډول مسلمان پيدا کړی دی، که طالب نه و هم دا ملت مسلمان و او که طالب وي هم د دې ملت په اسلاميت کې کوم کمی او زياتی نه راځي، دا ملت نه هغه ډول تريخ امارت غواړي چې طالبان يې تمثيلوي او نه هغه ډول شرمېدلی جمهوريت غواړي چې غني، صالح او نور مفکرات يې ډنډوره غږوي، نو د خدای په خاطر نور دا ملت د امارت او جمهوريت په لمبو کې مه سوزوئ، ملت ته حق ورکړئ چې امارت غواړي که جمهوريت او يا هم ژوند او انسانيت؟؟

مخالفت به هم کوو او وروړي به هم کوو

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د سپتمبر میاشتې پر (۹) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وړي میاشتې له (۱۹) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

بناغلي امرالله صالح سره مې د نظر او فکر اختلاف درلود او لا یې هم لرم، خو دا د افغانیت او نارینتوب اصل نه دی چې پر هغه دې د مرمیو باران وي او زه دې خوښي څرگنده کړم، مور

به اختلافات هم کوو، خو د یو بل پر درد به هم دردېږو، مور که اختلافات لرو، نو داسې ډېر مشترکات هم لرو چې تر اختلافاتو څو ځله خواره او ځواکمن دي؛ د پاکستان د پټو او ښکاره

توطیو، د ډیورنډ د تحمیلی کړنې او د پنجابي بنکېلاک له لوري زموږ د نیول شوي خاورې په باب د بساغلي صالح څرگند او غوڅ ملي دریځ هغه ستر مشترک ټکي دي چې هېڅ اختلاف یې انډول نه شي کپل کېدی. البته که کله یې دا نظر بدل شو زموږ ارزونه به هم بدلېږي. دا دویم ځل دی چې پر ده مرکوني بریدونه کېږي، هر څومره چې د دې بریدونو پلټنه وشي رېنسه یې بهر ته رسي او زیان یې افغان ولس ته. زه دا نه وایم چې د امرالله خان صالح له لاس او خولې به د تنظیمي جگړو او د خپل حاکمیت پر مهال څوک نه وي ازار شوي، دا به ضرور شوي وي، خو د دې په مقابل کې مې پرې مرگ هېڅکله نه لورېږي، صالح باید ژوندی وي چې بیا داسې یو وخت راشي چې موږ له ده څخه د خپل ځورول شوي ولس په باب گيله هم وکړو او د جبران لپاره یې ترې د معوضې غوښتنه هم وکړو، صالح باید ژوندی وي چې زموږ نوي نسل ته له یو جگړه ییز تنظیمي بهیر څخه یو مدني، سیاسي او فرهنگي بهیر ته د اوښتون تجربه بیان کړي، صالح باید ژوندی وي چې د جگړې او سولې د نسل داستان څرگند کړي، صالح باید ژوندی وي چې د حاکمیت پر مهال د منطق په دایره کې خپل مخالف وزغمي، صالح باید ژوندی وي چې په گډه تنظیمي لښخرو او ملایي تنگنظرانو ته معقوله اعتدالي لاره

پیدا کړو او صالح باید ژوندی وي چې په کله او یووالي سره د پنجاب د ستراتژیک عمق د توطیو مخه ونیسو. زه چې کله (صالح) او نورو (صالحانو) ته د روغتیا او ژوندانه هیله لرم، ورته هیله د هغه مخالفینو (طالبانو) ته هم لرم، دا دعا هم کوم چې نه دې نور د هغوی له لوري په انتحار او انفجار کې کوم افغان وژل کېږي او نه دې له دې خوا په بمبار کې کوم هېوادوال له منځه وړل کېږي؛ نه دې انتحار او انفجار وي او نه دې چادونې او بمبار. خدای (ج) دې داسې وخت راولي چې (غني) او (برادر) سره یو ځای شي، د مېز یوې خواته (متقي) ولاړ وي بلې خوا ته (صالح)، نو بیا به رښتیا هم یو (عبدالغني برادر) رامنځته کړي، نو چې په نظام کې هم (صالح) وي هم (تقوا)، هم په کې (اشرف) وي، هم په کې (غني) او هم په کې (برادري)، نو موږ ولس نور څه غواړو؟ حکومت دې همدوی ته مبارک وي او موږ ته دې سوله او امن را ډالی کړي. د همدې ورځې په ارمان.

که مو په اوږو کې شگه نه وي!؟

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د سپتمبر میاشتې پر (۱۱) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وږي میاشتې له (۲۱) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

دروغ ویلی شی، رشوت اخیستلی شی، فساد کولی شی، دورې ویشتلې شی، خلک تېر ایستلی شی، پل الوزولی شی، بنسرونځی سوزولی شی، انتحار کولی شی، انفجار کولی شی، بمبار کولی شی، ځان الوزولی شی، بل الوزولی شی، په داخل او خارج کې سوداګري کولی شی، ځان پلورلی شی، بل خرڅولی شی، ضمیر پلورلی شی، بندونه جوړولی شی، بندونه الوزولی شی، په هوايي دهلېزو کې ګرځېدلی شی، ټاکنو کې درغلي کولی شی، ځان شرمولی شی، تر ځمکې لاندې د ګناه او عذاب کچه معلومولی شی، د جنت باغچې او د دوزخ لمبې بیانولی شی، یو دوه درې بنسکاره او نهه لس پټې مېرمنې کولی او پاللی شی، خپل جیب ډکولی او د بل تشولی شی، کونډې او رنډې، یتیمان او بېوزلي

دېرولی شی، څه روا او ناروا نه دي چې تاسې يې نه شی کولی؟ هر څه کولی شی، خو يوازې سپړتوب او سوله نه شی کولای؟ ايا سوله تر دې ټولو نورو کارونو سخت کار دی؟ او زيات لگښت غواړي؟ نه هېڅکله نه، که ستاسو په اوږو کې شکه نه وي، نو ژر دې خونړي جنگ ته د پای ټکی ايښودلی شی، جگړه تر سولې زرخله سخته ده، نو چې جگړه کولی شی، سوله هم کولی شی، خو کله چې خپل ضمير سره مشوره وکړئ! دا ځل د ضمير او ايمان خبره ده، راشئ د دې مظلوم ولس په خاطر خپل گروېان ته سر تپت کړئ، خپل ضمير سره مشوره وکړئ، د خپل قدرت او کاذب شهرت په خاطر نور جنگ ته دوام مه ورکړئ، خپل منع کې سوله وکړئ، دا ملت دومره صبور ملت دی چې ستاسو له تېرو جنايتونو به هم در تېر شي او د راتلونکي واک و ځواک لپاره به هم درته مشکل پېښ نه کړي. نو د سولې له دې وروستي فرصته ټول اعظمي گټه پورته کړئ. کله نو د ملت سوي اوسپلي به مو يو وخت د نابودۍ کڼدي ته ورټپلوهي.

تذکره د مور لپاره که مور د تذکرې لپاره؟؟

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د سېپتمبر میاشتې پر (۱۸) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د وږي میاشتې له (۲۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

په تذکره کې د مور نوم د لیکلو موضوع ډېره وشاربل شوه. اصلاً که دا موضوع حساسه نه وای دومره جنجالي بحثونه نه

رامنځته کېدل. دلته ډېر بحثونه له ناسم پوهاوي څخه رامنځته شوي دي. ځینې خلک چې د تذکرې پر مخ د مور نوم د لیکلو اورپکي پلویان دي او د جمهور ریئس هره پرېکړه د تعقل زېږنده

گڼي، هغوی دا موضوع داسې تعبیروي چې گڼې څوک په تذکره کې د مور نوم د لیکلو مخالفت کوي، هغه گڼې مور او بنځینه قشر ته د تذکرو د ورکړې مخالف دي!؟ خبره داسې نه ده؛ دلته له نومونو او اصطلاحاتو څخه ناسمه سیاسي گڼه پورته کېږي. دا ډول مقصدونه او تعبیرونه باید سپین شي. د تذکرې پرمخ د مور نوم لیکل مور ته د درناوي او هغې ته د تذکرې د ورکړې مانا نه ورکوي، بلکې دا مانا ورکوي چې د یو شخص په خپله تذکره کې دې د هغه د مور نوم ثبت شي. له دې کار څخه د ځینو خلکو سیاسي موخه دا ده چې په ټولنه کې یو شمېر کلتوري او مذهبي حساسیتونه شته او یا له دین څخه مختلف تعبیرونه، نو یو شمېر خلک به په اسانۍ سره د تذکرو اخیستو ته حاضر نه شي او دوی به له دې کار څخه بیا خپله سیاسي گڼه پورته کړي. ښه خو دا وه چې حکومت پر ټولو خویندو او میندو، په ټوله کې پر ټولو ښځو او نرو د برېښنایي تذکرو اخیستل جبري کړي وای، نه د بل چا په تذکره کې د مور نوم. یوې مور ته خپله تذکره ډېره ضروري ده که د هغې د لور او زوی په تذکره کې د هغې نوم لیکل؟؟ یوه مور په خپله تذکره ووت ورکولای شي، پاسپورټ اخیستلای شي او یا نور ضروري خدماتو ته لاسرسی لرلای شي که د اولاد په

تذکره؟؟ دلته د خاصو کړيو هدف دا نه دی چې مور ته دې درناوی وشي او يا دې د هويت او تذکرې خاونده شي، بلکې هدف يې دا دی چې د مور له مقدس او عاطفي نوم څخه سياسي گټه پورته شي او د نورو د تذکرو مخه ډب کړي. جمهور رييس غني لا هم په هغه فکري دريځ کې نه دی چې پر حکومت د يو شمېر واکمنو متعصبو ستراتيژيکو کړيو، ملت ضد پلانونه شننه کړي، هغوی ان په دې دريځ کې دي چې خپله د جمهور رييس د احساساتي چلند په لاس د هغه خپلې پښې غوڅې کړي. د دې لپاره چې دا بحث نور هم بحران ته لار نه شي، د مور سپېڅلي مقام ته هم درناوی وشي، له هغه څخه ناوړه سياسي گټه هم پورته نه شي او د برېښنايي تذکرو د وېش ملي بهير هم له ځنډه او ځنډ سره مخ نه شي، نو دلته دغه څو وړاندیزونه کوو:

۱- لومړی بايد د حکومت اوسنی طرحه او د جمهور رييس فرمان قانوني پړاوونه بشپړ کړي: تر هغه مخکې دې په دې برخه کې هېڅ ډول اقدام نه کېږي.

۲- ملي شورا بايد د حکومت له خوا له وړاندیز شوي تعديل پرته د تذکرو پر نور تېر بهير د بحث حق و نه لري.

۳- که په یو نه یو ډول همدا تعدیل د تطبیق پراو ته رسي، نو بیا دې اختیاري شي، چې هر شخص په خپله خوښه په خپله تذکره کې د مور نوم لیکي او کنه؟

۴- جمهور رییس باید د یو ځانگړي او یا هم د همدا ډول یو فرمان له لارې پر ټولو افغانانو (بنځو او نرو) د برېښايي تذکرو اخیستل جبري او حتمي کړي. په دې ډول به هره مور او خور په خپله د تذکرې خاونده شي، نه دا چې د بل چا په تذکره کې یې د نوملیکنې له لارې سمبولیک او تصنعی درناوی وشي.

۵- د مور او خور، په ټوله کې د بنځینه قشر لپاره دې د تذکرو فیس معاف شي، حکومت که رښتیا هم د بنځو د حقوقو رښتینی پلوی وي، نو دا اقتصادي بوج دې وزغمي. په دې ډول به د میندو او بنځو د حقوقو د اصلي او سیاسي مدعیانو نېتونه او عملونه ولس ته څرگند شي او د ټولو ناوړه سیاسي غرضونو مخه به هم ونیول شي.

یادښت: زه د هغو لومړنیو افغانانو له جملې څخه وم چې خپلې مېرمن، لونیو او زامنو ته مې په ډېر ویاړ سره برېښنايي تذکرې واخیستې، مور مې وفات وه، کنه هغې ته مې هم پر همدې وخت تذکره اخیسته او کاغذي تذکره مې لا ډېر کلونه پخوا ورته

اخيستې وه. نو رايي تېول پر دې ټينگار وکړو چې خویندو،
میندو او لونیو ته تذکرې واخلو، نه دا چې پر بل چا باندي د مور
نوم د ليکلو له امله دومره فشار راپو چې له تذکرې اخيستلو ډه
ډه وکړي، هم تذکره لاره شي او هم د مور نوم. نور راشي چې د
تذکرې اخيستل پر هر افغان (بنسټه او نر) جبري کړو او د مور
نوم ليکل او نه ليکل اختياري. همدا د عدالت لاره ده او د
سياسي توطيو مخه هم په دې ډول نيول کېدی شي.

نو گيله مي حكه وكړه !!

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د اکتوبر میاشتې پر (۱۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د تلې میاشتې له (۲۶) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

معنوي صيب متعصب نه دی، خو زه متعصب یم.

اخلاقي صيب متعصب نه دی، خو زه متعصب یم.

احمد ضیا مسعود، احمدولي مسعود او صلاح الدین رباني متعصبين نه دي، خو زه متعصب یم.

مجيب الرحمن رحيمي متعصب نه دی، خو زه متعصب یم.

فوزیه کوفی او حفیظ منصور متعصبين نه دي، خو زه متعصب یم.

عبدالله عبدالله او امرالله خان صالح د تعصب په کنډولي کې نه دي رالوی شوي، خو زه متعصب یم.

محقق او خليلي متعصبين نه دي، خو زه بيا متعصب یم.
عليپور او قيصاري متعصبين نه دي، خو زه بيا متعصب یم.
دوستم هېڅکله هم تعصب ته لمن نه ده وهلي، خو زه بيا
متعصب یم.

جنرال مالک يو بشرپال! انسان دی، خو زه متعصب یم.
سرور دانش او حکيم شجاعی هېڅ تعصب نه لري، خو زه
متعصب یم.

عظامحمد نور او فرهاد عظيمي متعصبين نه دي، خو زه متعصب
یم.

د حکومت ټول رگونه همدې ډول تعصب او تعصبگرو نیولي،
خو هېچا هم ورته د انتقاد کومه ونه نیوله، خو زه پر نه گناه د
خپلو او پرديو له خوا د تعصب پر تور تورن شوم. تر پرديو خپلو
ډېر وکړولم، ډېر توروڼه يې راباندې پورې کړل، ډېر بندیزونه،
گواښونه، خطرونه او اخطارونه مې و زغمل او دا هم د هغه چا په
واکمنۍ کې چې د لومړي ځل په بریا کې يې ما اغېزناک رول
لوبولی و؛ ځان مو خوار کړ، خو (اشرف) مو (غني) کړ. ما د
هغه لپاره د هغه له دښمنانو سره ښه په نره دښمني وکړه، خو ده
بيا د خپل واک د نشې د خړوب لپاره د هېواد له دښمنانو سره
هم ټينگه دوستي وکړه، اوس نو د هغوی په اشاره مور ته د سزا

حد هم ټاکي، زما د ويده قوم غوره مالان بيا ورته د تايد سر هم
خوځوي، نو ((گيله مې ځکه وکړه)).
هو زه ځکه متعصب يم چې ما د هېواد د سالميت او مالکيت غږ
پورته کړ، ما په واقعي مانا د ملي وحدت غږ اوچت کړ، ما د
انسانيت، اسلاميت او افغانيت ناره پورته کړه، ما د هر افغان د
تساوی او د واحد ملت د سوکالی-چغه پورته کړه، خو هر څومره
چې د دې وطن پر غم او درد باندې ستي يمه، ((بيا هم دوزخمي
يمه)) نو ((گيله مې ځکه وکړه و زما ياره شپږينه، زه ستا...)).

یوازې یو توافق

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د اکتوبر میاشتې پر (۱۸) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د تلې میاشتې له (۲۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

دا منو چې د نظر، فکر او عقیدې اختلاف به وي، که دا اختلافات نه وای، نو بیا خو دا دومره اوږده فاصله

او دا دومره بېرحمه جگړه نه رامنځته کېدله. امریکایان دلته راغلل رنگارنگ وسلې یې دلته راوړې او ټولې یې وکارولې. له وړې ماشینګنې خبره د مور تر بڼه ورسېدله. اوس چې د روسانو په شان بېرته پر وتو دي، نو دا وسلې چېرته وړي؟ دا وسلې خو همدلته ډزېدلې، همدلته یې کلي او کورونه وړان کړي، نو ولې بیا

روغې او جوړې بل چېرته لارې شي؟ پروسېکال همدا وخت مو له څو تنو ملگرو سره په قطر کې د طالبانو د سیاسي دفتر مشرتابه سره وکتل، د گڼو خبرو ترڅنګ هغوی مور ته وویل چې مور به ان شاء الله له امریکایانو سره داسې یو توافق ته رسېږو، چې د وتلو پر مهال به خپل ټول جنګي وسایل افغانستان ته پرېږدي، دوی به یوازې د سر د خونديتوب په تضمین له افغانستانه وځي. خو اوس چې ورته گورو ټامیان او طالبان، چې دواړه اوسمهال د واک مدعیان دي رڼې رڼې ورته گوري، د هغوی وسایل له هېواده

وځي، د امریکایانو هم سر خوندي دی او هم مال. د اندېښنې خبره دا ده چې دا وسایل ټول د پنجاب او د پاکستان د پوځي استخباراتو لاس ته ورځي او هغوی به دا وسله یو ځل بیا یو وخت افغانستان کې ډزوي. افغانانو ته یوه لویه جگړه په مخ کې پرته ده او دا جگړه د پنجاب د نېت، هدف او عمل پر وړاندې جگړه ده. له نامسلمان یرغلگر سره افغانانو ته جگړه ډېره اسانه

ده، انگریز، شوروي او امریکا یې څرگند مثالونه دي، خو شیطان
صفته مسلمان، لکه پنجاب سره ورته جگړه اسانه نه ده. د پروني

مجاهد د جهاد ثمر هم دې پنجاب لوت کړ او د طالب د تورې
د نتیجې گټې ته هم همدا پنجاب سترگې پر لار دی. اوس نو باید
طالبان او ټامیان دواړه له ډېره هوشه کار واخلي، یو لوری د وطن
د ازادۍ شعار ورکوي او بل لوری د هېواد د ساتنې، نو په هر
ډول دواړو ته وسله په کار ده، نو دا تیاره لاسته راغلې غنیمت
وسله مو ولې له لاسه ووځي؟ په کار خو دا ده چې د امریکا دې
دواړو مخالفو او خواخوږو لورو لا وار دمخه امریکایان پر دې
قانع کړي وای چې کاکا ته خو ځې، خو دا وسله زموږ په کار ده.
د مفکر ټامیانو ورته ویلي وای؛ تاسو چې دا عصري وسله موږ
ته پرېنږدئ، نو طالبان خو مو په یوه ورځ کې له ستوني تېروي!
او طالبانو ورته ویلي وای چې کاکا مې سې، زه دې د سر تضمین

کوم، نه ستا د وسلو، ځکه دې وسلو خو زه وژلی يم. نور ډز

درباندې نه کوم خو وسله به دې همدلته پرېږدې!

په شا چې کله گورې نو په موسکو شونډو گوره

اشنا! پښتانه نه کړي پښپمانه سره جنگ

خو په خواشینۍ سره باید ووايو، چې زموږ متخاصمو سياستوالو کې لا د ملي شعور دې عنصر ډېره وده نه ده کړې. اوس که څه هم ډېر وخت ضايع شوی، خو بيا هم که دواړه لوري لږ تر لږه پر دې يوې موضوع هم توافق وکړي چې امريکايان دې ته اړ کړي چې خپلې پوځي اډې ږنګې نه کړي او روغې جوړې يې افغان لوري ته وسپاري او بل خپل پاتې پوځي وسايل دلته دولت ته پرېږدي او د دې تر څنګ هغه وسايل چې تر دې دمخه يې له افغانستانه ايستلي، هغه پاکستان ته پرې نه ږدي؛ يا يې ځان سره يوسي او يا يې ويجاړ کړي. نو که دا دوه مخالف افغان لوري اوسمهال لږ تر لږه پر دې يوې موضوع هم خپلمنځي توافق وکړي بيا به يې هم د خپلو تېروتنو او گناه وو بار يو څه کم کړی وي.

برېښنايي تذکره او د ولسي جرگې د ځينو غړو نښې طرحه

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د اکتوبر مياشتې پر (۲۸) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د لړم مياشتې له (۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

په تېرو څلورېښتو کلونو او په تېره بيا د بن تر کنفرانس وروسته

د احصايې او معلوماتو ملي اداره
اداره ملي احصايه و معلومات
NSIA

الکترونيکي تذکره
تذکره الکترونيکي

The image shows two National Identity Cards (NICs) from the Islamic Republic of Afghanistan. The card on the left is a standard NIC with a green and white design, featuring a photo of a woman and a chip. The card on the right is a digital or electronic version of the NIC, also featuring a photo of a woman and a green and white design.

په تېرو دوو لسيزو کې افغاني هويت ته سخت گواښونه متوجه

شوي او لاهم دا خطرونه دوام لري. په برېښنايي تذکره کې د ملي هويت يادونه هم د يو شمېر پرديپالو پر زړه نه او اړېدله، نو ځکه خو يې په دې برخه کې گڼ شمېر جنجالونه جوړ کړل، خو د دې ملت د وینو بچيانو په دقيقې مبارزې له منځه لاړل .

خو موده وړاندې په حکومت کې د يو شمېر ايرانپالو کړيو له خوا بيا هڅه وشوه چې په تذکره کې د مور نوم د ليکلو په پلمه داخل شوي موضوع يو ځل بيا پر يو بل ډول متنازع کړي، مور چې د کوم جنجال اټکل کاوه، هغه نن په ولسي جرگه کې د همدې يو شمېر هويت ضد اشخاصو له خوا څرگند شو. خو د لوی خدای ج فضل دی، د غله پر زيره خلی وي او د درغلگر په اوږو کې شگه. د شيطان کار له بېرې سره مل وي، د تېر په څېر يې يو ځل بيا له بېرې او درغلی څخه کار واخيست، نو ځکه يې دا کور بار تر منزله نه رسېږي. طرحه يې وړاندې کړه، خو نيمگړې او د قانون خلاف. دلته غواړم د همدې طرحې پر نوعيت، ناقانونيت او د هغې پر راتلونکي احتمالي برخليک لنډه رڼا واچوم:

۱- د ولسي جرگې يو شمېر غړي کولای شي ((د جرگې د غړو طرحه)) په نامه يوه طرحه وړاندې کړي، خو دا طرحه به هغه وخت د يوې طرحې په توگه د بحث وړ گرځي، چې د جرگې

عمومي غونډې ته يې څرنگوالی قرات کړي، عمومي غونډه يې د رد او تاييد واک لري.

۲- د نفوسو د احوالو د ثبت په اړه د ولسي جرگې نننۍ طرحه په داسې حال کې ولسي جرگې ته د رايې اخيستنې لپاره وړاندې شوه چې عمومي غونډه يې پر محتوا اصلاً خبره نه وه. پر جعل، تقلب، عجلې او ناخبرۍ باندې د يوې طرحې تېرول خپله يو قانون ضد عمل دی.

۳- طرحه قانون نه دی، يو نظر دی، دا به هغه وخت د يوې مصوبې بڼه خپلوي چې د ولسي جرگې اکثریت کمپسيونونه يې تاييد او تر هغه وروسته يې د عمومي غونډې اکثریت غړي هم تاييد کړي، نو بيا د يوې مصوبې بڼه خپلوي او د قانون په توگه بيا هغه وخت منل کېږي، چې مشرانو جرگه هم همدا مصوبه تاييد، جمهور ريس يې لاسليک کړي او په رسمي جريده کې چاپ شي.

۴- له پورته پراوونو پرته د ولسي جرگې د ځينو غړو هره طرحه او ان تاييدي مصوبه، نه قانون دی او نه قانوني التزام لري. مشرانو جرگه او بيا جمهور ريس د هغو د رد او تاييد پوره پوره صلاحيت لري.

۵- د ولسي جرگې د يو شمېر غړو نننۍ طرحه سر له همدا اوسه د ولسي جرگې د نورو غړو له خوا رد شوې او په دې اړه گڼ شمېر لاسليکونه راټول شوي، که چېرې کمېسيونونو ته حتمي طرحې ځي، نو دوه طرحې به ځي، خو که په کمېسيونونو او عمومي غونډه کې د هرې طرحې رد يا تاييد وشي، بيا هم د قانون او په تېره بيا د قانون د انفاذ په مانا نه دی.

۶- زيات احتمال دی چې د ولسي جرگې د ځينو غړو نننۍ طرحه په اکثریت کمېسيونونو کې رد شي، يا يې مقابله طرحه ومنل شي.

۷- تر ټولو مهم ټکی دا دی، کله چې يوه مسوده د ولسي جرگې له خوا پاس شوې وي، مشرانو جرگې هم تاييد کړې وي او يا يې د مشترک کمېسيون له خوا پاس کړې وي، جمهور ريس لاسليک کړې وي، رسمي جريده کې چاپ او د نافذ قانون بڼه يې خپله کړې وي، ولسي جرگه د دوه ثلثو رايو په کارولو سره کولای شي هغه قانون بدل کړي او دا اوسنۍ ولسي جرگه په هېڅ ډول د دې توان نه لري چې د نفوسو د احوالو د ثبت د اوسني قانون خلاف دوه ثلثه رايې راټولې کړي.

۸- نتيجه دا ده چې د برېښنايي تذکرو وپش به همداسې روان وي، مخالفين کولای شي خپل قهر پر دې سوړ کړي چې هېڅکله

دا تذکره وانخلي، د افغانستان تذکره یو ویاړ او پرتم دی، نو د دې هويت مخالفین باید پر دې ویاړ ویاړمن نه شي او تر هغه باید دا تذکره ور نه کړای شي، چې توبه یې نه وي ایستلې. خو د دې تذکرې پلویان باید د تذکرو اخیستلو ته کش ورکړي، د کورنۍ هر غړي په تېره بیا بنځینه قشر ته تر ټولو لومړۍ دا ویاړمنه تذکره واخلي.

اوس د عمل وخت دی د اندېښنې او مبارزې پړاو مو تېر کړی دی. ټول د برېښنايي تذکرې د اخیستو پر لوري.

د دعاگانو مستحق

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د اکتوبر میاشتې پر (۲۹) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د لړم میاشتې له (۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

تېره جمعه له حاجي صیب خان محمد باز منگل او د افغانستان د سوداګرو خونې له یو شمېر غړو سره، چې د هېواد د بېلابېلو سیمو استازولي یې کوله او مخور شخصیتونه وو، د ننګرهار دره نور ولسوالۍ ته لاړو، ولسوال صیب ډاکټر هجرت گردیوال او نورو قدرمنو مشرانو زموږ ډېر عزت وکړ. بیا مې

مېلمانه په بېسپوې ولسوالۍ کې (ناکامورا پارک) ته دعوت کړل، هلته په دې پارک کې اوس د ناکامورا نوی یادګاري څلی جوړ شوی دی. له زړه مو ورته دعاګانې وکړې. دا زرغون پارک د

هغه د زیار او خولو په برکت جوړ شوی، اوس د هغه یادگاري
څلی هم دلته ودان شوی دی. چا چې ناکامورا ژوندی لیدلی و
او اوس د دې یادگاري څلي په لیدو د هغه د ژوند او مرگ دواړه

تصویرونه

له ذهنه تېر
کړي، نو پر
خپل ولس
به ډېر
خواشینی
شي. زه د
خواشینی
تر څنگ
ځان ته یو
څه ډاډ په
دې ورکوم
چې په

همدې ډگر کې مې له خپلو ملگرو سره یو ځای د ده په ژوند کې
د دې رښتینې اتل د قدرونې او ستاینې لپاره یوه درنه غونډه
جوړه کړې وه، هغه وخت چې ناکامورا د خلکو مینه ولیده، نو له

ډېرې خوبسۍ يې له سترگو او بسکې راغلې. که پر هغه مهال مې هغه کار نه وای کړی، نو اوس به لا ډېر خواشینی وم. اوس نو د بل هر هېوادوال په شان له مور سره له دعاگانو پرته بل څه نه

شته، الله ج ډېر مهربان دی. خدای دې ورته مغفرت نصیب کړي. خو د دې تر څنګ پخوانیو او اوسنیو فیسبوکي چارواکو ته هم لږ شرم په کار دی چې د نږدې یو کال په بهیر کې یې د دې ستر انسان د قاتل او قاتلانو څرک و نه شو لگولی. نه پلټنه وشوه، نه څېړنه او که شوې هم وي د مافیایي کړیو او نورو مضرو مصلحتونو له ډاره له ولس سره څه نه دي شریک شوي. دوی لا اوس هم په مجازي نړۍ کې مصروف دي او د خپل ولس د ترڅه ژوندانه ترڅو واقعیتونو ته نه دي راکوز شوي.

دوی سره یې اوس گز کړه!

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د نومبر میاشتې پر (۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د لړم میاشتې له (۱۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

نه مې غوښتل چې د درې کسيزو او پنځه کسيزو ډلو ډلو ټپلو په باب خپل غبرگون څرگند کړم، خو ددې لپاره چې له یو شمېر ناخبره هېوادوالو سره پوښتنې پيدا نه شي، د یو څو ټکو لیکلو ته اړ شوم:

پر کابل پوهنتون خونړی برید وشو، د دې برید تر شا خونړي لاسونه وو، پر حکومت د واکمني اصلي استخباراتي کړۍ (نظارشورا) له خوا طالبانو ته ګوته ونيول شوه، طالبانو په پېښه کې لاس رد کړل، داعش ته منسوبې یوې ټولنيزې رسنۍ، دا

غمیزه د (پنجشېری) او (خراساني) په نوم د خپلو دوو غړو کار وباله، خو طالب ضد واکمنو ډلو هر څه پر طالبانو وړول. دا چې دا کار هر چا کړی، یو رزیلانه کار گڼل کېږي او بشري ضد جنایت دی. خو مخکې تر دې چې اصلي دښمن معلوم شي تر هغه پورې ټول مسولیت د حکومت پر غاړه دی. خو کوم څه چې د دې برید په اړه شکونه پیدا کوي هغه خپله په حکومت کې د جنګي جنایتکارو ډلو له خوا د جنایت د اصلي مجري پل غلطول دي: ایا دا حمله انتحاري وه؟ انفجاري وه؟ که په هدفي ډول د لاسي وسلو په وسیله د محصلینو په نښه کول وو؟ که انتحاري وه د هغوی مړي او اثار څه شول؟ که بریدګر د حکومتي سرتېرو له خوا ووژل شول، جسدونه یې څه شول؟ څوک وو؟ داعش وو که طالبان؟ که طالبان وو د کوم ځای وو؟ او که داعشیان وو د کوم ځای وو؟ دا چې دا خلک چا او څنګه تر دې ځایه را ورسول؟ دا څوک وو؟ تر پېښې وروسته څنګه ژر هغه شعارونه پر دېوالونو وڅړول شول چې د حکومتي چارواکو او په تېره بیا د امرالله صالح له خوا پخوا هم زمزمه کېدل؟ ایا د شهید شویو معصومو محصلینو کورنۍ او یا نور دردېدلي محصلین په دې ستر غم کې د دې جوګه وو چې د خپلو شهیدانو د جنازو تر خښولو وړاندې؛ ماښام ناوخته او یا هم پر شنه سهار، سیاسي او داسې شعارونه، چې د معلومو واکمنو فاسدو حکومتي کړیو د قدر تغوښتنې بوی ترې راځي، چاپ او د پوهنتون پر دېوالونو یې

را وځړوي؟ دا او دېته ورته نورې ډېرې پوښتنې شته چې په دې پېښه کې د يوې بلې حکومتي ترورستي ډلې لاس لرل هم له شکه نه لرې کوي. دا ترورستي ډله د جمعيت او نظار شورا هغه ډله ده چې اساس يې پر توطيه، دسيسه او وژنه ولاړ دی. دا ډله اوس په امنيتي سکتور کې پراخ نفوذ لري او د طالب دښمنۍ تر چتر لاندې يې د مفکر صيب د واکپالنې د غريزې پر اوږده توپک ايښی، افغانوژني او په تېره بيا پښتون وژني ته ادامه ورکوي. جمعيت او نظار شورا بيا د پل غلطولو او له مسوليتنه د تېښتې لپاره ځينې واړه موتلفين او په اصطلاح ځينې مدني فعالان هم لري چې د ملي او سياسي شخصيتونو د توهين لپاره له هغوی څخه کار اخلي، (راوا) سازمان او يا د (همسبتگۍ) ډله له همدغو موتلفينو څخه ده؛ پښتون ضد انگېزه د دې ډلو مشترک ټکي دي. اوس نو د دې لپاره چې د پوهنتون له غميزې څخه د خلکو پام بلې خوا ته واړوي، بايرونه يې چاپ کړي او د ځينو نورو استادانو تر څنگ يې زما او د ډاکټر ځلانده انځورونه هم په کې را وړي دي. د دې کار اصلي علت دا دی چې مورې سوله غواړو او د سولې په راتگ سره بيا د دغسو جنايتکارو ډلو د جنايتپوښې لپاره هېڅ مجال نه پيدا کېږي. مورې تېر کال ځکه طالبانو سره د خبرو لپاره قطر ته لاړو، چې طالبانو ته دا ووايو چې د تاسو د جنگ دوام ټول افغانستان او په تېره بيا پښتنو ته اوږدې غميزې زېږوي، ستاسو له جنګه جمعيت او نورې ډلې

ناوړه گټه پورته کوي، هم د نړيوالو په مرسته خپل واک غځوي او هم ټولوژنې او افغانوژنې ته دوام ورکوي. نو په هر ترتيب چې وي تاسې بايد هم سوله وکړئ او هم د نظام اډانه خوندي کړئ. زموږ له دې زور او هدفمن سفر څخه، نو نظار شورا او يو شمېر فيسبوکي مفکرينو د طالب تايدونې مفهوم واخيست او مور يې د طالبانو د پلويانو په تور تورن کړلو. که چېرې طالبانو سره خبرې اترې کوم جرم وي، نو بيا خو احمدشاه مسعود او ډاکتر غني تر ټولو غټ مجرمين دي چې تر هر چا وړاندي يې د خپل قدرت د تر لاسه کولو لپاره له طالبانو سره پټې خبرې کړې وې، مور د قدرت لپاره نه، بلکې د سولې لپاره مو ورته لمن غوړولې وه. د پوهنتون پر هغه استاد دې لعنت شي چې په خوب، خيال او ذهن کې يې د داسې ناوړه پېښې تصور پيدا کړې. زه يو عاطفي شخص يم ان پر خپلو سرسختو مخالفينو مې هم مرگ نه لورېږي، مسعود، رباني، مزارې او نور، چې د زرگونو افغانانو قاتلين وو، بيا مې هم پرې مرگ نه لورېده، ما ويل خدای ورته پر هغې دنيا خپله سزا ورکوي، نو څنگه دې ممکنه شي چې د داسې يوې غميزې تصور دې وکړم. کابل پوهنتون مې کور دی او خواره محصلين زما خپل اولادونه، زما لور (هيله) له همدغه ټولگي او همدغه پوهنځي څخه دوه کاله وړاندي فارغه شوه، چې همدا گاللي محصلين په کې شهيدان شول. دېرش کاله مې په خپل دې کور کې تدريس کړی او هېڅکله مې په تدريسي ساحه

کې سياسي خبره نه ده کړې. نو دښمن دومره مکار دی چې هم دې وژني، هم دې جنازې ته درځي، هم دې پر ژوند سياسي تجارت کوي او هم دې پر وینو. ای ساده زړو هېوادوالو! یو څوک چې زما په باب، چې په ټول عمر کې مې یوه مرغۍ نه ده حلاله کړې، داسې قضاوت او داسې دروغجن تبلیغات کوي، نو هغه به سولې ته څنگه لېوال شي؟ گورئ! د سولې او هېواد اصلي دښمنان همدغه دي چې د نظام له غېږې د نظام لمنې ته اور اچوي، له نظامه بهر مخالفین لا له نظامه ډېر لرې دي، که غواړئ چې هم سوله راشي او هم نظام خوندي شي، نو د حکومت او نظام په اډانه کې د شمالتلوالې او د هغوی د اړوندو موتلیفو لنډغرو مخه ډب کړئ، اصلي نسخه او کاري نسخه همدا ده اوبس.

په سياست کې ټولنيز اخلاق

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د دسمبر مياشتې پر (۲) يمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د ليندۍ مياشتې له (۱۲) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

سياست يو ټولنيز علم او هنر دی، خوشال بابا سياست ((جهانداري)) بللې ده. څوک چې ټولنيز اخلاق نه لري او يا ټولنيزو ارزښتونو ته درناوی و نه لري، نو چې سياسي ډگر ته را دانگي، که په خپله علمي برخه کې هر څومره بريالی وي، خو په سياسي ډگر کې به نه وي. غوره مثال يې خپله همدا اوسنی

جمهور رييس (اشرف غني) دی. د ډاکټر غني فکر، ليدلوری او ان احساس د ډاکټر عبدالله او په ټوله کې د شمالتالوالي تر بل هر مشره څو ځله بڼه او د دې وطن په گټه دی. خو په مقابل کې بيا

عبدالله او د تلوالې ځينو نورو مشرانو د خپلو پلويانو او ټولنيزو مناسباتو په پاللو کې تر غني څو ځله زياته خپله لور تيا ښودلې ده. غني د ملاريا گولۍ او يا هم هغه چمبر خيال ته ورته دی، چې ډېر تريخ او بد خوند لري او ترستوني په ډېرې سختۍ تېرېږي، خو په گېډه او بدن کې دننه يو شمېر پټ مرضونه په ښه ډول تداوي کولای شي، په مقابل کې بيا تلواله او د هغې مشران د زهرو هغې گولۍ ته ورته دي چې په شاتو کې تاوه شوې؛ خوړل يې اسانه او خوندور دي، خو په بدن کې په لسگونه ډوله ناروغۍ راپيدا کوي. زموږ په ټولنه کې د گوتو په شمار خلک پر دغه نزاکت پوهېږي. هغوی چې مفکر صيب ته غوره مالي نه کوي او تلوالې سره په لوټ او تالان کې د ايتلاف لمن نه نيسي، هغوی له دواړو لورو څخه تر گواښ لاندې دي. اوس نو غني ته يوازې هغه غوره مالان او ټاميان ورپاتې چې د دې وطن له ارزښتونو څخه ډېر لرې دي او د غني د خوشالۍ په خاطر د سرکوزۍ هغه وروستي حد ته رسېدلي دي. غني بيا د ځانپالنې او ځانخوښونې پر داسې يو ناعلاج ناروغۍ اخته دی، چې له غوره مالۍ پرته يې پر بل هېڅ شي گوزاره نه کېږي. رښتيا ويل ورته داسې دي، لکه د توپ مرمۍ چې پرې ور خوشې کوي. هغه غوره مالانو داسې تلقين کړي چې فکر کوي ټول ملت ورڅخه خوشاله دی، په وطن،

سیمه او نړۍ کې هېڅ بدیل نه لري، خو پر دې لا نه دی خبر چې د رومانېې د جمهور رییس (نیکولای چایسکوکو) په شان یې ان تر سټېج لاندې خلک هم مخالف دي. اوس نو امرالله خان صالح هم د ده د کمزورۍ همدا ټکی بڼه تشخیص کړی دی؛ د ده مبالغه ییزو توصیفونو ته یې کار ویلی، لاس کوي او گورې راباسي. بله خوا بیا جمعیت او نظار شورا د مخالف او موافق په دوو رولونو کې په نوې بڼه د پخوانیو امتیازونو پر خوندیتوب سربېره نوي نوي امتیازات تر لاسه کوي. د نظار شورا لڼدو غړي بیا هغه ماران دي چې څومره گرمېرې خطر یې زیاتېږي. دوی نه یوازې خپل غړي پالي او خپلې ریښې ځغلوې، بلکې د ملي یووالي د تصنعی تمثیل پوره قابلیت او مهارت هم لري او یو شمېر پښتانه سیاستوال د ملي یووالي د سمبولونو په توګه هم کارولی شي. د تمثیل دا څپه بیا هغه وخت لا پسې ګرمه شي چې یو شمېر فیسبوکي سیاستوال او نوي غورځنې ځوانان هم ورسره د دې کاذب ملي وحدت د تمثیل او اتني انتره تاوه کړي. د غني په مشرۍ اوسنۍ کابینې ته د ولسي جرګې د رایې اچونې بهیر د غني د برخې د حکومتی ټیم بې کفایتی او د ولسي جرګې د یو شمېر پښتنو او ملتپالو وکیلانو کمسپوادي یو ځل بیا په ډاګه کړه. له مجهول الهویته (اجمل احمدی) پرته چې باید ناکام شوی

واى، غني ته منسوب نور درې نوماند وزيران هم ناکام شول. په حقيقت کې د غني د حکومتي برخې له لوري يوازې دوه وزيران بريالي شوي دي، هغه نور چې د غني په نوم معرفي شوي، هغه هم د غني د ايتلافي ټکټ برخه وو، چې ريښه يې بيا هم په يو ځای کې تلوالې ته رسي. عبدالله ته د منسوبو وزيرانو له خوا د جگواريو اخيستل که څه هم په ولسي جرگه کې د پښتنو او ملتپالو وکيلانو د تر ايسټني او له هغو سره د ژمنې ماتونې له لارې تر سره شوي، خو بيا هم غني او ټول ملت ته ډېر تريخ او بد پيغام لري: غني ته يې بد پيغام دا دی چې ((د ملت په کور)) کې تر غني د عبدالله تاثير او منښت زيات دی او که دا خبره رښتيا همداسې وي، نو بيا خو دوی د جمهوري رياست تېرو ټاکنو ته هم نغوته کولای شي او ملت ته يې بيا تريخ پيغام دا دی چې ولسواکي او د فساد پر ضد مبارزه يو تش شعار دی، اوس هم اساسي واک جنگسالارانو او فسادگرو سره دی؛ چا چې ډېر خيانت کړی هغه تر هر چا د زياتو رايو د خپلولو وس لري. غني ته خو د شرم خبره دا ده چې د ده په ټکټ کې مخابراتو وزارت ته نوماند وزيره (خاوري) چې اصلاً د (حاجي محقق) سهم دی او د (سرور دانش) له چينله پر مفکر صيب تحميل شوې، هغه په جگواريو بريالي کېږي، خو (رنکينه او ساپي) چې د ډاکټر

غني مستقيم سهم و او په هېڅ وجه تر (خاوري) په سواد کې
کمی نه دي، نه بريالی کېږي، نو دې کې دې غني خپل گروان ته
سر لږ ور کښته کړي. که غني په ولسي جرگه کې په ناقانونه ډول
د غزني په استازي (يوولس) ايرانيالي وکيلان نه وای کېږولي، نو
د غني د ټکټ يو نوماند وزير به هم نه و ناکام شوی. خبرې
ډېرې دي، ليکنه اوږدېږي. خو خدای دې د دې ملت مل شي.
شعوري ملتپالو افغانانو ته که څه هم شمېر يې کم دی، په کار ده
چې سره منسجم شي او دا وطن د مفکر او ټاميانو له وچ تکبر
او لېونتوبه او د شمالتپلوالې د واک له حرص او لښاغرتوبه
وژغوري. په سپين لباس کې د تيارو پلويان لا بل جنجال دی، چې
تر دې دوو واکمنو فاسدو ډلو وروسته د هغوی پر وړاندې هم
جلا مبارزه په کار ده.

که نظام ږنگ شي!؟

دا لیکنه د ۲۰۲۰ م کال د دسمبر میاشتې پر (۳) یمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د لیندۍ میاشتې له (۱۳) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

دا منو چې د دولت مشرتوب له نورمال ټولنیز چلند څخه برخمن نه دی.

دا منو چې سیاسي مشرتوب د اضرارو له یو مجموعې څخه رغېدلی.

دا منو چې دیني او ملي ارزښتونو څخه لرې او متضاد اشخاص د دولت پر حساسو رګونو واکمن دي.

دا منو چې اداري فساد، لوټ او تالان خپل اوج ته رسېدلي.
دا منو چې د ملت او دولت تر خواخوږو زيات، ملت دښمنه،
دولت دښمنه او هېواددښمنه عناصر پر حکومت واکمن دي.
دا منو چې د ولس او حکومت تر منځ زيات واټن او ان تضاد
رامنځته شوی دی.

خو له دې ټولو ناخوالو، ستونزو او بدرنګيو سره سره ايا اوس د
دې وخت دی چې رېر نور هم کش کړو؟ هر څومره چې دا رېر
کشوو د خوشې کېدو پر مهال يې فشار او خطر لاپسې زياتېږي.
نو حل لاره څه ده!؟

يو نظام او حکومت شته، ښه نه دی، خو تر نشت څخه ښه دی.
مور د بې نظامۍ تجربه کتلې، هغو نسلونو چې د بې نظامۍ او
ګډوډۍ درد ليدلی هغوی پر دې نزاکت ښه پوهېږي، چې نظام او

دولت د یوې ټولنې لپاره د نوش دارو حیثیت لري. اوس مور د نیوکې لپاره یو ادرس او مخاطب لرو، که څه هم دا ادرس مو یو څه تې او مخاطب مو هم پر غوږو یو څه دروند او بې تفاوته دی، خو بیا هم یو ادرس دی، نو په هر ترتیب چې وي باید بې ادرسه او بې هوښه نه شو.

مور په شلمه پېړۍ کې دوه ځله د نظام ښکونې او نظام پاشنې تجربه لیدلې، چې هېواد یې په پېړیو پېړیو د نړۍ د تمدن له کاروانه شاته کړ. البته هم نظام، هم دولت او هم حکومت فوق العاده تغیر او بدلانه ته اړتیا لري، تغیر او بدلون د نظام پاشنې او ښکونې مفهوم نه لري او نه هم هر تغیر او بدلون مثبت پیغام او عواقب لري. بلکې هر تغیر باید د نظام د فزیکي اډانې د خونديتوب د تضمین په شرط رامنځته شي. اوس وېره دا ده چې که چېرې د طالبانو او حکومت تر منځ خبرې ناکامې شي، نو د نظام د ښکېدو خطر او احتمال به زیات شي. دلته مشکل دا دی چې د اوسني حکومت چلونکي تر یوه بریده د نظام چلونې ظرفیت او مهارت لري، خو د نظام ساتنې لپاره د قربانۍ وس، احساس او جذبه نه لري، خو طالبان بیا د نظام ساتنې ځواک او ولوله لري، خو د نظام چلونې او پرمخښوونې پوره مهارتونه نه لري، نو د حل منځنۍ لاره همدا ده چې له دې دوو ځواکونو څخه پر خپل ځای ګټه پورته شي او د روغې جوړې لاره خپله

شي. د ټکر او اوسني حالت د تداوم او يا هم انقطاع په حالت کې د يوه لوري هم خیر نه شته، نه د دې حکومت گډوله ترکیب (غریبوي ټامیان+ تنظيمي لنډغر) او نه هم طالبان له دې حالت څخه تر پایه اساسي گټه پورته کولای شي. داسې وخت به راشي چې اوسني واکمن به ټوله گټلې پانگه بایلي او طالبان به څلوېښتو هېوادونو سره د گټلې جنگ شهرت، دوی به هم د مجاهدینو پر برخلیک اخته شي. ملت به هم یو ځل بیا خپل اوسنی نیمگړی ادرس هم له لاسه ورکړي، بیا به گډوډي، غمونه او دردونه وي او د ملامت او سلامت د معلومونې بحثونه .

افغانان په خپل منځ کې د روغې جوړې، پخلاينې او زغم پوره

تحرېبه لري، خو په دې منځ کې چې کومې دوه مضرې حشرې کار کوي، هغه د ایران او پاکستان استخباراتي ادارې دي، چې دوی غواړي افغانستان یو ځل بیا د جهاد او الحاد په نامه د اویایمو کلونو حالت ته ستون کړي. زموږ دا ((بی ابه)) گاونډیان

د اوبو له سخت کمښت سره مخ دي، هر کال د (۵۳) مليارده ډالرو په ارزښت د افغانستان اوبه په ورپا ډول دې مضرو گاونډيو ته تويېږي، اوس چې د هېواد په بېلابېلو سيمو کې د اوبو او برېښنا بندونه جوړېږي، نو د دوی پر زړه لمبې بلېږي. د سلما، کمال خان، پاشدان، کجکي، فراه، بدخشان، شاه عروس، شاتوت، کونړ، لغمان او نورو سيمو بندونه او اوبه خور سستمونه که جوړ او بشپړ شي، نو په صنعت او کرنې دواړو کې به ډېر پرمختگ وشي. اوس که څه هم په دولت او حکومت کې ډېرې زياتې نيمگړتياوې شه، خو يو څه ټک وپک کار هم روان دی. که له تدبير څخه کار وانخستل شي او هر يو د خپل کاذب او د نورو له خوا د ورکړل شوي زور پر اس سپاره وي، نو وېره دا ده چې تېر تريخ تاريخ يو ځل بيا تکرار شي. اوس د ټولني درېيم او اساسي قشر يانې د ولس خبيرو اشخاصو ته هم په کار ده چې د بې تفاوتۍ او مضر احتياط له دايرې را ووځي او پر بنسکېلو لورو غږ وکړي چې موږ هم موجود يو، دين، ملت او دولت بايد نور د يادو ډلو له انحصاره خلاص شي او د يوې سالمې ټولني جوړېدو ته لاره اواره شي.

معلوم مقتولين او نا معلوم قاتلين

دا ليکنه د ۲۰۲۰ م کال د دسمبر مياشتې پر (۲۳) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د مرغومي مياشتې له (۳) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

په هېواد کې د وينو روډ روان دی، هېڅوک د پوښتنې نه شته؛

حکومت هم د خواشینی-

پيغامونه نشروي او پېښې

غندي او ولس هم. يوه

ورځ فیسبوکی ماتم وي

تېر شي او هېر شي، بيا

بله دروونکې پېښه

وشي، پخوانی- هغه

هماغسې تر څپرني

لاندي ناخپرلي پاتي

شي. خلک له مرگ سره

عادي شول، هر سهار

چادونه او ترور د ښار د کلتور يوه برخه شوه، خو واکمن لا هم

د واک او شهرت د لايتهاي هوسونو په ډنډه کې ډوب دي، اوس

هم ورته ځان تر هر چا غوره برېښي، ولس تباہ شو، خو دوی اوس هم ځانونه ولسمشر او مرستیال ولسمشران گڼي، درباري غوره مالان او کرایي فیسبوکیان یې لا هم د بې کفایتۍ د پټونې لپاره سل دلایل لټوي، ضمیر مړو لیکوالانو لا هم د مضر احتیاط له امله چوپه خوله غوره گڼلې، که نه خو هر څه معلوم دي، تر هغه چې نامعلوم قاتل پسې گرځو راځی د معلوم مسول گربوان ته لاس ور واچوو. تر هغه چې اجرتي نامعلوم قاتلان معلومېږي، جمهوررییس، د هغه مرستیالان او د امنیتي سکتور لومړۍ درجه مسولین د دې ډول وژنو اصلي مسولین گڼل کېږي. بل چا پسې مه ځی د دوی گربوان ته لاس ور وړی، که لاس نه شی ور وړلای، په ښېراووکې یې له یاده و نه وباسی!

دا هوایي دهلیز بیا څه مانا؟؟

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د جنورۍ میاشتې پر (۵) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د مرغومي میاشتې له (۱۶) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

دهلیز د انگرېزي ژبې د (corridor) ژباړه ده چې د دالان یا همدې دهلیز مانا ورکوي. یانې د دوو دېوالونو یا موانعو تر منځ پرته سیمې ته دهلیز یا کوریدور وايي. له اصطلاحي پلوه له پیل

یا ابتدا څخه بیا تر مقصده پورې د لارې هغه مسیر دی چې تر ډېره بریده د سوداگریزو مقصدونو لپاره کارول کېږي. دا ډول لارې یا دهلیزونه هم د هېواد په داخل کې وي، هم د هېوادونو

تر منځ او هم په نړيواله کچه. غوره مثال يې د ورېښمو لويه لار وه چې گڼې سيمې او هېوادونه يې سره نښلول. دې ډول کورېدورو کې عام سرکونه، لويې لارې، اورپټلۍ او نورې مواصلاتي لارې ټولې شاملېږي.

د کورېدور اصطلاح معمولاً د ځمکې پر مخ د فزيکي موانعو تر منځ د يو فاصل خط لپاره کارول کېږي، خو د فضا، خلا يا هوا لپاره ځکه منطقي نه برېښي چې هلته داسې فزيکي موانع يا

دېوالونه نه شته، چې يوه حايله سيمه دې رامنځته کړي. البته هر هېواد خپل هوايي حریمونه لري چې حدود يې معلوم دي او د امنيتي دلايلو له کبله د نورو هېوادونو الوتکو ته د يو مشخص مسير له لارې د تک راتگ اجازه ورکوي، د هوايي ليکې يا کرښې اصطلاح څه نا څه معمول ده، مانا دا چې په يوه مشخصه هوايي ليکه يا خط يو هېواد بل ته الوتنې کوي، خو د هوايي

دهلیزونو اوسنی اصطلاح ځکه ډېره معقوله نه برېښي چې دا اصطلاح دلته له سیاسي دروغو سره تړلې ده. د ساري په توګه چین ته د هوایي دهلیزو له لارې جملغوزي ولېږدول شول، ترکیې او اروپا سره نوي هوایي دهلیزونه پرانیستل شول!! ایا ترکیې، هند، چین، روسیې، اروپا او نورو هېوادونو سره موږ پخوا د هوایي ترانسپورت له لارې صادرات نه درلودل؟؟ ایا د افغانستان وچه مېوه، غالی او نور تولیدات د هوایي ترانسپورت یا هوایي لیکې له لارې هلته نه صادرېدل؟ هغه وخت کې د هوایي دهلیز اصطلاح چېرته وه؟ همدا الوتکې وې او همدا هوا او فضا وه، او اوس هم ده، نو دا هوایي دهلیز بیا په کې له کومه شو؟ که څوک ووايي چې چین ته د هوایي ترانسپورت یا هوایي لیکې له لارې افغاني مېوه ولېږدول شوه او یا که ووايي چې د هوایي دهلیز له لارې مېوه ولېږدول شوه، نو په مېوه، الوتکه، هوا او فضا کې به څه توپیر رامنځته شي؟؟ خبره دا ده چې دلته کاذب سیاستوال غواړي د دروغجنو الفاظو له لارې یوې ثابتې محتوا ته یو بل رنګ ورکړي او په دې ډول د خلکو ذهن مصروف کړي. درباري غوره مالان او کرابي لیکوالان بیا څو موده ولس پر دې بوخت وساتي چې دغه دی له خیره سره بنده فضا خلاصه شوه او اوس به نو وطن له خیره سره شپږشم شي!

څوک شته چې له دوی څخه وپوښتي چې دهلبز خو سړی
بندولای هم شي، خو دا هوايي دهلبز به څنگه بندېږي؟
نو تر څو چې دا ساده او سپين زړی ولس وي، نو همداسې
چالاکه او کاذب سياستوال به يې تېرباسي، هغوی به دوی ته د
ساده گانو او دوی به هغوی ته د هوښيارانو په نظر گوري او
حالات به همداسې روان وي...

یرغل شوی جمهوریت

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د جنوری میاشتې پر (۲۶) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې میاشتې له (۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

د شورویانو د یرغل او د جهاد پر مهال به چې کله مجاهدینو د خلکو له کلیو او کورونو او ان جوماتونو څخه پر حکومتي او

بهرنیو ځواکونو ډزې کولې، نو حکومتي ځواکونه به له سختو ننگونو سره مخ وو، که کلي یې ویشتل، کورونو او ولسي خلکو

ته زیان رسېده او که نه یې ویشتل د مخالفینو تر یرغل لاندې راتلل او زیات زیان ورته رسېده. مجاهدینو به تر یو څو هدفې او بې هدفه ډزو وروسته له کلیو پنبې سپکې کړې، خو حکومتي ځواکونو به کلي پر بل مخ واړول. اوس مهال بیا د شورپانو ځای امریکایانو ونيو، د ډاکتر نجیب د حکومت ځای د ډاکتر غني حکومت ونيو او د مجاهدینو میراث بیا طالبانو ته پاتې شو، خو ملت، د هغه جغرافیه، د جنگ د اصلي خواوو عملونه او ملت ته یې متوجه زیانونه پر هماغه بڼه او کیفیت پاتې دي. اوس لا په

کې د جمهوریت په نامه یو بله مصنوعي او اومغلنه ډله بله هم زیاته شوې، چې د نظام او جمهوریت په نامه د جمهوریت له ادرسه پر خلکو ډزې کوي، دوی لکه د چریکي جنگیالیو په څېر چې کلي به یې یرغمل کول، دوی اوس ټول نظام، ولس او

جمهوريت ير عمل کړی دی. د جمهوريت تر شاپت دي، له هغه ځايه د جمهوريت او ولس پر ضد ډزې کوي، هر با شعوره افغان چې د دې مفسدې ډلې پر ضد غږ پورته کړي، نو د حکومتي امکاناتو په ناوړه کارونې سره په ټوليزو رسنيو کې پلورل شوي غږونه راپورته کړي، چې هلې نظام په خطر کې دی، هلې جمهوريت په خطر کې دی، ولې جمهوريت تخريبيوی؟ ولې نظام ړنگوی؟ دوی هماغه جمهوريت يادوي چې محقق په کې د مفکر مشاور وي، دوستم په کې د نړۍ د دويم مفکر په لاسليک مارشال وي، قومندان عطا او نور نازولي په کې د قدرت د شرکت ونډوال وي. نظار شورا او د هغوی لنډغر په کې د واک محور وي، يو څو ټاميان يې د ولسواکۍ ممثلين وي، بي بي گل او څو نور لبنانپالي يې بي دليله، بي بديله او بي مسوليتته واکمنان وي، خو چا چې څلورېنست کاله د ولس پر هر درد او بڼکې تويې کړي وي، هغه دې د ملتپالنې په تور له تومتونو او کړاوونو سره مخ وي. هغه جمهوريت چې فساد، دروغ، هوايي ژمنې او لوټ او تالان يې اساسي ځانگړنې وي، هغه به د څه شي جمهوريت وي؟ بده خو يې لا دا ده چې د همداسې يو جمهوريت او همداسې يو ميتدل حالت له ادرسه بيا پر ولس او د هغوی پر ارزښتو ډزې هم کېږي او په ډېره بې شرمۍ سره بيا ولس ته د

ملامتی گوتہ ہم نیول کپری. اوس نو غمخپلی ملت او د هغو
رہستینو استازو ته خوراگرانه ده چې دلته په سپینو شیدو کې دا
گلوې شوی او به سره جلا کړي، منافقین له صادقو وگړو بېل او
مفسدین هم په ډېر مهارت سره ایل کړي. په دې منځ کې بیا بل
خطرناکه ویروس هغه غوره مالان دي چې له منطقي دلیل پرته د
مفسدو او پردیپالو چارواکو هرې اشتباه، خطا او نارواکړنې ته
دلایل لټوي، د غوره مالانو افراط کله تر دې بریده ورسېږي چې
اصلي مدعي له خپلې خبرې او دعوي تېر شي؛ خپله اشتباه او
خطا هم ومني، خو دوی به بیا هم د هغوی سپیناوي ته ملا تړلې
وي، نو مور په دغسې یوه پلټنه زمانه کې ژوند کوو، نو راتلونکی
نسل دې له مور په ډېره کیله نه کوي چې مور هغوی ته لاره صفا
نه کړه او ډېر اغزي مو ورته له لارې ټول نه کړای شول.

د کابینې په غونډو کې څه تېرېږي؟؟

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د جنورۍ میاشتې پر (۲۶) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې میاشتې له (۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

خلک به په بهر کې داسې فکر کوي، چې افغانستان کې یو حکومت دی، یو جمهوریت دی، دلته به د وزیرانو شورا یا کابینه وي، غونډې به د تعقل او پراخنظری پر اساس وي، نظر به اورېدل کېږي او بیا به په ګاډه د معقولیت او اکثریت پر بنسټ

پرېکړه کېږي، خو که څوک د دې جمهوریت عملي بڼې ته وګوري، نو رینه یې ان د فرعونیت د کور تر وره پورې رسېږي.

جمهور رييس په خپلو خبرو سره غونډه پيل کړي، وزيران، سرپرستان او مرستيال وزيران قلمونه او پنسلونه راواخلي، ځان د جمهور رييس د مهمو خبرو پر ليکلو مصروف کړي، هېڅوک پورته نه گوري، نه له کاغذه سر پورته کوي او نه د جمهور رييس خواته گوري. ځينې هسې مخې ته پر پرتو کاغذونو خطونه او نقشي کارې او ځانونه مصروفوي، د جمهور رييس ليکچر کله يو

ساعت، کله يو نيم ساعت او کله هم دوه گړۍ دوام وکړي، پر ټولو مسايلو تکراري او مبتدل بحث وشي او په دې ډول د کابينې د نن ورځې غونډه پای ته ورسېږي. نه څوک د پوښنې حق لري، نه د شننې، نه د گروېږنې او نه هم د ارزونې، دا ټول کارونه خپله جمهور رييس تر سره کوي. پوښتنه کول، د وضاحت غوښتل او ان گوته پورته کول دا ټول د دندې د اختتام

په مانا دي، نو ځکه خو اکثر و وزیرانو او گډونوالو خپل سرټیټی د مقام تر اختتامه غوره کښلی دی. دا سرونه چې په ارگ کې د یو بل سر پر وړاندې ټیټ دي، بهر کې د ولس پر وړاندې ډېر جگ جگ کېږي، هر یو د ولسواکۍ او سرلورۍ مرغلرې هم دوروي، خو له هغه حالته یې ولس نه دی خبر چې هلته د یو سر پر وړاندې څومره سرونه ټیټ دي او هغه یو سر چې بیا دلته لور بڼکاره کېږي هغه بیا په یوه تېلفون هغه بل لورسري ته څومره سرټیټی وي. د ارگ د ټیټسرو کیسه زمونږ په ټولنه کې د فرعون د دربار د کیسې یو ژوندی تمثیل دی؛ د فرعون د دربار ډاکټر او مشاور (ډاکټر سینووه) کیسه کوي: ((هغه سرونه چې د خلکو په منځ کې خلکو ته ډېر لور بڼکار بدل، هغه به د فرعون په دربار کې ډېر سرټیټی وو، کله چې به دربار ته رانوتل، نو د فرعون پر لاسونو او پښو به پرېوتل، د هغه لاسونه به یې بڼکل کړل او بیا به سرټیټی څو گامه پر شا روان شول، ځینو به ما ته هم ډېره مخلصانه او عاجزانه غوره مالي شروع کړه چې په غیاب کې یې فرعون ته د بهادری او وفاداری کیسې وکړم...))

درې زره کاله وروسته هم د انسان د قدرت خوبونې په غریزه کې کوم خاص توپیر نه دی راغلی؛ اوس هم د واکمنو په سر کې د فرعونیت نشه په څپو ده او اوس هم ډېر سرټیټی په دربار کې

هماغه دنده تر سره کوي؛ هغه وخت هم يو فرعون په خپل دربار کې خپل يو ځانگړی ډاکټر او مشاور درلود او د خلکو په منځ کې به ظاهراً ډېر جگسري په دربار کې ډېر تیتسري وو، اوس هم په دربار کې يو ډاکټر او مشاور شته او هم يو فرعوني کرکټر او هم د هغه په سر کې د واک د نشې د خړوب لپاره پوره سرټیټي غوره مالان او د واک معتادان .

د وزیرانو شورا په غونډه کې د وزیرانو لپاره د خوښۍ شپې هماغه وي چې غونډه د پای شپو ته نږدې شي او په دې ټول بهیر کې جمهور رییس پر کوم وزیر قهرجن غږ او نیوکه و نه کړي. په دې ډول غونډه د ملک د خیر، فلاح او عملي پروگرامونو په هیله پایته ورسېږي !! . کله کله غونډه دومره اوږده شي چې په اجندا کې د کوم وزارت له خوا نیول شوې موضوع اصولاً له کوم بحث پرته تصویب شي او چا ته پرې د خبرو بحث او مجال پیدا نه شي.

يو وزیر راته کیسه کوله چې مورږ خو د کابینې غونډې ته نه ځو، مورږ خو ټولگي کې ناست یو، معلم صیب راشي له کومې وقفې پرته یو ساعت یو نیم ساعت درس راکړي او مورږ په کې نه د پوښتنې او نه هم د تفریح حق لرو، ټولگی رخصت شي او مورږ بېرته له خپلو دوسیو سره دفتر ته راشو، جالبه خو لا دا ده چې د

غونډې په پای کې کله کله جمهور رییس پر مورږه په موسکې بڼه
غږ وکړي چې گورئ تاسې داسې فکر و نه کړئ چې زه دلته معلم
یم او تاسو شاگردان، چې زه یوازې لیکچر درکوم او بس، خو څه
وکړو دلته ځینې داسې مسایل شته چې په واضح ډول باید پرې
یوې نتیجې ته ورسېږو او بیا پرې د یوې اجماع په شکل تصمیم
ونیسو منتها تصمیم باید دسته جمعي وي .

دا زموږ د حکومت د لورې مرجعې د کاري غونډې د یوې برخې
تصویر و، داسې نور رنگین انځورونه بلا ډېر دي چې پر خپل
وخت به یې تر خپله وسه انځورونه وشي!!

جمهوريت که بربريت ؟

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د جنوری میاشتی پر (۲۹) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې میاشتی له (۱۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

جمهوريت د خلکو له خوا د خلکو په رایه د حکومت ټاکل دي، دا حکومت خلکو ته د خدمت او ځواب ورکولو مسولیت لري. جمهوريت د بیان ازادي ده، جمهوريت د اتباعو تر منځ د حقوقو تساوي ده، جمهوريت د قانون حاکمیت دی،

جمهوريت غلا نه ده، جمهوريت لوټ او تالان نه دی، جمهوريت د څو محدودو هلکانو په لاس د واک انحصار نه

دی، جمهوریت کې دروغ نه شته، جمهوریت کې خیالي ژمنې او هوایي دهلېزونه نه شته، جمهوریت کې د ولس تېرايستل نه شته، جمهوریت د هر ابهام لپاره د سپیناوي لاره ده، جمهوریت د خپل واک د بقا لپاره پر جنگسالارانو ډډه لگول نه دي، جمهوریت پر گاونډیو د خاورې پلورل او له هغوی سره پټې معاملې نه دي، جمهوریت د غوره مالی او کنځلماری-ترویج نه دی، جمهوریت د خپل کلتور تر پینو لاندې کول نه دي، جمهوریت کې د جمهور رییس مېرمن له جمهور رییس سره موازي او نامسولیته صلاحیتونه نه لري، جمهوریت کې د هېواد د عزت او هویت دښمنان د هېواد پر حساسو رگونو واکمن نه

وي، لنډه دا چې جمهوریت سپړتوب او سوکالی-ته در سپډو یوه غوره لاره ده. خو راځو دې خپل جمهوریت ته چې دا پر کومو عملي معیارونو ولاړ دی؟ دلته خو چې تر ټولو مظلوم واقع شوی

هغه همدا بېچاره جمهوريت او د هغه همدا اساسي قانون دی او تر ټولو زيات چې توهين شوی او تر پښو لاندې شوی، هغه خپله پر همدې قانون د قسم خوړلي جمهور رييس له خوا شوی دی، دويم د خلکو رایه ده چې کمه وه که زیاته خو دواړه ځله يې د باد بېکه کړه، درېيم ژمنې او دروغ دي چې له شرعي او ټولنيز پلوه هېڅ جواز نه لري، خو دلته د دولت مشر له خوا داسې کارول کېږي، لکه د ډوډۍ خوراک، نو هغه جمهوريت چې غلا، فساد،

دروغ، ناامني، جگړه او د مقام د ساتنې لپاره غوره مالي په کې د

سیاسی کلتور یوه برخه وي، هغه به جمهوریت وي که انارشي؟ هغه جمهوریت چې شلکلن غله او دپرشکلن جنگسالاران یې د بدن اساسي غړي وي، ((مسعود شناسي او مزارې شناسي)) یې د بقا او وحدت محتوا وي، له پنجاب سره یې د قدرت دبقا په خاطر پر خپله خاوره د اغزن تار پر تېرولو رضا وي، دوستم غونډې جنگسالار یې د دولتمشر په لاسلیک مارشال وي، محقق غونډې مېخکوب یې امنیتي سلاکار وي، علیپور، شجاعی او قیصاری غونډې جگړه ماران یې بیا سیمه ییز اتلان وي، د طالبانو استادان؛ د جهادي تنظیمونو اکثره مشران یې د واک شریکان او مفتیان وي، د جگړه مارو تنظیمونو اصلي مهم لوبغاړي یې د دولت مرستیالان وي، نو دا به جمهوریت وي که کوم بربریت؟ دا خپله د بربریت یو ډول دی، کېدی شي یوازې د نظام فزیکي اډانه یې، چې هغه هم د بهرنيانو، په تېره بیا د امریکایانو په پوځي زور راتینگه ده، د جمهوریت شکلي بڼه ولري، نور نو دا جمهوریت په دې روان حالت له بربریت او انارشي، لوټ او تالان نه پرته بل څه نه دي.

د دولت درېگونې ارگانونه چې پر یو بل د غلا تور پورې کوي، نور نو بل کوم ثبوت ته اړتیا ده؟ پارلمان وايي چې جمهور ریس، ارگ او واکمن ټیم یې غلا کوي او له هېواده پیسې او پانگه

وباسي، حکومت وایي چې د پارلمان غړي کمېشنکاري کوي، په
غلا او فساد کې شریک دي، پر عدلي او قضايي ارگانونو هم د
فساد او رشورت تورونه لگېږي، ولس خو له درېواړو تر پوزې
راغلی، نو بیا دا څوک پاتې شول چې ولس پر هغو ډډه ولکوي؟
اوس د نتیجې په توګه ویلای شو چې همدغو دروغجنو او
فسادګرو هم جمهوریت بدنام کړ او هم یې د بربریت تر پولو
رساوه. دوی ظاهراً د جمهوریت چغې وهي، خو په حقیقت کې
د مدنیت په لباس کې مافیایي بربریان دي، د همدغو پردیپالو غلو
او زورواکو د واکمنۍ تداوم دی چې د طالبانو غوندې د یو
سخت دریځه حرکت بیا راټوکېدو ته یې بستر برابر کړ. یو ځل
مخکې هم د همدې شر او فساد د اعمالو په نتیجه کې دې
تحریک سر را پورته کړی و او اوس یو ځل بیا دې شکلن شر او
فساد ورته د بیا ظهور لاره اواره کړه. د یادونې وړ ده چې کرزي
او غني په تېرو شکلونو کې، کرزي تر ډېره او غني تر یوه حده د
واک سمبولیک رول لرلی دی، نور نو د واک اساسي بدنه هم
پخوا او هم اوس د جنګي تنظیمونو او فسادګرو په واک ده، که
طالبان نه وای هم، یو بل ملي حرکت به ضرور د جمهوریت په
نامه د دې روان وحشت پر وړاندې را پورته کېده، خو اوس د
ملت بدمرغي دا ده چې یوه بې شرمه تفریط یو سخت دریځه

حرکت وزېږاو، که چېرې له کوم سیاسي تدبیر پرته په انقلابي ډول یو افراط د بل تفریط ځای ونیسي، نو تېر تاوجن تاریخ او ناورین به یو ځل بیا تکرار شي. د ملت وینو رواندو ته خو په کار وه چې د دې افراط او تفریط تر منځ یې پر یوې درېمې ملي او معتدلې لارې فکر کړی وای، خو په خواشینۍ سره چې دا قشر هم سره وېشلی او پاشلی دی او یو پامور شمېر یې د دې کاذب جمهوریت، د ډاکتر غني پر افراطي ستاینه او د خپلو څوکیو پر ساتنه مصروف دي. اوس دې نو دا مظلوم ملت یوازې د خدای مهربانۍ او د زمانې د کوم چانس ترحم ته انتظار کاري او بس.

کنځلماري او زورواکي

دا ليکنه د ۲۰۲۱ م کال د جنورۍ مياشتې پر (۳۰) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې مياشتې له (۱۱) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

(څوک يې چې اوسېله نه لري دا ليکنه دې نه لولي)

هر کله چې د چا منطق کمزوری شي، نو ژبه يې کنځلو ته اړم شي.

يوه يوه نيمه لسيزه مخکې خلکو داسې فکر کاوه چې شر، فساد او زوراکۍ په حکومت کې رينښې ځغلولي، نو دا کار هم د اصلاحاتو مخه نيسي او هم په اوږده موده کې د حکومت او ان د نظام د ړنگېدو سبب گرځي، خو له تېرو اوو کلونو راهيسې د کنځلمارۍ په نوم يو بل مکروب هم له تېرو ناخوالو سره ملگری شو، اوس له يو شمېر سپانسرشويو کنځلمارانو سره يو شمېر نوي اومغلن احساساتي کنځلماران هم ملگري شوي او غواړي له ډېرو شعوري او ملتپالو افغانانو څخه د حقيقتونو د بيان حق واخلي، دا کنځلماران په واقعيت کې ډېر نه دي، خو د مستعارو

ایډیانونو له لارې غواړي مجازي فضاگر مه کړي او پر حقیقتونو خاورې واوروي، زموږ یو شمېر کارپوه خلک هم د خپل عزت او هم د خپل شخصي حریم د خونديتابه لپاره د ډېرو واقعیتونو له بیان څخه ډه ډه کوي او په دې ډول د نن ورځې ترخه واقعیتونه د راتلونکي تاریخ له حافظې څخه فنا کېږي. د کنځلمارانو منطق به هغه وخت در معلوم شي چې ستا د لیکنې د یوې برخې ان د

یوې جملې لپاره هم د رد دلایل ونه لیکي، ان لیکنه په معکوس ډول تعبیر کړي، خو بس د خور، مور، مېرمنې او اولادونو کنځلو ته به یې ژبه اړم کړي وي. دوی فکر کوي چې بس نو دا مبارزه

شوه او پر دې به پاني پت فتح کړي، دې کې بيا داسې اشخاص هم شامل دي چې عادي املا او انشأ يې هم سمه نه ده. خو خیر په هر ترتيب دا اوس زموږ د ټولني د واکمنو سايستوالو توليدات دي، بايد د سمون لپاره يې هڅه وشي د تخريب پر وړاندې يې له پوره زغم او مقاومت څخه کار واخيستل شي. زموږ يو شمېر مطرح هېوادوال د کنځلو له داسې بهير سره مخامخ شوي او زه هم خو ځله له دې ډول يو حالت سره مخامخ شوی يم او بيا يې هم احتمال شته چې له دې ورته حالاتو سره مخ شم. خو زه خپلو هېوادمينو هېوادوالو ته ډاډ ورکوم، چې هېڅکله به د حقيقت له بيان څخه ډډه و نه کړم .

خو ساعته وړاندې مې د (جمهوريت که بربريت ؟) په نوم يو ليکنه خپره کړه، نو سملاسي ورسره د کنځلو باران پيل شو، د ليکنې اصلي محتوا دا ده : دا کوم کسان چې اوس د جمهوريت ډبرې چغې وهي دا جمهوريت ته ډبر ژمن نه دي، د همدې جمهوريت تر نامه لاندې غلا، لوټ او تالان روان دی، دا فساد او تفریط به ددې سبب شي چې د طالبانو په نامه د يو سخت دريځه حرکت واک ته لاره اواره کړي، په ليکنه کې په ډېر دقت سره ويل شوي چې د جمهوريت په نامه د خور شوي فساد اوسنی تفریطي حالت او بيا يې په انقلابي ډول يو افراطي حالت

ته ځای پرېښودل، نه د جمهوریت، نه د نظام او نه دولس په گټه دي. نو ځکه یې باید پر ځای یوه ملي او معتدله لاره خپله شي، چې هېواد یو ځل بیا تېر ناوړین ته ستون نه شي.

هیڅ کنځلمار لیکنه نه په دقیق ډول لوستې او نه یې درد لپاره منطقي ځواب ورکړی دی. له دې کنځلو څخه څو مسایل څرگندېږي چې دلته ورته په لنډ ډول نغوته په کار ده:

۱- په حکومت کې خاصې کړۍ شته چې د ښکښلو لپاره یې یو شمېر اشخاص گومارلي او په دې ډول هڅه کوي د شعوري افغانانو له خوا د حقیقت د غږ منځه ډب کړي.

۲- هر مخالف ناوسلوال سیاستوال او قلموال باید دومره توهین شي او ناموسي کنځلې ورته وشي چې بل قلموال بیا د حقیقت بیان ته زړه ښه کړي.

۳- له خلکو څخه باید لاره ورکه شي، د هېواد غدار او خدمتگار باید و نه پېژندل شي.

۴- حکومت کې جاري فساد باید پټ پاتې شي، خلکو څخه د نظام او مفسدو چارواکو نفکیک ورک شي، نظام مانا غني، نظام مانا دوستم، محقق، صالح او د حکومت نور فاسد چارواکي او جنگسالاران. که د دوی نوم دې واخیست مانا نظام دې تخریب کړي.

۵- اصلي وطن پلوري، ډيورند خرڅي، معاله گډ، پنجابپالي هم بايد خلکو ته د پاکستان ضد څېرو په توگه معرفي شي او رنستينې هېوادپالي او پنجاب ضد څېرې بايد په معکوس ډول معرفي شي، يانې د غله پر ځای د کورځواند د غله په توگه معرفي شي.

۶- د اساسي قانون او د جمهوريت له اصولو سرغړاوي څخه بايد د خلکو پام بلې خواته واړول شي.

۷- خپله هره نيمگړتيا پر مخالف لوري بار شي.

۸- غلا، فساد او بې مسوليتۍ ته پر همدې ډول ادامه ورکړل شي او دېته ورته نور رزالتونه د دې پاليسۍ يوه برخه ده او دا ټول د نومورکو، نومبدلو او بې هويته کنځلمارو په خولې تر سره کېږي، نو که دا خبره نه وي زما په تېره لښکه کې څه وو؟ چې کنځلمارو د کنځلو خولې خلاصې کړې؟؟ هر څوک حق لري دا ليکنه رد کړې، خو چې کنځلو ته اړم يې مانا منطق نه لري.

انتقاد خپله د جمهوريت يو اصل دی، نو دلته عجب جمهوريت غوښتونکي دي، د نورو د مودب انتقاد حق ته هم د دکتاتورۍ او کنځلمارۍ په ژبه ځواب ورکوي او بيا دا نومپتي کنځلماران څوک دي چې له ما څخه جمهوريت گڼي؟؟، ما چې کله د جمهوريت لپاره مبارزه کوله هغه وخت اشرف غني احمدزي له ډاره سوږ هم نه شو کولای او دغه کنځلماران کېدی شي اکثره

يې دنيا ته راغلي هم نه وو. زما د ليکنې په مقابل کې دا کنځلی خو دا مانا لري: حکومت کې فساد نه شته او عمري عدالت چالان دی، دوستم، جنرال مالک ډېر بڼه خلک دي؛ هېڅ جنایت يې نه دی کړی، نظار شورا او نور جنګي تنظيمونه او رنگارنگ فسادګر په حکومت کې هېڅ ونډه نه لري، ټول له مخې بڼه خلک په حکومت کې راټول شوي؟ پر ډيورند کرښه او اغزن تار حکومت معامله نه ده کړې او پر ضد يې بغاوت کړی، محقق، خلیلي او نور ايرانيپالي د اوسني حکومت ونډوال نه دي؟ حکومت کې هېڅ فسادګر او رشوتخور ځای نه لري؟ هر ځای کې امن و امان دی او حکومتي چارواکو له ځانه سیميټي ډېوالونه نه دي راتاو کړي؟ دولتي څوکۍ بولۍ ته نه وړاندې کېږي؟ او داسې نورې سوالې؟ که دا ټولې نیمګړتیاوې په حکومت کې نه وي، نو بیا خو هر څه ګلي گلزار دي، نو د همدغو کنځلمارو و اړخطاینه بیا په څه ده؟ بیا خو له کنځلو پرته هم خلکو ته همدا عمري عدالت ځواب ویلای شي.

اوس راځم لږ شخصي بحث ته، د بڼاغلې ډاکټر اشرف غني او خپل ځان پرتلنې ته :

زه د بڼاغلې شخصیت ته درناوی لرم او پر (۲۰۱۴ م) کال ما او زما ملګرو د هغه په بریالیتوب کې اساسي نقش لرلی دی، هغه

د نړۍ په کچه یو غټ عالم دی او زه د هېواد یو عادي کملوستی او کمسواده وګړی، خو دا خبره هم په ډاګه او په زغرده کوم چې زه پر دې وطن څومره دردېږم او کړېږم او څومره مې پرې ژرلي، د غني ټول احساس زما د درد او احساس زرمې برخې ته هم نه رسي. زه دا اعتراف هم کوم چې تر څلوېښتو کلونو، زده کړو، تدریس او تجربې وروسته پر دې پوهېږم چې پر هېڅ شي نه پوهېږم، خو غني صیب ته لا هم نور مزل پاتې دی چې دې مرحلې ته ورسېږي او یا دی پرې اعتراف وکړي. ما هغه وخت د جنګسالارانو پر ضد مبارزه کوله چې غني لا د همدې جنګسالارانو، چې همدا اوس د ده په واکمنۍ کې مزي کوي، له وېرې وطن ته نشو راتللی. ما د زورواکو د حاکمیت پر مهال د هغوی پر وړاندې بغاوت کړی و، خو غني د خپل حاکمیت پر مهال هم له هغوی سره د ایتلاف لمن ونيوه. ما د اساسي قانون په لویه جرګه کې د قانون جوړونې او جمهوریت لپاره مبارزه کوله، خو غني او ده ته ورته نورو وزیرانو، چې هغه وخت د انتقالي ادارې غړي وو، د خپل ځان لپاره تېشه وهله، هغه وخت یې چې له دوستم سره د اساسي قانون د ځینو مادو د تعدیل لپاره معامله کوله، ما او ځینو نورو هېوادوالو یې مخه ونيوله. تر اوسه مې د خدای په فضل هېچا سره کړې ژمنه تر پښو لاندې کړې نه

ده او ضرور مې عملي کړې ده او غني بيا داسې شخص دی چې زما په شمول يې گڼو افغانانو سره خپلې ژمنې خو خو ځله تر پښو لاندې کړي، دا چې ځينې وايي دا کار دې د غني له برکته په نصيب شوی؛ تلویزیون دې د غني له برکته جوړ کړی، مېرمن دې د غني له برکته پارلمان کې ناسته ده او داسې نور.. او ساده مخلوقه! غني زموږ له برکته جمهور رييس دی، همدا ژوندون تلویزیون و چې پر (۲۰۱۴ م) کال يې د غني په بریا کې اساسي نقش ولوباوه، درې ځله د غني د کمپاین په تور جریمه شو، زما مېرمن د غني تر واکمنۍ وړاندې دوه دورې د ننگرهار د خلکو منتخبه وکیله وه، غني چې څومره موږ ته په خپله واکمنۍ کې زیان اړولی، هېچا هم دومره نه یو کړولی، خو موږ بیا هم ځان ځکه غلی نیولی و، چې تر ځینو جنگسالارانو بیا هم ښه دی، موږ فکر کاوه چې د غني افراطي مخالفت به د نظام د کمزورۍ او د زورواکۍ د بیا غوړېدو سبب شي، موږ زورواکي او د نظام خلا تجربه کړې وه، هغه درد چې موږ حس کړی دی، هغه نه غني او نه يې کورنۍ احساس کړی دی. دا منم چې د غني نړۍ پېژندنه به تر ما غوندې خلکو خو ځله زیاته وي، خو دا به هم بې انصافي وي چې څوک دې داسې فکر وکړي چې د هېواد پر کورنیو او ټولنیزو تعاملاتو کې دې دی تر موږ زیات ژور پوهېږي

او يا دې زيات دردېږي. دا د قدرت د وخت ملېمانه دي، هوايي مرغان دي چېرته يې ښه او هلته يې شپه، خو زه د خپل وطن درد هېڅکله نه شم هېرولي.

زه د ټولني يو عادي انسان يم، ما او زما په شان هېڅ بل څوک له هېڅ واکمن جمهور رييس سره مه پرتله کوي، تاسې کولی شئ د واک تر مودې وړاندې هغه وخت چې اشرف غني احمدزی په داخل او خارج کې د پوهنتون استاد و او زه يون چې د پوهنتون استاد يم، موږ سره پرتله کړئ؛ افغانستان ته مو کړي کارونه سره پرتله کړئ، دا ډېره ستوغه خبره ده چې يو سپری دې په خپله ځان بل چا سره پرتله کړي او خپل ځان دې خپله وستايي، دا به يوه تاريخي قضاوت او ناپېيلې پرتلنې ته پرېږدو، خو د هغو کنځلمارو پر حال هم افسوس په کار دی چې يو چا څلور پښت کاله د دې وطن پر هر درد او تپ ژړلي وي او بيا يوازې د څو ورځو واکمن ته د غوره مالي په خاطر هغه وښکځل شي، له دې څخه د پښتانه قوم د لوستو او نيملوستي قشر د سياسي او اجتماعي شعور کچه او د منطق ضعف هم ښه معلومېږي، چا چې نن ماته کنځلې کړي، ډېر ژر به يې ځان ته هم وکړي. خبرې ډېرې دي خو دلته يې نورې را غوټه کوم، زه داسې افغان پښتون يم چې د چا په څو سپوره خبرو او کنځلو له خپله هوډه نه

تبربرم، له حقيقتہ سترکي نه پتوم، ما چي هغو ترخو جنگسالارانو
سره ډزولي، نو دا کنځلماران يې لا د چا زامن دي؟ زه داسي
پښتون هم يم چي چا ته خپل غچ پرېږدم، په تلو تلو کي دا خبره
کوم چي هر چا چي ما ته هر ډول ترخي خبري او کنځلي ډالي
کړي وي، د بودا په خبره دا ډالي ما قبوله نه کړه او نه مي د ځان
لپاره مناسبه وبلله، نو ستاسو دا ډالي بېرته تاسي ته ډالي شوه،
خوښه مو چي خپل ځان ته يې ډالي کوي، که د خپلي کورني
غړو؛ مور او پلار ته او يا هم که خپل بابا ته مو، خو که د کورني
غړو ته يې ډالي نه کړي، ښه به وي، ځکه کېدی شي هغه درانه
خلک وي او قبوله يې نه کړي، نو تاسو يې خپل ځان او خپل بابا
ته خوښه کړئ او که ځان او بابا ته مو هم مناسبه نه گڼئ، نو بيا يې
هېچاته مه ډالي کوي ځکه چي دا ډالي بيا پر ډالي نه ارزي.

فاطمیون د ارگ تر خنډو

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د جنوری میاشتې پر (۳۱) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې میاشتې له (۱۲) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

کېدی شي یو شمېر هېوادوالو ته لا تر دې دمه د فاطمیونو رېښه او انگېزه پوره معلومه نه وي، نو ځکه غواړم دلته یو څو لنډې څرگندونې وکړم:

د پنځېدو انگېزه :

د ایران د سپاه پاسداران ډله تر ایران په بهر د پوځي فعالیتونو لپاره

د ((سپاه قدس)) په نامه يوه پوځي او ترورستي ډله لري. دا ډله په لبنان، يمن، عراق، سوريې او يو شمېر نورو عربي هېوادو کې فعاليت لري، قاسم سلېماني د دې ډلې مشر و. دا پوځي ډله بيا د ((مدافعين حرم)) او ((دفاع حرم اهل بيت)) په نوم نورې ډلې لري، چې يوه ډله يې همدا (فاطميون) يا (لشکر فاطميون) ده.

د جوړېدو نېټه:

د فاطميون لښکر د (۱۳۹۰ او ۱۳۹۲ ل) کلونو په بهير کې د همدې قاسم سلېماني له خوا جوړه شوه، لومړنۍ مشري يې (علي رضا توسلي) و چې پر (ابو حامد) هم مشور و، نوموړی بيا پر (۱۳۹۳ ل) کال ووژل شو.

د جلب او جذب سرچينې:

د فاطميونو لښکر اکثره غړي هغه افغان شيعه گان دي چې په ايران کې اوسي، خو له کابل، بلخ، باميانو او ځينو نورو شيعه مېشتو سيمو څخه هم ورته دلته د ايران پلوه سياسي ډلو په وسيله افراد ور جذبېږي.

امتیازات :

د دې ډلې غړو ته د ایران حکومت له خوا، ایرانی-تذکره، اقامه، میاشتنی معاش او تقاعد ورکول کېږي، د وژل شویو کسانو د تدفین مراسم او د کورنیو د غړو پالنه او ځینې نور سهولتونه هم په دې امتیازانو کې شامل دي.

د فعالیت ساحه :

د دې ډلې عسکر په عراق، یمن، سوریې، لبنان او ځینو نورو عربي هېوادو کې جنگېدلي، خو افغانستان کې یې هم د طالبانو پر

ضد جگړه کې برخه اخیستې ده، خو په تېرو شپږو اوو کلونو کې یې د جگړې زیات تمرکز په سوریه کې د حکومت مخالفو ځواکونو پر ضد پر جگړه راټول و.

شمېر:

دایوه لویه عسکري لواءه چې ثابت تشکیل یې اتلس (۱۸) زره پوځیان دي، خو ویل کېږي چې (۳۷) زرو کسانو ته یې هم شمېر پورته شوی او که ټول کارېدونکي او کارول شوي اشخاص یې محاسبه شي، نو شمېر یې تر پنځوس (۵۰) زرو کسانو هم اوږي، چې له دې جملې څخه یې په سوریه کې تر لس (۱۰) زرو

تنو زیات وژل شوي او تر دې زیات نوریې ټیپان شوي دي. یانې
کلني تلفات یې څه کم دوه زرو تنو ته رسېږي.

لگښت:

د دې لښکر د هر غړي میاشتنی معاش تر دوه نیم ملیونه تومنه
رسیږي یانې د شپږ سوه او پنځوس (۶۵۰) امریکایي ډالرو

شاوخواکې. د دې لواء فعالو عسکرو مجموعي کلني لگښت
تر (دوو ملیاردو ډالرو) زیات دی. یانې زموږ د کورنیو چارو
وزارت تر ټول کلني لگښته هم څو ځله زیات.
اوس راځو دېته چې دا لښکر افغانستان کې څه کوي؟ څه به
کاندي؟ او هېواد ته به یې خطر تر کومې کچې وي؟

پوځي خطر:

دا لښکر همدا اوس په میدان وردگو او نورو سیمو کې عملاً له یو شمېر ځایي خلکو، کوچیانو او حکومتي عسکرو سره پر جگړه بوخت دی، حکومت یې لا تر دې دمه په مهار او بې وسلي کولو کې پاتې راغلی او دا ډله لا حکومت او ارگ ته اخطارونه رالېږي.

د فاطمیونو سیاسي ملاتړي:

افغانستان کې د فاطمیونو خطر ځکه زیات انگېرل کېدی شي چې د حکومت په داخل کې له سیاسي، قومي، مذهبي او ان پوځي ملاتړه برخمن دي. دې ډلې دلته د سیمه ییزو حکومتي پولیسو او پاڅونوالو په توګه له حکومته د رسمي یونیفورم، لباس او وسلې جواز تر لاسه کړی، له معاشه هم برخمن دي او ان له عدلي او قضايي ارګانونو د معافیت وس او وسایل هم لري. سرور دانش د جمهور رییس دویم مرستیال او اوسنی امنیتي سلاکار (محقق) په ښکاره ډول د دې ډلې ملاتړي دي، یوازې توپیر په دې کې دی چې دوی علیپور او نور وسلوال جگړه مار د فاطمیونو په نوم نه یادوي، نوره محتوا خو هماغه ده.

نه یوازې یاد کسان، بلکې د خلیلي او محقق په مشرۍ د وحدت حزب دواړه ډلې، د هغوی اړوند حکومتي منسوبین، په پارلمان

کې ناست د غزني يوولس نافانونه وکيلان او نور اکثريت هزاره وکيلان په مستقيم او نامستقيم ډول د فاطميونو د لښکر ملاتړي دي. څرنګه چې محقق او دانش دواړه په ارګ کې د امنيت شورا په غونډو کې حضور لري، نو ځکه خو ویلی شو چې فاطميون اوس عملاً ارګ ته داخل شوي او يا لږ تر لږه دارګ څنډو ته رسېدلي دي.

راتلونکي پلان او ګواښ:

بناغلی غني فکر کوي چې هزاره توکمو مشرانو ته به د زیاتو دولتي امتیازاتو او د هغوی د همدې ملیشه یي او قومي ځواک په وسیله پر طالبانو او امریکایانو فشار راوړي چې ګڼې غني د خپل واک د تداوم لپاره نور بدیلونه هم لري، خو د ده سر لا هم تر دې دمه د دې جنګېدلې ډلې پر سیاسي مهارتونو او چلونو خلاص نه دی. دا ډله د امتیاز لپاره هرې بېشرمۍ ته تیاره ده، چې وخت یې راشي د نوک پر ځای سوک منډي، له ایران سره ځانته لاره لري له امریکې سره ځانته. محقق پر خپل او د دانش پر امتیازاتو سربېره د کورنیو چارو، دفاع، مالیه وزارتو ترڅنګ په نورو وزارتو کې هم یو یو معینیت او ځینو کې مهم ریاستونه غواړي. دا به هم خوندي کړي، په پوځي تشکیلاتو کې به د قومي مشارکت له امله همدا ملېشې هم ځای پر ځای کړي او بیا کله

چې پر غني فشار زيات شو له خوږې گوتې به يې ونيسي او نور امتياز به هم ترې واخلي او که د غني د گوښه کېدو حالت محسوس شو، هغه به د فاشيست په نوم پر سپين ميدان يوازې پرېږدي او دوی به په حکومت کې او له حکومت څخه بهر د يو قوت په توگه پاتې شي؛ بيا به دنيا، طالب او ياکوم بل قوت سره د اينده حکومت په باب د يو جهت په توگه مطرح وي. داسې احتمال هم شته چې د ايران له خوا په قصدي ډول د داعش په نامه د تېر په څېر د شيعه گانو پر څو مرکزونو بريدونه وشي او غني دې ته اړ کړي چې د هغو سيمو د ساتنې لپاره د پخوا په څېر سيمه ييزې شيعه ملېشې منظوري کړي او همدا د فاطميونو ملېشې به بيا د ايران د بهرنيو چارو د وزير په اصطلاح حکومت سره د سيمه ييز امنيت په تامين کې مرسته وکړي!؟

حلاړه هم شته که نه شته؟

حل لاره شته، اوس هم لا ناوخته نه دی، غني او په حکومت کې د هغه اړونده برخه دې د فاطميونو د ملېشو، چې اوس يې د شجاعې، عليپور او نورو په وجود کې تصوير ښکاره کېږي، پر وړاندې غوڅ اقدام وکړي، بې وسلې دې کړي او د قانون منگولو ته دې وسپاري. محقق او نور تنظيمي جگړه ماران دې بېرته پر کور کېږي، د هزاره قوم د راضي کولو ټول مسوليت دې د

همدې بې رايو معاونيت په امتياز، سرور دانش ته وسپاري. له طالبانو سره دې د سولې خبرې رښتيني مسير ته ورسې کړي، پر هيت دې له سره غور وکړي، د دوستم د جنبش، نظار شورا او وحدت ډلې پر ملېشو دې ډډه نه لگوي، د مسعود شناسۍ او مزاري شناسۍ شعارونه، چې اصلاً د فساد لوب او بربادۍ محتوا گڼل کېږي، دا ټول دې يوې خوا ته پرېږدي، د افغانيت او اسلاميت لاره دې خلاصه کړي، پوځ دې ژر تر ژره له تنظيمي مکروبوونو پاک کړي، که داسې نه وي، نو دی خپله د فاطميونو د لښکر يو اصلي پالونکی او زمينه برابروونکی گڼل کېږي او ملت ته د زيان تر څنگ به يې ده ته هم زيان ورسې، خبره به د ډاکتر نجيب برخليک ته ورته يو حالت ته ورسېږي.

له سمو عنوانونو ناسمه گټه اخیستنه

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د جنوری میاشتې پر (۳۱) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې میاشتې له (۱۲) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

یوه کلیواله او نالوستې سیمه کې یو سړی اوسېده، نوم یې (اسلام) و. د سړی نوم که څه هم ډېر بڼکلی و، خو ده کې یې د نوم هېڅ ډول خصوصیات موجود نه وو، د خلکو ځمکې یې په زوره نیولې، خلک یې ټکول، له هر چا سره به یې دعوه وه، ان چا چې

به کوژده او واده کول، ده به له طرفینو خپل قلنگ اخیست، کمیس او بدن، ورون او پرتوگ به یې په جنگ اچول، زامن او ورپرونه یې هم ټول بدماشان وو، چې چا به سون وکړ، نو اسلام به خپل کورني لښکرو ته امر وکړ، سړي به څو ځان خوځاوه، مخ او خټ به یې د اسلام لښکرو سره یو کړی او بیا به یې په کنځلو

کنځلو دکور پر وره ور دننه کړی و. که چا به کله هم دې کې د اسلام نوم لږ په بده یاد کړ چې اسلام داسې دی او یا هسې، نو دې کې به د اسلام زامنو او ورپرونو هغه سړی له ستوني را ونيو چې اسلام ته توهين کوي، ته دخدای دين ته کنځلې کوي، ته مطلق کافر شوي، سړي چې به څو خوله منطق ته جوړوله چې نه وروره د خدای دين (اسلام) نه نسيم، دغه بل اسلام يادوم، نو دوی به ترې د بوسو خوسى جوړ کړی و. د اسلام له اعمالو ټول کلی تر پوزې راغی، خو چا سون نه شو کولی، اسلام چې کلیوال

بنه وځپل، نو تر هغه وروسته يې ورور سره شخړه راغله، ورور يې هم تر پوزې راوست، ټوله ځمکه او جايداد يې ترې ونيول، ورور يې هم مجبور شو، له زامنو سره يې تر مصلحت وروسته اسلام له او جرتي قاتلانو سره اجاره کړ، کله چې اسلام دکلي په مسجد کې د ماسخوتن تر لمانځه وروسته دکور پر لوري روان و، قاتلانو په تبرکيو ټوټې ټوټې کړ او په يوه بوجی کې واچوه، کله

چې اسلام مړ شو کلیوال زړه کې ډېر خوشاله شول او کلي کې خلکو ایله د آرامۍ تنفس وکړ. اوس نو دلته یو شمېر خلکو او خپله مفکر صیب د جمهوریت له ښکلي نامه څخه همداسې یوه وسیله جوړه کړې ده: غلا، لوټ، تالان، بې عزتي، شر او فساد، ناامني، زورواکي او لاقانونیت خپل اوج ته رسېدلي دي، بربریت، وحشت، فقر او تنگلاسي په څپو دي، چې ورته ووايې وه وروړه دا خو جمهوریت ضد عمل دی، دې یوه کار ته خو هم په جمهوریت کې اجازه نه شته، نو یو دم یې کنځلمار بریځي کنځلو ته اړم شي چې هلې دوی خو امارت غواړي، دوی خو موقت حکومت غواړي، هلې چې دا د پنجاب خبره ده، هلې چې دا د ایران خبره ده او دوه زره سپېروني به سره یو ځای کړي، وه ورره د ایران او پاکستان تالیڅتي خو همدا اوس تاسو په حکومت کې کېنولي، پټې او ښکاره معاملې خو تا ورسره روانې کړي، اغزن او زهرجن تار خو یې ستا په واکمنۍ کې زموږ دملت پر سینه تېر کړ، خو چاته یې وایې؟

دا خپله د جمهوریت نسخه ده چې موږ یې یادونه کوو، موږ د همدې نسخې عملي کېدل غواړو، همدا درمل د مفکر د ناقانونه کارونو، نا مشروعو ایتلافونو، د بیت المال په پیسو د جنگسالارانو د پاللو، د بې ځایه گومارنې او شر او فساد د ځالو د ړنگونې تر ټولو ښه درمل دی. امارت، خلافت او نور چې څوک غواړي هغه خپل مدعیان لري هغه کې خو به د کلي د

اسلام په شان ته غیر له هغې هم نه یې، خو مور خو د جمهوریت په چوکاټ کې د عدالت تامین غواړو. عجیبه یې خونده زمانه ده؛ اوس مور کېنو، افغانیت له بي بي گلې، اجمل احمدي او نورو ټامیانو څخه زده کړو، معیاري ژبه او د شعر نښه خوږه دکلمه له ښاغلي غني څخه زده کړو، انساني معیارونه له دوستم، محقق، علیپور، قیصاري، شجاعی، نظار شورا، وحدت، جنبش او نورو واکمنو تنظیمونو څخه زده کړو، د وطني اخلاقو د پاللو لپاره د مسعود شناسی او مزاری شناسی کورسونه ونیسو، بیا به نو مور په اساسي مانا د جمهوریت پالونکي یو او کنه اوس خو د جمهوریت مخالفین یو او دوی یې نو سرسخت پلویان!؟

اصلي خبره دا ده چې که غواړئ جمهوریت دوام پیدا کړي، نو دا پورته یاد تولیدات او مکرو بونه یې باید له رگونو لرې شي او یا یې درملنه وشي، چې هم جمهوریت ټینګښت ومومي او هم د خلکو غوښتنو ته ځواب ووايي، نو که د جمهوریت په نامه لوټ او تالان همداسې روان وي، نو بیا خو ورو ورو خبره خپله وحشت او بربریت ته برابرېږي، لکه څنګه چې برابره ده.

په نوبت نوبت روان دي کاروانونه

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د فبرورۍ میاشتې پر (۲) یمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې میاشتې له (۱۴) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

د جمعیت اصلاح تنظیم پر جوړښت او د ځینو غړو پر فکري محتويي زه هم د ځینو نورو افغانانو په څېر خپل ملاحظات لرم، خو دا فکري توپيرونه هېڅکله هم دومره متضاد او د اهمیت وړ

نه دي، چې مور دې پرې له انساني او اسلامي ارزښتو تېر شو، انسان د تعميل، ترميم، تغير او بدلون وړ دی، هېڅوک حق نه

لري چې د چا د فکري مسير په خاطر د هغه د ژوند پر رگونو د مرگ چاره راکاري. دوکتور محمد عاطف د هېواد يوه لويه علمي سټه وه، شهادت يې ټول ولس ته يوه لويه علمي ضايعه ده، د داسې انسانانو پر قدر هغه وخت سړی پوهېږي چې دی نه وي او خلا يې هم څوک ډکولای نه شي. استاده، دوکتوره، عالمه او د دين داعي عاطفه! د نوي سفر لاره دې روښانه .. کله چې دې هلته له خپل رب سره ملاقات وشو، نو د خپل ځورېدلي او پر دين مين ولس رښتيني تصوير دې ورته وړاندې کړه.

و ناروغه ياره الله دې روغ کړه!

دا ليکنه د ۲۰۲۱ م کال د فبرورۍ مياشتې پر (۲) یمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې مياشتې له (۱۴) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

د لر او بر افغان وطن د سوي بن خورژبی بلبل (مطيع الله تراب) د ناروغۍ پر بستر پروت دی، لوی خدای ج ډېر مهرباته دی، تراب ته به خدای ج روغتيا ورکړي او ژر به يې روغ کړي. بيا

به د وطن ترانې و وايي، بيا به ژوندون کې د ژوند او د لر او بر وطن د پيوستون شعرونه زمزمه کړي، بيا به د خلکو زړونه باغ باغ کړي، نو ځکه خو ټول ولس دعاگانې کوي چې تراب يې ژر روغ شي، د تراب رغېدا نه يوازې د ټول ولس د زړه ارمان دی،

بلکې د هغوی تنگنظرو او پردیپالو غوړه مالو پښتنو، کرایي لیکوالو پر مخ به هم یوه کلکه خپېره شي، چې بیا به ضرور د پښتنو د یو شعوري مرکز د تخریب لپاره خولې وازوي چې تراب که یون سره ملگرتیا نه لرلای او ژوندون کې یې بار بار شعرونه نه وای ویلي، نو دی به نه مړ کېده، نو همدوی یې د

مرگ سبب شول؟! نو تراب دې روغ رمت وي، تراب دې ژوندی وي او که مور ژوندي وو او لږ مجال هم و، نو نوي کال کې به له خیره سره تراب د ژوندون پر سټیج د لر او بر وطن د پیوستون لپار د مینې ترانې زمزمه کړي. د همدې ورځې په هیله.

د يو ژوندي مړي وصيت

دا ليکنه د ۲۰۲۱ م کال د فبرورۍ مياشتې پر (۲) يمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې مياشتې له (۱۴) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

خپل وصيت وليکئ، خپلې ميرمنې سره يې پټ خوندي کړئ، د ماشومانو د زده کړې او کورني ميراث حق مو په ليکلې بڼه ثبت او په کمپيوټر کې يې خوندي کړئ، هغوی ته ووايئ چې تر مرگ

وروسته ليک پرانيزي، د خپل قبر لپاره ځمکه مخکې تر مخکې تثبيت او بيه يې پرې کړئ، د قبر کېدونکي او تابوت جوړوونکي او د جنازې لپاره د ملا حق مخکې تر مخکې ادا کړئ، که د چا پور درباندي وي، پورونه يې خلاص کړئ، هغوی چې پر ژوندي يې بڼه ډېر بنکنځلی يې، هغوی ته

ووايې چې تر مرگ وروسته دې اتل نه کړي، ورته ووايې چې زه
هماغه شخص وم چې تر مرگ دمخه تا يادولم، زه نه يم بدل
شوی، ته هم خپل قضاوت مه بدلوه، د يتيمانو او بېوزلو لپاره تر
خپله وسه يو روزنځای او پالنځی جوړ کړی، چې کله لوی او
ستر شي په دعاکانو کې دې هېر نه کړي، مرگ ته پوره تیاری
ونیسئ، خپل ټول يادښتونه او د زمانې د ظلمونو جريانونه راټول
او راتلونکي نسل ته يې په خوندي ډول انتقال کړی، د نن خبره
سبا مازيگر ته مه پرېږدی، د ژوند پر يوې شپې هم باور نه شته،
خپلو خپلوانو او ملگرو ته مو وواياست چې په جنازه او فاتحه
کې موگډون ونه کړي، ځکه د دې احتمال شته چې يوه جنازه په
لسگونو نورې جنازې وزېږوي. خلکو ته ووايې چې نه غواړم تر
مرگ وروسته هم د چا د تکليف سبب شم، عامه ځايونه په خپلو
قبرونو مه په تنگوي، سر له همدې شپو له ټولو پاتې ژونديو
څخه خدای پاماني واخلي، وصيت ځکه وليکئ چې وصيت پر
ژوندي د مړي حق دی، مور خو لا پخوا مړه شوي يو، خو هسې
په ژونديو کې حساب يو، مور د ژوند حق نه لرو، مور ژوندي
مړي يو، هسې د ژونديو برخه خورو، نو ځکه خو د يو ژوندي
مړي په توگه دا حق لرو چې خپل وصيت وليکو او راتلونکي
ژوندي نسل ته يې انتقال کړو او دوی ته ووايو چې پر ژوندي
مړه وگړي وو، خو د ژونديو په نومونو يادېدلو....

د کمال خان بند، یو ښه زېری او راتلونکې هیلې

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د فبرورۍ میاشتې پر (۳) یمه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې میاشتې له (۱۵) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

هر څوک چې وینس ضمیر ولري، نو د هېواد د هرې لوپشټې خاورې پر ابادۍ خوشالېږي، د کمال خان بند جوړېدنه ټول هېواد مینو افغانانو ته یو ښه زېری دی. مور به نور هم د خوښیو داسې زیري ولرو چې که هر یو خپل مسولیت ته پاملرنه وکړو، مور د درياب تر غاړې تری ولس یو، خو نور باید د ژوند هنر زده کړو، پر خزانه ناست یو، خو لا هم غریب او فقیر یو .

خوږې او به زموږ داسې یوه شتمني او داسې یوه خزانه ده چې لوی خدای ج یوازې په استثنایي ډول موږ ته راکړې ده او نور کم خلک؛ عرب او عجم ترې برخمن دي. د دې لپاره چې دا

شتمني وپېژنو، ژوند پرې وکړو، خوند ترې واخلو، گرانو هېوادوالو سره به دغه لنډ معلومات شريک کړو:

د نړۍ د اوبو حجم:

د ځمکې د مخ اويا (۷۰) سلنه پر اوبو پوښل شوې، چې د ټولې ځمکې د مجموعي حجم (زرمه) برخه جوړوي. په دې کې اوه نوي (۹۷) سلنه تروې او يوازې درې (۳) سلنه اوبه خوړې دي. نړيوال بانک وايي چې يوازې دوه نيم (۲،۵) سلنه اوبه خوړې دي او ملکري ملتونه بيا وايي چې اوس په نړۍ کې يو

اعشاريه دوه (۲،۱) مليارده وگړي، چې د ځمکې د کرې اتلس (۱۸) سلنه خلک جوړوي، همدا اوس خوړو اوبو ته لاسرسی نه لري.

د افغانستان د اوبو حوزې او سرچينې:

افغانسنان د اوبو پنځه لويې حوزې لري، چې د شمال، امو، هلمند، هريرود او کابل د حوزو په نومونو يادېږي، يوازې د

هلمند د حوزې په باب له ايران سره د حقابې يو تړون شته، نورو گاونډيو سره په دې هکله کوم تړون نه شته. نورې وړې حوزې هم شته، خو په ټوله کې په همدې نومونو کې رانديږي. د اوبو د سرچينو له مخې افغانستان په سربند کې دی، يانې زياتره سرچينې يې خپلې دي، نو له حقوقي، قانوني او د حقابې د حقوقو له مخې په قوي دريځ کې دی.

د افغانستان د اوبو حجم :

افغانستان په کال کې پنځه اویا (۷۵) مليارده متره معکبه اوبه لري، چې له هغې جملې څخه يې اوه پنځوس (۵۷) مليارده

متره معکبه اوبه د ځمکې پر سر او نورې اته لس (۱۸) مليارده يې تر ځمکې لاندې اوبه دي.

له نېکه مرغه چې داوبو ډېر زیاته برخه، یانې تر نوي (۹۰) سلنې پورته ټولې یې خوږې اوبه دي، د خوږو اوبو د مقدار له پلوه کیدی شي افغانستان په نړۍ کې ساری و نه لري. خو په خواشینۍ سره باید ووايو چې زموږ د ځمکې د سطحې له ټولو اوبو څخه یوازې شل ملیارده (۲۰) ملیارده متره معکبه اوبو څخه په هېواد کې گټه پورته کېږي او نورې اوه دېرش (۳۷) ملیارده متره معکبه اوبه په وړیا ډول د گاونډيو هېوادونو ځمکې او هوسونه خوږوي.

د افغانستان د اوبو کلنی قیمت:

د هغې مینې له امله، چې د خپل هېواد او د هغه له خوږو اوبو سره مې لرله، په ژوندون ټلو بزیون کې مې نږدې پنځه کاله وړاندې ((افغانستان د خپلو اوبو په لمبو کې)) تر سرلیک لاندې

یو علمي او گټور سیمینار جوړ کړ، دا په دې باب تر دمه په خپل ډول کې یو بې جوړې سیمینار و. په سیمینار کې د همدې برخې

متخصصینو دهبواد د اوبو د کلني قیمت، د ایران او پاکستان له خوا په هېواد کې د بندونو او اوبه خور سسټمونو پر وړاندې د توطیو او نورو مسایلو په باب هر اړخیزه رڼا واچوله. دوی دا هم وویل چې گاونډیو هېوادونو ته د هېواد د روانو وړیا اوبو ارزانه قیمت هر کال تر دوه پنځوس (۵۲) ملیاردو ډالرو پورته کېږي، دوی زیاته کړه چې د اوسني مقیاس له مخې دا د افغانستان د (اوو کلونو) عادي او پرمختیایي بودجه ده. که موږ یوازې خپلې اوبه مهار کړو او نور هېڅ هم ونه کړو همدا هم زموږ لپاره د کیمیا بوټي په شان ارزښت لري. دوی د هېواد او په تېره بیا مرکز کابل کې هم د اوبو پر ناتدبیره استعمال اندېښنه وښوده، دوی وویل: اوس په کابل کې د اوبو د کارونې کلني ضرورت دوه ډېرش (۳۲) ملیونه متره معکبه دی، خو پر (۲۰۳۰ م) کال به دا اړتیا دوه شپېته (۶۲) ملیونه مترو معکبو اوبو ته پورته شي، نو ځکه سر له همدا اوسه ورته تدبیر په کار دی.

د کمال خان بند او نور بندونه:

په تېرو لس دولسو کلونو کې په هېواد کې پر یوسلو شلو (۱۲۰) زیاتو لویو او وړو بندونو کار شوی او همدارنګه د اوبه خور سسټمونه جوړ شوي دي، اوس هم په هېواد کې تر یولسو (۱۱) زیات لوی او په لسګونو واړه بندونه تر کار لاندې دي، پر (بخش اباد او مچلغو) بندونو کارونه روان دي، په هرات کې د

(پاشدان) بند چې د یوسلو اتلس (۱۱۸) ملیونه ډالرو په لگښت یې کار پیل شوی و، تر پنځوس (۵۰) متره لوړه ارتفاع لري، نوي (۹۰) سلنه کار یې بشپړ شوی، ډېر ژر به هلته هم اوبه زېرمه شي، دا بند هم نږدې پنځوس (۵۰) ملیونه متره معکبه اوبه زېرمه کوي او په لسگونو زره هکتاره ځمکه خړوبوي. خپله د کمال خان بند چې د اته اويا (۷۸) ملیونه ډالرو په ارزښت د شپاړس متره په ارتفاع جوړ شوی، دوه پنځوس (۵۲) ملیونه متره معکبه اوبه زېرمه کوي، د ټولو برخو تر بشپړېدو وروسته یو سلو څلور اتيا (۱۸۴) زره هکتاره، یانې د ننگرهار د کانال نږدې اوه برابره ځمکه خړوبوي او نهه (۹) میگاواټه برېښنا هم تولیدوي. ټولو هېوادوالو ته یو ښه زېری دی.

ګاونډیان اندېښني او تدبیرونه:

طبیعي خبره ده چې دا ډول پرمختګونه زموږ د کم ابه ګاونډیو، په تېره بیا د ایران او پاکستان پر زړه نه اوارېږي، دوی له لسگونو کلونو راهیسې د دې ډول ملي او پرمختیایي پروژو پر وړاندې توطیې جوړې کړي او بیا به هم خنډونه جوړوي، نو له اوسنیو حکومتي چارواکو، طالبانو او ټولو مخالفو او موافقو سیاستوالو څخه هیله کوو چې د داسې ملي پروژو په باب باید مشترک دریغ او ملي اجماع ولري، په نورو مسایلو کې که هم اختلافات نه وي ښه کار دی، هغه خو به یو ایډیال حالت وي، چې اوس شونې نه برېښي. خو په دې ملي رغاونیزو پروژو کې اتفاق ټولو ته په ګټه

دی، طالبان ورونه هم باید په دې پوه شي چې د ایران او پاکستان زور ورسې، نو قسم دی چې که د او داسه او بو ته مو هم پرېږي. ټول عمر به پر تیمم گوزاره کوی، نو ځکه باید له حکومت سره د یو کله میکانیزم له لارې د داسې ملي پروژو امنیت ونیسې، له حکومتي چارواکو څخه هم په ټینګه هیله کوو چې د کمال خان، سلما، پاشدان او څو نورو مثبتو پروژو څخه د خپلو نورو بې کفایتیو او غلاوو د پټونې لپاره ناوړه سیاسي ګټه مه پورته کوی، هر څه خپل طبیعي مسیر ته پرېږدئ او د ملت خوشالي بیا پر سیاسي ناندیریو مه اړوئ. ټول باید د مضرو ګاونډیو مضرو حشراتو او حرکاتو ته متوجه او سو، تر څو چې داکم ابه ګاونډیان تېري او بې ابه نه شي دوی نه اصلاح کېږي. په تلو تلو کې د هېواد هغو سرتېرو او ساتندویانو ته د دعا لاسونه پورته کوم چې د دغسې ملي پروژو د ساتنې لپاره یې ځانونه شهیدان کړل. له حکومته جدي غوښتنه کوم چې د کمال خان او نورو بندونو د پرانیستې پر مهال د دې نومورکو اتلانو یاد تازه کړي، څلي دې پرې جوړ کړي او د کورنیو پر پاتې غړو دې ورته د مینې او مهربانۍ لاس راکاږي.

فاطمیون څنگه مهارېدلی شي؟

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د فبرورۍ میاشتې پر (۵) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د سلواغې میاشتې له (۱۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

دې کې هېڅ شک نه شته چې د فاطمیونو اصلي سرچینه د ایران اخوندي رژیم دی، انکېزه یې هم بهرنۍ ده، لیدلوری یې هم بهرنی دی، خو کورنۍ انکېزې او د ملاتړ سرچینې هم لري.

ځینې مهمې دولتي او سیاسي کړۍ یې د ملاتړ څرگندې سرچینې دي. د جمهور رییس دویم مرستیال سرور دانش، د هغه ټول حکومتي بانډ، د خلیلي، محقق، مدبر، اکبري، انوري، او نورو هزاره مشرانو اکثره سیاسي ډلې چې د امتیاز لپاره سره وېشل

شوي او د هدف پر مهال ټول سره متحد دي، دا ټول په حقيقت کې فاطميون دي. عليپور يو لنډغر دی چې دوی د خپلو اهدافو لپاره وړاندې کړی، يو وخت عبدالعلي مزاری د (شفيع دېوانه) په وسيله د خلکو په سرو کې مېخونه ټکوهل، اوس دانش او خليلي د عليپور په وسيله د خلکو عزت او دولتي حاکميت ته گواښ متوجه کوي.

که حکومت و غواړي عليپور او ده ته ورته نور لنډغر مهار کړي، نو د کنترول لپاره يې نورې ډېرې لارې شته، خو يوه لنډه او اسانه لاره يې دا هم ده چې حکومت په حکومت کې د دې

ډلو د يو شمېر سياسي لنډغرو او مافيايي کړيو ناقانونه امتيازات ختم کړي. د ساري په توگه کریم خليلي ته دې د (۱۳۵) ساتونکو د ورکړې امتياز ختم کړي، يوازې دوه ساتونکي يې بس

دي، د محقق او دې ته ورته د نور جگړه مارانو امتيازات دې پايته ورسوي. يوازې د محقق، خليلي او څو تنو نورو اشخاصو د ساتونکو په معاش نه يوازې په بهسودو ولسوالۍ، بلکې د

ميدان وردگو ولايت په زياتو

برخو کې امنيت ټينگېدې شي، بيا به نه عليپور وي او نه به يې دا کابل مېشتي سياسي مافيا او دولتي فاطميون.

يوه بله خبيثه کړۍ چې دا دولس ديارلس کاله کېږي د غزني د خلکو په استازۍ په

ولسي جرگه کې ناقانونه غړيتوب لري او تر عليپور او نورو فاطميونو هم د ايران گټو ته زياته ژمنه ده، د دې کړۍ لري کول خو يوازې د جمهور ريس يوې اشارې او د ټاکنو د کمېسيون يوه عادي مکتوب ته اړتيا لري، که افغانستان کې سترې محکمې، د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون، ټاکنيزو کمېسيونونو او يا هم د همدې برخو کومې اړوندې متخصصې ادارې وويل چې له ټانکو پرته د غزني د يوولسو هزاره وکيلانو د کار امتداد

قانوني دی، نو مور به ووايو چې بېشکه دوی وکیلان دي، چې په یو ځل ټاکنو ان نږدې پنځه لس کاله هم خپل کار ته دوام ورکولای شي. دا وکیلان که له هزاره توکمه نه وای، نو دوه دوه ورځې به یې هم کاري موده نه وای غځول شوې، خو کله چې په سیاسي واکمنو کړيو کې سیاسي رزالت داسې یو پړاو ته رسېدلی وي، سړی به گيله له چا وکړي؟

که جمهور ریس غني غواړي د ایران فاطمیونو ته د

اوبو د مهار تر څنگ بله اساسي څپېره ورکړي، نو یوه لاره یې همدا ده چې دولتي فاطمیون له دولتي مقامه او دولتي امتیازه راگوزار کړي.

ملي پوځ : هم ملاتړ او هم سمون

دا ليکنه د ۲۰۲۱ م کال د فبرورۍ مياشتې پر (۲۶) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب مياشتې له (۵) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

چا چې په هېواد کې د نظام او پوځ د نشتوالي خلا ليدلې وي، هغه د دې دوو مهمو او حياتي ضرورتونو پر اهميت تر هر چا ښه پوهېږي. نو ځکه خو د نظام او پوځ د ښه پوځي تجربه بايد

هېڅکله بيا تکرار نه شي او هېچا ته بايد د دې مجال او اجازه ور نه کړای شي چې د خپلو او پرديو د سياسي غرضونو او مرضونو لپاره تېره ترخه تجربه يو ځل بيا تکرار کړي.

په تېرو شلو کلونو کې د گاونډيانو او کورنيو مغرضو عناصرو له مداخلو سره سره ملي پوځ تر يوه حده غورځېدلی، له شکلي پلوه يې پاموړ پرمختګ کړی، ملي انگېزه او سليقه يې هم ورو ورو تر گاونډيو ښه کېږي، خو د وسلې او مهماتو له پلوه لا هم نور او پر ځان بسيا مزله ته اړتيا لري. د بن تر کنفرانس وروسته پاکستان په متواتر ډول له امريکايانو او نړيوالو دا غوښتنه کوله

چې د افغانستان پوځ بايد تر هغه حده پياوړی نه شي چې په سيمه کې د پاکستان د سيالی جوگه شي او يا د دوی برلاسی وننگوي، نو په همدې خاطر يې له امريکا سره خپله همکاري په دې پورې وتړله چې افغانستان ته به عصري جنګي الوتکې، درانه توپونه او ټانکونه نه ورکوي. افغان واکمن چارواکي چې دا مهال تر ډېره کچه له تنظيمي عناصرو او مفسدينو جوړ وو، د دې جوگه نه شول چې نړۍ ته قناعت ورکړي او خپل پوځ غښتلی

کړي، دوی د پوځ د ځواکمنۍ پر ځای د پوځ د کمزورتیا سبب شول؛ د جهاد او مقاومت په نامه یې پوځ ته نوي مکر و بونه ور داخل کړل؛ چا د پوځ تېل غلا کړل، چا البسه، چا وسله او چا هم د پوځ د سرتېرو ډوډۍ په بډیه ووهله، د پوځ مشرتابه د جهاد او مقاومت په نامه تر ډېره بریده د جمعیت او نظار شورا تر انحصار لاندې راغی. د ډاکټر غني له واکمنۍ سره سم په پوځ

کې یو څه سمون راغی، خو لا هم ډېر نور سمون ته اړتیا ده، اوس لا هم د ملي پوځ پر موټرو د تنظیمي لندځرو مشرانو تصویرونه راځوړند دي، دا انځورونه به ځینو غوره مالانو ته عادي خبره بنسکاري، خو دا سرسري موضوع نه ده، دا په پوځ کې د همدغو عناصرو د اغېز بنسکارندويي کوي. اوس د هېواد پوځ نه یوازې له طالبانو او نورو دولت مخالفو ځواکونو سره مخ

دی، بلکې په داخل کې له یو داسې سیاسي سرطان سره هم مخ
دی، چې تر هغه بهرني مخالفه څو ځله خطرناک دی.

اوس نو که څوک رښتیا هم د هېواد پر پوځ درېږي، د دې پوځ
د بقا او هېواد ته یې د درملنې او اړتیا تر ټولو غوره لاره دا ده
چې پوځ باید په بشپړ ډول له سیاسي مکروبوونو وژغورل شي،
پوځ کې نه د جمعیت، نه د وحدت، نه د اتحاد، نه د حزب، نه د
خلق او پرجم، نه د طالب او نه هم د نورو تنظیمونو لېوالو
عناصرو ته اړتیا شته او نه هم د هغوی افکارو ته. لکه څنګه چې
ځینو ته د پوځ پر موټرو د حکمتیار، ملا عمر، حقاني او نور
تنظیمي مشرانو د عکسونو لګول یوه لویه ګناه او خطا ښکاري،
همداسې بیا د مسعود، رباني، مزاري او دوستم پالنه او د ملي
پوځ پر وسایطو د هغو د تصویرونو نصب هم لویه ګناه او خطا
ده. اوس خو درېوونکي حالت دا دی چې یو شمېر پخوانیو
جنگسالارانو د همدې ملي پوځ د بې درېغه قربانیو پر اوره

توپک ایښي او خپلو سیاسي مخالفینو
سره د حساب تصفیه کول غواړي. دا
پوځ به هغه وخت د خلکو باور او
ملا تر راخپل کړي لکه څنګه چې د
نظام مخالف؛ طالب پسې الوتکې
پورته کوي او تر وروستي حده قهریه
قوه کاروي، دغسې د نظام د نورو خورو مخالفانو، جمعیتي،

جنبشي او وحدتي عناصرو، عطا، قيصاري،، دوستم، محقق، عليپور، شجاعی او نورو پر ضد هم ورته قهریه قوه وکاروي. ځینې به دا پلمه وکړي چې دوی خوگنې د نظام مخالف نه دي. زه فکر کوم چې د نظام تر ټولو اساسي مخالفین همدغه عناصر دي؛ هم نظام خوري او هم نظام تخریبوي او یوه ورځ هم چې د حکومت له امتیازه بې برخې شي تر طالبه زیات د وسلوال بغاوت گواښ کوي.

ښه لاره همدا ده چې د هېواد ملي پوځ په بشپړ ډول ملي شي، له تنظیمي اسارته او مرضونو وژغورل شي، قربانۍ یې د سیاسي جوارگرو او معامله گرو خورجین ته لارې نه شي او یو ځل بیا تېره ترخه تجربه تکرار نه شي.

ملي عناصرو ته په کار دي چې د پوځ د قربانۍ د قدردانۍ تر څنګ په دې لاره کې هم هڅه وکړي چې زموږ ملي پوځ د کلمې په اساسي او بشره مانا ملي، غښتلی او پیاوړی شي. ملي پوځ د هېواد د ځمکنۍ بشپړتیا اساسي ضامن دی، سیاستوال د اوږو څګ دی، د سترگو په رپ کې پیدا او فناه دي، نور اڅی د اوږو څګ لپاره خپله نوش دارو له لاسه مه ورکوئ، ملي پوځ یو ملت او هېواد ته د ورپېښو مرضونو او خطرونو لپاره سپر او درمل دی، د هېواد د ملي پوځ د لا پیاوړتیا، سمون او پرمخون په هیله.

وايي بدیل نه لري!؟

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د فبرورۍ میاشتې پر (۲۸) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب میاشتې له (۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

د ډاکټر غني په حکومت کې چې پر هر بې کفایته شخص نیوکې وشي، نو د افراطي غوره مالانو له خولې یو دم انګولا خوره شي، چې دا خو نو بدیل نه لري، څوک یې پر ځای راشي!؟ خبره پر مخالف طالب، ملا او نورو ور حواله کړي او خپلې

خبرې ته یوه بې منطقه او بې احساسه قرینه برابره کړي. اوس نو هېوادپال افغانان مجبور دي د هرې ادارې لپاره بدیل هم مخکې تر مخکې د بېلګې په توګه وړاندې کړي.

حقيقت دا دی چې دلته څوکۍ بې بديله دي نه اشخاص، که د اجمل احمدي په نوم يو شخص او يا دې ورته نورو اشخاصو پر دولتي مقامونو کار نه کولای، نو چا به يې په عمر کې نوم هم نه و اورېدلی .

پر اشخاصو بحث که څه هم ډېر زيات معقوليت نه لري، ځکه چې انساني نفس د دې سبب گرځي چې له اشخاصو څخه وخت پر وخت بنسويږي او تېروتنې وشي، نو ځکه خو بنه خبره دا ده چې سستمونه محکم ورغول شي، خو که اشخاص بې کفايته وي جوړ سستمونه هم له کاره غورځولی شي. نو دلته سپری مجبورېږي د شخص لپاره د شخص او د سستم لپاره د سستم پر بدیل غور وکړي. دلته غواړم د ځينو په اصطلاح د همدې بې

بديله اشخاصو له جملې څخه يوازې د يوې بېلگې يا يو بې بديله بدیل په باب بحث وکړم:

۱- بې بديله شخص؛ اجمل احمدي :

نه يې نسب معلوم دی، نه يې

ځای او ځایګی، نه يې هوجره معلومه ده او نه هديره، نه يې کلی معلوم دی او نه هم ولس، نه يې هويت معلوم دی او نه يې ملت،

لس کاله وړاندې يې نه د دې هېواد تذکره لرله او نه پاسپورت، يوازې پر يوې بهرنۍ ژبې؛ انگرېزي پوهېږي، احتمالاً پر عربي هم. پښتو، دري او نورو هېوادنيو ژبو سره نه لېوالتيا لري او نه اشنايي. نه د دې هېواد له کلتوره خبر دی او نه يې له دستوره، يوازې کېدی شي په اقتصادي برخه کې يو څه تخصصي زده کړې

ولري، نور نو نه خاص کمال لري او نه خاص جمال نه لري، خو کمال يې په دې کې دی چې له جمهور ريس غني سره رابطه لري، د هغه خوښېږي او ويل کېږي چې د خپلوۍ رگ يې د هغه تر کوره هم وړ رسېږي. اوس نو که ټول

ملت يوې خواته وي او اجمل احمدي بلې خواته، ښاغلي غني ته بيا د احمدي تله درنه ده او دا هم د جمهوريت په رنگينه او قانوني فضا کې!! ۲- وطني بدیل؛ خان افضل هده وال : دې بله خوا کې بيا وطني بدیل پر کور ناست دی، دی هم افضل دی، هم خان او هم هده وال، هم ښاري دی هم کليوال، هم يې هوجره معلومه ده او هم يې د پلار نيکه هديره، هم ولس لري او هم تاريخ، هم د ملت پر ژبه پوهېږي او هم د حکومت، هم د دين پر

اصولو پوهېږي او هم د دنيا، هم يې انگليسي ژبه زده ده، هم اردو او عربي، هم يې بانکوالۍ کې کار کړی او هم د پانگوالو له ستونزو خبر دی او هم په اړونده څانگه کې لورې او تخصصي زده کړې لري، ښه نو د ده گناه څه ده؟ گناه يې دا ده چې نه غوره مال دی او نه ټوپکوال، نه لبنانی-رينه لري او نه امريکايي، نه د ټلوالې خپل دی او نه يې هم د غني د غوره مالی لمن نيولې، نو ځکه خو د نورو لسگونو وطني کدرونو په شان پر کورناست دی.

د افغانسان بانک لپاره خان افضل هاید وال يوازينی بديل نه دی، ښاغلی گل مقصود ثابت، عبدالعزيز بابکر خېل، جاوېد وفا او نور په لسگونو وطني کدرونه چې هم وطني رينه لري او هم کاري تجربه او هم يې په کور دننه او بهر په دې برخه کې تخصصي زده کړې کړي، ټول ښه ښه بديلو نه گڼل کېدی شي.

ما نه غوښتل چې د دې ليکنې محور پر اشخاصو را وڅرخي، خو د تاريخي مجبوريت له مخې مې د شخص پر ځای د شخص بديل وړاندې کړ، درې کاله وروسته چې کله د جمهوري رياست احتمالي ټاکنې را رسي، وبه گورو هغه اشخاص چې وايي: ډاکټر غني بديل نه لري! د څومره بديلو نو پر شاوخوا را چورلي؟؟

جگړه، انقطاع او که د نظام تداوم؟؟؟

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ میاشتې پر (۵) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب میاشتې له (۱۵) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

افغانستان د خپل تاریخ له یوه پېچلي او خطرناک حالت څخه تېرېږي. که نړیوال او کورني سیاستوال له دقت او سرپټوب څخه کار وانخلي، هېواد کې به داسې یو بشري ناورین رامنځته شي چې نړۍ به یې تر اوسه ساری نه وي لیدلی. دا چې اوس په کوم پړاو کې یو؟ چېرته روان یو؟ او چېرته باید لاړ شو؟ غواړم دلته په لنډیز سره پر دغو دريو پوښتنو لنډه تبصره وکړم:

۱- جگړه:

هېواد کې بې رحمه جگړه روانه ده، د جگړې دواړو غاړو؛ حکومتي او طالب لوري ته درنه زیانونه اوږي: حکومت هره ورځ لږ تر لږه سل تنه پوځیان تلفات لري، تر سلو زیات ټپیان او همدا رنگه همدې ته نږدې شمېر کې پوځیان خپلې دندې خوشې کوي، د طالبانو تلفات او ضایعات هم تر دې کم نه دي او د دې تر څنګ د دواړو لوریو له خوا په لسګونو ولسي وګړي هم د ژوند له حقه محرومېږي. په ټوله کې دا ټول افغانان دي چې د جگړې تر دومره دردوونکي بار لاندې ژوند تېروي. په ټولیز

ډول، جگړه هره ورځ درې سوه تنو افغانانو ژوند اخلي. هر څوک چې د جگړې د گټلو او تودولو شعار ورکوي، پر سياسي جنون او د قدرت پر نشې اخته دي، نه يې د وروستي بري چانس شته او نه هم له پنبېمانۍ پرته کومه نتيجه لري.

۲- انقطاع:

په داسې حال کې چې گرمه جگړه روانه ده د سولې سرې او بې نتيجه خبرې هم روانې دي، دواړه غاړې لا دې ته تيارې نه دي چې يو نرم، معقول او معتدل حالت ته وړاندې شي. ډاکټر غني

د جمهوريت له نوم څخه اسماني وحې جوړه کړې چې يوازې پر ده نازله شوې او له ده پرته نور هېڅوک د جمهوريت د بقا سبب نه شي گرځېدلی؟! زړه کې ټول پوهېږي چې په تېرو شپږو کلونو کې چې ده د سولې د تخريب او د خپل قدرت د دوام لپاره

خومره پټې او بنکاره هلې ځلې کړي، په تاریخ کې کم مثال دي؛ د سولې او طالبانو پر ضد یې ان هغو جنگسالارانو ته هم پناه یوره چې تر طالبانو زر ځله دې ولس او هېواد ته مضر وو او طالبان پرې سل ځله شرف لري، په واقعیت کې د شر او فساد همدا عناصر وو چې لومړی ځل هم د طالبانو د ظهور او یو ځل بیا هم د طالبانو د قوت او مشروعیت سبب شول. د جگړې د تداوم تر څنګ اوس د موقت، مشارکتی او یا هم د انتقالي

حکومت پر طرحو هم بحث روان دی. تر ټولو باریکه او خطرناکه خبره همدا ده چې ټول باید ورته متوجه شي؛ هم طالبان، هم هېوادپال افغانان او هم ملتپال سیاستوال. په دې ټولو طرحو کې د قدرت د خلا او انقطاع خطر شته او دا داسې یو

خطر دی چې یو ځل مخکې تجربه شوی او دا ملت یې د بیا تجربې د جبران وس نه لري. طالبان، ځینې نړیوال او یو شمېر نور سیاسيون د غني پر لرې کېدو ټینګار کوي او غني د واک پر دوام. ډاکټر غني اوس د دولت په راس کې دی، د یو عنوان حیثیت لري، د دولت اصلي متن اوس هم د دې وطن د اصلي دښمنانو؛ شمالتلوالې په لاس کې دی، هغوی طالب، غني، حکمتیار او یون ته په زړه او عمل کې په یو نظر ګوري، خو زمان

او مکان کله کله توپیر کوي، یو شمېر نور هېوادپال افغانان هم په دولت کې شته، خو ډېری یې په حاشیه کې دي او په سیاسي پرېکړو کې یې اغېز خورا کم دی، اوس نو یوازې غني دی چې د عنوان په توګه یې په حکومت کې له تلوالې سره، که له یوې خوا د جوال خوله نیولې، نو له بلې خوا یې ورسره د ځواک او واک انډول او تناسب هم تر یوه بریده برابر کړی دی. که د غني

احساساتي پرېکړې او يا هم د غچ اخیستنې په نتيجه کې تر بل
منتخب او مشروع حالت وړاندې له واکه لرې شي، نو هر څه به
تلوالې ته پاتې شي، يوه خوا به تلواله شي او بله خو به طالبان، د
خوار او خپل شوي پښتون برخه به لا نوره هم خواره شي؛ د
پښتون برخه به ملا او طالب ته حواله شي او دا نور خو خپل
شعوري هېواد ضد مشران هم لري او افغان ضد ستميان هم.
تلواله خو بيا د اقليتونو د حقوقو د خونديتابه، له گاونډيو سره د
پتو او بنسکاره اړيکو او نورو نړيوالو روابطو له لارې د دې
مهارت او سپين سترگي هم لري چې جگړې ته نوې نوې پلمې
ولتوي، هغه وخت به يو لوری تلواله او بل لوری طالبان وي، بيا
به نو جگړه نورې نوې انگېزې او پلمې وزېږوي، نو ځکه خو
وايو چې جگړه او انقطاع دواړه هغه بد حالتونه دي چې په هر
ترتيب وي، مخه يې بايد ونيول شي. نو حل لاره څه ده؟

۳- د نظام تداوم:

زموږ په نظر تر ټولو ښه حل لاره همدا ده چې نظام تداوم وکړي،
د نظام تداوم د اشخاصو د واک تداوم نه دی. اوس ملت له
سخت بد حالت سره مخ دی. يو بد حالت همدا په خپله د غني
د واک موضوع ده، اوس که په يو ناخپي ډول غني له واکه لرې
کېږي، سياسي انقطاع رامنځته کېږي او دې سره د يو بل سياسي
ناورين د پېښېدو اټکل لا پسې زياتېږي او پاتې کېدل يې هم ملت

ته د نري رنځ او ناسور زخم مانا لري. نو ځکه خو بايد د غني د واک په باب له ډېر زغم او احتياط څخه کار واخيستل شي. که پر چا رښتيا هم افغانستان گران وي او د احساس او سياسي تدبير تر منځ بيلانس برابرولی شي، نو غني دې د يوې ترخې دوا په

څېر يو څه موده نور هم وزغمي، غني اوس د يو چمپر خيال په شان دی چې بوی يې ډېر بد دی، خو د گېلې د پټو ناروغيو لپاره يو جبري درمل گڼل کېدی شي. زغمل يې هم لکه د سنگتيا په شان دي او بې وخته لرې کول يې هم د سوچه زهرو غوندې دي چې د دولت رنځور حالت د مرگ تر کومې رسولی شي. په تېرو شپږو کلونو کې به هېچا هم زما په شان د غني پر سياستونو

پر وخت او په زغرده نیوکې نه وي کړې، خو څرنگه چې پر ما باندې افغانستان ډېر گران دی، نو زه چې غني د چمبرخيال د یو گوت په شان زغمم، نور هم باید دا زغم ولري. نو اوس یوه غوره لاره دا ده چې غني تر بل منتخب یا توافقي حکومت پورې د واک په راس کې پاتې شي، په دې منع کې چې طالبان او نور سیاسيون د اینده حکومت او نظام په باب هر ډول توافق ته ورسېدل، غني باید په سوله ییز ډول واک همغه حکومت ته ولېږدوي. یوه غوره لاره همدا ده چې د نظام محتوا چې هر ډول وي، خو واک ته د رسېدو لاره باید سوله ییزه او انتخابي وي، دې هدف ته د رسېدو لپاره یو غوره لاره دا ده چې د طالبانو د پوځي او سیاسي وزن په تناسب د هغوی او نورو اغېزناکو شخصیتونو په گډون دې د دولت یوه عالي شورا جوړه شي، دا شورا باید د پرېکړو صلاحیت ولري، دوی باید معقولې طرحې او پرېکړې وکړي او جمهور رییس غني یې عملي کړي، د ساري په توگه په ټاکلې موده کې دې پوځ، ټاکنیز کمېسیونونه، عدلي او قضايي ارگانونه او ځینې نور ملي بنسټونه په بشپړ ډول ناپیلي او ملي شي، د اساسي قانون د سمون کمېسیون دې جوړ شي، د نوي قانون د تصویب لپاره دې د عنعنوي لویې جرگې او د اساسي قانون لویې جرگې یو گډه ترکیب راوبلل شي، د نوي قانون په رڼا کې دې ټاکنې تر سره شي او یا دې هم کوم بل میکانیزم چې قانون په گوته کړی وي، پر هغه دې عمل وشي، نو یو

مشروع او يا هم منتخب حکومت به رامنځته شي، طالبان او نورې وسلوالې ډلې بايد بيا همغه باوري حکومت ته خپلې وسلې ور تسليم کړي. د دولت د عالي شورا له جوړېدو سره سم چې طالبان يې بايد اساسي برخه وي، ډاکټر غني بايد د ټاکنو او طالبان د اوربند نېټه اعلان کړي او د دې تر څنگ دې ډاکټر غني د دې اعلان هم وکړي چې دی په راتلونکو ټاکنو کې د نوماندۍ حق نه لري او همدارنگه ټول هغه دولتي مامورين چې غواړي اينده کې هر ډول ټاکنو ته نوماندان شي، سر له اوسه بايد دولتي څوکۍ خوشې کړي او کنه هغه وخت د نوماندۍ حق نه لري. په دې ډول به هم د جگړې او هم د سياسي انقطاع مخه ونيول شي او د نظام تداوم ته به هم لاره اواره شي. البته نور وړانديزونه هم شته، خو دلته مې دا څو د بېلگې په توگه ياد کړل. کېدې شي نورو هېوادوالو سره تر دې زياتې کټورې حل لارې وي، خو څرنگه چې ما تر اشرف غني زياته د قدرت خلا او سياسي انقطاع محسوس کړې او زيات يې دردولی يم، نو ځکه مې د حالاتو د نزاکت په درک سره دا څو کړنې توري کړي.

د یو ملت تر ټولو بدمرغه حالت

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ میاشتې پر (۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب میاشتې له (۱۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

د یو ملت بدمرغي یوازې دا نه ده چې له فقر، کملاوسۍ او جگړې سره مخ دی، دا اکثره مشکلات به یو وخت ختم شي، خو غټه بدمرغي دا ده چې یو ملت خپل ارزښتونه و نه پېژني؛ د

خپل خدمتکار او خاین، ظالم او مظلوم تر منځ توپیر ترې ورک شي او چارواکي یې دومره ذلیل شي چې د څو ورځني واک د بقا په خاطر پر سترو هېوادنیو ارزښتونو پښې کېږدي.

په مړو پسې خبرې کول له شرعي پلوه سم کار نه دی، خو هغه مړي چې ژونديو ته ضرر نه رسوي .

جنرال نبي عظيمي د افغانستان د پوځ يو داسې افسرو، چې د همدې ملت او پوځ په پيسو وروزل شو او بېرته يې د همدې ملت او سولې بهير پر ضد کودتاه وکړه او په هېواد کې د دوه سوه کلن پوځ د متلاشي کېدو سبب شو؛ چې ژوندی و هم ملت

ته يې زيان اړوه او اوس يې مړی هم د ملت پر ټپونو مالگې دوروي. عجيب دردوونکی حالت دی؛ چا چې ملي پوځ ړنگ کړ اوس يې د نوي راتوکېدلي پوځ افسران د مړي درناوي ته ولاړ دي او دا هم د ملي پوځ تر عنوان لاندې. که د افغانستان د ملي پوځ ټوله روحیه، شعور او محتوا همدا شان وي، نو بيا خو بنه ده چې ملت د يو بل ملي پوځ د جوړېدو په لټه کې شي. هغه پوځ ته چې نبي عظيمي، دوستم، سيدکيان، محقق، مزاري،

مسعود، رباني او نور د خاينانو په توگه مطرح نه وي او ټوله پاملرنه يې يوازې د حكمتيار د اسلامي حزب پر مخالفت او طالبانو سره د جگړې پر محور راڅرخي، پر دې پوه شه چې دا ملي بنسټ لا هم د جمعيت او ستم په منگولو كې راكېر دى. د ملي دفاع هغه وزارت چې همدې نبي عظيمي ړنگ كړ اوس يې همدا وزارت لاس په نامه درناوي ته ولاړ دى. په بنگله دېش كې درې څلور لسيزې وروسته هم خلك له هېواد سره د خيانت په تور محاكمه كېږي، خو دلته بيا درې لسيزې وروسته هم د پوځ يو غدار د همغه پوځ له خوا ستايل كېږي، عجيب حالت او عجيب مضر مصلحت!؟

موږ دا نه وايو چې د نبي عظيمي مړى دې د هغه د خپلو تنظيمي او فكري ملگرو له خوا د درناوي وړ نه گرځي، هغوى چې ورسره په خيانت كې شريك وو، په ستاينه كې دې هم ورسره برخوال وي، خو د يو ملي بنسټ له ادرسه د يو ملي خاين ستاينه د دې ملت پر ټپونو د مالگې دوږول دي.

دې اوسني حالت زموږ د ملي بنسټونو يو رېښتيني تصوير خلكو ته په ډاگه كړ؛ لكه څنگه چې دورې بادېري زموږ امنيتي سكتور لا تر اوسه پوره ملي شوى نه دى، لا هم ډېر تنظيمي، قومي، ژبني مكربونه لري، چې ژر يې بايد اعلاج وشي كه نه بيا هم د

دې احتمال شته چې د ډاکټر نجيب احمدزي کيسه پر ډاکټر غني احمدزي هم تکرار شي. په تلو تلو کې ډاکټر غني ته هم د دې خبرې يادول په کار دي چې دا پاچاهي پر دومره سرتيتۍ او بې غيرتۍ نه ارزې، چې ته ورته د ((مسعودشناسۍ)) او ((مزارې شناسۍ)) کورسونه پرانيزې، له نبي عظيمي خدمتگار جوړ کړې، دوستم پر مارشالۍ ونازوي، له نظار شورا سره ايتلافي حکومتونه جوړ کړې او نور ورته کارونه تر سره کړې. که دې کار نتيجه ورکولای، نو ډاکټر نجيب به هغه ته له ور پېښ دردوونکي حالت سره نه مخامخېده. ډاکټر غني بايد پر دې پوه شي چې د ده پاچاهي د امريکايي عسکرو پر ښکر ولاړه ده، تر څو چې يو امريکايي عسکر هم دلته وي، پر غني څوک کودتاه نه شي کولای او کله چې هغوی ووتل، نه بيا دا ناصرخان شته او نه يې دا سره سره او ښان، نه بيا دوستم ستا واک را ټينګولای شي او نه هم فنا او ګدا او نه يې غواړي، نو راشه د دې مظلوم ملت په خاطر دا امنيتي سکتور د تنظيمونو له مکروبه وژغوره، نه دې د حزب، نه دې د جمعيت، نه دې د طالب او نه دې د نور تنظيمونو نفوذي افرادو ته د پوځ په ليکو کې ځای وي. که سر له سبا دې داسې يو فرمان صادر کړ چې د مسعود، رباني، مزارې، حکمتيار، دوستم او نورو تنظيمي مشرانو په ګډون د هر سياسي ښخيل مشر

انځور د امنيتي سکتورو په لیکو کې په بشپړ ډول منع دی، نو بیا
دې منم چې رښتیا هم اعلیٰ سر قومندان یې او که ډاکار نه شې
کولای، نو د خدای په خاطر طالب مالې او بل سیاسي مخالف
ته د دوړو کرښې مه راکشوه...

سپين سترگي هم يو حد لري !!

دا ليکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ مياشتې پر (۸) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب مياشتې له (۱۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

پخوا يو متل و چې پلانی د ومر سپين سترگی دی چې کالیو سره دې په سترگو کې رانوزي. مور ته به دا خبره ناشونې ښکاره کېدل، خو اوس چې د يو شمېر سياستوالو، وطن پلورو او پرديپالو چالاکی او سپين سترگی ته گورو پر پخواني متل شکر

کارو؛ اوس داسې سپينسترگي پيدا شوي چې جامې خو څه کړې، له خپلې ټولې غلامۍ، دوستۍ، بې ضميرۍ، وطن پلورنې، تيرپلورنې، غر پلورنې او تن پلورنې سره دې په سترگو کې رانوزي. تر ټولو بده يې

لا دا ده چې د خپلې گناه او خطا مسوليت هم پر مقابل طرف حواله کوي .

کارمل روسان راوستل، امین یې پرې و واژه، د اسلام د کلمې پر
ځای یې د افغان شوروي د دوستۍ کلمه زمزمه کوله او دا یې
یوازې خپل ویاړ گانه، خو کله چې د ملیونونو افغانانو په قربانۍ د
روسانو ماتې یقینې شوه، نو ده بیا ملامتي پر امین بار کړله؛ چې
دا خو امین راوستي وو، او ظالمه د خدای! امین پرې ځان واژه
چې راوستي یې وو؟! د روسانو راتگ د امین د مرگ او د کارمل
د واک سبب شول، خو تر ننه یې امین د رابللو له توره خلاص نه
دی. کله چې روسانو د کارمل د لرې کولو پر پکړه وکړه او ډاکټر
نجیب یې پر ځای غوره وگانه، نو کارمل د کابل پر خلکو غږ وکړ
چې: ((بر خیزید که ازادی تان در خطر است، استقلال تانرا حفظ
نماید...))

د جهاد په بهیر کې بیا د جهاد زیات بار اسلامي حزب او نورو
اکثریت پښتنو جهادي تنظیمونو اوچت کړ، جمعیت له روسانو

سره د پټو پروتوکولونو او اوربند لاره ونيوه، خو کله چې د
جهادي ډلو د حکومت خبره مطرح شوه، په لاهور پښې کې د

پاکستان استخباراتو د حکمتیار پر ځای رباني د خپلو ستراتيژيکو گټو لپاره غوره وباله. واک رباني او مسعود ته انتقال شو، خو د پاکستان پالنې پېغور حکمتیار ته پاتې شو. په داسې حال کې چې حکمتیار، رباني او مسعود د داودخان د مشروع نظام پر مهال پاکستان ته تللي وو، د نصیرالله بابر په وینا چې د احمدشاه

مسعود او حکمتیار تر منځ هغه وخت اختلاف پیدا شو، چې مسعود له موربه وغوښتل چې میاشتیني معاش یې باید پنځوس کلدارې ور زیات کړو، چې له حکمتیار سره برابر شي. د رباني په نامه په ارباب روډ کې یوه کوڅه هم نومول شوې چې اوس هم شته، د مسعود په نوم خو لا اوس په اسلام اباد کې بل مهم ځای هم نومول کېږي، د پلار مقبره یې د پاکستان تر کنترول لاندې د پښتنو لوی ښار؛ پېښور کې ده. رباني د خپل نیمواکه واکمنۍ په

پیل کې د (ای ایس ای) مشر (جنرال حمیدگل) ته بلنه ورکړه چې د افغانستان د پوځ په جوړونه! کې دې دده ستر سلاکار شي، خو بیا هم په رسنیو کې رباني او مسعود سپینې کوترې دي او له حکمتیار څخه یې تور کارغه جوړ کړی دی. دا خبرې د حکمتیار د تبریې لپاره نه دي او نه زه د هغه له سیاسي تکلارې سره څه لېوالتیا لرم، خبره د واقعي پرتلنې ده چې د یوه لوبني یاران څنگه

پر دوو متضادو نومونو و نومول شي؟! یو د کابل قصاب! او بل د هېواد د اتل! په تصنعي نومونو یاد شي. په جهادیانو او نا جهادیانو کې داسې نر څوک شته چې د دولتي سپېچ پر سر د دغو دواړو په باب منصفانه او عادلانه قضاوت وکړي??

طالبان راغلل روس پلوه یې د روسیې پر لور، ایران پلوه یې د ایران او نور یې پر نورو لوریو وځغلول، د مسعود او د هغه د ډلې سر له کولابه رابهر شو، د روسیې عسکرو تر عینکو لاندې یې بیا کار پیل کړ، هر کال روسانو تر پنځوس ملیونو ډالرو زیات ورکول، له ایران، هندوستان، فرانسی او نورو ځایونو هم ورته پیسې او وسلې راتللي، خو بیا هم دوی مجاهدین!! وو او د پردیو د یرغل مخالف. له روسانو سره یې په ګډه د طالبانو پر ضد جهاد! کاوه او اعظم مفتي سیاف هم د دې جهاد! برخوال و.

روس ملاتړي جهادي تنظیمونه د مرګ پر کنډې ولاړ وو، چې د بخت بېلۍ یې میره شوه، د امریکا د غرور برجونه ونړېدل، امریکایانو په دوو میاشتو کې په شنه زور د طالبانو رژیم ختم کړ، امریکا له هوا څخه درانه بمونه اورول، خو مشر مجاهد! استاد رباني به ورته ویل چې ((نور هم غت غت واچوئ دا واله دي تاثیر نه کوي)). سیاف هم تر شرعي ږیرې لاندې د اسلامي شرعیت د تطبیق! دا ننداره کوله، د (سي ای ای) د مامور له خوا د ورکړل شویو ډالرو اندازه یې د خپل شرعي حق په تله کې تلله او پر شونډو یې نری موسکا تېروله. امریکانو کابل د نار ه تکبیر! په انگازو فتح کړ، یو لښکر مجاهدین د بي دوه پنځوس تر وزرونو لاندې کابل ته داخل شول، د جهاد او مقاومت انگازې

او د ډيموکراسي ترانې سر شوي، هر چا ځان څخه مومن خان جوړ کړ، زړې او خيرني ريرې يا رنگ شوي او يا هم لنډې او بونډې شوي، پخوانيو اصلي مجاهدينو ته د پېغور تمې اړم شوي، د اسلامي حزب او طالب پلويان سور کفر وگڼل شول، خو دوی نور ټول مجاهدين شول. يونس قانوني، فهيم او عبدالله د همدې ډول مجاهدينو! په استازي-له ناتو او امريکا سره د پوځي عملياتو داسې يو تړون لاسليک کړ چې د هغه له مخې په پښتون مېشتو سيمو کې د هر ډول خپلسرو عملياتو، وژنو، ترنو او سپکاوي واک هغوی ته ورکړل شوی و، د طالب او اسلامي حزب په نامه د پښتنو د ځينې، حذفونې او ډله ييزې وژنې (جينوسايډ) يو سستماتيک پلان جوړ او عملي شو، شل کاله د جهاد او مقاومت په نامه دا لوبه روانه وه، ورو ورو ماشومانو او ان جنرال دوستم ته هم د جهاد د وراثت ثمر ور په برخه شو. دا زاړه او بگليل شوي په اصطلاح مجامدين دومره سپين سترگي وو، چې د امريکايي پوځيانو او الوتکو تر سيوري لاندې يې بيا هم ځان ته مجاهدين ويل. کله چې امريکايان او نور بهرنيان پر دې پوه شول چې د شر او فساد يوه کتله يې دلته واکمنه کړې او نور دا جنگ په هېڅ وجه د کنترول، توجيه او گټې وړ نه دی. نو د متبذلو ټاکنو له لارې يې د غرب پلو ټاميانو، روسپلو

مجاهدینو او یو شمېر نورو فسادګرو یو ګډه ترکیب رامنځته کړ او دې ته یې د ((ملي وحدت)) د حکومت نوم ورکړ. د دې حکومت مشر اشرف غني بیا خپل واک ته دوامه تېری و، چې له کوم دقت او ځنډ پرته یې له امریکا سره امنیتي تړون لاسلیک کړ

Der Innenminister Junus Kanuni (Bildmitte) unterstützt im Beisein von Außenminister Abdullah Abdullah und Verteidigungsminister Kasim Fahim (rechts) den Vertrag zur Entsendung von Streitkräften auf dem Gebiet Afghanistans.

او له پاکستان سره یې د ډیورنډ پر کرښه معامله وکړه، جنګ دوام پیدا کړ او په لکونو افغانان په کې ووژل شول. اوس جالبه سپین سترګي همدا ده چې دا یو مزخرف او مزدور ترکیب هم د استقلال شعارونه ورکوي، دوی ځان د پاکستان او امریکا مخالفین ګڼي او هغه څوک چې هم د امریکا او هم د پاکستان

واقعي مخالفين دي پر هغوی لا د پردیپالنې تورونه پورې کوي. حقیقت خو دا دی چې که د روسي عسکرو یرغل نه وای، نو کارمل به په عمر کې هم د افغانستان د تخت مزه نه وای څکلې او که چېرې د امریکایي عسکرو یرغل نه وای، نو حامد کرزي او اشرف غني به دا پاچاهي په خوب او خیال کې هم نه وای لیدلې او نه به هم صالح، محقق، دوستم او نور دلته د پردیو شرابو پر نشې داسې مست وای. دامریکا تر چتر لاندې د هغوی اوسني زېږنده واکمن چې د امریکا خلاف د مصنوعي ازادۍ او خپلواکۍ خبره کوي دا د دې مانا ورکوي چې چې کارمل او ډله یې؛ پرچمیان ووايي چې موږ مستقل وو او د شوروي مخالف هم وو، نو که صالح، غني او نور د امریکا خلاف چغې وهي، نو دا یو سوچه سپین سترګي او د عوامو په اصطلاح نمک حرامی ده، غلي کېنئ، همدا غورې مړۍ هضم کړئ همدا موبس دي، د امریکا د مخالفت حق ښه دی که بد هغوی ته پرېږدئ چې په دې مخالفت کې یې زیان لیدلی دی، نه دا چې هم د امریکا د مرمیو په زور د واک مزې څکئ او هم د مصنوعي مخالفت چغې وهي او غواړئ راتلونکی تاریخ تېرباسی زه خو کله کله وپرېږم چې کله امریکایان او نور بهرنيان له افغانستانه وځي، دا خلک پر دې وروستی ورځ د کابل په بني حصار، قلاچه او ارغندي کې یو څو

ډزې وکړې چې دغه دی امریکان مور و وایستل، لکه څنگه چې

بې د روسانو د ایستلو امتیاز واخیست او هغوی چې تر دې دمه
د امریکایانو خلاف مبارزه کړې ده، هغوی په ډاگ پاتې شي،
دوی یو ځل بیا بل هېواد ته د راتگ بلنه ورکړې، اوسني
مخالفین بیا د ترورست او نورو تورو په تور تورن کړي او
پخوانی داسستان یو ځل بیا د همدې ډول وطن پلورو او ضمیر
پلورو اشخاصو له خوا تکرار شي.

ایا د افشارو قاتل معلوم نه دی؟!

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ میاشتې پر (۸) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب میاشتې له (۱۸) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

زه چې هره لیکنه کوم، نو د متعصبینو له خوا پرې ژر د تعصب ټاپه ووهل شي، ان که دې وویل چې خلکو ته دې روغتیايي اوبه ورسېږي، نو هم دوی به چغه کړي، چې تعصب ته لمن مه وهئ، تعصب بنه کار نه دی. د تعصب دا ټاپه دوی د حق څپنې لپاره یوه پخه وسیله گرځولې ده. پر پښتنو باندي د هر ډول ظلم

پر وړاندي غبرگون خو دوی د تعصب معادل کار گڼلی دی، خو

راځو اوس دې بل اړخ ته، چې که په دې بله خوا کې زموږ پر نورو افغانانو یو نه یو ډول ظلم شوی وي، که پر دوی باندي له شوي ظلم څخه پرده پورته شي، غبرگون به څه وي؟ موږ خود افغان ملت ټول توکمونو، که پښتون دی، که تاجک دی، که هزاره، که ازبک او که دا نور، ټول د یو واحد افغان وجود غړي

ګڼو؛ ټول افغانان دي او ټول مسلمانان او له فردي پلوه پر یو بل هېڅ لور او ی نه لري، خو اوس راځو د همدې بېلابېلو قومونو سیاستوالو ته چې د همدې قومونو پر نومونو سیاست او تجارت کوي، دوی ته هم ټول افغانان یو شان حیثیت لري کنه؟ او یا تر دې اخوا د خپلو قومونو حقونو، په تېره بیا د ژوند حق ته، رښتیني دي کنه؟ یوازې یوه بیلګه او یوه پوښتنه به وړاندې کړم:

د (۱۳۷۱ ل) کال د دلوې میاشتې په وروستیو کې د کابل ښار د افشارو په سیمه کې د نظار شورا او وحدت حزب تر منځ سختې جگړه وشوه، د احمدشاه مسعود په امر او قومندې د هغه اړوندو جگړه مارو په یاده سیمه کې زموږ په سلگونو هېوادوال ووژل، په دوی کې اکثره ملکي وگړي او په دې کې بیا اکثره زموږ هزاره وروڼه وو. دې ملکي هزاره گانو نوره گناه نه لرله، گناه یې

دا وه چې دوی له توکمیز پلوه هزاره گان او له مذهبي پلوه شیعه مذهبي وو، احمدشاه مسعود د عبدالعلي مزاری، چې دا مهال مسعود د ایران جاسوس باله او له ده سره د واک پر سر پر جگړه بوخت و، غچ له دې بېوزله او بې وسلې هزاره گانو واخیست. دلته

اکثره خلک داسې مهال وژل شوي چې سیمه د جمعیت تنظیم لاسته ورغلې وه، د وحدت حزب ملېشې نورې نه وې، ملکي وگړو سره د جنګي اسیرانو په توګه جلند شوی او بیا په ډله ییز ډول وژل شوي دي.

اوس پوښتنه دا ده چې که د سياسي رشوت او رزالت خبره نه وي، نو په دې شلو کلونو کې ولې يو ځل هم يو هزاره سياسي مشر، وکیل او په اصطلاح روشن فکر د دې ظلم په باب غږ

اوچت نه کړ؟ ايا قاتل يې معلوم

نه و؟ ايا کابل کې دوی په

حکومت کې شریک نه وو؟ دا

په داسې حال کې ده چې نږدې

اولس کاله د بشر د حقوقو

خپلواک کمېسيون هم د يوې

هزاره توکمې توکمپالې مېرمنې

(سيما سمر) په لاس کې و او د انتقالي عدالت ډولونه هم وهل

کېدل. له انتقالي عدالت څخه په دې ټوله موده کې هدف يوازې

طالب، حکمتيار، زرداد او داسې نور ادرسونه وو، نه سياف،

رباني، مسعود، محقق، گدا، فنا، شفيق دېوانه او نور..

په دې تېرو شلو کلونو کې چې چېرې څوک له خپلې مېرمنې سره

په بستره کې او يا هم په مړه تبه مړ شوی، نو محقق، خليلي،

سرور دانش او نورو يې د لويې جرگې په کېردي کې ياد تازه کړی

او داسې خبرې يې ورپورې ترلي چې د ژوند پر مهال به په خپله

د هغه په خيال کې هم نه وي گرځېدلې. محقق خو ان د خپل

زوی تلینغونډه هم د لویې جرگې خپمې ته ورسوله، ته به وایې چې په کربلا او یا هم د پاني پت په جنگ کې شهید شوی، خو د افشارو د غمیزې په باب د هېڅ هزاره مشر له خولې تر اوسه سونې هم نه دی پورته شوی. ولې دا انسانان نه وو؟، هزاره گان نه وو؟ مسلمانان نه وو؟ او که له هوا رالوېدلي وو؟ خو څرنګه چې دا د دوی د ایتلافي قهرمان له خوا وژل شوي وو او د هغه جلاده ډله اوس هم په واک کې ده، نو ځکه خو ټول هزاره مشران، وکیلان او نور په اصطلاح روښنفکران یې تر برستې لاندې هم نه شي یادولی، تلینغونډې او یاد غونډې خو څه کوي. ما چې د کومو هزاره توکمو مشرانو تصویرونه دلته خپاره کړي دي، له دوی څخه جدي هیله لرم چې په ژوند کې خو یو ځل په

نره د خپلو دغو مظلومو او قرباني شویو خلکو د تلین درناوی وکړئ او په ډاګه، لکه څنګه چې په هره موضوع کې د طالبانو له خوا د وژنو یادونه کوی، د دغې غمیزې د قاتل یادونه هم وکړئ! بیا مو منم چې سیاسي او قومي جوارګر

او معامله گر نه یاست. که تاسې ما سره په غونډه کې د ګډون

ژمنه وکړی، زه د یو افغان په توګه حاضر یم چې د دې قربانیانو
تلینغونده جوړه کړم. بیا که نورو هزاره ورونو ته د طالب او یا بل
جهت له خوا هم بې سببه زیان ور رسېدلي وي، په هغو کې به هم
ګډون کوو او تاسو به هم د نور افغان ولس د قربانیانو په غم کې
ځان شریکوی او په دې ډول به د ملي وحدت د ټینګښت لپاره
ګامونه پورته کوو.

خبره ورو ورو سپینږي

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ میاشتې پر (۱۳) مه نېټه چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب میاشتې له (۲۳) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

په افغانستان کې له ډېر پخوا څخه د نفوسو او سرشمېرنې په باب د نظر اختلافات موجود و، د هېڅ قوم د حقوقو مدعیانو پر خپل بنودل شوي شمېر، رضایت نه بنود.

که څه هم په دې برخه کې یو شمېر پرديپالو د انتقاد

ګوته تر ډېره بریده پښتنو واکمنو او یو شمېر هېوادپالو افغانانو ته نیوله، خو حقیقت دا و چې په ډېرو کورنیو او بهرنیو سرشمېرنو

کې تر ټولو زیات زیان خپله اکثریت پښتنو او یو شمېر نورو وړو قومونو زغملی و.

د اسلامي او بشري قوانینو له مخې یو انسان پر بل انسان هېڅ ډول لوړاوی نه لري او نه د یو هېواد وګړي پر یو بل کوم لوړاوی لري. افغانستان د بېلابېلو ژبو د ټوکېدو بستر او د ګڼو قومونو ګډ کور دی. ټولو قومونه د افغان ملت د وجود رغوونکي غړي دي. له بده مرغه باید ووايو چې یو شمېر پرديپالو د قومونو له ترمینالوژۍ څخه یو حساسه سیاسي موضوع جوړه کړې وه. تر ټولو به همغو ډلو د زیات مظلومیت چغې وهلې، چې تر ټولو زیات د نورو قومونو د هويت د له منځه تلو سبب شوي وو: یو زیات شمېر پښتنو، پشه یانو، ازبیکو، ساداتو، پامیري قومونو، ایماقو، قزلباشو، ترکتبارانو او نورو ته په کاغذي تذکره کې (تاجک) لیکل شوی او په یوه کمه کچه یو شمېر ساداتو او ځینو نورو وړو قومونو ته (هزاره) هم لیکل شوی او په دې ډول د ځینو قومونو د هويت تحریف رامنځته شوی دی، خو د حقیقت د پټونې لپاره بیا د همدې قومونو د حقوقو کاډبو پلویانو تر هر چا زیات د مظلومیت شعار ورکاوه.

کله چې د الکترونيکي تذکرو د وېش موضوع رامنځته شوه، نو همدې ډول سکتاريستي او واکمنو ستمي کړيو هڅه وکړه، چې د

هېواد د ملي او ديني هويت د مسخې لپاره لاره اواره کړي، يو شمېر بهرنۍ کړۍ هم ور سره په دې کار کې مرستندوی او ملاتړې وې، هغه وخت به يې شعار ورکاوه چې ((درج کلمه قوم خط سرخ ماست)) او له دې څخه تېرېدونکي نه يو. هغه وخت هېوادپالو او ملتپالو افغانانو پر دې ټينگار کاوه چې په برېښنايي تذکره کې يوازې د (ملت) او (دين) ستون ليکل ضرور دي او د ملي وحدت د استحکام په خاطر د تذکرې پر مخ د قوم ليکلو ته اړتيا نه شته او هغه پرته له هغې هم په ډيټابيس کې خوندي کېږي،

خو کله چې ملتپالو افغانانو د ستمې او سکتاريستي عناصرو هغه وروستی افراطي رزالت وليد، نو ويې ويل چې دوی پر دې خبره ډېر ټينگار کوي، نو د (ملت)، (دين) او (قوم) درېواړه ستونونه دې راوړل شي.

تر ډېر لاريونونو او جنجالونو وروسته، جمهور ريس غني دې ته مجبور شو چې په قانون کې تعديل راوړي او ملي شورا هم له اساسي قانون سره سم تعديل شوې بڼه تصويب کړي. د قانون تر انفاذ وروسته بيا هم دوی د دې قانون پر وړاندې د کورنيو او بهرنيو سرچينو په مرسته خنډونه جوړ کړل، خو د لوی خدای ج په فضل يو پر بل پسې خنثی شول.

د قضيې اصلي نفس په څه کې دی؟ اصلي خبره دا ده چې

ستمې، جمعيتي او يو شمېر پرچمي سکتارېستان چې د تاجک قوم په نوم يې ځان واک و ځواک ته رسولی و او دی، د نورو

قومونو او يو شمېر پښتنو د هويت په حذف سره يې کاذبې
احصايې جوړې کړې وې، د برېښنايي تذکرو په وپش او په هغو
کې د هر قوم د هويت په ليکلو سره به د لسيزو لسيزو جعلکاري
په ډاگه او د قومي سياست او تجارت مخه به ډب شي. اوس چې
سترې محکمې د اساسي قانون د تفسير له مخې تر اویاوو زياتو
قومونو ته په تذکره کې د خپل قوم د نوم د ليکلو حق جايز گڼلی،
دا رښتيا هم يو ښه او پر ځای قانوني کار دی. اوس به نو پاميري
قومونه خپل حق لري چې تذکره کې د خپل قوم نوم وليکي،
ترکتباران خپل، پشه يي، ايماق، قزلباش خپل او همدا رنگه نور
قومونه خپل. اوس به نو په طبيعي ډول هغه خلک ډېر وارخطا
وي، چې د دې قومونو د هويت مخنيوی يې کړی او لا يې هم
کوي. اوس به نو سرور دانش ځکه چغې وهي چې اوړو کې يې
شکه ده، يو شمېر قومونه يې د خپل قومي هويت په دايره کې
محاسبه کړي وو، لږ وروسته به د عطا محمد نور په شمول د يو
شمېر نورو جمعيتي او ستمي سکتارستانو چغې هم ووځي او دا
چغې به هغه وخت لاپسې زياتې شي چې په دې تذکره کې د
قومي هويت د جعل مخه هم ونيول شي او د پښتنو په شمول
ټول افغانان د دې جوکه شي چې فرد فرد يې برېښنايي تذکره
واخلي

د دې خبرې يادول هم ضرور ده چې اوس د کفیت زمانه ده، نه د کمیت، که پښتانه تر تذکرې اخستلو وروسته لس سلنه هم شي او حقیقت ولري مور دا حقیقت په ورین تندي منو، خو ښه به دا وي چې ټولو هېوادوالو ته دا تذکرې ورسول شي چې حقیقت په رښتیا معلوم شي .

د برېښنايي تذکرو د وېش په وروستي بهير کې د دولت او په تېره بيا د جمهوري رياست د چارو د ادارې هڅې د ځانگړې يادونې او قدرونې وړ دي. نو که غواړو اينده کې د هر ډول جعل، تزوير او بشري جنايتونو مخه ونيسو او هر هېوادوال په اسانه د دولتي او ملي خدمتونو مستحق وگڼل شي، نو راحۍ چې ټول په تېره بيا خویندې، ميندې او د کورنۍ ټولو غړي د برېښنايي تذکرو خاوندان کړو او اخیستل یې د فرض لمانځه په شان پر ځان فرض وگڼو او دې کار ته د ملي او هېوادني جهاد په سترگه وگورو.

د تاریخي حماقتونو تکرار

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ میاشتې پر (۱۳) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب میاشتې له (۲۳) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

افغانستان داسې یو هیواد دی چې تر شا یې یو پیاوړی او عقیدمن ملت ولاړ دی. دا ملت مظلوم دی، غریب دی، خو ډارن او بې ارادې نه دی. د نړۍ غټ زبرځواکونه د دې ملت په تشخیص کې سهوه شوي، نو ځکه خو د ځان د زوال سبب شوي دي:

سکندر له ډېر غرور سره راغی، خو ډېر سترې او ستومانه ووت. عربان راغلل، خپل زور یې وازمایه، خو چې لاس یې بر نه شو، نو بیا یې دخدای دین او خپلولي وړاندې کړل.

چنگیز له ډېرو لښکرو سره راغی، کلي او ښارونه یې وړان کړل، کله منارونه یې جوړ کړل، خو د خلکو په زړونو او فکرونو کې یې د ازادۍ روحیه مړه نه کړای شوه.

ګوډ تېمور او هلاکو راغلل، د خپل نیکه یادونه، ظلمونه او دردونه یې تازه کړل، خو ګوډ و مات شول او له سلو سرگردانیو پرته نور څه ور په برخه نه شول.

صفویانو د کورگین په واسطه کندهار ته لاس را اورد کړ، په نتیجه کې یې اصفهان له لاسه ور کړ .

مرهټه وو له احمدشاه بابا څخه د خپل نه یرغل بیه د کابل او پېښور تر لاسه کول وټاکل، خو په پای کې یې ډیلی هم له لاسه ور کړ.

انگریزان چې په ډېر غرور سره په نړۍ کې هسکه غړۍ گرځېدل او لمر یې د واکمنۍ په غېږ کې نه ډوبېده، له دې ملت سره د

ټکر له امله په درې څلورو ټاپوګانو کې را حصار شو .

شوروي اتحاد چې نړۍ کې لومړی سياسي ځواک و او سره پوځ ته يې د فيل پښه وبله چې جگول يې ناشوني گڼل کېدل، دلته پر ناسنجول شوي يرغل سره د ځان د تباهي سبب شو.

امريکايان، ناټو او د علي بابا څلوېښت نور ملگري هېوادونه چې د دې هېواد کلتور او تاريخ ته يې په کمه سترگه وکتل او يوازې د يو څو غلو ملگرتيا يې خپله کړه، نن يوازې د ټولني د يوې برخې د مخالفت له امله له ماتې، شرم او پېښمانۍ پرته بل برخليک نه لري.

دا چې يو هېواد ته د امپراتوريو قبرستان وايي، دا عادي خبره نه ده. دا د يوې ډېرې لويې قربانۍ نتيجه ده، هغه قرباني چې مور ته هم په ډېره لوړه بيه او د فقر، بېوزلۍ او تنگلاسي په قېمت پرېوتې ده.

اوس د روسيې د رسنيو په قول، يوه نقشه په ډله ييزو رسنيو کې کښته او پورته کېږي، دا ډول نقشي که حقيقت ولري که و نه لري، خو د دې تر شا تر دې زيات مضر نېتونه او هدفونه شته، په تېره بيا دا چې د اسلام په رنگ کې رنگ شوی يو مکار دېمن؛ پاکستان هم په کې ښکېل وي.

زه د يو هېوادپال افغان په توگه د نامسلمو او لادينو لري او نږدې دېمنانو د ښمېنو ته د دومره زيات خطر په سترگه نه گورم، ځکه

چې تاريخ دا ثابته کړې ده چې افغانانو هېڅکله هغه جگړه نه ده بایلولې چې د نامسلم پر وړاندې يې کړې ده، نو که روسان، امریکایان، ناټو او نور نامسلمان قوتونه هر ډول نقشي خپروي، ملت د هغو پر وړاندې ودرېږي او اسلام د يو دفاعي سپر په توګه د ټول ملت د يووالي او مقاومت سبب کېږي. په دې برخه کې د پرديو له خوا د تاريخ بيا تکرار له حماقت پرته بله مانا او نتيجه نه لري. خو که کله هم افغانانو له مسلمان رقيب او دښمن سره جگړه کړې، دا ډول کمې جگړې يې ګټلي دي. اوس د افغانانو اصلي دښمن د پنجاب تر رياست لاندې د پاکستان موجوده اداره ده، دوی اسلام تر سيوري لاندې افغانانو سره خپله دښمني پالي، افغانان بايد تر هر چا زيات همدې سپين لباسي شيطان ته متوجه شي. اوس هغه منبر او مسجد چې افغانانو د هغو لپاره بې شانه قرباني ورکړې، له سياسي پلوه بېرته د افغانانو پر ضد کارول کېږي. افغانان که له پوهې او تعمق څخه کار واخلي، نو لومړی کار بايد دا وکړي چې د مسجد او منبر واک راخپل کړي؛ داسې يو حالت ته ځان ورسوي چې د جهاد فتوا له کابله صادره شي، نه له اسلام اباده. په کوم نامه يې چې دا څلوېښت کاله افغانستان کې جنگ جاري ساتلی، پر همدغه نامه دې پاکستان کې هم جهاد شروع او د شريعت د تطبيق لپاره دې مبارزه وشي. که مور يو

خُل د انگرېز د دغه ځايناستي له شرارته بېغمه شو، بيا نو د پخوا
په څپر هر لري او نږدې مخالف نامسلم زبرځواک ته ځواب
ويلى شو.

اوسمهال چې تر ډېرو تاريخي تجربو وروسته بيا هم ځينې لري
او نږدې هېوادونه د افغانستان د تجزيې نقشې جوړوي او يا ورته
خوبونه گوري نو دا د تاريخي حماقت له تکرار پرته بله مانا نه
لري.

چې دا خلک ولې وارخطا دي؟!

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ میاشتې پر (۱۵) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب میاشتې له (۱۵) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

په افغانستان کې هر تنظیم، هرې ډلې او اکثره سیاسي اشخاصو د هېواد په تباهی کې خپله خپله ونډه لرلې ده، ځینو یې د خپلو اعمالو سزا هم کتلې او ځینو نورو ته لا دا سزا سترګې پر لاره ده. خو یو څو نازولي تنظیمونه او د هغوی یو څو نازولي مشران شته، چې لکه فرېښتې له گناه او خطا پاک دي!

جمعیت، وحدت او جنبش تنظیمونه، په تېره بیا جمعیت، نه کابل

وران کړی، نه یې روس سره پروتوکول کړی، نه یې پاکستان کې کمپونه درلودل، نه یې د ملګرو ملتو د سولې پلان شنډ کړی، نه یې امریکایانو سره د هر ډول خپلسرو پوځي عملیاتو تړون لاسلیک کړی، نه یې قومي تعصباتو نه لمن وهلې!!؟ نو ځکه د دوی یو قوماندان باید د ملي اتل! بل یې د سولې د شهید! بل یې د ملي وحدت د شهید او

دوه نور یې د مارشالانو په لقبونو او رتبو وویارل شي!! عجیب متضاد حرکت او عجیب مانیز پاراډوکس.

څوک چې د ټول ملت د سر قاتل او د ملي وحدت مخالف و، هغه ته ملي اتل وایي، چا چې ټول عمر په جنگ او د پردیو په لمن کې تېر کړ او پر خپلو مخالفینو یې د ((غتو غتو)) بمونو د اورولو غوښتنه کوله، هغه د سولې شهید شو! چا چې د خلکو په سرو کې د قومیت پر بنسټ مېخونه ټکوهل، هغه د ملي وحدت شهید! وګڼل شو او د چا په دعوت سره چې پردیو پر دې وطن یرغل وکړ، هغه په کې مارشال شو او دا بل چې پنځوو طالبانو تر انګرې پورې ځغلولی و، ده هم د مومن خان په وژل شوي بنامار

کې کې توره سره کړه، دی هم په کې د مارشالی په بهادری
وویارل شو .

دلته نه غواړو تکراري خبرې وکړو، خو تکراري خبرې د منفورو
تکراري عملونو په نتیجه کې رامنځته کېږي. اوس نو پورتنیو ډلو
باندي نیوکه د یو ډېر سخت مجبوریت له وجې کېږي، که نه نو
دې ډلو ته باید سپری د لیکنو پر ځای یوازې لارې توکړي او
بس.

پوره شل کاله شول چې دا ډلې هم په حاکمیت کې دي او هم په
مخالفت کې، د کرزي صیب په څوارلس کلنه واکمنۍ کې یې اتیا
سلنه واک درلود، خو بیا به یې هم له مخالفته لاس نه اخیست، د

غني صیب په حکومت کې

یې هم غوښنه برخه غنیمت

په لاس کې دی، بیا هم د

مخالفت نارې خپل حق گڼي.

کرزي چې د فاشیستي د تور

له ډاره د پښتنو ډېره او غني چې هم د پښتنو د حق یوه پامور
برخه پر دوی وخوره، بیا هم د فاشیزم له توره خلاص نه شول .

دا نو داسې فرښتې دي چې نیم عمر یې په جهاد کې تېر شوی،

یوه برخه عمر یې په مقاومت کې، څه یې په دیموکراسۍ کې او

څه يې په حاکمیت، خدمت او عبادت کې! خیانت ته يې اصلاً
وخت نه دی پیدا کړی!؟

کله چې د برېښنايي تذکرو د وېش موضوع راغله، نو دا ډلې او
اشخاص د اساسي قانون او د ملي وحدت د مخالفت لپاره را
پورته شول؛ هغه وخت يې د افغان هويت مخالفت پيل کړ او ويې
ويل چې په تذکره کې دې د قوم نوم وليکل شي او دا د دوی سره
کرنه ده. کله چې دا مشکل حل شو، اوس وايي چې زموږ قومونه
پر نورو قومونو وېشل کېږي!؟

اوس چې تر کاسې لاندې نيم کاسه راوځي او د هر چاکمیت او

شمېر معلومېږي، نو بيا يې د ملي
وحدت! تر چتر لاندې يو ځل بيا
د نورو قومونو د هويت د غصب
هلې ځلې پيل کړې؛ هلته چې
قومونه يې وېشلي!؟، هلته چې

ملي وحدت ته زيان رسوي!؟ هلته چې دا کوي او هغه، خو
گورئ! د هېڅ قوم نوم نه اخلي او نه يې اخیستلای شي، چې
خلک پوه شي چې کوم قوم له کوم قوم څخه جلا شوی. دوی
اوس وايي د قومونو لپاره بايد علمي تعريف! رامنځته شي او هغه

تعريف دي هم د تبر په څپر د جمعيت او وحدت ډلو له مزاج سره برابر وي. و وروره دا ستاسو قومونه چې د كوم علمي پرنيسپ له منځي تعريف شوي، خو همدا تعريف پر ټولو تطبيق كړه! نو وارخطا ولې يې؟ ځينې بيا د پښتنو قبيلو او خپلونو يو اوږد لېست خپور كړي، چې دا ولې د پښتون په نوم يادېږي؟ نو هغه خو دي پښتانه، خير چې هغوی پښتانه نه وي، نو بيا دا پښتانه څوك دي؟؟ دوی دومره له عقله پلي شوي چې د كورنۍ، خپل، قبيلي او قوم تر منځ توپير نه شي كولاى. پخوا به يې پښتنو ته پېغور وركاوه چې دوی پر بېلابېلو خپلونو وپشل شوي، خو اوس چې خپله پښتانه خپلونه د پښتون قوم په اډانه كې د قانون مطابق د خپل ځان تشيت غواړي، نو دوی وايي چې دوی ولې ځان ته پښتون ليكي؟ او د خداى بدمرغو! هغوی خو قوم پښتون ليكي، تخلص يې كه د هر خپل او قبيلې وي، هغه يې هم خپل حق دی، خو قانون ورته د قوم د ليكلو حق هم وركړی دی. نو اوس چې باركزی، احمدزی، تنی او نور د قوم په ستون كې ځان ته پښتون ونه ليكي، څه وليكي؟ او پښتون او يا دا نور

قومونه اوس دومره ذليل شول چې هر څه به دا پنځه فاشيستان وايي، دوی به يې په پتو سترگو مني؟! د دې څو لږکيو په استازۍ چې دا څو ستمي فکره چارواکي او مارواکي هر وخت د دې ملي پروسي پر ضد خبرې کوي، ودې وايي چې د سترې محکمې

تفسير د دغه قوم په باب سم نه دی؛ دا له اتنيکي پلوه تاجک يا هزاره دي او هغه قوم دې هم و ووايي چې رښتيا هم مور د دې قومونو يوه پښه يو، ځانگړی قوم نه يو، نو بيا خو هېڅ اعتراض نه

شته. د ساري په توگه که ايماق، قزلباش، ترک، گوجر، پشه يان، عرب، پاميري قومونه، نورستاني، گوار او نور قومونه په اتفاق او يوه خوله ووايي چې مور تاجک يا هزاره يو، نو بيا به څوک اعتراض وکړي؟! اعتراض خو د همدغو قومونو له خوا و چې ويل يې دوی ته بايد خپل حق ورکړل شي. نو دا نور بيا د چا زامن دي چې د نورو هويتونه تر خپل نامه لاندې ختموي.

زه د يو پښتون افغان په توگه د هر افغان د قومي هويت پلوی يم او د شمېر له مخې د پښتنو کميت ته هېڅ ډول تشویش ځکه نه

لرم، چې په فقر او جگړه ييز حالت کې هم د دوی د نسل د توليد قابليت تر نورمال حالته پورته دی، مور بايد د پښتنو او ټولو افغانانو د ژوند کيفيت ته پاملرنه وکړو. دا ډول ليکنې راباندې په جبري ډول تحميلېږي او هغه هم په دې خاطر چې يو شمېر کړۍ غواړي پر واقعيتونو خاورې واړوي، مقابل کې يې اکثرو ليکوالو پر ځان د ځانسانې، ورځچارۍ او مضر احتياط خادر غوړولي، نو ځکه زه مجبور شم دې ډول سپينسترگو ته پر وخت ځواب ورکړم.

تر وخت وړاندې او تر وخت وروسته سياستوال

دا ليکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ مياشتې پر (۱۷) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب مياشتې له (۱۷) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

—غازي امان الله خان د هېواد خپلواکي وکتله او يو ښکلی مترقي حکومت يې جوړ کړ، خو اصلاحات يې دومره گړندي او بېرني وو، چې ارتجاعي او مذهبي عناصرو و نه شول زغملای. نظام تر وخت دېر گړندی روان و، نو ځکه خو ټول نظام او پرمختگ د ارتجاعي عناصرو قرباني شو.

—داو خان يو هېوادپال او مترقي شخصيت و، خو له افغانستان څخه يې سرپوښ لري کړ، پر خپلې کورنۍ يې کودتاه وکړه، تر وخت وړاندې يې جمهوريت اعلان کړ، غوره مالان پرې راتاو شول، کله چې يې خپلو مخالفينو ته پام کېده، هغوی پرې ځان دمخه کړ، ان دوه ورځې وړاندې هم، که له تدبیره کار اخيستل شوی وای، د ده د سقوط احتمال له منځه ته. څومره کار او خدمت چې داودخان د خپل صدارت په موده کې کړی، د جمهوريت په پړاو کې ورته دومره فرصت نه دی برابر شوی.

—حفيظ الله امين هم تر وخت وړاندې يې ضرورته کودتاه وکړه او هم يې ډېر ناوخته د ژوند پر وروستۍ شپه د روسانو مقابله ته

راو دانگل. د شورويانو مقابله هغه وخت په کار وه چې د روسيې سفير (پوزانوف) يې د افغانستان په چارو کې د مداخلې په نوم، په خپېره ووايه. که امين د جدي تر شپږمې درې يا څلور ورځې وړاندې هم د شوروي د يرغل پر ضد د بغاوت اعلان کړی وای، پر دې برخليک نه اخته کېده.

— ډاکټر نجيب الله هم هونښيار سياستوال و، کله چې د شوروي پوځيانو د وتلو خبره، شوروي مشر (گرېباچوف) له کارمل او ډاکټر نجيب سره مطرح کړه، نو کارمل يې سخت مخالفت او نجيب يې ملاتړ وکړ. همدا کار د ډاکټر نجيب د واکمنۍ او د کارمل د زوال سبب شول. کله چې ډاکټر نجيب د ملي پخلاينې پروگرام پيل کړ، په کار وه چې له خپل اصلي مخالف (حکمتيار) سره ژر يوې نتيجه ته رسېدلی وای، د حکمتيار او ډاکټر نجيب غټه اشتباه همدا وه چې دواړه پر دې بريالي نه شول، چې د خپلمنځي تفاهم بهير تر سياسي معاملو دمنځه کړي. په نتيجه کې کورنيو او بهرنيو کړيو د نجيب د حکومت په دننه کې دومره کار وکړ چې نجيب يې عملاً له سياسي او نظامي پلوه بېواکه کړ او ان له هېواده ووتو ته يې هم پرېښود.

— په تېرو څلورېښتو کلونو کې د حکمتيار اشتباوې بيا همدا دي چې کله زور او طاقت لري هغه وخت کې مصلحت او روغه

جوړه نه کوي، خو کله چې کمزوری شي بيا همغو خلکو سره تفاهم کوي چې ده يې په مخالفت کې ډېره انرژي لگولې وي. که حکمتيار پر خپل وخت داودخان، امين، ډاکټر نجيب او نورو سره تفاهم کړی وای، دا وروستی وروستی ناخوالې بيا نه رامنځته کېدې. که پر خپل وخت يې له امريکا او يا هم د شورويانو د وتلو پر مهال له هغوی سره د يو څه تفاهم لاره نيولې وای، نو نن به دېرش کاله وروسته روسيې ته په داسې کمزوري دريځ کې نه وای روان.

استاد رباني او احمدشاه مسعود چې په کم جهاد او کم زحمت يې ډېر امتيازات تر لاسه کړل، د هغو علت دا و چې دوی د وخت پر نزاکتونو ډېر بنه پوهېدل، هغوی د سولې او سازش پر مهال تفاهم کوه او چې لاس به يې لږ بر شو، نو بيا به يې جگړه کوله. که څه هم دا کارونه د هېواد د ملي کټو لپاره په گټه نه وو، خو د دوی د قومي نظرياتو او تمايلاتو د عملي کېدو سبب گرځېدل. مسعود او رباني پر خپل وخت له روسانو سره پروتوکول او داخل کې له وحدت او جنبش ډلو سره ايتلاف وکړ، د نجيب حکومت يې ړنگ کړ او ځانونه يې واک ته ورسول، خو حکمتيار هم له همدې ډلو سره ايتلاف وکړ، خو ناوخته و او د ده د واکمنۍ سبب نه شول.

هغه وخت چې امریکا لنگه غوا وه د رباني او شمالتلوالي ټولو لویو او وړو شریکبانو ترې ښې پی وڅښلې، ځانونه یې پرې ښه وپرسول، دا وخت یې حکمتیار پر مخالفت مصروف و، خو اوس چې پر وتو دي تلواله یې ان د دښمنۍ ویاړ هم ځان ته منسوبوي.

— دې منع کې د ښاغلي کرزي او استاد سیاف په شان سیاستوال هم شته، چې هم د وخت پر نزاکت پوهېږي او هم پر سیاسي مصلحت او معاملو، دا معاملې که څه هم د دوی د ذاتي گټو د

تضمین سبب شوي، خو د پښتنو پر وړاندې د یوې اوږدې تراژیدۍ برخه هم گرځېدلي دي، دوی تل د هغه ایتلاف لمن نیولې چې د پښتنو د قومي او سیاسي تصفيې او ان د افغانستان د امحا فکرونه لري.

-اوس راځو اشرف غني او طالبانو ته چې که دوی هم له دې اوږدې تجربې عبرت وانخلي، نو هېواد کې به نه یوازې تېرې غمیزې تکرار شي، بلکې تر هغو نور ډېر خطرناک حالت به رامنځته شي.

طالبانو د خپل حاکمیت پر مهال دا تیروتنه وکړه چې له سترو ځواکونو سره یې د ټکر مخه و نه شوه نیولای او ژر یې تفاهم و نه کړای شو، دا کار د دوی د حاکمیت د زوال سبب شو. خو کوم غوره کار یې چې وکړه هغه دا و چې له امریکایانو سره د خپل هېواد او جګړې د یو اصلي طرف په توګه کېناستل، که څه هم یو څه ناوخته و، خو له امریکا سره یې د سولې تړون وکړ او خپل کورني مخالفین یې، چې دا نولس کاله نړیوالو پرسولې وو، له سیاسي پلوه ډېر پیکه او د پردیو د لاسپوڅو په توګه تمثیل کړل. خو د جګړې په ډګر کې بری په سیاسي ډګر کې د بري په مانا نه دی. طالبان باید اوس د دې ظرفیت ولري چې له دې فرصته په هېواد کې د سولې د تیګنست لپاره پر ځای ګټه پورته کړي او په وړو جزیاتو د سولې بهیر ټکنی نه کړي. له بلې خوا اکثره هېوادوال پر دې پوهېږي چې ډاکټر غني هم له واک او هم له شهرت سره لېونی مینه لري، نه د ځان په ستاینه مړېږي او نه د

واک پر دوام؛ د سولې پر وړاندې ډول ډول خنډونه او پلمې جوړوي، د سولې لپاره طلايي فرصتونه ضايع کوي او بده يې لا دا چې د ده پر اوږه همغو کسانو توپک ايښی وي او د سولې مخالفت کوي، چې پرون د ده د تره د زوی؛ نجيب احمدزي د واک د ړنگېدو سبب شول.

بناغلي غني ته بايد وويل شي چې که عبدالحميد محتاط، دوستم، کشمند، وکیل او نور د نجيب د واک د دوام سبب شوي وي، نو صالح، دانش، دوستم او نور به هم ستا د واک د دوام سبب شي او که نه وي، نو هماغه تجربه مه تکراروه؛ تر وخت شاته مه پاتې کېږه. زما په نظر خو د افغانستان شعوري مخالفانو؛ ستميانو،

مېخکوبيانو، لنډغرو، فرصت طلبو او نورو مضرو حشراتو ته تر سرټيټي او سازشه طالبانو سره روغه جوړه درته زر ځله بڼه ده. طالبان به دې د قدرت مخالف وي، خو د عزت مخالفت به دې

و نه کړي، خو اوس چې دې کومو خلکو ته د دوستۍ غږه خلاصه کړې دا دې هم د قدرت مخالفین دي او هم دې د عزت او پر دې سربیره د ټول هېواد د عزت مخالفین هم دي. نو راشه د سولې په باب لکچر مه ورکوه، خپل یاسین مه پخوه، عمل وکړه، فرصت له لاسه مه ورکوه. د هر شي لپاره طرحې طرحې یادوې، راشه د سولې اصلي او عملي طرحه وړاندې کړه. د سولې طرحه همدا ده چې د نظام اډانه باید روغه پاتې شي او د دې تضمین تر لاسه شي، که هر ه محتوا په کې پرته وي. نظام باید د کوم مفکر او کوم جاهل د شخصي غوښتنو قرباني نه شي. د سولې لپاره اوس بڼه فرصت دی، راضي چې نه ترې مخکې لارښو او نه د تېر په څېر ترې شاته پاتې شو. ستا عزت، زما عزت او د ټول ملت سوکالي او عزت په سوله کې دی.

د مضر مصلحت وروستی حد

دا لیکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ میاشتې پر (۱۹) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب میاشتې د (۲۹) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوې ده.

هغوی چې د جمهوریت چغې وهي، تر ټولو زیات د جمهوریت مخالف او د جمهوریت سوداگر دي. جمهوریت خو د قانون حاکمیت دی، جمهوریت خو د خلکو د سر او مال خونديتوب دی، جمهوریت خو پرمختګ او سړیتوب دی.

هر څوک چې د قانون حاکمیت نه غواړي او د جمهوریت چغې وهي، د هغه په جهالت او منافقت کې شک مه کوئ!

چغې شي، چکچکې شي، نارې شي؛ اساسي قانون مې سره کرښه ده، پر اساسي قانون معامله نه کوم، پر اساسي قانون معامله د اولاد پر سر معامله ده، خو تر سپج لاندې نه گوري چې د اساسي قانون اکثره مخالفین او نقضوونکي ورته ناست دي او چکچکې هم ورته وهي، مانا دا چې موږ خو لا هېڅکله هم له اساسي قانونه سرغړوای نه دی کړی؟!

اوس به د دفاع وزارت د دې شهیدانو موضوع یوه ورځ دوه ګرمه وي، هیت به وټاکل شي، څېړنې به پیل شي، نتیجه به

وځنډول شي، بيا به په هېواد کې نورې دردوونکې حادثې رامنځته شي، پر دې حادثې به سيوري خپور شي، ځای به يې نورې حادثې ونيسي او په دې ډول به د تېر په څېر يوه حادثه د بلې حادثې په ګردو غبار کې ورکه شي.

اوس نو د دې حادثې څېړنې ته هم اړتيا شته!؟ خو هغه دی د سرور دانش ملبشه خپله وايي چې داکار مور کړی، هر څه معلوم دي، خو دفاع وزارت او د ارګ چارواکي بيا وايي چې

نه هر چا چې داکار کړی پرېږدو يې نه، خو لا يې هم له ډاره نوم نه شي اخيستلای. اوس پوښتنه دا ده چې دا ((هر چا)) څوک دی؟ چې دوی يې معلوموي او بيا سزا ورکوي؟ (هر چا) خو معلوم دی. سرور دانش دی، عليپور دی او همداسې پسې څه سر يې اصفهان ته رسي .

تېرو تجربو ته په کتو سره وېره دا ده چې قاتلینو ته د سزا پر ځای نور امتیاز ور نه کړای شي. هیت به و ټاکل شي، ترکیب یې هم باید ملي وي! د سرور دانش غوراوی به په کې شامل وي، موضوع به سره شي، بیا به د هیت د کار او زحمت نتیجه ارګ ته راوړل شي، سرور دانش، محقق او نور قانونپالي! به ناست وي، هیت به وړايي چې زموږ څېړنې او موندنې دا نسيي چې الوتکه د تخنيکي ستونزو له امله غورځېدلې او په سیمه کې دېسمن د دې توان نه لري، چې زموږ الوتکه وولي.

که طالب په سیمه کې موجود وای، نو په اسانۍ سره پرې لاس پاکېدلای شو، خو اوس تخنيکي ستونزه تر ټولو اسانه پلمه ده. محلي چارواکي چې پر عليپور یې د دې حادثې تور پورې کړی، د ناسم راپور او د ملي وحدت! د مخالفت په تور به، یا پر کور

کېنول شي، يا به څارنوالۍ ته معرفي شي او يا به له خپلو موقفونو
تغیر او تبدیل شي، عليپور او نور عليپوريان به نور هم زړور او
وناوزل شي، دانش به په خپل وړاندیز له جمهور رييس غني څخه
د سيمې د امنيت د لا ټينگښت! په پلمه د محلي پوليسو او
ولسي پاڅونوالو په نوم نور تشکيلات واخلې او په دې ډول به
جمهوريت! لاپسې و غځول شي او د قانون حاکميت! ته به لاره
اواره شي. په همدې جمهوريت او همدې اساسي قانون کې چې د
نږدې نهو لسو کلونو په بهير کې په غزني کې د ولسي جرگې
ټاکنې و نه شوې، نو د عليپور، شجاعې او نور قاتلینو نيول هم
همداسې در بوله.

که جمهور رييس غني يو سلنه هم دې جمهوريت او اساسي
قانون ته ژمن وي، همدا شپبه دې سرور دانش د دفاع وزارت د
شهيدانو په قضيه کې، د جرم د شريک او د قاتل د متضمن په

توگه د محاکمې مېز ته راکاږي، عليپور به خپله محکمې ته حاضر شي، نه خپرني ته اړتيا شته، نه هم نورو تلفاتو او د وخت ضايع ته. نوکه غني دا کار نه شي کولی د خدای په خاطر دې نه نور پر جمهوريت ملنډې وهي، نه دې پر ځان، نه پر ملت او نه هم پر اساسي قانون...

تر وخت شاته پاتي ولس

دا ليکنه د ۲۰۲۱ م کال د مارچ مياشتې پر (۲۰) مه، چې د ۱۳۹۹ ل کال د کب مياشتې له (۳۰) مې نېټې سره سمون خوري، نشر شوي ده.

نن د دې لېږدیز لمریز کال او د دې لمریزې پېړۍ وروستۍ ورځ ده، سبا به نوی کال او نوې پېړۍ وي، معمول خو دا ده چې خلک یو بل ته د نوي کال مبارکۍ ورکوي، خو زما خوله مبارکۍ ته نه جوړېږي؛ مور ته یې ویلي چې دا دنیا د غم پر ورځ پیدا ده

او د غم پر ورځ فناه ده؛ دا دنیا یوازې د عبادت لپاره پیدا ده، ژوند لپاره نه ده! نو ما سره به تل دا پوښتنه وه چې سړی باید

ژوندی وی چې د خپل خالق عبادت وکړي، نو مړي خو غیر له هغې هم عبادت نه شي کولای؟ خو مور دومه خورول شوي او کړول شوي یو چې د ژوند او عبادت دواړه حقونه راڅخه اخیستل شوي دي.

که د زمانې څرخ د زورواکو په لاس کې وای، نو اوس به نه دا نوی کال و او نه دا نوې پېړۍ؛ هر څه به پر تپه ولاړ وو، لکه زموږ د ژوند څرخ چې اوس اوس هم د منځنیو پېړیو پر ژوند دود راڅرخي.

تر موره طبیعت هم منظم او نسکلی دی، هر کال خپل لباس بدلوي، هر کال نوی تولید لري، خو زموږ فکر او ژوند لا هم د زاړه فکر پر تولید راڅرخي. موره نه دلته د ژوند گلبن جوړ کړ او نه مو هغې بلې دنیا ته کومه بنه توبنه برابره کړه، مور د هغې نړۍ د باغچو په هیله د دې وطن باغچې وسپړلې، نو که هلته راڅخه وپوښتي چې تاسې هلته چېرته روغ باغونه پرېښودل چې اوس لا دلته د باغونو هیله لری، ووځئ د نه سپري زامنو! اوس غواړئ چې جنت هم پر کنډواله بدل کړئ! نو بیا به ورته څه ووايو؟ کوم ملا او مفتي پسې به ګرځو چې راشه اوس مور ترې خلاص کړه! هغه به ووايي، ما ته نه ګورئ؟ زه یې خپله په څومره زنجیرو تړلی یم؟ نو بیا به څه کوو؟

تېر کال او ان ټوله تېره پېړۍ مو په غمونو، دردونو، جگړو، تا ویلو، ما ویلو او ډول ډول ناخوالو تېره کړه، که نور مو مات کړل، نو ځان مو هم ټوټې ټوټې کړ، ډېر داسې کارونه مو وکړل

چې باید نه مو وای کړي او ډېر داسې کارونه مو و نه کړل چې باید تر سره کړي مو وای. اوس د حساب او کتاب زمانه ده، اوس دلته دم او قدم دواړه په حساب دي، زموږ ملایان یوازې پر هغې دنیا د ټول حساب او کتاب حواله ورکوي، خو ساینس او ټکنالوجي پر دې نړۍ عملاً د هر څه حساب او کتاب غواړي : د ټول ملت په کچه څومره علمي کادرونه لري؟ کلني فکري تولید دې څومره دی؟ کلني لگښتونه او عواید دې څومره دي؟

خومره خورې او خومره گټې؟ د نن، سبا او بل سبا پلان دې څه دی؟ د ریاضت او عبادت یا د دې او هغې نړۍ انډول دې څنگه دی؟ تولید دې خومره دی، لگښت او ضرورت دی خومره دی؟ خپل تولید لري او که اسمان ته په طمع ناست یې؟ دا د دې نړۍ او عصر پوښتنې او غوښتنې دي، که دې ساده پوښتنو ته دې ځواب وویلی شو، نو د هغې بلې نړۍ پېچلې پوښتنې به هم

ځواب کړای شي، که نه نو تر دې حالتو به هلته لا بدتر یې، ځان به نه سره تېر باسو.

نو که غواړو چې په ژوند کې مو مثبت بدلون راشي، د طبیعت له رازونو باید ځان خبر کړو، د هغه له پیغامه الهام واخلو، هم خپل ځان کې تغیر راوړو، هم محتوا کې، هم خپله بڼه بدله کړو او هم خپل فکر بدل کړو، په زړو فکرونو نوې زمانې ته داخلېدل له وخت سره د ټکر په مانا دي، ته د زمانې د گردښت څرخ نه شي

ودرولی، نو بنسه دا ده چې تر وخت شاته پاتې نه شي، دلته ډېر
خلک د تېر وخت ارمان کوي، سبا به بيا د نن ارمان کوي، د دې
مانا دا ده چې زموږ ژوند تر پروانه نن خراب دی او له وخته مو
سمه گټه نه ده اخيسته. تللی وخت بېرته نه راگرځي؛ مړی چا
دی ژوندی کړی په ژړا؟ نو بنسه دا ده چې تر وخت شاته پاتې نه
شو او د پخوا په شان د تېرې زمانې ارمان
و نه کړو او نه هم د تېر په څېر تر زمانې شاته پاتې ولس وگڼل
شو...

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**